

**TAFSIRIN
USHURIN KARSHE
NA
AL KUR'ANI MAI
GIRMA**

**TARE DA
WASU HUKUNCE-HUKUNCE
DA SUKA SHAFI
KOWANNE MUSULMI**

www.tafseer.info

'Dukkan yabo ya tabbata ga Allah' (S.W.T) kuma tsira da aminci su tabbata bisa Shugabanmu, Annabinmu, kuma masoyinmu Manzon Allah (S.A.W).

Bayan haka: Ka sani ya kai dan'uwa Musulmi da kuma 'yar'uwa Musulma, -Allah Ya yi muku rahama-, lallai ya zama wajibi akanmu, sanin mas'aloli guda hudu, kamar haka:

1 ILIMI (wato sani): Shi ne sanin Allah Madaukakin Sarki, da kuma sanin AnnabinSa (S.A.W), da sanin Addinin Musulunci. Saboda ba ya halatta a bauta wa Allah ba tare da ilimi ba, duk wanda ya aikata haka (bautar Allah ba ilimi), babu shakka makomarsa zai kasance ya zuwa bata . Kuma lallai ya yi kama da Kirista (Nasara) cikin yin haika.

2 AIKI: Duk wanda ya sani kuma bai yi aiki da abin da ya sani ba, to lallai ya yi kama da Yahudu, saboda su sun sani amma ba su yi aiki da abin da suka sani ba. Yana daga cikin dabarun Shaidan lallai ya kore mutum daga ilimi bisa ba shi uzurin cewa mutum yana da uzuri gaban Allah idan bai sani ba. Allhali, bai sani ba cewa, duk wanda ya samu damar ya koyi ilimi, kuma sai bai yi hakan ba, lallai hujja ta tsayu akansa (cewa ya samu dama amma ya ki). Wannan ita ce dabarar da mutanen Annabi Nuhu a lokacin da suka sanya 'yan yatsu a kunnensu wai don saboda hujja kar ta tsayu akansu, kamar yadda Allah Madaukaki yake bayar da labari.

﴿ جَمَلُوا أَسْمِعْكُمْ فِي آيَاتِهِمْ وَأَسْمِعُوا بِنَاهِم وَأَصْرُوا وَأَسْمِعُوا أَسْمِعَاكُمْ ﴾ *"Kuma lallai ne ni koyaushe na kiraye su domin Ka gafarta musu, sai su sanya 'yan yatsun su a cikin kunnuwansu, su jullube da tufafinsu su doge a kan yin laifi....."*

3 KIRA ZUWA GARE SHI (ILIM) DA AIKI DA SHI: Saboda malamai da masu kira zuwa ga Allah su ne magadan Annabawa, kuma lallai Allah (S.W.T) Ya la'anci Banu-Isra'ila, saboda sun kasance ba sa hani daga mummunan aiki, face ma aikata shi su ke yi, kamar yadda Allah (S.W.T) Ya bayar da labari akan haka: ﴿ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُكْرَمِ فَعْلُوهُ ﴾ *"Sun kasance ba sa hana juna daga abin ki wanda suka aikata, hakika abin da suka kasance suna aikatawa ya munana"*.

Kira zuwa ga Allah da koyarwa "Faradu kifaya ne" (wato: idan wani adadi da ya wadatar suka tsayar da shi to sun dauke wa sauran). Babu wanda zai sami laifi daga cikinsu har wadanda ba su yi ba, idan kuwa babu wanda ya aikata to gaba-ki dayan mutane sun yi laifi.

4 YIN HAKURI AKAN CUTARWA A CIKINSU: Wato cikin koyarwa ko kuma wajen yin aiki da ilimi ko wajen kira zuwa gare shi.

Don muma mu bada gudumawa kan yaki da jahilci, mu kuma saukake neman ilimi na wajibi, Shi ya sa a cikin wannan littafin takaicecce muka tattara mafi karancin abin da ya ke isa ga mutum na ilimin Shari'a, tare da Juzu'i uku na karshen Alqur'ani da kuma fassarar ayoyinsa, saboda yawan maimaita shi da ake yi. Kamar yadda ka'idar malamai ta ke cewa: "Duk abin da ba a iya riskarsa duka, to ba a barin mafi yawansa".

Mun yi iya kokarinmu wajen takaitawa, kamar yadda kuma muka ambaci abin da ya inganta daga Manzon Allah (S.A.W). Ba za mu riya cewa mun kai makura ba wajen kyautata aikin, domin hakan (kaiwa makura) abu ne da Allah ya kebance kansa da shi, Wannan kawai dai kokari ne na marashi; idan ya dace da gaskiya to daga Allah ne, Idan kuwa aka sami kuskure to daga Kayukanmu ne da Shaidan. Allah da ManzonSa sun barranta daga gare shi.

Allah Ya yi rahama ga duk wanda ya shiryar da mu zuwa ga aibukanmu, ta hanyar warwara mai ma'ana bisa abin da da muka yi. Allah mu ke roko Ya yi sakamako ga duk wanda ya shiga cikin aikin tattara wannan littafin da kuma buga shi da kuma rabar da shi ga al'umma, sakayya mafi girma. Kuma Allah Ya karbi aikinsu kuma ya ninka musu sakamako. Allah Shi ne mafi sani. Kuma tsira da amincin Allah su tabbata ga Shugabanmu kuma Annabinmu Muhammad (S.A.W) da Alayensa da Sahabansa gaba daya.

Gungun malamai da daliban ilimi sun yabawa wannan littafi a fadin duniyar musulunci : Bugu na farko 1432

Don neman karin bayani ko kuma wata gudunmawa ko tallafawa ko kuma neman wannan littafi za a iya neman mu ta akwatin tantarki na (email) hau@tafseer.info ko ta adireshinmu ta yanar gizo-gizo (inter net) www.tafseer.info

ABUBUWAN DAKE CIKI

FALALAR KARATUN ALQUR'ANI	2
TAFSIRIN USHURIN KARSHE NA AL KUR'ANI MAI GIRMA	5
TAMBAYOYI MASU MUHIMMANCI A CIKIN RAYUWAR MUSULMI	69
Ga su nan kamar haka: Da kuma bayanin ma'anoninsu a cikin hausa	71
AYYUKAN ZUCI	87
TATTAUNAWA TA NUTSUWA	97
SHAIKAWA BABU ABIN BAUTA DA GASKIYA SAI ALLAH	113
(SHAIKAWA LALLAI ANNABI MUHAMMADU MANZON ALLAH NE)	114
TSARKI	116
HUKUNCE-HUKUNCEN DA SUKA SHAFI MATA	121
MATA A MUSLUNCI	123
SALLA	127
BAYANIN ZAKKA	135
AZUMI	139
HAJJI DA UMRA	142
FA'IDODI DABAN- DABAN	147
YADDA AKE MAGANI A SHARI'AR MUSULUNCI (RUK'YA)	154
ADDU'O'I	162
Ga wasu addu'o'i masu amfani, wanda ya kamata a haddace su	164
KASUWANCI MAI RIBAR GASKE	170
Wuridan yau da kullum a Safiya da marece	171
WASU MAGANGANU DA WASU AYYUKA MASU LADA MAI YAWA	174
WADANSU DAGA CIKIN ABUBUWAN DA AKA YI HANI A KAN SU A CIKIN SHARI'AR MUSULUNCI.	181
TAFIYA TA DIN-DIN-DIN	186

FALALAR KARATUN ALKUR'ANI

Dukkan yabo ya tabbata ga Allah , kuma tsira da amincin Allah su tabbata ga shugabanmu Manzon Allah da kuma Alayensa da sahabbansa, amma bayan haka: Lallai Alqur'ani zancen Allah ne, kuma falalarsa akan sauran maganganu kamar daukakar Allah ne akan halittunSa. Karanta shi kuwa, shi ne abin da yafi falala kan dukkan abin da harshe ke motsi da shi.

❁ **KOYON KARATUN ALQUR'ANI DA KOYAR DA SHI DA KARANTAR DA SHI YANA DA FALALA MAI YAWA: Daga Ciki:**

❁ **SAKAMAKON KOYAR DA SHI: Manzon Allah (s.a.w) Ya ce:** “Mafi alherinku shi ne wanda ya koyi Alqur'ani kuma ya koyar da shi.” (Bukhari)

❁ **SAKAMAKON KARANTA SHI: Manzon Allah (s.a.w) Ya ce:** “Duk wanda ya karanta harafi daya daga cikin littafin Allah , yana da ladan wannan harafi, kuma shi ladan za a ninka shi sau goma” (Tirmizi)

❁ **FALALAR KOYON KARATUN ALQUR'ANI DA HADDACE SHI DA KUMA GWANANCEWA WAJEN IYA KARANTA SHI:**

Manzon Allah (s.a.w) ya ce: “*Misalin mutumin da ya ke karatun Alqur'ani alhali yana mai kiyaye shi (hardace shi) to yana tare da Mala'iku masu girma, tsarkaka. Kuma misalin wanda ya ke karanta shi alhalin yana mai kai- komo- da shi sa'annan yana mai tsananin wahala a kansa, to yana da sakamako kashi biyu (sakamakon wahalar da kuma karatun)*”. (Bukhari da Muslim). (Abin da ake nufi da safaratu a cikin hadisin: su ne Mala'iku).

Manzon Allah (s.a.w) ya kara cewa: “*Ana cewa ga ma'abucin alqur'ani (Wato ga mahaddacnsai a Alkiyama:) Karanta kuma ka yi sama, ka kuma karanta kamar yadda ka kasance ka ke karantawa a duniya, lallai matsayinka zai tsaya ne a karshen ayar da ka karanta ta*” (Tirmizi)

Alkhaddabi -Allah ya masa rahama- ya ce: “ Ya zo a cikin maganganun magabata lallai cewa, gwargwadon yawan ayoyin Alqur'ani shi ne gwargwadon matsayi a gidan Aljanna. Sai a ce wa mai karatun Alqur'ani: Ka yi sama gwargwadon abin da ka kasance kana karantawa (haddacewa) na ayoyin Alqur'ani. Duk wanda ya karanta Alqur'ani duk kansa, to shi zai sami mafi girman daraja a gidan Aljanna, a Ranar Lahira. Wanda kuma ya karanta juzu'i daya daga cikinsa, darajarsa za ta kasance gwargwadon abin da ya karanta. Sai ya zama gwargwadon ladanka gwargwadon inda karatun ya tsaya”.

❁ **SAKAMAKON WANDA YARONSA YA KOYI KARATUN ALQUR'ANI:**

Manzon Allah (s.a.w) Ya ce: “*Wanda ya karanci Alqur'ani kuma ya san shi, ya kuma yi aiki da shi, za a sanya wa iyayensa biyu hular girma ta haske ranar tashin kiyama. Haskenta (hular) kamar hasken rana. Kuma za a tufatar da iyayensa biyu tufafin kwalliya wanda duniya ba ta kai su daraja ba. Sai iyayen biyu su ce: don me aka tufatar da mu da wadannan kayan? Sai a ce ma su: “saboda rikon da danku ya yi wa Alkur'ani*”. (Hakim)

❁ **CETON ALQUR'ANI GA MA'ABOCINSA (MAHADDACI) A LAHIRA:**

Manzon Allah (s.a.w) Ya ce: “*Ku karanta Alqur'ani saboda zai zo ranar tashin Alkiyama, yana mai ceto ga ma'abotansa.*” (Muslim)

Manzon (s.a.w) ya kara cewa: “*Azumi da Alkur'ani zasu su yi ceto ga bawa Ranar Tashin Alkiyama*” (Ahmad da Hakim)

❖ **LADAN HADUWA KAN TILAWAR ALQUR'ANI DA YIN DARASI A CIKINSA: Manzon Allah (s.a.w) ya ce:** “*Mutane ba su taba taruwa ba a cikin wani gida daga cikin gidajen Allah (masallaci), suna karanta littafin Allah kuma suna koyar da shi a tsakaninsu, face nutsuwa ta sauka a gare su, kuma rahama ta lullube su, kuma Mala'iku sun kewaye su, sa'an nan Allah ya ambace su ga wadanda suke wajensa (Mala'iku)*” (Abu Dawud)

❖ **WASSU DAGA HUKUNCE HUKUNCEN KARATU: LADUBBAN KARATUN ALQUR'ANI :**

Ibn Kasir ya ambaci wani sashe daga cikin ladubban kamar haka, ya ce: “Kar mutum ya shafi Alqur’ani kuma kar ya karanta shi face yana cikin tsarki. Kuma ya yi aswaki kafin fara karanta shi. Kuma ya sanya mafi kyawu daga cikin tufafinsa. Kuma ya fuskanci alkibla. Ya tsayar da karatunsa yayin hamma. Kar ya yanke karatunsa domin wata magana sai inda bukatan hakan. Ya halarto da hankalinsa yayin karatun. Ya tsaya a kan kowace aya da aka yi magana akan rahama domin ya roki Allah ita, kuma da ayar azaba domin ya nemi tsarin Allah a kai. Kar ya ajiye Alqur’ani a warwatse (ba tsari). Kar ya dora wani abu a kansa. Kar sashen makaranta su daga murya akan karatun sashe (don kar a samu rudani). Kuma kar a karanta shi a kasuwa da wuraren ihu (wasa)”.

❖ **YADDA AKE KARANTA ALQUR'ANI:**

An tambayi Anas dan Malik (R. A) kan yadda karatun Annabi (s.a.w) ya ke. Sai ya ce: “*Ya kasance yana jan madda idan ya karanta Bismillahir Rahmanir Rahim. Ya kan yi madda a kan sunan (Allah) kuma ya yi madda a kan (Rahman) kuma ya kan yi madda a kan (Rahim)*”. (Bukhari)

❖ **RIBANYA SAKAMAKON KARATU:**

Duk wanda ya karanta Alqur’ani don Allah, to za a ba shi lada. Kuma lallai ana ribanya wannan ladan kuma ana girmama shi a lokacin da zuciyar sa ta ke halarce. Kuma yana bibiya da kokarin fahimtar abin da yake karantawa. Sai ya zama kowane harafi ana ba shi lada goma har zuwa ninki dari bakwai.

❖ **GWARGWADON ABIN DA YA KAMATA A KARANTA NA ALKUR'ANI A KOWANE YINI DA DARE:** Sahabban Ma’aiki (s.a.w) sun kasance suna sanya wa kawunansu wani kaso na daga Alqur’ani a kowace rana. Su kan dauwama a kan kokarin karanta shi duka, a cikin kasa da kwana bakwai. A’ a ha, hani ya zo a kan rashin karanta shi a cikin kasa da kwana uku. Ka yi kwadaya ya dan-uwana wajen tafiyar da lokacinka cikin karatun Alkur’ani. Ka sanya wa kanka wani abu a kowane yini daga Alkur’ani. Ba za ka bar shi ba ya wuce duk yanda abubuwa suka cabe maka. Domin masu iya magana sun ce: “*Kadan din da ake yi kullum ya fi alheri fiye da mai yawan da ake yi a gutsi-gutsi*”. Idan ka manta ko ka yi barci (ba ka karanta shi ba) to gobe sai ka rama shi saboda **Manzon Allah (s.a.w) ya ce:** “*Wanda ya yi barci a kan kasons da ya ke karantawa na dare bai yi ba, ko wani abu daga cikinsa, sai ya karanta shi tsakanin sallar Asuba ko sallar Azuhur, to za a rubuta masa lada kamar ya karanta shi cikin dare*”. (Muslim)

Kar ka zama daga cikin wadanda suka kauracewa Alkur’ani ko suka manta da shi daga cikin kowane irin nau’i na kauracewa, kamar nisantar karanta shi ko kuma kokarin fahimtarsa ko kuma kokarin aiki da shi ko kuma kokarin neman waraka da shi.

Sūratul Fātiḥa [1]

Āyōyinta 7 ne. Anā kiranta Uwar Littafi dōmin tā tāra ilmin da yake a cikin Alku'āni a dunkule. Bāsmala a cikinta take ga kirā'ar Āsim, ruwāyar Hafṣ, amma banda ga kirā'ar Warsh.

- 1 Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.
- 2 Godiya ta tabbata ga Allah, Ubangijin halittu;
- 3 Mai rahama, Mai jin Kai;
- 4 Mai nuna Mulkin Rānar Sakamako.
- 5 Kai muke bauta wa, kuma Kai muke neman taimakonKa.
- 6 Ka shiryar da mu ga hanya madaidaiciya.
- 7 Hanyar waɗanda Ka yi wa ni'ima, ba waɗanda aka yi wa fushi ba, kuma ba batattu ba.¹

¹ Da cewa Ubangijin halittu ya tara ilmin tauhidi na Ilāhiyya da Rububiyya, Mai rahama Ya tāra dukan rahamar dūniya da rāyarwa da matarwa da ciyarwa da shāyarwa da tufatarwa. Mai jin Kai yā tāra ni'imar dūniya mai dōgēwa zuwa Lāhira kamar imāni da na lāhira. Mai mallaka ko Mai nūna mulkin rānar sakamako, yā haɗa dukan wa'azi. Kai muke bautā wa kuma Kai muke nēman taimako, ya tara tauhidin Ilāhiyya da ibāda amaliyya ko kauliyya. Hanya madaidaiciya, tā haɗa dukan sharī'a da hukunce-hukunce. Waɗanda aka yi wa ni'ima, yā tāra dukan tārihin mutanen kirki. Waɗanda aka yi wa fushi, yā tāra dukkan tārihin māsu tsaurin kai. Batattu, yā tāra tārihin dukan mai aiki da jahilci ko bata.

Sūratul Mujādala

Tanā karantar da yadda tsārin Majalisar Annabi ta kasance alōkacinsa, dōmin ta zama abar kōyi ga sauran majalisun shūgabannin Musulmi a bāyansa.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

❶ Lallai Allah Ya ji maganar ¹ wadda ke yi maka jāyayya game da mijinta, tanā kai kāra ga Allah, kuma Allah nā jin muhawararku. Lallai Allah Mai ji ne, Mai gani.

❷ Waɗanda ke yin zihāri daga cikinku game da mātansu, sū mātān nan bā uwāyensu ba ne, bābu uwayensu fāce waɗanda suka haife su. Lallai sū, sunā faɗar abin kyāmā na magana da karya, kuma lallai Allah haƙiƙa Mai yāfēwa ne, Mai gāfara.

❸ Waɗanda ke yin zihāri game da mātansu, sa'an nan su kōma wa abin da suka faɗa, to, akwai 'yanta wuya a gabānin su shāfi jūna. Wannan anā yi muku wa'azi da shi. Kuma Allah Mai Kididdigewa ne ga abin da kuke aikatāwa.

❹ To, wanda bai sāmu ba, sai azumin wata biyu jēre a gabānin su shāfi jūna,

¹ Wannan kissa tanā nūna cēwa a Majalisar Annabi kōwa na da 'yancin shiga, namiji da mace, kuma ya faɗi abin da yake so, kō da ya sābā wa abin da Annabi ya gani kāfin wani wahayi yasauka. Gā wannan mace sunanta Khaulatu bnt Sa'alabah ta kai Kārar mijinta Ausu bn Samit wanda ya yi zihāri game da ita, watau ya ce idan ya kusance ta kamar ya kwāna da uwarsa ne. Ga al'adar lārabāwa wannan bā saki bā ne, kuma ba ya iya kwana da ita har abada. Wannan shi ne takai Karā wurin Annabi har ta yi mahāwar da shi a kansa. Kuma wannan Kissa tanā nūna gaskiyar Annabi, bai yi jawābi ba ga abin da bai sāmi wahayi ba a kansa.

سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ❶

الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا الَّتِي وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ ❷

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكَ تُوعِظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ❸

فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامَ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ❹

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادِّثُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنُوا كَمَا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَفَدَأْنَاهُ آيَاتِ بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ❺

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ❻

sa'an nan wanda bai sāmi ikon yi ba, to, sai ciyar da miskīnai sittin. Wannan dōmin ku yī īmāni da Allah da Manzonsa. Kuma waɗannan hukunce-hukunce haddōdin Allah ne. Kuma kāfirai, sunā da azāba mai raɗadi.

❺ Lallai waɗanda ke sābā wa Allah da Manzonsa, an wulākanta su kamar yadda aka wulākantar da waɗanda ke a gabāninsu, kuma lallai Mun saukar da āyōyi bayyanannu, kuma kāfirai nā da azāba mai wulākantāwa.

❻ Rānar da Allah zai tāyar da su gabā ɗaya, sa'an nan Ya bā su lābāri game da abin da suka aikata, Allah Yā kiyaye shi, alhāli kuwa sū, sun manta da shi, kuma a kan kōme Allah Halartacce ne.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ
 مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا هُمْ يَأْخُذُونَ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ
 وَلَا آدَنَى مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ
 بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ
 نَهَوْا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَجَّجُونَ بِالْآثِرِ
 وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءَكَ حَيْوَتُكَ بِمَا لَمْ يَحْتِكِ
 بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُكُمْ
 جَهَنَّمُ يَصَلُونَهَا فَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٨﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا
 تَنَجَّجْتُمْ فَلَا تَنَجَّجُوا بِالْآثِرِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَتَنَجَّجُوا
 بِاللَّيْرِ وَالنَّفْوَى وَأَتَقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا النَّجْوَى
 مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا
 إِلَّا بِالْإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ
 ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ
 اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا فَانشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا
 مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾

7 Ashe, ba ka ga cewa lallai Allah Yanā sane da abin da yake a cikin sammai da abin da ke cikin kasa ba? Wata gānāwa¹ ta mutum uku bā zā ta kasance ba fāce Allah Shī ne na huḍu d'inta, kuma bābu ta mutum biyar fāce Shī ne na shida d'inta, kuma babu abin da ya kāsa wannan kuma babu abin da yake mafi yawa fāce Shī Yanā tāre da su duk inda suka kasance, sa'an nan Ya bā su lābāri game da abin da suka aikata a Rānar Kiyāma. Lallai Allah Masani ne

ga dukkan kōme.

8 Ashe, ba ka ga wa'anda aka hane su ba daga ganāwar, sa'an nan sunā kōmā wa abin da aka hane su daga gare shi, kuma sunā gānāwa game da zunubi da zālunci da sābā wa Manzon Allah, kuma idan sun zo maka sai su gasihe ka da abin da Allah bai gaishe ka da shi ba, kuma sunā cewa a cikin zukatansu: "Don me Allah ba Ya yi mana azāba sabōda abin da muke fadi?" Jahannama ita ce mai isarsu, zā su shigeta. Sabōda haka makōmarsu ta mūnana.

9 Yā kū wa'anda kuka yi īmāni! Idan za ku yi gānāwa, to, kada ku gāna game da zunubi da zālunci da sābā wa Manzon Allah, kuma ku yi gānāwa game da alhēri da taƙawa. Ku bi Allah da taƙawa wanda zā a tattara ku zuwa gare, shi.

10 Lallai Gānāwar daga Shaidan take kawai dōmin ya mūnanā wa wa'anda suka yi īmāni, alhāli kuwa bā zai iya cūtar su da kōme ba fāce da iznin Allah. Kuma sai mūminai su dogara ga Allah.

11 Yā kū wa'anda kuka yi īmāni! Idan an ce muku,² "Ku yalwatā a cikin majalisai," to, ku yalwatā, sai Allah Ya yalwatā muku, kuma idan an ce muku, "Ku tāshi" to, ku tāshi. Allah nā d'aukaka wa'anda suka yi īmāni daga cikinku da wa'anda aka bai wa ilim wasu darajōji māsu yawa, kuma, Allah Mai Kididdigewa ne ga dukan kōme.

1 A bāyan Kissar zihāri, ya shiga maganar māsu gānāwa a cikin majalisa. Kuma ya nuna cewa ba a sifanta Annabi kō a jingina wani abu zuwa gare shi sai idan abin nan yā fito daga Allah a cikin harshen ManzonSa.

2 Bāyan Kissar hukuncin gānāwa cikin majalisa, sai kuma hukuncin zaunāwa kō tāshi dōmin wani ya zauna. Kuma ana fifita māsu ilmi da zama ga wurin da ya fi dācewa da su.

12 Yā kū waɗanda kuka yi īmāni! Idan zā ku gānāwa da Manzon Allah, to, ku gabātar da 'yar sadaka¹ a gabānin gānāwarku, wannan ne mafi alhēri a gare ku, kuma mafi tsarki. Sai idan ba ku sāmi (abin sadakar ba), to, lallai, Allah, Mai gāfara ne, Mai jin Kai.

13 Ashe, kun ji tsōron ku gabātar da sadakōki a gabānin gānāwarku? To, idan ba ku aikata ba, kuma Allah Ya kōmo da ku zuwa ga sauki, sai ku tsai da salla, kuma ku bāyar da zakka, kuma ku yi d'ā'ā ga Allah da ManzonSa. Kuma Allah ne Mai kīdiddigewa ga abin da kuke aikatāwa.

14 Ashe, baka ga waɗanda² suka jibinci waɗansu mutāne da Allah Ya yi hushi a kansu ba, bā su cikinku, kuma bā su a cikinsu kuma sunā rantsuwa a kan Karya, alhāli kuwa sunā sane?

15 Allah Ya yi musu tattalin azāba mai tsanani. Lallai sū abin da suka kasance sunā aikatāwa ya mūnana.

16 Sun riƙi rantsuwōwīnsu garkuwa, sabōda haka suka kange (mūminai) daga jihādīn daukaka tafarkin Allah. To, sunā da azāba mai wulākantāwa.

17 Dūkiyōyīnsu ba su waɗatar musu kōme ba daga Allah, haka kuma d'iyansu. Waɗannan 'yan wutā ne. Sū, māsu

يَتَابَهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ جَبُونَكُمْ
صَدَقَهُ ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرٌ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ
12 ءَأَشْفَقْتُمْ أَن تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ جَبُونَكُمْ صَدَقْتُمْ فَاذ لَّمْ تَفْعَلُوا
وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ
وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَيْرٌ يَمَا تَعْمَلُونَ 13 ءَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا
غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَآهُمْ مِنْكُمْ وَلَا مَبِئْتُمْ بِهِمْ وَيَخْلِفُونَ عَلَى الْكُذِبِ
وَهُمْ يَعْلَمُونَ 14 ءَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ 15 اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ
عَذَابٌ مُّهِينٌ 16 لَّن نَّعْزِبَ عَنْهُمُ ءَمْوَالَهُمْ وَلَا ءَؤُلَادَهُمْ مِّنَ اللَّهِ
شَيْئًا ءُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ 17 يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ
اللَّهُ جَمِيعًا فَيُخَلِّفُونَ لَهُ كَمَا يَخْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ ءَلَا
إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ 18 اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَهُمْ ذِكْرَ
اللَّهِ ءُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ ءَلَا إِن حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ
19 إِنَّا لِلَّذِينَ يُحَادِّثُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ءُولَئِكَ فِي ءَلَذِ الْبَيْنِ
كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ 20

dawwama ne a cikinta.

18 Rānar da Allah ke tāyar da su gabā d'aya, sai su yi Masa rantsuwa kamar yadda suke yi muku rantsuwa (a nan dūniya) kuma sunā zaton cēwa sū a kan wani abu suke! To, lallai sū, sū ne maƙaryata.

19 Shaidan ya rinjaya a kansu, sai ya mantar da su ambaton Allah, waɗannan Kungiyar Shaidan ne. To, lallai Kungiyar Shaidan, sū ne māsu hasāra.

20 Lallai, waɗanda ke sābā wa Allah da ManzonSa waɗannan sunā a cikin (mutāne) mafi ƙasƙanci.

21 Allah Ya rubūta cēwa," Lallai zan rinjāya, Nī da ManzanniNa." Lallai Allah Mai ƙarfi ne, Mabuwayi.

1 Hukuncin tāyar da mutāne dōmin a gāna da Manzon Allah, bā ya halatta sai a kan larūra mai tsanani sabōdahaka aka sanya gabātar da sadaka, sa'an nan aka sōke shida umurni da tsaron salla dōmin wa'azin da ke cikinta dakuma bayar da zakka.

2 Bāyan maganar māsu tāyar da mutāne dōmin gānāwa a cikin majalisa, sai kuma munāfikai māsu mu'āmala da kāfirai, kuma su jē su zauna cikin majalisar Musulmi dōmin su dauki rahōtonsu zuwa ga maƙiyansu.

لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ
 حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ. وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ
 أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ
 الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
 مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا
 عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

سُورَةُ الْحَشْرِ
 ٥٩ آيَاتُهَا
 ٢٤

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
 ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِنْدِ مِنْ دِينِهِمْ
 لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ
 حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَنذَهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَدَفَ
 فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ
 فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ﴿٢﴾ وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ
 الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾

﴿22﴾ Bā zā ka sāmi mutāne māsu yin
 ĩmāni da Allah da RānarLāhira sunā
 sōyayya da wanda ya sābā wa Allah da
 ManzonSa ba, kō dā sun kasance
 ubanninsu ne, kō d'iyansu kō
 'yan'uwansu, ko danginsu. waɗannan
 Allah Yā rubuta ĩmāni a cikin zukātansu,
 kuma Yā karfafa su da wani rūhi ¹ daga
 gare Shi, kuma zai shigar da su a gidājen
 Aljanna, koramu na gudāna karKashinsu
 sunā māsu dawwama a cikinsu. Allah Yā

yarda da su, kuma sun yarda da Shi.
 Waɗannan Kungiyar Allah ne. To, lallai
 Kungiyar Allah sū ne māsu babban rabo.

Sūratul Ḥashr

Tanā karantar da yadda Allah ke shirya
 yadda zai taimaki wanda ya dōgara a gare
 Shi ga bin umurninSa, da sauƙi, ta hanyar da
 bai sani ba.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin kai.

﴿1﴾ Abin da ke cikin sammai da abin da
 ke cikin kasā ya yi tasbihi ga Allah,
 alhāli kuwa, Shī ne Mabuwayi, Mai
 hikima.

﴿2﴾ Shī ne wanda Ya fitar da waɗanda
 suka kāfirta daga Ma'abota Littāfi,² daga
 gidājensu da kōra³ ta farko. Ba ku yi
 zaton sunā fita ba, kuma sun tabbata
 cēwa gānuwōwinsu māsu tsare su ne
 daga Allah, sai Allah Ya jē musu daga
 wajen da ba su yi zato ba, kuma Ya jēfa
 tsōro a cikin zukātansu, sunā rushe
 gidājensu da hannāyensu da kuma
 hannāyen mūminai. To, ku lūra fa, ya
 māsu basīrōri.

﴿3﴾ Kuma ba dōmin Allah Ya rubuta
 musu kōrar ba, dā Ya azabta su a cikin
 dūniya, kuma a Lāhira sunā da azābar
 wutā.

¹ Waɗanmda suka tsare dōkokin Allah, Allah zai
 ba su karfin rai ga zartar da al'amurransu da
 kyau, kuma zai wadāta su adūniya da Lāhira.
 Asalin rūhi shine rai. Anā nufin rāyuwar ĩmāni
 da karfin halin fuskantar gaskiya.

² Mazōwa Littāfi a nan, sū ne Yahūdun Madīna,
 watau Banī Nadīr.

³ Kōrēwa daga kasā, Annabi yā kōre su zuwa
 Haibara a gargadar farko, Umar ya kōre su daga
 Haibara zuwa Syria a gargada ta biyu.

4 Wannan dōmin lallai su, sun sāba wa Allah, da ManzonSa alhāli kuwa duk wanda ya sāba wa Allah, to, lallai Allah, Mai tsananin ukūba ne.

5 Abin da kuka sāre na dabīniya, kō kuka bar ta tsaye a kan asallanta, to da iznin Allah ne, kuma dōmin Ya wulākanta fasiKai,

6 Kuma abin da Allah Ya sanya ya zama ganīma ga ManzonSa, daga gare su, to, ba ku yi hari a kansa da dawāki ko rāKuma ba amma Allah ne Ya rinjāyar da ManzanninSa a kan wanda Yake so, kuma Allah Mai ikon yi ne a kan kōme.

7 Abin da Allah Ya sanya shi ganīma ga ManzonSa daga mutānen kauyukan nan, to, na Allah ne, kuma na ManzonSa ne kuma na danginsa ne, da mārayu da miskīnai da dan hanya¹ (matafiyi) ne dōmin kada ya kasance abin shāwāgi a tsakānin mawadāta daga cikinku kuma abin da Manzo ya bā ku, to, ku kama shi, kuma abin da ya hane ku, to, ku bar shi. Kuma ku bi Allah da taKawa. Lallai, Allah, Mai tsananin ukūba ne.

8 (Ku yi māmāki) Ga matalauta māsu hijira waɗanda aka fitar daga gidājensu da dūkiyōyinsu, sunā nēman falala daga Allah da kuma yarda, kuma sunā taimakon Allah da ManzonSa! Waɗannan sū ne māsu gaskiya.

9 Da waɗanda suka zaunar da gidājensu (ga Musulunci) kuma (suka zābi) imāni, a gabānin

1 Dan hanya, shī ne matafiyin da guzuri ya kare masa, yanā nēman taimakon da zai mayar da shi garinsa.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ. وَمَنْ يُشَاقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۙ (4) مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْنَةٍ أَوْ تَرَكْتُمْ هَاجِرًا قَائِمَةً عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيْخْرَى الْفَاسِقِينَ ۙ (5) وَمَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْحَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۙ (6) مَا آفَاءَ اللَّهِ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَاللرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَأَنْ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمْ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۙ (7) لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ۙ (8) وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۙ وَمَنْ يُوقِ شَحْنَفْسِهِ فَاُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۙ (9)

zuwansu,² sunā son wanda ya yi hijira zuwa gare su, kuma bā su tunānin wata bukāta a cikin kirāzansu daga abin da aka bai wa muhājirīna, kuma sunā fifita waɗansu a kan kāwunansu, kuma ko dā sunā da wata larūra. Wanda ya sābā wa rōwar ransa, to, waɗannan sū ne māsu babban rabo.

2 Muhājirīna sun yi hijira zuwa Madīna daga Makka kō waɗansu wurāre. Ansar, su ne mutānen Madīna. Waɗannan sū ne ya kamāta a yi māmākin yadda suka taimaki addini a lōkacin tsanani. Muhājirina sun bar gidājensu da dūyarsu sun yi hijira, Ansarai sun raba dūkiyarsu da gidājensu da iyālansu sun bai wa Muhājirīna dōmin taimakon addīni.

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا
وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا
غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى
الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ
الْكِنَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نَطِيعُ فِيكُمْ
أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
﴿١١﴾ لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ
وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٢﴾
لَأَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ
لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾ لَا يَفْقَهُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرَى
مُحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ
جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾
كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاتُ أُولِي أَرْهَامٍ وَلَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿١٥﴾ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ
قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

﴿10﴾ Kuma waɗanda suka zō daga bāyansu, sunā cēwa, "Yā Ubangijinmu! Ka yi gāfara a gare mu, kuma ga 'yan'uwanmu, waɗanda da suka riga mu yin īmāni, kada Ka sanya wani kulli a cikin zukātanmu ga waɗanda suka yi īmāni. Yā Ubangijinmu! Lallai Kai ne Mai tausayi, Mai jin Kai.

﴿11﴾ Ashe, ba ka ga waɗanda suka yi munāfurci¹ ba, sunā cēwa ga 'yan'uwanmu, waɗanda suka kāfirta daga Ma'abota Littafi, "Lallai idan an fitar da

ku, lallai zā mu fita tāre da ku, kuma bā zā mu yi biyayya ga kōwa ba game da ku, har abada, kuma lallai idan an yāke ku, lallai zā mu taimake ku haƙiƙatan?" Alhāli kuwa Allah na shaidar cēwa lallai sū tabbas, maƙaryata ne.

﴿12﴾ Lallai idan an fitar da su, bā zā su fita tāre da su ba kuma lallai idan an yāke su bā zā su taimake su ba, kuma lallai idan sun taimake su lallai ne, haƙiƙatan, zā su jūyar da bāyansu dōmin gudu, sa'an nan kuma bā zā a taimake su ba.

﴿13﴾ Lallai kū ne kuka fi bāyar da firgita a cikin zukātansu bisa ga Allah, wannan kuwa dōmin sū lallai waɗansu irin mutāne ne da bā su gānēwa.

﴿14﴾ Bā su iya yākar ku gabā d'aya, fāce a cikin garūruwa māsu gānuwa da gāruna, kō kuma daga bāyan katangu. Yākinsu a tsākaninsu mai tsanani ne, kanā zaton su a haɗe, alhāli kuwa zukātansu dabam-dabam suke. Wannan kuwa dōmin sū, lallai wasu irin mutane ne da bā su hankalta.

﴿15﴾ Kamar misālin waɗanda² ke a gabāninsu, bā da daɗēwa ba, sun d'andani kūɗar al'amarinsu, kuma sunā da wata azāba mai raRaɗi.

﴿16﴾ Kamar misālin Shaidan a lōkacin da yake cē wa mutum, "Ka kāfirta," To, a lōkacin da ya kāfirta d'in, ya ce (masa): "Lallai bābu ruwāna da kai. Lallai ni inā tsōron Allah Ubangijin halitta!"

¹ Bāyan ya nūna yadda Allah ke taimakon mai binsa da taƙawa. Kuma yanā nūna yadda Yake tābar da mai binSa da munāfinci.

² Kuraishāwa da aka kashe a Badar.

17 Sai ākibarsu ta kasance cēwa su biyun duka sunā a cikin wutā, sunā māsu dawwama a cikinta. "Kuma wannan shī ne sakamakon māsu zālunci."

18 Yā kū waɗanda kuka yi ĩmāni! Ku ji tsoron Allah, kuma rai ta dūbi abin da ta gabatar dōmin gōbe, kuma ku ji tsoron Allah, lallai Allah, Mai Kididdigewa ne ga abin da kuke aikatāwa.¹

19 Kuma kada ku kasance kamar waɗanda suka manta Allah shi kuma Ya mantar da su rāyu, kansu. Waɗannan sū ne fāsikai.

20 'Yan Wutā da 'yan Aljanna bā su daidaita. 'Yan Aljanna, sū ne māsu babban rabo.

21 Dā Mun saukar da wannan Alkur'ani a kan dūtse, dā lallai kā ga dūtsen yanā mai tawāli'u, mai tsattsāgēwa sabōda tsōron Allah, kuma waɗannan misālai Munā bayyana su ne ga mutāne, da fatan za su yi tunāni.

22 (Wanda Ya saukar da Alkur'ani) Shi ne Allah, wanda bābu wani abin bautāwa fāce Shi Masanin fake da bayyane, Shī ne Mai rahama, Mai jin Kai.

23 Shī ne Allah, wanda bābu abin bautāwa fāce shi, Mai mulki, Mai

فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ
الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ
نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ
﴿١٨﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ
هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ
الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾ لَوْ أَنزَلْنَا هَٰذَا
الْقُرْءَانَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَرُّشًا مُّتَصِدًّا عَا مِّنْ خَشْيَةِ
اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ لِنَصْرِهَا لِنَأْسٍ لَّعَلَّهُمْ يَنْفَكِرُونَ
﴿٢١﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلِيمٌ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّبُ الْعَزِيزُ
الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
﴿٢٣﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ
يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

سُورَةُ الْمُمْتَحِنَةِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

tsarki, Aminci, Mai amintarwa, Mai Tsarēwa, Mabuwāyi, Mai tīlastāwa Mai nuna isa, tsarki ya tabbata a gare Shi daga abin da suke yi na shirka da Shi.

24 Shī ne Allah, Mai halitta, Mai gināwa, Mai sūrantāwa. Yanā da sūnāye māsu kyau, abin da ke a cikin sammai da Kasa sunā tsarkake Shi, kuma Shī ne Mabuwāyi, Mai hikima.

¹ Daga wannan āyā ta 18 zuwaƙarshen sūra, yanā bayānin hāsilin darasin sūrar ne dunkule, da kuma ambatar muhimman abūbuwan da ta kunsu dōmin wa'azi da farkarwa ga mai hankali.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا ءَعْدُوِي وَعَدُوَكُمْ ءَأَوْلِيَاءَ تَلْقَوْنَ
 إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ
 وَيَأْتِيَكُم أَن تُوْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِن كُنتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي
 وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ
 وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَن يَفْعَلْهُ مِنكُم فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١﴾ إِن
 يَشْكُرُوكُمْ يُكُونُوا لَكُمْ ءَعْدَاءً وَيَسْطُرُوا إِلَيْكُم أَيْدِيَهُم وَيَأْسِنُهُم
 بِالسُّوءِ وَيُؤَدُّوهُمُ الْوَتَكَفُرُونَ ﴿٢﴾ إِن تَنفَعَكُم أَرْحَامُكُمْ وَلَا ءَأَوْلَادُكُمْ
 يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصَلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾ قَدْ
 كَانَتْ لَكُمْ ءَأَسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لَقَوْمِهِمْ
 إِنَّا بَرءٌ مِّمَّا وَعِبَدْتُمْ مِن دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا
 وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ ۗ وَإِلَّا
 قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ
 رَبَّنَا عَلَّمَكُ نَوْكَنَا وَإِلَيْكَ أَنبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا
 فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَءَاعِزْنَا ۗ لَنَا رَبَّنَا إِنَّا أَنتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٥﴾

Sūratul Mumtaḥana

Tanā gargacfi ga Musulmi su tsintsintar da biyayyarsu ga Allah, su yanke wata mu'amala da kāfirai, bā da sun zālunce su ba.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

﴿١﴾ Ya kū waɗanda kuka yi īmani! Kada ku rikī maƙiyiNa kuma maƙiyinku masōyi, Kuna jēfa kauna¹

¹ Wani Sahābin Annabi da ake cēwa Hātibu bn Abi Balta'a, ya rubūta takarda zuwa ga Kuraishāwa yanā sanar da su cēwa Annabi na zuwa garinsu da yāki, sai Allah Ya sanar da Annabi tun manzonsa bai isa ba ga Kuraishāwa, sai aka mayar da takardar. Da aka tambayi Hātibu dalīlin yin ta, sai ya ce dōmin yanā da ɗiya da ɗūkiya ne a can, dōmin haka ya so ya gaya musu zuwan Annabi kō da yake yanā da cikakken īmāmin cēwa Annabi gaskiya ne, kuma zai rinjāye su duk yadda aka yi. Sai Annabi ya

zuwa gare su, alhāli kuwa haƙiƙa sun kāfirta da abin da ya zo muku, na gaskiya, sunā fitar da Manzon Allah tāre da ku (daga gidājenku) dōmin kun yi īmāni da Allah, Ubangijinku, idan kun fito dōmin jihādi sabōda ɗaukaka kalmaTa da nēman yardaTa, kunā asirta sōyayya zuwa gare su alhāli kuwa Nī ne Mafi sani ga abin da kuka bōye da abin da kuka bayyana, kuma duk wanda ya aikata haka daga cikinku, to, lallai ya ɓace daga hanya madaidaiciya.

﴿٢﴾ Idan sun kāma ku, zā su kasance maƙiya a gare ku, kuma su shimfiɗa hannuwansu da harsunansu da būrin ku kāfirta.

﴿٣﴾ Zumuntarku bā zā ta amfāne ku ba, haka kuma ɗiyanku, a Rānar Kiyāma. (Allah) zai² rarrabe tsakāninku, kuma Allah Mai gani ne ga abin da kuke aikatāwa.

﴿٤﴾ Lallai abin kōyi mai kyau ya kasance a gare ku game da Ibrāhīm da waɗanda ke tāre da shi a lōkacin da suka ce wa mutnensu, "Lallai mū bābu ruwanmu daku, kuma da abin da kuke bautāwa, baicin Allah, mun fita batunku, kuma Kiyayya da jiyēwa jūna sun bayyana a tsakāninmu, har sai kun yi īmāni da Allah Shi kaɗai." Fāce maganar Ibrāhīm ga ubansa (da yace), "Lallai za ni nēma maka gāfara kuma ban mallaki kōme ba daga Allah sabōda kai." "Yā Ubangijinmu! A gare Ka muka dōgara, kuma gare Ka muka mayar da al' amuranmu, kuma zuwa gare Ka makōma take."

﴿٥﴾ "Yā Ubangijinmu! Kada Ka sanya mu fitina ga waɗanda suka kāfirta, kuma Ka yi gāfara gare Mu. Ya Ubangijinmu! Kai ne Mabuwāyi, Mai hikima!

karfi uzurinsa, ba a yi masa kōme ba, sai dai abin da Allah Ya hana; kada Musulmi su sāke wata ma'amala da kāfirai a bōye, koa bayyane sabōda dalīlan da aka faɗa a cikin sūrar.

² Ga wata kirā'ā zā a fassara wurin da cēwa, za a rarrabe tsakāninku;

6 Lallai, haƙiƙa, abin kōyi mai kyau ya kasance a gare ku daga cikinsu, ga wanda ya kasance yanā fātan (rahamar) Allah da Rānar Lāhira, kuma wanda ya jūya bāya, to, lallai Allah, Shī ne waḍaṭacce, Gōḍadde.

7 Anā tsammānin Allah Ya sanya, a tsakāninku da tsakānin waḍanda kuka yi kiyayya da su, wata sōyaya daga gare su, kuma Allah Mai ikon yi ne, kuma Allah Mai gāfara ne, Mai jin kai.

8 Allah bā Ya hana ku, daga waḍanda ba su yāke ku ba sabōda addini kuma ba su fitar da ku ba daga gidājenku, ga ku kyautata musu kuma ku yi musu ādalci. Lallai Allah Yanā son māsu ādalci.

9 Allah Yanā hana ku kawai daga waḍanda suka yāke ku sabōda addini kuma suka fitar da ku daga gidājenku, kuma suka taimaki jūna ga fitar da ku, karku jibince su, kuma wanda ya jibince su, to waḍannan sū ne azzālumai.

10 Yā kū waḍanda kuka yi īmāni! Idan mātā mūminai suka zo muku, sunā māsu hijira, to, ku jarraba su. Allah Shī ne mafi sani ga īmāninsu. To, idan kun san sū mūminai ne, kada ku mayar da su zuwa ga kāfirai. Sū mātān bā su halatta ga auren su, sū kuma kāfiran bā su halatta ga auren mātān. Ku bā su abin da suka batar na dūkiya. Kuma bābu laifi a kanku ga ku aure su idan kun bā su sadākōkinsu. Kuma kada ku

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَمَن يَتَّبِعِ الْآيَاتِ ۚ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٦﴾ عَسَىٰ اللَّهُ أَن يَجْعَلَ
بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُم مِّنْهُم مَّوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ
﴿٧﴾ لَا يَنْهَىٰكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم
مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ
﴿٨﴾ إِنَّمَا يَنْهَىٰكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُم
مِّن دِيَارِكُمْ وَظَهَرُوا عَلَيْكُمْ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوْلُوهُمْ وَمَن يَتَّبِعِ
هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا جَاءَهُمُ الْمَوْمِنَاتُ
مُهَجَّرَاتٍ فَاتَّخِذُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمَ بِإِيمَانِنَّ فَإِن عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ
فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَن هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَءَاتُوهُم
مَا أَنفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَن تَنكِحُوهُنَّ إِذَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ
وَلَا تَمْسِكُوا بِعَصَمِ الْكُوفَرِ وَسَأَلُوا مَا أَنفَقْتُمْ وَلَسْتُمُوهَا أَنفَقُوا
ذَٰلِكُمْ حَكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ وَإِن فَاتَكُمْ
شَيْءٌ مِّنْ أَرْوَاحِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقِبْتُمْ فَتَأْتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ
أَرْوَاحُهُمْ مِّثْلَ مَا أَنفَقُوا وَءَاتُوا اللَّهَ الَّذِي آتَيْتُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

riƙe auren mātā kāfirai, kuma ku tambayi abin da kuka batar daga dūkiya, su kuma kāfirai su tambayi abin da suka batar na dūkiya. Wannan hukuncin Allah ne Yanā hukunci a tsakāninku. kuma Allah, Masani ne, Mai hikima

11 Kuma idan wani abu ya kuɓuce muku daga mātanku zuwa ga kāfirai sa'an nan kuma kuka d'auki fansa, to, sai ku bai wa waḍanda matansu suka tafi kwatankwacin abin da suka batar na dūkiya. Kuma ku ji tsoron Allah wanda kuke māsu īmāni da Shi, Shi Kaɗai.

يَتَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يَبَايَعَنَّكَ عَلَيَّ أَنْ لَا يُشْرِكَنَّ
بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يُشْرِقَنَّ وَلَا يُزْنِنَنَّ وَلَا يُقْتَلَنَّ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ
بِهِنَّ يَفْتَرِينَ، بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ
فِي مَعْرُوفٍ فَبَايَعَهُنَّ وَأَسْتَغْفِرُ لهنَّ اللَّهُ إِنْ اللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ
﴿١١﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَانْتَوَلَوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
فَدَيْسُوا مِنْ الْآخِرَةِ كَمَا يَسِ الْكُفَّارُ مِنَ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٢﴾

سُورَةُ الصَّفِّ
آيَاتُهَا ١٤
أُورُودُهَا ٦

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿١﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَمْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾
كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾ إِنْ
اللَّهُ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَهُمْ
بَنِينَ مَرْصُوصًا ﴿٤﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ يَقُولُونَ
رَأَوْؤُنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَيُّ رَسُولٍ اللَّهُ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا
رَأَوْا أَرْوَاعَ اللَّهِ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾

﴿١٢﴾ Yā kai Annabi! Idan mātā mūminai suka zo maka sunā yi maka mubāya'a a kan bā zā su yi shirka da Allah ba ga kōme, kuma bā su yin sātā, kuma bā su yin zina, kuma bā su kashe,¹ ya'yansu, kuma bā su zuwa da karyā da suke kirKirāwa² a tsākanin hannuwansu da

1 A zāmanin jāhiliyya sun kashe 'ya'yansu mātā ta hanya uku, d'aya sabōda bākance na addini, na biyu sabōda tsōron talauci; sunā turbuḍe 'ya'ya mātā a bāyan sun shekara shida, na uku sabōda kunyar haihuwar mace, sai uwa ta yi rāmi, idan ta haifi namiji ta bar shi, idan kuma ta haifi mace, sai ta tūra ta a cikin rāmin ta turbuḍe.

2 Sunā tsintar yāro su mayar da shi d'ansu, haka kuma maza na yin tabanni, watau mutum ya mai da ḍan wani nāsa kamar yadda har yanzu kāfirai nā yin sa.

Kafāfunsu kuma bā su sāba maka ga wani abu da aka sani na biyayya ga Allah, to, ka karbi mubāya'arsu, kuma ka nēmi Allah Ya gāfarta musu. Lallai Allah Mai gāfara ne, Mai jin Kai.

﴿١٣﴾ Yā kū waḍanda kuka yi īmāni! Kada ku jibinci waḍansu mutāne³ da Allah Ya yi hushi a kansu. Lallai sun yanke tsammāni daga (rahamar) Lāhira, kamar yadda kāfirai suka yanke tsammāni daga mazōwa⁴ kaburbura.

Sūratuṣ Ṣaff

Tanā karantar da gaskiyar maganar watau kada aikin mutum ya sābā wa maganarsa.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

﴿١﴾ Abin da ke cikin sammai da abin da ke cikin kasā ya yi tasbihi ga Allah alhāli kuwa, Shi ne Mabuwayi, Mai hikima.

﴿٢﴾ Ya kū waḍanda kuka yi īmani! Don me kuke faḍin abin dā ba ku aikatāwa?

﴿٣﴾ Ya girma ga zama abin Kyāma awurin Allah, ku faḍi abin da bā ku aikatāwa.

﴿٤﴾ Lallai Allah Yanā son waḍanda ke yin yāki dōmin d'aukaka KalmarSa, a cikin safu kamar sū gini ne mai d'amfarar jūna.

﴿٥﴾ Kuma a lōkacin da Mūsā ya ce wa mutānensa: "Yā mutānena! sabōda me kuke cūtar da ni, alhāli kuwa lallai kun sani cēwa lallai nī Manzon Allah ne zuwa gare ku?" To, a lōkacin da suka karkace, Allah Ya karkatar da zukātansu. Kuma Allah bā Ya shiryar da mutāne fasiKai.

3 Allah Ya yi hushi ga duk wanda ya sani kuma ya ki aiki da saninsa kamar Yahūdāwa da miyāgun Mālamai.

4 Kāfirai ba su yarda da Tāshin Kiyāma ba, sabōda haka suke yanke kauna daga wandaya mutu.

6 Kuma a lōkacin da Īsā d'ān Maryama ya ce: "Yā Banī Isrā'īla! Lallai nī Manzon Allah ne zuwa gare ku, mai gaskata abin da ke gaba gare ni na Attaura, kuma mai bāyar da bushāra da wani Manzo da ke zuwa a bāyāna, Sūnansa Ahmad (Mashāyabo)." To, a lōkacin da ya zo musu da hujjōji, suka ce: "Wannan sihiri ne, bayyananne."

7 Kuma wāne ne mafi zālunci fiye da wanda ya kirƙira ƙarya ya Jingina ta ga Allah, alhāli kuwa shī, anā kiran sa zuwa ga Musulunci? Kuma Allah bā Ya shiryar da mutāne azzālumai.

8 Sunā nufin su bice hasken Allah da bākunansu alhāli kuwa Allah Mai cika haskenSa ne, kuma kō da kāfirai sun ƙi.

9 Shi ne wanda Ya aiko ManzonSa da shiriya da addīnin gakiya, dōmin Ya d'aukaka shi a kan wani addīni dukkansu kuma kō dā mushirikai sun ƙi.

10 Yā kū waɗanda kuka yi īmāni! Shin, in nūna muku wani fatauci wanda zai tsarshe ku daga wata azāba mai raɗafi?

11 Ku yi īmani da Allah da ManzonSa, kuma ku yi jihādi cikin d'aukaka kalmar Allah game da dūkiyōyinku da rāyukanku. Wannan shī ne mafi alhēri a gare ku idan kun kasance kuna da sani.

12 Sai Allah Ya gāfarta muku zunubbanku, kuma Ya shigar da ku gidājen Aljanna, ƙoramu na gudāna daga ƙarƙashinsu, da waɗansu dāƙuna māsu dāɗi a cikin gidājen Aljannar zama. Wannan shī ne babban rabo, mai girma.

13 Da wata (falala) da yake kunā son ta; taimako daga Allah da cin nasara

وَاذَقَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا
لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ النُّورِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولِي يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا
جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٦﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى
عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ
﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَقْوَامِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ
الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ
عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا هَلْ أَذْكَرٌ
عَلَى تَحْرِيفِ نُصُوحِكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾ تَوَمَّنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾
يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسْكِنٍ
طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ
مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَيُشِرُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا
أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ
أَقَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَأَمَّا مَنْتَ طَائِفَةٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ
وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

wanda yake kusa. Kuma ka yi bushāra ga mūminai.

14 Yā kū waɗanda kuka yi īmani! Ku kasance mataimakan Allah kamar yadda Īsā d'ānMaryama ya ce ga Hawāriyāwa, "Waɗanne ne mataimakaɗa zuwa ga (aikin) Allah?" Sai wassu ɓangare daga Banī Isrā'īla ta yi īmāni, kuma wata ƙungiya ta kāfirta. Sai muka ƙarfafa waɗanda suka yi īmāni a kan maƙiyansu, sabōda haka suka wāyi gari marinjāya.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ الْعَزِيزُ
 الْحَكِيمُ ① هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمَمِ نَبِيًّا رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا
 عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا
 مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ② وَآخِرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ
 وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ③ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ
 ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ④ مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ
 يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ
 الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ⑤
 قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِنْ
 دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ⑥ وَلَا تَسْتَوُوا
 أَبَدًا بِمَا قَدَّمْتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ⑦ قُلْ إِنْ
 الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ
 إِلَىٰ عِلْوٍ الْعَلِيِّ وَالشَّهَادَةُ فَيُنْتَقِمُ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ⑧

Sūratul Jum‘ah

Tanā karanta da cewa d'aukar ilmi bā da yin aiki da shi ba, bā shi da wani amfāni sai wahalar banza.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

① Abin da yake a cikin sammai da abin da yake a cikin kasā sunā tasbīhi ga Allah, Māmallaki, Mai tsarki' Mabuwāyi, Mai hikima.

② Shī ne wanda Ya aika, a cikin mabiya al'ādu,⁵ wani Manzo daga gare su yanā karanta āyōyinSa a kansu, kuma yanā tsarkake su, kuma yanā sanar da su littafi (alru'ani) da hikima (sunnah) kō da yake sun kasance daga gabāninsa lallai sunā a cikin bata bayyanāna.

5 Lārabawa sū ne mabiya al'ādu, watau ummiyyūn daga ummu, watau uwa watau kamar yadda uwāye suka haife su dōmin bā su da wani littāfi da suke bi sai al'ādon su da hukunce-hukuncen shaihunansu.

③ Da wa'ansu mutāne⁶ daga gare su, ba su i da riskuwa da sū ba, alhāli kuwa shī ne Mabuwāyi, Mai hikima.

④ Wannan wata falalar Allah ce Yanā bāyar da ita ga wanda Yake so. Kuma Allah ne Ma'abūcin dukkan falala mai girma.

⑤ Misālin wa'anda aka dōra wa d'aukar Attaura (aiki da abinda ke cikinta na hukunce hukunce) sa'an nan ba su d'auke ta ba, kamar misālin jāki ne Yanā d'aukar littattafai. Tir da misālin mutānen⁷ nan da suka karyatā game da āyōyin Allah! Kuma Allah bā Yā shiryar da mutāne azzālumai.

⑥ Ka ce: "Yā kū wa'anda suka tūba (Yahūdu)! Idan kun riya cewa kū ne zābābbun Allah bā sauran mutane ba, sai ku yi būrin mutuwa⁸ idan kun kasance māsu gaskiya."

⑦ Kuma bā zā su yi būrinta ba har abadā sabōda abin da suka gabatar da hannāyensu (kafirci da sabo). Kuma Allah ne masani ga azzālumai

⑧ Ka ce "Lallai mutuwar nan da kuke gudū daga gareta, to, lallai ita mai ha'uwuwa da ku ce sa'an nan kuma anā mayar da kū zuwa ga masanin fake da bayyane, dōmin Ya bāku lābāri game da abin da kuka kasance kunā aikatāwa."

6 Su ne Ajamāwan da zā su musulunta su bi Annabi tsira da aminicin Allah su tabbata a gare shi. Kō kuwa duk wanda musulunta a bāyan sahabban Annabi. Wannan yanā nunā falalar sahabbai a kan wa'ansunsu.

7 Tir da wanda ya yi siffa da irin siffōfin Yahūdu daga Musulmi wajen d'aukar karātun Alkur'āni amma kuma bai yi aiki da shi ba. Yahaya bn Yamāni ya ce: "Sunā rubuta nadīsi bā su fahimtarsa, kuma bā su kula da ma' anarsa." Watau sunā wahala wajen d'aukar ilmin da aka dōra musu d'aukarsa amma kuma bā su yin amfāni da shi a wajen aikinsu da mu'āmalōlinsu.

8 Ba a sāduwa da Allah sai a bāyan mutuwa. Masōyi nā gūrin sāduwa da masōyinsa, kuma bā zai yi gudun sababin sāduwar ba.

9 Yā kū waḍanda kuka yi imāni ! Idan anyi kirā zuwā ga salla a rānar Jumu'a, sai ku yi aiki zuwa ga ambaton Allah, kuma ku bar⁹ ciniki. Wancan d'inku ne mafi alhēri a gare ku idan kun kasance kunā sani.

10 Sa'an nan idan an Karē salla, To sai ku wātsu a cikin Kasā kuma ku nēma daga falalar Allah, kuma ku ambaci sūnan Allah da yawa ko zaku zamanto masu sāmum babban rabo.

11 Kuma idan suka ga wani fatauci kō kuma wani wasan shagala, sai su yi rūgūguwar fita zuwa gare su, kuma su bar ka kanā tsaye. Ka ce: "Abin da yake a wurin Allah ne mafi alhēri daga wargi da fataucin, alhāli kuwa Allah ne Mafi alhērin māsu arzūtāwa."

Sūratul Munāfikūn

Tanā karantar da halāyen munāfukan Madīna a zāmanin Annabi da wa'azi ga barin yin hāli irin nāsu.

9 Ba a hana Musulmi aiki ba a kōwace rāna, sai dai an hana duk wanda Jumu'a ta lazimta a kansa da ya yi wani aiki wanda bā na tattalin salla ba a rānar Jumma'a, a bāyan kiran salla. Anā nufi da kiran salla na biyu a bāyan limāmi ya zauna a kan mumbarinsa, dōmin wannan kiran aka sani azāmanin Annabi da Abubakar da Umar. Amma kira na farko, Usman bn Affān ne ya fāra shi dōmin farkar da mutāne, a bāyan sun yi yawa kuma sun kama sana'ō'i. Kuma a bāyan an Kāre salla, sai a wātse zuwa ga ayyuka da nēman abinci. Bā a tsayāwa yin wata nāfila a bāyan sallarJumu'a, sai dai an so yin raka'a biyu a bāyan fita daga masallāci kamar yadda Annabi ke yi. A farko, anā yin huḍubar sallar Jumma'a a bāyan salla har a lōkacin da āyarin Dihya el Kalbi ya kōmo daga shām (Syria) da abinci, ya sauka a Bakī'a, suka buga ganga, sai Sahabbai suka fita dōmin nēman sayen abincin a gabānin a Kāre huḍubar suka bar mutum gōma shā biyu tāre da Annabi. Sai akamayar da huḍubar a gabānin salla. Kuma an fahimci cewa anā yin huḍuba atsaye. Kuma ba a kafa Jumu'a, sai a kafaffen gari, amma Jumu'a nā kulluwa da mutum gōma sha biyu da līman.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِذَا تُوْدِيْ لِلصَّلٰوةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْاۤ اِلَىٰ ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوْا الْبَيْعَ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿٩﴾ فَاِذَا قُضِيَتِ الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوْا فِى الْاَرْضِ وَابْتَغُوْا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاذْكُرُوْا اللّٰهَ كَثِيْرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿١٠﴾ وَاِذَا رَاوُا تِجْرَةً اَوْ مَالًا يَّجْرَهُ اَوْ مَوْتًا يَّجْرَهُ فَاِذَا رَاوُا تِجْرَةً اَوْ مَوْتًا يَّجْرَهُ فَاِذَا رَاوُا تِجْرَةً اَوْ مَوْتًا يَّجْرَهُ فَاِذَا رَاوُا تِجْرَةً اَوْ مَوْتًا يَّجْرَهُ

سُوْرَةُ الْمُنٰفِقِيْنَ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
اِذَا جَاۤءَكَ الْمُتَنَفِقُوْنَ قَالُوْا نَشْهَدُ اِنَّكَ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ وَاَللّٰهُ يَعْلَمُ اِنَّكَ لِرَسُوْلِهِ وَاَللّٰهُ يَشْهَدُ اِنَّ الْمُتَنَفِقِيْنَ لَكٰذِبُوْنَ ﴿١﴾ اَتَّخَذُوْا اٰيْمَتَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوْا عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿٢﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ ءَامَنُوْا ثُمَّ كَفَرُوْا فَطَمَعَ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ فَهَمْ لَا يَفْقَهُوْنَ ﴿٣﴾ وَاِذَا رَايْتَهُمْ تُعْجِبْكَ اَجْسَامُهُمْ وَاِنْ يَقُوْلُوْا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَاْتُمُّوْا حُشْبَ مِسْندَةٍ يَّحْسَبُوْنَ كُلَّ صِيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعٰدُوْنَ فَاحْذَرهُمْ فَاِنَّهُمْ لَنْ يُّؤْفِكُوْنَ ﴿٤﴾

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1 Idan munāfukai¹⁰ suka zo maka sai su ce: "Muna shaidawa cewa lallai kai hakika Manzon Allah ne," Kuma Allah Yanā sane da lallai Kai, hakika ManzonSa ne, kuma Allah Yanā shaida lallai munafukan maḳaryata ne.

2 Sun riƙi rantsuwōwinsu garkuwa, sai suka taushe daga tafarkin Allah. Lallai sū abin da suka kasance sunā aikatāwa ya mūnana.

3 Wannan kuwa, dōmin lallai sū, sun yi imāni, sa'an nan kuma suka kāfirta, sai aka yunƙe a kan zukātansu. Domin haka, bā su fahimta.

10 Munāfuki, a zāmanin Annabi, shahāda, ya bayyana Musulunci, amma kuma a bōye Shī kāfiri ne. A bāyan Annabi anā cewa munāfuki zindīki.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّأَوْا بِرُءُوسِهِمْ
 وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ
 أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ
 اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾ هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ
 لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا لِلَّهِ
 خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾
 يَقُولُونَ لَيْنَ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ
 مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ
 الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا
 أَمْوَالِكُمْ وَلَا أَوْلَادِكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ
 ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾ وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ
 مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي
 إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾ وَلَنْ
 يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

سُورَةُ النَّجْمِ
 آيَاتُهَا ١٨

﴿٤﴾ Kuma idan kā gan su, sai jikunansu su bā ka sha'awa kuma idan suka yi zance¹¹, zā ka saurāra ga maganarsu. Kamar dai sū kyami ne wanda aka jingine. Sunā zaton kōwace tsāwa a kansu take. Sū ne maƙiya, don haka sai ka kiyaye su. Allah Yā la'ane su. Yāya ake karkatar da su?

﴿٥﴾ Kuma idan aka ce musu "Ku zo Manzon Allah ya nēma maku gāfara," Sai su gyāda kāwunansu, kuma ka gan su sunā kangēwa, alhāli kuwa sunā māsu girman kai.

¹¹ Munāfukai sunā da kyaun sūrar jiki kuma sun iya magana da fasaha amma fa bā su da hankali sabōda ƙaryar da suke a kanta, sabōda hakasunā tsōron kōwane irin mōtsi ya zama a kansu.

﴿٦﴾ Daidai ne a kansu, kā nēma musu gāfara kō ba ka nēma musu ba. faufau Allah bā zai gāfarta musu ba. Lallai Allah, bā zai shiryar da mutāne fāsikai ba.

﴿٧﴾ Sū ne waƙanda ke cēwa "Kada ku ciyar a kan wanda ke wurin Manzon Allah har sai sun wātse," alhali kuwa taskōkin sammai da ƙasa ga Allah suke kuma amma munāfukai bā su fahimta.

﴿٨﴾ Sunā cēwa "Lallai ne idan mun kōma¹² zuwa Madīnar, haƙiƙa mafi rinjaya zai fitar da mafi ƙasƙanta daga gare ta, alhāli kuwa buwāya ga Allah take kuma da ManzonSa, kuma da mūminai, kuma amma munāfikai ba su sani ba."

﴿٩﴾ Ya ku waƙanda kuka yi īmāni! Kada dūkiyōyinku da dīyanku su shagaltar da ku daga ambaton Allah. Kuma duk wanda ya yi haka, to, waƙannan sū ne māsu hasāra.

﴿١٠﴾ Kuma ku ciyar daga abin da Muka azurta ku daga gābanin mutuwa ta je wa d'ayanku har ya ce: "Yā Ubangijina! Don me ba Ka yi mini jinkiri ba zuwa ga wani ajali makusanci dōmin in gaskata kuma in kasance daga sālihai?"

﴿١١﴾ Kuma Allah bā zai jinkirta wa wani rai ba idan ajalinsa ya je. Kuma Allah Masani ne ga abin da suke aikatāwa.

¹² Abdullah bn Ubayyi bn Salūl ya faɗi cēwa "Wallahi idan mun kōma Madīna wanda ya fi ƙarfi, lalle zai fitar da wanda ya fi ƙasƙanci." Yanā nufin Ansārai mutānen Madīna zā su kōri Muhājirai. Yā faɗi haka a cikin wata tafiya ta jihādi. Aka gaya wa Annabi, sai ya yi musu. Allah Ya kunyata shi.

Sūratut Tagābun

Tanā karantar da cēwa wanda ya shagala da dūniya ya bar addini, ya yi hasara.

Addini kuwa shi ne bin umurnin Allah da barin haninSa ga kōme.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

① Abin da yake a cikin sammai da wanda yake a cikin Kasā sunā tasbīhi ga Allah. Gare Shi mulki yake, kuma gare Shi gōdiya take. Kuma Shi, a kan kōme, Mai ikon yi ne.

② Shī ne wanda Ya halitta ku. Sa'an nan daga gare ku akwai kāfiri kuma daga gare ku akwai mūmini. Kuma Allah Mai gani ne ga abin da kuke aikatāwa.

③ Ya halitta sammai da Kasā da gaskiya. Kuma Ya sūranta ku, sa'an nan Ya kyautata sūrōrinku. Kuma zuwa gare Shi makōma take.

④ Yanā sanin abin da ke a cikin sammai da Kasā. Kuma Yanā sanin abin da kuke bōyēwa da abin da kuke bayyanāwa. Kuma Allah Masani ne ga abin da ke cikin Kirāza.

⑤ Shin, lābāri bai zo muku ba na waɗanda suka kāfirta daga gabāni, sai suka ɗanɗani sakamakon al'amarinsu kuma sunā da wata azāba mai raɗaɗi?

⑥ Wannan kuwa sabōda lallai su Manzanninsu sun kasance sunā zuwa musu da hujjōji bayyanannu, sai suka ce: "Ashe, wasu mutane ne za su shiryar da mū?" Sai suka kāfirta kuma suka jūya bāya, kuma Allah Ya waɗātu (daga gare su). Kuma Allah mawadāci ne, abun Gōdewa.

⑦ Waɗanda suka kāfirta sun riya cēwa bā zā a tayar da su ba. Ka ce: "Ni, inā rantsuwa da Ubangijina. Lallai zā a tayar

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَدُّ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ① هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ
وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ② خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ③
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ④ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُوءُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
فَذَأَبُوا أَوْلِيَاءَهُمْ وَهُمْ عَذَابُ أَلِيمٌ ⑤ ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا وَقَوْلُوا مَا نَعْبُدُكَ اللَّهُ
وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ⑥ زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ
لِنِعْمَتِهِمْ لَنْ نَبْتَلِيَهُمْ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ⑦ فَتَأْمَنُوا بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَالنُّورَ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ⑧ يَوْمَ
يَجْمَعُهُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّعَابِينِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ
صَالِحًا يُكْفِرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ⑨

da ku haƙiƙatan, sa'an nan kuma lallai anā bā ku lābāri game da abin da kuka aikata. Kuma wannan ga Allah mai sauƙi ne."

⑧ Sabōda haka ku yi īmani da Allah da ManzonSa da hasken nan da Muka saukar. Kuma Allah, ga abin da kuke aikatāwa, Mai labartawa ne.

⑨ A rānar da Yake tattara ku dōmin rānar tāruwa. Wannan ita ce rānar kāmunga. Kuma wanda ya yi īmāni da Allah, kuma ya aikata aikin kwarai, zai kankare masa mūnānan ayyukansa, kuma Ya shigar da shi gidājen Aljanna, Koramu na gudāna daga karƙashinsu, sunā madawwama a cikinsu har abada. Wannan ne babban rabo mai girma.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
 النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَسَاءَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾ مَا أَصَابَ مِنْ
 مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَاللَّهُ بِكُلِّ
 شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن
 تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ
 إِلَّا هُوَ وَعَلَىٰ اللَّهِ فِئْتَوْنَا كَلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾ يَأْتِيهَا
 الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْ آبَائِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ وَعَدُوٌّ
 لَكُمْ فَأَحْذَرُوهُمْ وَإِن تَعَفَّوْا وَتَصَفَّحُوا وَتَغْفِرُوا
 فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ
 فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ فَانفِقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ
 وَأَسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ
 يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾ إِن تَقْرَضُوا
 اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضْعَفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ
 حَلِيمٌ ﴿١٧﴾ عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

سُورَةُ الطَّلَاقِ
 بِأَنَّهَا ١٢
 فِيهَا ٢٥ آيَاتٍ

﴿10﴾ Kuma waɗanda suka kaɓfirta, kuma suka kaɓyata game da ayōyinMu, waɗannan sūne'yan wuta, sunā madawwama a cikinta. Kuma tir da wannan makōma.

﴿11﴾ Wata masīfa bā zā ta sāmu ba fāce da iznin Allah. Kuma wanda ya yi īmāni da Allah, Allah zai shiryar da zuciyarsa. Kuma Allah, ga dukan kōme, Masani ne.

﴿12﴾ Kuma ku yi dā'a ga Allah, kuma ku yi dā'a ga Manzo. Sa'an nan idan kun jūya bāya, to, abin sani kawai, akwai iyarwa bayyananna a kan ManzonMu.

﴿13﴾ Allah bābu wani abin bauta wa fāce Shi. Kuma ga Allah, sai mūminai su dōgara.

﴿14﴾ Yā kū waɗanda kuka yi īmani!

Lallai ne daga cikin mātanku da diyanku akwai wani maKiyi¹³ a gare ku, sai ku kiyaye su. Idan kuma kuka yāfe, kuma kuka kau da kai, kuma kuka gāfarta, to, lallai Allah Mai gāfara ne, Mai jin Kai.

﴿15﴾ Lallai dūkiyōyinku da diyanku fitina¹⁴ dai ne. Kuma Allah, a wurinSa akwai wani sakamako mai girma.

﴿16﴾ Sai ku ji tsoron Allah gwargwadon abin da kuka sāmi īko. Kuma ku saurāra kuma ku yi dā'a, kuma ku ciyar, ya fi zama alhēri gare ku. Kuma wanda ya sābā wa rōwar ransa, to, waɗannan sū ne māsu babban rabo.

﴿17﴾ Idan kun bai wa Allah rance, rance mai kyau, (Allah) zai ninka shi a gare ku kuma Ya gāfarta muku. Kuma Allah Mai yawan gōdiya ne, Mai haKuri.

﴿18﴾ Shī ne Masanin fake da bayyane, Mabuwayi, Mai hikima.

13 MaKiyi, shī ne mai hana mutumin da yake Kiyayya da shi wani alhēri ya sadu da shi. Idan son dūkiya kō mātako dīya ya hana mutum yin sadaka kō fita zuwa jihādji, to, dūkiyar da mātān da dīyan sun zama maKiyansa ke nan.

14 Fitina, ita ce duk abin da zai cūci mutum ta hanyar da yake amincēwa, cūtar ta dūniya ce kō ta Lāhira. Cūtar Lāhira ta fi tsanani sabōda girman hasārar da ke a cikinta.

Sūratut Dalāk

Tanā karantar da hukunce- hukuncen sakin mātan aure da haƙƙōkin da ke rātayuwā ga ma'auran a bāyan sakin.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1 Ya kai Annabi! Idan kun saki mātā, sai ku sake su ga iddarsu,¹⁵ kuma ku Kididdige iddar. Kuma ku ji tsoron Allah Ubangijinku. Kada ku fitar da su daga gidājensu, kuma kada su fita fāce idan sunā zuwa da wata alfāshā bayyananna. Kuma waƙancan iyakōkin Allah ne. Kuma wanda ya kētare iyakōkin Allah, to, lallai ya zālunci kansa. Ba ka sani ba ta yiwu Allah zai fitar da wani al'amari a bāyan haka.

2 Sa'an nan idan sun cika abinda aka iyakance musu (na idda) sai ku riƙe su da kyautatawa kō ku rabu da su da kyautata musu, kuma ku shaidar da māsu adalci biyu daga gare ku. Kuma ku tsayar da shaidar dōmin Allah. Wannan d'in kuwa anā yin wa'azi da shi ga wanda ya kasance yanā yin imāni da Allah da Rānar Lāhira. Kuma wanda ya ji tsoron Allah, Allah zai sanya masa mafita.

3 Kuma Ya arzūta shi daga inda bā ya zato. Kuma wanda ya dōgara ga Allah, to, Allah ne Ma'ishinsa. Lallai Allah Mai iyar da umurninSa ne. Haƙƙiƙa Allah Ya sanya ma'auni ga dukkan kōme.

15 Saki, shī ne warware Kullin halaccin sāduwa da jūna a tsakānin miji da mātā. Haƙƙi ne wanda Allah Ya saka ga hannayen maza ban da mātā. saki ga idda, watau yasake ta saki gudā a cikin tsarkin dabai shāfe ta ba dōmin saukin idda. Yanā haramta ga mijin da mātā ya fitar da ita kō ta fita daga d'ākinta a lōkacin idda. fāruwar wani al'amari shi ne sōyayya a bāyan Kiyayya da mayarwa a bāyan saki. Alfāsha a nan, tanā nufin faɗa da zāge-zāge a kan surukantā. Anā fitar da mai iddar saki sabōda alfāsha daga gidanta. Akwai saki na sunna kuma akwai na bidi'a, amma saki na sunna d'aya ne, a cikin tsarkin da bā a shāfe ta ba kuma kada a kāra mata wani saki har ta kāre idda, sakin bidi'a kuwa shīne uku gabā d'aya kō a cikin idda gudā, a cikin haila kō jinin bīki. Sakin bidi'a yanā lazimta, Anā tilastā shi mayarwa ga wadda aka saki a cikin haila idan bai kaiuku ba ga miji 'yantacce, kō biyu ga miji bāwā.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا
الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ
وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُبِينَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ
اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ
اللَّهُ يُحَدِّثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾ فَإِذَا بَلَغَنَّ أَجَلَهُنَّ فَامْسِكُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَى عَدْلٍ مِنْكُمْ
وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكَ يُوعِظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ
مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ وَإِنَّ اللَّهَ
بَلِّغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾ وَالَّتِي يُبْسِنُ
مِنَ الْمَمْحُوسِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ أَرْبَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ
وَالَّتِي لَمْ يَحْضَنْ وَأَوْلَتْ الْأَحْمَالَ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ
وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٤﴾ ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ
إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَكْفُرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ﴿٥﴾

4 Kuma waƙanda suka yanke¹⁶ tsammāni daga haila daga mātanku, idan kun yi shakka, to, iddarsu watā uku ce da waƙanda ba su yi haila ba. Kuma masu ciki lokacinsu (na kare idda shi ne) har sai sun haihu. Kuma duk wanda ya ji tsoron Allah, (to, Allah) zai sanya masa sauƙi cikin al'amarinsa.

5 Wannan kuwa umurnin Allah ne, Ya saukar da shi zuwa gare ku. Kuma wanda ya

16 Muddar idda ga wadda ta yanke d'ammāni haila, sabōda tsūfa, watanni uku, kuma bā zā ta kāra kōme ba a kai. Wadda take akwai shakka a game da ita ga kō akwai cikikō bābu shi, to, zā ta yi iddar wattani uku kuma ta yi jiran watanni tara, watau ta yi watannin shēkara, uku na idda, sauarā na ta fidda shakkāne. Haka ne hukuncin mai shakkar ciki, sai ta zauna har shakka ta gushe. Yarinyar da ba ta fāra haila ba tana iddar wata uku. Bābu bambanci a tsakānin d'iya da baiwa ga idda da watanni, amma ga idda ta tsarki, to, baiwā tana yin rabin nadiya ga saki da mutuwa.

أَسْكُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكْتُمْ مِّنْ وَجْدِكُمْ وَلَا تَضَارُوهُنَّ لِنُضَيْقُوا
 عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أَوْلَاتٍ حَمَلٍ فَانْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَبْضَعْنَ حَمْلَهُنَّ
 فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَانظُرُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَأَنْتُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ
 تَعَاَسَرْتُمْ فَسَازِغُوا لَهُنَّ آخَرَىٰ ﴿٦﴾ لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعَتِهِ
 وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُفْسِقْ ۖ وَمَا أَعْنَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا
 إِلَّا مَا آتَاهَا سَيِّجَعًا ۗ اللَّهُ بَعْدَ عَسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرَبَةٍ
 عَنَّتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ ۗ فَحَاسِبْنَهَا حَسَابًا شَدِيدًا وَعَذِّبْنَهَا
 عَذَابًا نَّكَرًا ﴿٨﴾ فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبُهُ أَمْرًا حُسرًا ﴿٩﴾
 أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَانفِقُوا ۗ اللَّهُ يَتَأُولَىٰ الْأَلْبَابِ الَّذِينَ ءَامَنُوا
 قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾ رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِ اللَّهِ مُمِيزَاتٍ
 لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
 وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۗ قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١١﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ
 سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَنْزِلُ الْأَمْرُ بِهِنَّ لِيَعْلَمُوا أَنْ
 اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

ji tsonon Allah, to Allah zai kankare masa mūnānan ayyukansa, kuma Ya girmama masa sākamako.

6 Ku zaunar da su daga inda kuke zaune¹⁷ daga gwargwadon sāmunku. Kuma kada ku cūce su dōmin ku kuntata musu. Kuma idan sun kasance ma'abūta ciki, sai ku ciyar da su har su haifi cikinsu. Sa'an nan idan sun shāyar da nono (ga 'ya'ya) dōmin ku, sai ku bā su lādansu. Kuma ku yi shāwara a tsakāninku bisa abin da aka sani. Kuma idan kun nūna talauci to wata mace zā ta shāyar da nono (ga 'ya'ya) sabōda shi (mijin).

7 Sai mawadāci ya ciyar daga wadātarsa

17 Mijin zai fita ya bar wa mātār da ya saki ḍaki ta zauna a ḍakinta har ta kfare idda. Anā ciyar da mai sakin kōmē, amma bā a ciyar da mai sakin bā'ini sai idan tanā da ciki. Ijārar shāyarwa tanā akan uba ga uwar da aka saki saki bā'ini kō ga watarta, bisa ga yardar sassan biyu.

kuma wanda aka kuntata masa arzikinsa, to, sai ya ciyar daga abin da Allah Ya bā shi. Allah bā Ya dora wa wani rai fāce abin da Ya bā shi. Allah zai sanya sauƙi a bāyan tsanani.

8 Kuma da yawa¹⁸ daga alƙarya wadda ta yi tsauringin kai daga barin umurnin Ubangijinta da ManzanninSa, sai Muka yi mata sakamako, sakamako mai tsanani, kuma Muka, azabtar da ita azāba abar Kyāma.

9 Sa'an nan ta ḍanḍana masifār al'amarinta. kuma ƙarshen al'amarinta ya kasance hasāra,

10 Allah Ya yi musu tanadin wata azāba mai tsanani. Sabōda haka ku ji tsonon Allah, yā ma'abūta hankula, waḍanda suka yi īmāni! Haƙiƙa Allah Ya saukar da wata tunātarwa zuwa gare ku.

11 Manzo, wānda ke karātun āyōyin Allah bayyananu a kanku dōmin Ya fitar da waḍanda suka yi īmāni kuma suka aikata ayyukan ƙwarai daga duffai zuwa ga haske. Kuma wanda ya yi īmāni da Allah ya aikata aikin ƙwarai Allah zai shigar da shi gidājen Aljanna ƙoramu nā gudāna daga ƙarƙashinsu sunā māsu dawwama a cikinsu har abada. Haƙiƙa Allah Yā kyautata¹⁹ masa arziki.

12 Allah, wanda Ya halitta sammai bakwai, kuma daga ƙasā kwatankwacinsu, umuruinSa yanā ta sauka a tsakaninsu dōmin ku san lallai Allah Mai īko ne akan dukkan kōme, kuma lallai Allah, haƙiƙa Ya kēwaye

18 A bāyan da ya gama bayāninsaki da hukunce-hukuncen da suka rāṭayu a gare shi, sai kuma ya gōya gargadi ga wanda bai bi waḍannan hukunce-hukuncen ba, ta hanyar tsoratar da shi da cēwa Allah Ya halaka alƙaryu māsu yawa sabōda sābā Masa ga hukunce-hukuncenSa ga ƙanānan abūbuwa, balle mutum guda wanda ya sābā masa ga babban al'amari kamar aure da saki waḍanda rāyuwar ḍan Adam ta dōgara a kansu kuma ya yi bushāra ga wanda ya bi shi da taƙawa, ya fita daga duhun al'ādu zuga ga hasken shari'arSa, kuma Ya yi wa'adi da bā shi sauƙin rāyuwa daga wadātarsa mai yawa.

19 Allah Yā kyautata wa wanda ya tsare shari'arsa da kyau, awajen arzikinsa tun daga dūniya har ya zuwa Lāhira, dōmin Yā ce: "Haƙiƙa Allah Yā kyautatā masa (mai tsare shari'ar) arziki," bā da Yā yi ƙaidin lōƙaci kō wuri ba.

ga dukan kōme da sani.

Sūratut Tahrīm

Tanā karantar da yadda ake kyautata zamantakēwa da iyāli.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

① Yā kai Annabi! Don me kake haramta abin da Allah Ya halatta maka,²⁰ kanā nēman yardar mātanka, alhāli kuwa Allah Mai gāfara ne, Mai jin Kai.

② Hakīka Allah ya faralta muku warware²¹ rantsuwōyinku, kuma Allah ne Mataimakinu kuma shī ne Masani, Mai hikima.

③ Kuma a sā'ilin da Annabi ya asirta wani lābāri zuwa ga sāshen mātansa, to, a lōkacin da ta bā da lābari da shi. Kuma Allah Ya bayyana shi a gare shi, ya sanar da sāshensa kuma ya kau da kai daga wani sāshe. To, a lōkacin da ya bā ta lābāri da shi, ta ce: "Wāne ne ya gaya maka wannan?" Ya ce: "Masani, Mai labartāwa, Ya gaya mini."

20 A cikin littāfin Buhāri an ruwaito daga A'isha, mātar Annabi, cēwa Annabi, tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi, yakan yi jinkiri a wajen Zainab bint Jahsh dōmin ya shā zuma a wurinta. Ta ce: "Sai na shirya, nī da Hafsa: Duk wadda Manzon Allah ya shiga daga gareshi a garetta daga garemu, ta ce masa, 'Ina jin wārin tsihi daga gareka! Kā ci tsihi! To, sai Annabi ya shiga ga d'ayansu, ta ce masa: "Kā ci tsihi." Ya ce: "A'isha! Nā shā zuma dai a wurin Zainab bint Jahsh, kuma ba zan kōma gareshi ba." Asalin abin, Annabi, tsira da amincin Allah ya tabbata a gareshi, yā kasance yanā zagayāwa a gidājen mātansa a bāyan sallar la'asar dōmin ya gaishe su. To, sai ya sh ga ga Hafsa bāyan ya shiga ga Zainab, ta gaya masa haka. Kuma ya gaya mata nīsantarsa ga zuma, kuma ya gaya mata lābārin cēwa Abubakar da Umar, Allah Ya yarda da su, za su zama halīfai a bāyansa. To, sai ta fadī waɗannan lābāru ga maƙwabciyarta A'isha. Wannan Kissa tana koyar da sauƙin halin Annabi a game da iyālansa, da girmamawarsa a gare su.

21 An rubūta yadda ake warware rantsuwa da kaffāra wadda aka ambata a cikin sūra ta5, āyā ta 89. Anā kaffārar rantsuwa da ciyar da miskīnai gōma daga matsakaicin abinci, mūdu biyu ga kōwane, kō tufātār da su tufar da za ta ishe su salla, idan bai sāmu ba, ya yi azumin kwāna uku.

سُورَةُ التَّحْرِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبَنَّىٰ مَرْصَاتٍ أَرْوَجِكَ ۖ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ①

وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ② وَإِذْ أَسْرَأَ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَرْوَاحِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَأَ بِهِ ۖ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ ۖ عَرَفَ بَعْضُهُ ۖ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ ۖ فَلَمَّا نَبَأَهَا بِهِ ۖ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ ③

إِن نُّبِئْنَا إِلَىٰ اللَّهِ فَقَدْ صَعَتْ قُلُوبُنَا ۖ وَإِن تَظَاهَرَ عَلَيَّ ۖ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَانَهُ وَجِبْرِيلُ وَصَلِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةِ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ ④ عَسَىٰ رَبُّهُ إِن طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ ۖ أَرْوَاجًا خَيْرًا مِّنْكَنَّ مُسَلِّمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ قَنِبَاتٍ تَنَبَّيْتِ عِيدَاتٍ سَخِيحَاتٍ تَنَبَّيْتِ وَأَبْكَارًا ⑤ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غُلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ⑥ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ ۖ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ⑦

④ Idan kū biyu kuka tūba zuwa ga Allah, to, hakīka zukātanku sun karkata. Kuma idan kun taimaki jūna a kansa to, lallai Allah Shī ne Mataimakinu, da Jibrīlu da sālihan mūminai. Kuma bāyan haka malā'iku mataimaka ne.

⑤ Mai yiwuwa ne Ubangijinsa, idan ya sake ku, Ya musanya masa waɗansu mātān aure mafiya alhēri daga gare ku, Musulmai mūminai māsu tawāli'u, māsu tūba, māsu ibāda, māsu, azumi, zawarōri da 'yammāta.

⑥ Yā kū waɗanda kuka yi īmāni! Ku kāre kanku²² (da iyālinku wata wuta makāmashinta mutāne da duwātsu ne. A kanta akwai waɗansu malā'iku māsu tsanani, māsu karfi. Bā su sāfā wa Allah ga abin da Ya umurce su, kuma sunā aikata abin da ake umurnin su.

22 Tsare kai da iyāli daga wuta yanā sāmuwa da shiryar da su da karātu da nasiha a kan addini. Wannan yanā a cikin kyaun zamantakēwa wanda sūrar ke karantarwa.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا تُوْبُوْا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً نَّصُوْحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ
 اَنْ يُكْفِرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمُ جَنَّٰتٍ تَجْرٰى
 مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ يَوْمَ لَا يُجْرٰى اِلَّاهُ النَّبِىُّ وَالَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا
 مَعَهُۥ نُورُهُمْ يَسْعٰى يَدْرٰى اَيْدِيْهِمْ وَاِيْمَانِهِمْ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا
 اٰتِنَا لَنَا نُوْرًا وَاغْفِرْ لَنَا اِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٨﴾
 يٰۤاَيُّهَا النَّبِىُّ جَاهِدِ الْكٰفِرَ وَالْمُنٰفِقِيْنَ وَاَعْلَظْ عَلَيْهِمْ
 وَمَا وَلٰهُمْ جَهَنَّمُ وَاَنْتَ الْمَصِيْرُ ﴿٩﴾ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا
 لِلَّذِيْنَ كَفَرُوْا اَمْرٰتٌ نُّوحٌ وَاَمْرٰتٌ لُّوْطٌ كَاٰنَا تَحْتَ
 عٰبِدِيْنَ مِنْ عِبَادِنَا صٰلِحِيْنَ فَخَاٰنَاهُمَا فَلَمَّ يُغْنِيَا عَنْهُمَا
 مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا وَقِيْلَ اَدْخُلَا النَّارَ مَعَ الدّٰٰخِلِيْنَ ﴿١٠﴾
 وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا لِلَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا اَمْرٰتٌ فِرْعَوْنٌ اِذْ
 قَالَتْ رَبِّ اَبْنِ لِىْ عِنْدَكَ بَيْتًا فِى الْجَنَّةِ وَبِجَنِّىْ مِنْ فِرْعَوْنَ
 وَعَمَلِهٖ وَبِجَنِّىْ مِنَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ اِذْ
 عَمْرٰنُ الَّذِىْ اٰحْصٰنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيْهِ مِنْ رُّوْحِنَا
 وَصَدَقَتْ بِكَلِمٰتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ عَلَيْهَا اِلْحٰسَانٌ ﴿١٢﴾

﴿٧﴾ Yā kū waḍanda kuka kāfirta²³ ! Kada ku kāwo wani uzuri a yau. Anā yi muku sakamakon abin da kuka kasance kunā aikatāwa kawai ne.

﴿٨﴾ Yā kū waḍanda kuka yi īmāni! Ku tuba zuwa ga Allah tuba ta gaskiya. Mai yiwuwa Ubangjinku Ya kankare muku miyāgun ayyukanku kuma Ya shigar da ku a gidājen Aljanna, Koramu na gudāna daga KarKashinsu a rānar da Allah bā Ya kunyatar da Annabi²⁴ da wadanda suka yi īmāni tāre

23 Kāfirai a nan, kafircinsu sabōda Rin bin umurnin Allah game da kyaun zamantakewa da iyūli yake. Laifinsu yā fi sauran laifuffuka dōmin yanā sabbaba yāmutsi a gida, har abinya shāfi zurriya da Kasā gabā ḍaya.

24 Allah Yā yi alkawarin bā zaikunyltar da AnnabinSa ba, haka kuma waḍanda sukayi īmāni tāre da shi, watau sahabbansa a Rānar Kiyāma. Wannan shī ne dalīlin da ya sa Allah

da shi. Haskensu yanā tafiya a gaba gare su da jihōhin dāmansu, sunā cēwa, "Yā Ubangjiumu! Ka cika mana haskenmu, kuma Ka yi mana gāfara. Lallai Kai, a kan dukkan kōme, Mai iko ne."

﴿٩﴾ Yā kai Annabi! Ka yāki kāfirai da munāfukai. Kuma ka tsananta a kansu. Kuma matattararsu Jahannama ce, kuma tir da makoma, ita.

﴿١٠﴾ Allah Ya buga wani misāli dōmin waḍanda suka kāfirta²⁵: mātar Nūhu da mātar Lūḍu, sun kasance a KarKashin wasu bāyi biyu daga bāyinMu na Kwarai, sai suka yaudare su, sabōda haka ba su waḍatar musu da kōme daga Allah ba. Kuma aka ce: "Ku shiga, kū biyu, wutā tāre da māsu shiga."

﴿١١﴾ Kuma Allah Ya buga wani misāli dōmin waḍanda suka yi īmāni; matar Fir'auna,²⁶ sa'ad da ta ce "Ya Ubangiji! Ka gina mini wani gida a wurinKa a cikin Aljanna. Kuma Ka tsīrar da ni daga Fir'auna da aikinsa. Kuma Ka tsīrar da ni daga mutānen nan azzālumai."

﴿١٢﴾ Da Maryama²⁷ ḍiyar Imrāna wadda ta tsare farjinta, sai Muka hūra a cikinsa daga rūhinMu. Kuma ta gaskata game da āyōyin Ubangijinta da LittattafanSa alhāli kuwa ta kasance daga māsu tawālī'u.

Ya tsare Annabi da Sahabbansa daga bauta musu kamar yadda aka bautā wa waḍansu Annabāwa da Sālihai waḍanda Allah zai tambaye su kō sū ne suka yi umurni da a yi musu bautar, sū kuma su faḍi barrantarsu daga waḍanda suka bauta musu.

25 Waḍannan misālai biyu, mātar Nūhu da mātar Lūḍu sanā nūna kusanci ga sālihai bā ya isa ga addini sai kōwa ya yi abin da Allah Ya yi umurni da shi. Kuma anā kallafā wa mātā da su kiyāye kyaun zamantakēwa da mazansu. Kuma anā yi musu azāba sabōda sāba wa Allah ga barin haka kamar yadda ake ga mazansu.

26 Wannan yanā nūna cēwa kusantar kāfiri bā zai cūci mūminai ba. Sai dai Allah Yā hana aure a tsakānin Musulma da kāfiri.

27 Wannan yanā nūna cēwa rashin aure ga mātar da ke iya tsare farjinta daga alfāsha kuma ta tsare addininta da taḳawa, bā zai cūce ta ba ga sāmūn rahamar Allah a dūniya da lāhira

Sūratul Mulk

Tanā karantar da tauhīdi da kaḍaitar Allah ga mulki da halittawa da ni'imtawa da cikakken iko wanda yake tāre da rahama da tausayi.

ANA SON KARATUNTA DARE DUKA
DA KUMA HARDACE TA DA KĀ.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1 Alherinsa yā yawaita, Wanda gudānar da mulki yake ga hannunSa, Ya tsarkaka, kuma Shi Mai iko ne a kan kome.

2 Shi ne Wanda Ya halitta mutuwa da rāyuwa domin Ya jarraba ku, Ya nūna wāye daga cikinku ya fi kyāwon aiki, Shi ne Mabuwayi, Mai gafara.

3 Shi ne wanda Ya halitta sammai bakwai, rufi bayan rufi a kan jūna, bā za ka ga goggociya ba a cikin halittar (Allah) Mai rahama. Ka sāke dūbawa, ko za ka ga wata baraka?

4 Sa'an nan ka sake maimaita, dūbāwa, ganinka zai komo maka, gajiyyaye, ba da ganin wata naKasa bā.

5 Kuma lallai Mun kawāta samar farko da fitillu, kuma Muka sanya su abin jifa ga shaidanu, kuma Muka yi musu tattalin azābar Sa'ir.

6 Kuma wa'anda suka kafirce wa Ubangjinsu na da azābar Jahannama, tā munana ga zamanta makōmarsu.

7 Idan an jēfa su a cikinta, sai su ji daga gare ta wata Kāra, tana tafasa.

8 Tana kusa ta tsātt sage domin hushi, ko da yausha aka jēfa wani bangaren jama'a a cikinta, matsaranta na tambayar su da cewa, "Wani mai gargadi bai je

سُورَةُ الْمُلْكِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبْرَكَ الَّذِي يَدِيَهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝۱ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ۝۲ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَوتٍ فَأَرِجْ أَبْصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ ۝۳ ثُمَّ أَرْجِعْ أَبْصَرَ كَرْرَيْنِ يَنْقَلِبُ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ۝۴ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْبِيحٍ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ۝۵ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَيُسَّ الْمَصِيرُ ۝۶ إِذَا الْفُؤَادُ مِنْ رَجُوعِهَا سَمْعًا أَهْمًا أَشْبَهَتْ وَهُوَ الْغُفُورُ ۝۷ تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أَلْقَى فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ۝۸ قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ۝۹ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ ۝۱۰ فَأَعْرِضُوا بِذُنُوبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ۝۱۱ إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ۝۱۲

muku ba?"

9 Sai su ce: "I, lallai wani mai gargadi ya je mana, sai muka karyata shi, muka ce, 'Allah bai saukar da kome ba, bā ku cikin kōme sai bata babba.'"

10 Kuma suka ce: "Dā mun zamo muna saurāre, kō muna da hankali, dā ba mu kasance a cikin 'yan sa'ir ba."

11 Wato su yi ikrāri da laifinsu. Allah Ya la'ani'yan sa'ir!

12 Lallai wa'anda ke tsōron Ubangjinsu, a boye, suna da wata gāfara da wani sakamako mai girma.

13 Kuma ku asirta maganarku ko ku bayyana ta, lallai shi, (Allah), Masani ne ga abin da ke cikin zukāta.

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ وَأَوَجَّهُوا بِهِ إِنَّهُ عَلَيْهِمُ إِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾ أَلَا
يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ
الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامشَوْا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ
﴿١٥﴾ أَمْ أَمْنُكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ أَنْ يَخْصِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ
تَمُورُ ﴿١٦﴾ أَمْ أَمْنُكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا
فَسَتَعْمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ
كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفَيْتَ وَيَقْبِضْنَ مَا
يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾ أَمْ هَذَا الَّذِي
هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَمْشُرُكُمْ مِّن دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ
﴿٢٠﴾ أَمْ هَذَا الَّذِي يَرْفَعُهُمْ إِنِ امْسُكَ رِزْقَهُمْ بَل لَّجَوَابِ عُدُوِّ
وَنُفُورٍ ﴿٢١﴾ أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا
عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ
فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَقُولُوا مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾

﴿14﴾ Ashe, wanda Ya yi halitta bã zai iya saninta ba, alhãli kuwa shi Mai tausasãwa ne, kuma Mai labartawa?

﴿15﴾ Shi, (Allah), Yã sanya muku kasa hõrriya, sai ku tafi cikin sãsanninta, kuma ku ci daga arzikinSa, kuma zuwa gare shi ne tãshin yake.

﴿16﴾ Shin kõ kun amince cewa wanda ke cikin sama, bã zai iya shãfe kasa tãre da ku ba, sai ga ta tana mai girda?

﴿17﴾ Kõ kun amincẽ cewa wanda ke cikin sama bã zai iya sako muku iskar gũguwa ba? To, zã ku san yadda (sãkamakon) gargadiNa take.

﴿18﴾ Lallai, waƙanda suka gabace su sun karyata (manzanni). To, yãya (sãkamakon) gargadiNa ta kasance?

﴿19﴾ Shin bã zã su yi dũbi ba zuwa ga tsuntsãye a samansu, mãsu sanwã, kuma suna fiffikãwa, bãbu mai riƙe da su sai (Allah), Mai rahama? Lallai shi Mai gani ne ga dukan kõme.

﴿20﴾ Wãne ne wanda zai zame muku mayãkin da zai taimake ku, wanda bã (Allah) ba, Mai rahama? Kãfirai ba su a cikin kõme fãce rũdu.

﴿21﴾ Wãne ne wanda zai ciyar da ku, idan (Allah) Ya riƙe arzikinSa? A'aha, sun yi zurfi cikin girman kai da gujewa gaskiya.

﴿22﴾ Shin, wanda ke tafiya a kife a kan fuskarsa yã fi zama a kan shiryuwa, ko kuwa wanda ke tafiya miƙe a kan hanya madaidaiciya?

﴿23﴾ Ka ce: "(Allah) Shine Wanda Ya kaga halittarku, Ya sanya muku ji da gani da tunãni, amman kaƙan ce kwarai godiyarku!"

﴿24﴾ Kuma kace "Shi ne Ya halitta ku daga kasa, kuma zuwa gareShi ne ake tãshin ku."

﴿25﴾ Kuma sunã cewa, "Yaushe ne wannan alkawarin zai tabbata in dai kun kasance mãsu gaskiya ne kũ?"

﴿26﴾ Ka ce: "Ilmin a wurin Allah kawai yake, kuma ni mai gargadi kawai ne, mai bayyana (gargadiin)."

27 To, lokacin da suka gan ta (azābar) a kusa, fuskokin waƙanda suka kāfirta suka mūnana, kuma aka ce (musu) wannan shi ne abin da kuka zamo kuna korewā.

28 Ka ce musu "Idan Allah Ya halaka ni nī da wanda ke tāre da ni, ko kuma, Yā yi mana rahama, to, wāne ne zai tserar da kafirai daga wata azāba mai raƙaƙi?"

29 Ka ce: "Shī ne Mai rahama mun yi īmāni da Shi, gare Shi muka dogara, saboda haka zā ku san wanda yake a cikin bāta bayyananniya."

30 Ka ce: "Ko kun gani, idan ruwanku ya wāyi gari faƙaƙke, to, wāne ne zai zo muku da ruwa wani mai buɓɓuga?"

Sūratul Kalam

Tanā yi wa Annabi bushara da cewa mutānensa na Makka zā su shiga Musulunci, su yi nadāma a kan aikinsu na kāfirci da cutar da suka yi masa, kuma Allah zai karɓi tūbarsu. **Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.**

1 Ñ. Na rantse da alƙalami da abin da (marubūta) suke rubūtāwa.

2 Kai, lallai game da ni'imar Ubangijinka, bā mahaukaci kake ba.

3 Kuma, lallai, haƙiƙa kanā da lāda da bā ta yankewa.

4 Kuma, lallai haƙiƙa kana a kan hālāyen kirki, manya.

5 Don haka, zā ka gani, sū kuma zā su gani.

6 Ga wankenku haukā take.

7 Lallai Ubangijinka Shi ne Mafi sani ga wanda ya bace daga tafarkinSa. Kuma Shi ne Mafi sani ga māsu shiryuwa.

8 Saboda haka kada ka bi māsu ƙaryatāwa.

9 Sunā fatar ka sassauta, su kuma sū sassauta.

10 Kada ka bi dukkan mai yawan rantsuwa, walākantacce.

11 Mai zundē, mai yāwo da gulma.

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيَّتَتْ وَجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ ﴿٢٧﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمْنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَّنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٣٠﴾

سُورَةُ الْقَلَمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِئْسَ الْقَائِرُ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾ مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾ وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَى خَلْقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾ فَسَبِّحْهُ وَبُصِّرْهُ وَبُصِّرْهُ ﴿٥﴾ بِأَيِّكُمْ أَلْفُتُونُ ﴿٦﴾ إِنْ رَبُّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾ فَلَا تَطَّعِ الْمُكْذِبِينَ ﴿٨﴾ وَدُوا لَوْ نَدَّهْنُ فَيُدْهِنُونَ ﴿٩﴾ وَلَا تَطَّعِ كُلَّ حَلَّافٍ مَهِينٍ ﴿١٠﴾ هَمَّازٍ مَشَاءٍ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾ مَنَاجٍ لِلْحَيْرِ مُعْتَدٍ أَيْمٍ ﴿١٢﴾ عَتَلٌ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾ أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ إِذْ اتَّكَلَى عَلَيْهِ إِذْ نُنَاقَاكَ أَسَاطِيرَ الْأُولِينَ ﴿١٥﴾

12 Mai hana alhēri mai zālunci, mai zunubi.

13 Mai girman kai, bāyan haka kuma la'imi (bā ya son alhēri).

14 Sabōda yā kasance mai dūkiya da dīya.

15 Idan ana karanta masa āyōyinMu, sai ya ce: "Tatsūniyōyin mutānen farko ne."

16 Zā Mu yi masa alāma a kan hanci.

17 Lallai Mun jarrabe su kamar yadda Muka jarrabi māsu gonar lambu, a lokacin da suka yi rantsuwa, wai lallai zā su girbe amfāninta, suna māsu asubanci.

18 Kuma (suka yi niyya), bā su kō tōgēwa.

19 Wani mai kēwayāwa daga Ubangijinka ya kēwayā a kanta, (ya ƙone ta,) alhāli sunā barci.

20 Sai ta wāyi gari (baƙa ƙirin) kamar dare.

21 Sai suka kirāyi jūna, sunā māsu yin asubanci.

سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرطومِ ﴿١٦﴾ إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَبَصِيرَتْنَا مَصْبِحِينَ ﴿١٧﴾ وَلَا يَسْتُنُونَ ﴿١٨﴾ فَطَافَ عَلَيْهِمُ طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُرَّتْ أَبْصَارُهُمْ وَاتَّخَذُوا قُلُوبَهُمْ حُجُورًا ﴿١٩﴾ فَاصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ فَتَنَادُوا مَصْبِحِينَ ﴿٢١﴾ أَلَمْ نَكْتُبْ لَهُمْ آيَاتِنَا أَنْ يَقُولُوا سَاحِرٌ كَذِبٌ ﴿٢٢﴾ فَانظُرُوا لَهُمْ نَارَ جَهَنَّمَ الَّتِي يُوقَدُ بِهَا نَارُ السَّمِيعِ ﴿٢٣﴾ أَنْ لَا يَدْخُلْنَهَا أَلْيَوْمَ عَلَيْهِمْ مَسْكِينٌ ﴿٢٤﴾ وَعَدُوا عَلَى حَرٍِّ قَدِيدٍ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَأَصْأَلُونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٧﴾ قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلْقُرْءَانَ لَمَّا جَاءُوا لَآتِي سَاحِرُونَ ﴿٢٨﴾ قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ قَالُوا يَا بَلِغْنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾ عَسَى رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿٣٢﴾ كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٍ النَّعِيمِ ﴿٣٤﴾ أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخْتَرُونَ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَلِغَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لِمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾ سَلِّمُوا لَهُمْ أَيُّهُمْ بِذَلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤١﴾ يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾

22 Cēwa ku yi sammakō ga amfānin gōnarku, idan kun kasance māsu girbewa.

23 Sai suka tafi sunā shāwara a ñoƴe (sunā cēwa).

24 "Lallai kada wani miskini ya shigar muku ita a yau!"

25 Kuma suka yi sammako akan (niyyar) rōwa, matuƙar iyāwarsu.

26 Lōkacin da suka gan ta, sai suka ce: "Lallai, mun saki hanya (mun face)!"

27 "Ba haka ba, mū dai, an hana mu ne."

28 Mafificinsu (hankali) ya ce: "Ban gaya muku ba, yā kamata ku tsarkake Allah?"

29 Suka ce: "Tsarki ya tabbata ga Ubangijinmu! Lallai, mu mun kasance azzālumai."

30 Sai suka fuskanci jūna, sunā zargin kansu.

31 Suka ce: "Kaitonmu! Lallai, mū ne muka

kasance māsu kētare iyāka."

32 "Mai yiwuwa ne Ubangijinmu Ya musanya mana da wani abu da yā fi mana alheri daga ita. Lallai, mū (ba mu yanke kauna ba) zuwa ga Ubangijinmu, māsu kwaƴayi ne."

33 Haka dai azābar²⁸ take, kuma lallai ne azābar Lāhira ta fi girma, in da sun kasance zā su iya gānēwā.

34 Lallai ne māsu tsoron Allah nā da a wurin Ubangijinsu, gidājen Aljanna na ni'ima.

35 Shin ko zā Mu sanya waƴanda ke bi da ña'a kamar māsu laifi?

36 Me ya sāme ku, yāya kuke yin hukunci (da haka)?

37 Ko kuna da wani littafi, wanda a cikinsa, kuke karantāwa?

38 Cēwā kunā da, a cikinsa lallai (duk) abin da rāyukanku suka zāba?

39 Kō kunā (riƙe) da wasu rantsuwōyin alkawari a kanMu, har ya zuwa Rānar Kiyāma, cēwa lallai ne kunā da abin da kuke hukuntā wa kanku?

40 Ka tambaye su, wāye ne, a cikinsu, ke lāmuncēwā ga sāmūn wannan (hukuncin)?

41 Kō sunā da abōkan tārayya (ga wannan ra'ayi)? To, sai su kāwo abōkan tārayyarsu, idan sun kasance māsu gaskiya.

42 Ranar da zā a kuranye kwabari, kuma a kira su zuwa ga yin sujūda, sai bā zā su iyāwa ba.

28 Irin wannan azāba ce za a yi wa Kuraishāwa, dangin Annabi, kamar yadda aka yi wa māsu gonar lambu, wāto da suka tūba aka musanya musu da abin da ya fi abin da suka sāba sāmū. Wato an gayā wa Annabi ne lōkacin da danginsa suka kangare, suka ƙi shiga Musulunci, aka yi musu azābar fari, da rashin ruwa shekara bakwai, Allah Ya gaya masa cēwa, zā su musulunta, alhēri ya kōma musu. Ya kuwa kōma, kamar yadda Allah Ya yi alkawari.

43 Su fito da idānu kasƙantattu, wulākanci yana rufe su. Lallai ne a dā sun kasance anā kiran su zuwa, yin sujūdar, alhāli kuwa sunā lāfiya lau, (suka ƙi yi).

44 Sabōda haka ka bar Ni da mai ƙaryata wannan lābāri (Alƙur'āni). Zā Mu fito musu daga inda ba su sani ba.

45 Ina jinkirtā musu, lallai kaidiNa mai ƙarfi ne.

46 Kō kana tambayar su wata la'ada ne, sabōda haka sū, daga wannan tārar, suke jin an nauyaya musu?

47 Ko kuma sunā da ilmin gaibu ne, wāto sunā yin rubūtun (abin da suke faɗā daga gare shi) ne?

48 Sabōda haka, ka yi haƙuri da hukuncin Ubangijinka, kada ka zama kamar Ma'abūcin ƙifi, a lōkacin da ya yi kira, alhāli yana cike da hushi.

49 Ba dōmin ni'ima daga wajen Ubangijinsa tā riske shi ba, lallai ne da an jēfa shi a cikin wōfintacciyar ƙasa, alhāli yana abin zargi.

50 Sai Ubangijinsa Ya zābe shi, sa'an nan Ya sanya shi a cikin mutānen kirki.

51 Kuma lallai, ne waɗanda suka ƙāfirta sunā yin kamar su kāyar da kai sabō da kallonsu (kallon māmāki), a lokacin da suke jin karātun Alƙur'āni, kuma sunā cēwa, "Lallai ne shi mahaukaci ne!"

52 Shi (Alƙur'āni) bai kasance ba, fāce abin tunātarwa ne ga duka dūniya.

Sūratul Hāƙƙa

Tanā bayanin kiran gaskīya zuwa ga Allah, Shi kaɗai ne ga sifofinSa da ikonSa, bābu mai tsōma bāki a cikin ikonSa.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1 Yinin gaskiya! (mai tabbacin kasancewa).

2 Mēne ne yinin gaskiya?

خَسِيعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَ هُفُهُمْ ذَلَّةً وَقَدْ كَانُوا يَدْعُونَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَلِيمُونَ
 43 قَدَرْنَا وَمَنْ يَكْذِبْ هَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ 44 وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ 45 أَمْ تَسْتَلْهُمْ أَجْرًا فَأَهُمُّ مِنْ مَغْرَمٍ مُتَقَلَّبُونَ 46 أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ 47 فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ 48 لَوْلَا أَنْ نَدَارِكُهُ بِعَمَّةٍ مِنْ رَبِّيهِ لَنَبَذْنَا بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ 49 فَاجْنِبْهُ رَبِّيهِ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ 50 وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُرَاقُونَكَ يَا بَصِيرَهُمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَنْجُونٌ 51 وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ 52

سُورَةُ الْحَاقَّةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَاقَّةُ 1 مَا الْحَاقَّةُ 2 وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ 3 كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ 4 فَأَمَّا ثَمُودُ فَأَهْلِكُوا بِالطَّاغُوتِ 5 وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ 6 سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَنِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُعْجَازٌ مُنْحَلِلٌ خَارِبَةٌ 7 فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ 8

3 Kuma mē ya sanar da kai abin da ake cēwa yinin gaskiya?

4 Samūdāwa da Ādāwa sun ƙaryata yinin gaskiya mai dūkar zūciya da ƙwanƙwasa!

5 To, amma Samūdāwa to, an halakāsu da tsāwa mai tsanani.

6 Kuma amma Ādāwa to, an halaka su da wata iska mai tsananin sauti wadda ta ƙētare haddi.

7 (Allah) Ya aiko ta a kansu a cikin dare bakwai da yini takwas, biye da jūna, sabōda haka, kana ganin mutāne a cikinta kwance. Kamar sū itātuwan dabīno ne, waɗanda suka fāɗi.

8 To, kō kanā ganin abin da ya yi saurā daga cikinsu?

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ، وَالْمُؤْتَفِكَتْ بِالْحَاطِئَةِ ﴿٩﴾ فَعَصُوا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَآخَذَهُمْ آخِذَةٌ رَابِيَةٌ ﴿١٠﴾ إِنَّا لَمَاطِعًا أَلْمَاءُ حَمَلَتْكُمْ فِي الْحَارِيَةِ ﴿١١﴾ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذِكْرًا وَنَعْيًا أذنُ وَنَعْيَةٌ ﴿١٢﴾ فَإِذَا فُتِحَ فِي الصُّورِ نَفْحَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾ وَحَمَلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَذُكْنًا ذَكَّةً وَاحِدَةً ﴿١٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾ وَأَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ ﴿١٦﴾ وَالْمَلِكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ مَنِيَّةٌ ﴿١٧﴾ يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾ فَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كِتَابَهُ، بِيَمِينِهِ، فَيَقُولُ هَؤُلَاءِ مَقْرَأُونَ وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثًا ﴿١٩﴾ إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيَّةً ﴿٢٠﴾ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٢١﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ قَدْحًا ﴿٢٢﴾ قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَمْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾ وَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كِتَابَهُ، بِشِمَالِهِ، فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَّةً ﴿٢٥﴾ وَلَمْ أَدْرِمَا حِسَابِيَّةً ﴿٢٦﴾ يَلَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾ مَا أَغْنَى عَنِّي مَالِيَّةٌ ﴿٢٨﴾ هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَّتُهُ ﴿٢٩﴾ خُدُّوه فَعْلُوهُ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ ﴿٣١﴾ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾ إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿٣٤﴾

9 Kuma Fir'auna yā zo da waɗanda ke gabāninsa, da waɗannan da aka kife kasarsu, sabōda laifi.

10 Sai suka sābā wa manzon Ubangijinsu, sabōda haka ya kāmā su da wani irin kāmū mai kārūwar (tsanani).

11 Lallai ne, Mū, a lōkacin da ruwa ya kētare iyaka, Mun ɗauke ku a cikin jirgin ruwan nan.

12 Dōmin Mu sanya ta, gare ku abin tunāwa kuma wani kunne mai kiyayewa ya kiyaye (ta).

13 To, idan an yi būsā a cikin kaho, būsā ɗaya.

14 Kuma aka ɗauki kasa da duwātsu, kuma aka niƙa su niƙāwa ɗaya.

15 A ran nan, mai aukuwa zā ta auku.

16 Kuma sama zā ta tsāge, dōmin ita a

ran nan, mai rauni ce.

17 Kuma malā'iku (su bayyana) a kan sāsanninta, kuma wasu (malā'iku) takwas na ɗauke da Al'arshin Ubangijinka, a sama da su, a wannan rānar.

18 A rānar nan zā a bijiro da ku (dōmin hisābi), bābu wata rai, mai boyewa, daga cikinku, wanda zai iya bōyēwa.

19 To, amma wanda aka bai wa littāfinsa a dāmansa, sai ya ce wa (makusantansa), "Ku karɓa, ku karanta littafina."

20 "Lallai ne ni, nā tabbata cewa ni mai haɗuwa da sākamako na ne."

21 Sabōda haka, shi yana cikin wata rāyuwa yardadda.

22 A cikin Aljanna maɗaukakiya.

23 Nunannun 'yā'yan itācenta makusantā ne (ga mai son ɗiba),

24 (Ana ce musu) "Ku ci, kuma ku sha a cikin ni'ima, sabōda abin da kuka gabātar a cikin kwānukan da suka shige."

25 Kuma wanda aka bai wa littāfinsa ga hagunsa, sai ya ce: "Kaitona, ba a bāni littāfina ba!"

26 "Kuma ban san abin da ke sakamako na ba!"

27 "In ɗā dai ita, tā kasance mai halakā ni gabā ɗaya ce!"

28 "Dukiyāta ba ta wadatar da ni ba!"

29 "Īkona ya bace mini!"

30 (Sai a ce wa malā'iku) "Ku kāmā shi, sa'an nan ku sanyā shi a cikin kuƙumi."

31 "Sa'an nan, a cikin Jahīm, ku shigar da shi."

32 "Sa'an nan, acikin sarƙa, tsawonta zirā'i saba'in, sai ku sanya shi."

33 "Lallai ne, shi ya kasance ba ya yin ĩmāni da Allah, Mai girma!"

34 "Kuma ba ya kwaɗaitarwa ga (bāyar da) abincin matalauci!"

- 35 "Sabōda haka, a yau, a nan, bã ya da masōyi."
- 36 "Kuma bãbu wani abinci, sai daga (itācen) gislīn."
- 37 "Bābu mai cin sa sai māsū ganganci."
- 38 Lallai inā mai rantsuwa da abin da kuke iya gani ba,
- 39 Da abin da bã ku iya gani.
- 40 Lallai ne, shi (Alkur'ani) tabbas maganar wani manzo (Jibirilu) mai daraja ne.
- 41 Kuma shi ba maganar wani mawāki ba ne. Kaɗan kwarai zā ku gaskata.
- 42 Kuma bã maganar bōka ba ne. Kaɗan kwarai zā ku iya tunāwa.
- 43 Abin saukarwā ne daga Ubangijin halitta duka.
- 44 Kuma dā (Muhammadu) yā faɗi wata maganā, yā jingina ta garē Mu.
- 45 Dā Mun kāma shi da dāma.
- 46 sa'an nan, lallai ne, dā Mun kātse masa lakā.
- 47 Kuma daga cikinku bãbu wasu māsū iya kāre (azābarMu) daga gare shi.
- 48 Kuma lallai ne shi (Alkur'āni) tanātarwa ce ga māsū tsonon Allah.
- 49 Kuma lallai, ne Mū, wallahi Munā sane da cēwa daga cikinku alwwai māsū karyatāwa.
- 50 Kuma lallai ne shi (Alkarāni) wallahi baƙin ciki ne ga kāfirai.
- 51 Kuma lallai, ne shi gaskiya ce ta yaƙini (da tabbaci).
- 52 Sabōda haka, ka tsarkake sūnan Ubangijinka, mai girma.

Sūratul Ma'ārij

Tana bayānin saukar azāba ga kāfirai, bãbu makawa, kuma tana bayanin cūtar rai da maganin cutar.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.
1 Wani mai tambaya yā yi tambaya game da azāba, mai aukuwa.

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ ۚ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسَلِينَ ۚ ۛ لَا يَأْكُلُهُ ۚ
 إِلَّا الْخَاطِطُونَ ۚ ۛ فَلَا أَقِيمٌ بِمَا تُبْصِرُونَ ۚ ۛ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ۚ ۛ
 إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۚ ۛ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُوْمَنُونَ ۚ ۛ
 وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ قَلِيلًا مَّا تَدْكُرُونَ ۚ ۛ نَزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۚ ۛ وَلَوْ
 نَقُولُ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَابِ ۚ ۛ لَا خَذَانُ مِنْهُ بِالْيَمِينِ ۚ ۛ ثُمَّ لَقَطَعْنَا
 مِنْهُ الْوَتِينَ ۚ ۛ فَمَا يُمَكِّرُونَ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ۚ ۛ وَإِنَّهُ لَلذِّكْرُ ۚ ۛ
 لِلْمُتَّقِينَ ۚ ۛ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ ۚ ۛ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى
 الْكَافِرِينَ ۚ ۛ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ۚ ۛ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ۚ ۛ

سُوْرَةُ الْمَعَارِجِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ۚ ۛ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ۚ ۛ مِنَ
 اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ۚ ۛ تَعْرَجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي
 يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ۚ ۛ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ۚ ۛ
 إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ۚ ۛ وَنَرْنَاهُ قَرِيبًا ۚ ۛ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْهَيْلِ
 ۚ ۛ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ۚ ۛ وَلَا يَسْتَلُّ حِمِيمًا ۚ ۛ

- 2 Ga kāfirai, bã ta da mai tunkudēwa.
- 3 Daga Allah Mai matākala.
- 4 Malā'iku da Ruhi (Jibrilu) sunā tākāwa zuwa gare Shi, a cikin yini wanda gwargwadonsa, shēkara dubu hamsin ne.
- 5 Sabōda haka, ka yi haƙuri, haƙuri mai kyāwo.
- 6 Lallai ne su, sunā ganin hakan da nīsa.
- 7 Kuma Mu, Muna ganin hakan a kusa.
- 8 Rānar da sama zā ta kasance kamar narkakkar azurfa.
- 9 Kuma duwātsu su zama kamar safin sūfi.
- 10 Kuma abōki bã ya tambayar inda wani abōki yake.
- 11 Ana sanya su, su ga jūna, mai laifi na būrin dā zai iya yin fansa, daga azābar rānar nan, da d'iyanisa,

١١ يَبْصُرُونَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَوِ يَفْقَدِي مِنَ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بَيْنَهُ
 وَصَحْبَتِهِ وَأَخِيهِ ١٢ وَفَصَّلَتِهُ الَّتِي تُوْبِهِ ١٣ وَمِنْ فِي الْأَرْضِ
 جَمِيعًا ثُمَّ يُنَجِّهِ ١٤ كَلَّا إِنَّمَا تَأْتِي ١٥ نَزْرَةً لِلشَّوْىِ ١٦ تَدْعُوا
 مِنْ أَدْبُرٍ مَوْتَى ١٧ وَجَمَعَ فَأَوْعَى ١٨ إِنَّا لَإِنْسَنَ خَلْقَ هَلُوعًا
 ١٩ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ٢٠ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ٢١ إِلَّا
 الْمُصَلِّينَ ٢٢ الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ٢٣ وَالَّذِينَ فِي
 أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ ٢٤ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ٢٥ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ
 بِيَوْمِ الدِّينِ ٢٦ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُتَّقُونَ ٢٧ إِنَّا لَعَدَابُ
 رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ٢٨ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ٢٩ إِلَّا عَلَى
 أَرْوَجِهِمْ وَأَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ٣٠ فَمَنِ ابْتَغَى وَرَاءَ
 ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ٣١ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ
 ٣٢ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ ٣٣ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ
 ٣٤ أُولَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ ٣٥ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قَبْلَكَ مُهْطِعِينَ
 ٣٦ عَنِ اليمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عَرِيْنَ ٣٧ أَبْطَعُ كُلَّ أَمْرِي مِنْهُمْ
 ٣٨ أَن يَدْخُلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ٣٩ كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ ٤٠

- 12 Da matarsa da dan'uwansa.
 13 Da danginsa, māsu tatarā shi.
 14 Da duk wanda ke a cikin dūniya duka gabā d'aya, sa'an nan fansar, ta tsīrar da shi.
 15 A'aha! Lallai ne fa, ita ce Lazā,
 16 Mai twāle fātar goshi.
 17 Tanā kiran wanda ya jūya bāya (daga addini) kuma ya kau da kai.
 18 Ya tāra (dūkiya), kuma ya sanya ta a cikin jaka.
 19 Lallai ne mutum an halitta shi mai tsananin kwa'ayi.
 20 Idan mummuna ya sāme shi, ya kāsa haƙuri.
 21 Kuma idan alhēri ya sāme shi, ya yi rōwa.
 22 Sai māsu yin salla,
 23 Waƙanda suke, a kan sallarsu, su,

māsu dawwama ne.

- 24 Kuma waƙanda a cikin dūkiyarsu, akwai wani haƙƙi (na zakka da waninsa) sananne.
 25 Ga (matalauci) mai rōko da wanda aka hanā wa roƙon.
 26 Da waƙannan da ke gaskata rānar sakamako.
 27 Da waƙannan sabōda azābar Ubangijinsu, suna jin tsōro.
 28 Lallai ne, azābar Ubangijinsu bā wadda ake iya amincēwaba ce.
 29 Da waƙanda suke, ga farjojinsu, māsu tsarewa ne.
 30 Sai fa a kan matan aurensu da abin da hannayensu na dāma suka mallaka. To lallai ne sū kam ba waƙanda ake zargi ba ne.
 31 To, duk wanda ya nēmi abin da yake a bayan wannan, to, waƙannan sū ne māsu ƙetare iyāka.
 32 Kuma da waƙannan da suke ga amānōninsu da alkawarinsu māsu tsarēwa ne.
 33 Kuma da waƙanda suke, ga shaidarsu, māsu dāgēwa ne.
 34 Kuma waƙanda suke, a kan sallarsu, māsu tsarēwa ne.
 35 Waƙannan, a cikin gidājen Aljanna, waƙanda ake girmamāwa ne
 36 Mē yā sāmi waƙanda suka kāfirta, a wajenka, sunā gaugāwar (gudu).
 37 Daga gefen dāma, kuma daga hagu hagu, jama'a-jama'a!
 38 Shin kōwane mutum daga cikinsu yana nēman a shigar da shi a Aljannan ni'ima ne (ba da wani aiki ba)?
 39 A'aha! Lallai Mū, Mun halitta su, daga abin da suka sani.

40 Lallai ina mai rantsuwa da Ubangijin wurären bullõwar rāna da wurären fāduwarta, lallai Mū, Māsu iyāwa ne.

41 Ga Mu musanya waɗanda suke mafi alhëri, daga gare su. Kuma ba Mu kasance waɗanda ake rinjāya ba.

42 Sabõda haka ka bar su, su dulmuya, kuma su yi wāsā, har su haɗu da rānarsu wadda ake yi musu alkawari (da ita) .

43 Rānar da suke fitowa daga kaburbura da gaugāwa, kamar sū, zuwa ga wata kafaffiyar (tuta), suke yin gaugāwa.

44 Maƙaskanta ga idanunsu, wani walakanci yana rufe su. wannan shi ne yinin da suka kasance ana yi musa alkawari (a kansa.)

Sūratu Nūh

Tana karantar da yadda Annabi Nuhu ya yi gargadi gamutānensa har suka kai ga ya yi addu'a, suka halaka.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1 Lallai ne Mun aiki Nūhu zuwa ga mutānensa, cēwa ka yi gargadi ga mutānenka gabānin wata azāba mai raɗaɗi ta zo musu.

2 Ya ce: "Ya mutānena ni, a gare ku, mai gargadi ne, mai bayyanāwa."

3 "Cewa ku bauta wa Allah, ku ji tsōronSa, kuma ku bī ni."

4 "Allah zai gāfarta muku daga zunubanku kuma Ya jinkirta muku zuwa ga ajalini da aka ambata. Lallai ne ajalini Allah idan ya zo, ba za a jinkirta Shi ba, dā kun kasance masana (ga abin da nake faɗā dā, kun bar kāfirci)."

فَلَا أَقْسِمُ رَبِّ الْمَسْزُوقِ وَالْمُغْرَبِ إِنَّا لَقَدِرُونَ ﴿٤٠﴾ عَلَيَّ أَنْ تُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا حَسْبُ يَسْجُوفِينَ ﴿٤١﴾ فَذَرَهُمْ مَخُوضًا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ ﴿٤٢﴾ يَوْمَ يُخْرِجُونَ مِنَ الْأَجْمَلَاتِ سِرَاعًا كَانَتْهُمْ إِلَى نُصَبٍ يُوْفُونَ ﴿٤٣﴾ خَشَعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

سُورَةُ نُوحٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾ قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا ﴿٣﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَايَ إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْوَابَهُمْ فِي آءِ إِذَا نَهُمُ وَاسْتَعْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ﴿٧﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾

5 Nūhu) ya ce: "Ya Ubangijina! Lallai ne, na kirāyi mutānena, a cikin dare da yini."

6 "To, amma kirana bai käre su ba sai dai, gudu (daga gare ni)."

7 "Kuma lallai ne ni, kō da yaushe na kirāye su dōmin Ka gāfarta musu, sai su sanya yatsunsu a cikin kunnuwansu, su lulluɓe da tufāfinsu, su dōge ga yin laifi. Sun yi girman kai iyākar girman kai."

8 "Sa'an nan lallai ne ni, na kira su, a bayyane."

9 "Sa'an nan lallai ne, na yi yēkuwa sabõda su, kuma na gāna da su a boye."

10 "Sai na ce, 'Ku nēmi gāfara daga Ubangijinku, lallai ne shi Ya kasance Mai yawan gāfara ne."

يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَيَنْبِنُ وَيَجْعَلُ
 لَكُمْ بَحْنًا وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهْرًا ﴿١٢﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾
 وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ
 طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴿١٦﴾
 وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدْكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجْكُمْ
 إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لِيَسْتَلْكَوْا مِنْهَا
 سَبِيلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾ قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْني وَأَتَّبِعُوا مَنْ لَا يَزِدُّهُ
 مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكَرُوا مَكْرًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُوا
 لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ
 وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿٢٤﴾
 وَمَا خَطِيبَتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأَدْخَلْنَا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهَا مِنْ دُونِ
 اللَّهِ أَنْصَارًا ﴿٢٥﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ
 دِيَارًا ﴿٢٦﴾ إِنَّكَ إِن تَذَرْنَهُمْ يَبْضُلُوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا أَفْجَارًا
 كَفَارًا ﴿٢٧﴾ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ
 مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا نَبَارًا ﴿٢٨﴾

﴿١١﴾ "Ya sako (girgijen) sama a kanku da ruwa mai mamako."

﴿١٢﴾ "Kuma ya yalwata muku game da dukiya da diya, Ya sanya muku (albarka) ga gonaki, kuma Ya sanya muku koguna."

﴿١٣﴾ "Me ya same ku, ba ku fatar samun natsuwa daga Allah,"

﴿١٤﴾ "Alhali kuwa, lallai ne, Ya halitta ku, a mataki mataki?"

﴿١٥﴾ "Ba ku ga yadda Allah Ya halitta sammai bakwai rufi bayan rufi a kan juna ba?"

﴿١٦﴾ "Ya sanya wata a cikinsu, yana mai haske, Ya sanya rana babbar fitila?"

﴿١٧﴾ "Kuma Allah Ya tsirar da ku daga

ƙasa (kamar ganye) tsirarwa."

﴿١٨﴾ "Sa'an nan Ya mayar da ku a cikinta, kuma Ya fitar da ku fitarwa."

﴿١٩﴾ "Kuma Allah Ya sanya muku ƙasa shimfiɗaɗɗiya."

﴿٢٠﴾ "Damin ku shiga a cikinta, hanyoyi masu fadi."

﴿٢١﴾ Nuhu ya ce: "Ya Ubangijina! Lallai ne sun saba mini sun bi wanda dukiyarsa da diyansa ba su ƙare shi da kome ba sai da hasara."

﴿٢٢﴾ "Kuma sun yi wani makirci, makirci babba."

﴿٢٣﴾ "Kuma suka ce: Faufau kada ku bar gumakanku, kuma faufau, kada ku bar wadda, kuma kada ku bar suwa kuma kada ku bar Yagusa da Ya'uka da Nasra."

﴿٢٤﴾ "Kuma lallai ne sun batar da (mutane) masu yawa, kuma kada Ka ƙara wa azzalumi (kome) sai bata."

﴿٢٥﴾ Saboda laifukansu na ganganci aka nutsar da su, sa'an nan aka sanya su a wuta. Saboda haka ba su sama wa kansu wani mataimaki wanin Allah ba.

﴿٢٦﴾ Kuma Nuhu ya ce: "Ya Ubangijina! Kada Ka bari, a kan ƙasa, daga cikin kafirai, wanda ke zama a cikin gida."

﴿٢٧﴾ "Lallai ne, Kai idan Ka bar su, za su batar da bayin Ka, kuma ba za su haifi kowa ba face fajiri mai yawan kafirci"

﴿٢٨﴾ "Ya Ubangijina! Ka yi mini gafara (ni) da mahafana biyu, da wanda ya shiga gidana, yana mai imani, da mumina maza da mumina mata, kuma kada Ka ƙara wa azzalumi kome sai halaka."

Sūratul Jinn

wa'azi ga māsu bauta wa aljannu da mutāne domin nēman tsari ko sāmu, da ladubban mai wa'azi da yadda ya kamata ya yi tawāli'u. son girman shugabanni da jahilcin mabiya ne ke sanya ana bautawa wanin Allah.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

① Ka ce: "An yi wahayi zuwa gare ni cewa wasu jama'a na aljannu sun saurari (karatuna), sai suka ce: Lallai ne mū mun ji wani abin karantāwa (AlKui'āni), mai ban māmāki."

② "Yana shiryarwa zuwa ga hanyar kwarai, sabōda haka mun yi īmāni da shi bā zā mu kōma bautā wa Ubangijinmu tāre da kōwa ba."

③ "Kuma lallai ne shī girman Ubangijinmu, Ya d'aukaka, bai riƙi māta ba, kuma bai riƙi dā ba."

④ "Kuma lallai ne wāwaye daga cikinmu sun kasance suna faɗar abin da ya ketare iyaka ga Allah."

⑤ "Kuma lallai ne mū, mun yi zaton mutum da aljani bā zā su iya faɗar karya ba ga Allah."

⑥ "Kuma lallai ne wassu mazaje daga cikin mutāne, sun kasance sunā nēman tsari da wasu maza daga cikin aljannu, sabōda haka suka kara musu girman kai."

⑦ "Kuma lallai ne sū, sun yi zato, kamar yadda kuka yi zato, cewa Allah bā zai aiko kowa ba."

⑧ "Kuma lallai ne mū mun nēmi (hawan) sama, sai muka, sāme ta an cika ta da tsaro mai tsanani da kuma yūlāye."

⑨ "Kuma lallai ne mū, mun kasance muna zama daga garēta, a wurāren zama dōmin saurare. To wanda ya yi saurāre a yanzu, zai sāmi yūla, mai dāko dōminsa."

⑩ "Kuma lallai ne mū ba mu sani ba,

سُورَةُ الْجِنِّ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَوْحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنَهُ أَنَا عَجَبًا ۝١ يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَتَأْتِيهِمْ ءَأَمْرًا لَّيْسَ بِرَبِّهَا حَافِيًا ۝٢ وَأَنَّهُ تَعَلَّى جَدًّا رِبًّا مَّا أَخَذَ صُحْبَةً وَلَا وَلَدًا ۝٣ وَأَنَّهُ كَانَ يَفْقُولُ سَفِيهًا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ۝٤ وَأَنَاظِنَا أَن لَّنْ نَّقُولَ إِلَّا نُسْ وَأَلَّجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۝٥ وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ۝٦ وَأَنَّهُمْ طَبَأُوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ۝٧ وَأَنَا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلْتَثَمَتٍ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهَبًا ۝٨ وَأَنَا كُنَّا نَقَعُدُّ مِنْهَا مَقَعِدَ اللَّسْمَعِ فَمَن يَسْتَمِعِ الْآلَانَ يَحْدِثُهُ شَهَابًا رَّصَدًا ۝٩ وَأَنَا لَا نَدْرِي أَشْرًا رَّيِدُ يَمُنُ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ۝١٠ وَأَنَا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمَنَادُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرِيقَ قَدَدًا ۝١١ وَأَنَاظِنَا أَن لَّنْ نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَن نُّعْجِزَهُ هَرَبًا ۝١٢ وَأَنَا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ ءَأَمْنًا بِهِ ءَفَمِنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ ءَفَلَا يَخَافُ بَحْسَآ وَلَا رَهَقًا ۝١٣

shin, sharri ne aka yi nufi ga waɗanda ke cikin kasa, ko Ubangijinsu Yā yi nufin shiriya a gare su ne?"

⑪ "Kuma lallai ne mū, akwai na kwarai a cikinmu, kuma akwai a cikinmu waɗanda ba haka bā mun kasance kungiyōyi dabam-dabam."

⑫ "Kuma lallai ne mū mun tabbatā bā zā mu buwāyi Allah ba, a cikin kasa, kuma bā zā mu buwāye Shi da gudu ba."

⑬ "Kuma lallai ne mū, a lōkacin da muka ji shiriya, mun yi īmāni da ita. To wanda ya yi īmāni da Uhangijinsa, bā zai ji tsōron nakkasa ba, kuma bā zai ji tsōron zālunci ba."

⑭ "Kuma lallai ne mū akwai a cikinmu, waɗanda suka miƙa wuya, kuma akwai a cikinmu karkatattu. to, wanda ya miƙa

وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمُونَ وَمِنَ الْقَلِيسُطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأَوْلِيَّكَ
 تَحَرَّوْا رَشْدًا ۝۱۵ وَأَمَّا الْقَلِيسُطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ۝۱۵
 وَأَلْوِ اسْتَقَمُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِينَهُمْ مَاءً عَذْقًا ۝۱۶ لَنُقْنِبَنَّهُمْ
 فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ۝۱۷ وَأَنَّ
 الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ۝۱۸ وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ
 يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ۝۱۹ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ
 بِهِ أَحَدًا ۝۲۰ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشْدًا ۝۲۱ قُلْ إِنِّي
 لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ۝۲۲ إِلَّا بَلَّغَا
 مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ
 خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۝۲۳ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ
 مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا ۝۲۴ قُلْ إِنْ أَدْرَيْتُمْ أَقْرَبُ
 مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا ۝۲۵ عَلِيمٌ الْغَيْبِ فَلَا
 يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ۝۲۶ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ
 يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ۝۲۷ لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا
 رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ۝۲۸

wuya waɗancan kam sun nufi shiryuwa."

15 "Kuma amma karkatattu sai suka kasance makāmasi ga Jahannama."

16 "Kuma dā sun tsayu²⁹ sōsai a kan hanya, dā lallai Mun shāyar da su ruwa mai yawa."

17 "Domin Mu jarraba su a ciki, kuma wanda ya kau da kai daga tuna Ubangijinsa, Ubangijinsa zai shigar da shi azāba mai hauhawa."

18 "Kuma lallai ne wurāren sujada na Allah ne, saboda haka kada ku kira kōwa tāre da Allah (da su, a cikinsu)."

19 "Kuma, lallai ne shi, a lōkacin da bāwan Allah³⁰ ke kiran Sa sun yi kusa su

zama kamar shirgi a kansa."

20 Ka ce: "Ina kiran Ubangijina ne kawai, kuma bā zan tāra kowa da Shi ba."

21 Ka ce: "Lallai ne, nī bā ni mallakar wata cūta gare ku, kuma bā ni mallakar wani alhēri."

22 Ka ce: "Lallai ne, nī kōwa bā ya iya cētona daga Allah, kuma bā zan iya sāmun mafaka ba daga wani koma bayanSa."

23 "Fāce isar da sako, daga Allah, da manzancinsa. To, wanda ya sāfa wa Allah da ManzonSa, to, lallai yana da wutar Jahannama suna māsu dawwama a cikinta, har abada."

24 Har idan sun ga abin da ake yi musu gargadi da shi, to, zā su san wanda ya zama mafi raunin mataimaki da mafi karancin adadi.

25 Ka ce: "Ban sani ba a kusa ne abin da ake yi muku gargadi da shi, ko Ubangijina Ya sanya maSa dōgon ajali!"

26 "Shi d'ai ne Masanin abinda ke boye sabōda haka, bā Ya bayyana gaibinSa ga kowa."

27 "Fāce ga wanda Yā yarda da shi, wato wani manzo sa'an nan lallai ne, zai sanya³¹ tsarō a gaba gare shi da bāya gare shi."

28 "Dōmin Ya san lallai, sun iyar da sākonnin Ubangijinsu, kuma (Shi Ubangijin) Yā kēwaye su da sani, kuma Yā kiyaye dukkan kōme da kīdiddiga."

shi ya bar waɗanda yake yi wa wa'azi su kai fagen bauta Masa shi kansa. Sai ya gaya musu gaskiyar matsayinsa, kamar yadda Allah Ya faɗa wa AnnabinSa, kuma Ya umarce shi da ya gaya wa waɗanda yake yi wa wa'azi.

31 Idan Allah Yā aiko wani manzonSa da wani umurni ko hani zuwa ga mutāne to zai sanya mala'iku gaba gare shi da bāya gare shi suna gādin sa dōmin kada wani Shaidāni ya kusance shi har ya sanya shi mantuwa ko kuskure, har ya iyar da manzancin nan kamar yadda yake.

29 Tsayuwa sosai wato su bautawa Allah kamar yadda Allah Ya umarce su, su yi Masa d'a saboda Yā waɗata su.

30 Bawan Allah shi ne duk wani mai wa'azi yana kira zuwa ga Allah. Bā ya halatta a gare

Sūratul Muzzammil

Tana karantar da tarbiyya da juriya ga Musulmi, dōmin susāmi dāmar tsayuwa da umurnin Allah.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Yā wanda ya lulluƙe!
- 2 Ka tsayu domin yin salla a cikin dare (duka) fāce kaƙan.
- 3 Rabinsa, ko ka rage abu kaƙan daga gare shi.
- 4 Ko ka ƙara kansa kuma ka kyautata karanta Alƙu'āni, daki daki.
- 5 Lallai ne, Mū, zā Mu jēfa maka magana mai nauyi.
- 6 Lallai ne, tashi cikin dare don tsaida sallah shi ne mafi tsananin natsuwa, kuma mafi daidaituwa ga magana.
- 7 Lallai ne, kanā da, a cikin yini, wani sarari cikin biyan bukātunka lokaci mai tsawo.
- 8 Kuma ka ambaci sūnan Ubangijinka, kuma ka yanke (ƙauna daga kowa ka koma) zuwa gare Shi, yankewa.
- 9 Shi ne Ubangijin mafitar rānā da mafādarta, bābu abin bautawa fāce Shi. Sabōda haka ka riƙe Shi abin dogaro.
- 10 Kuma ka yi haƙuri ga abin da suke faɗā, kuma ka ƙaurace musu, ƙauracēwa mai kyāwo.
- 11 Kuma ka bar Ni da māsu ƙaryatāwa, mawadāta, kuma ka jinkirta musu kaƙan.
- 12 Lallai ne, a wurinMu, akwai wasu marūruwa māsu nauyi da Jahīm.
- 13 Da wani abinci mai māƙara da azāba mai raɗaɗi.
- 14 Rānar da ƙasa ke raurawa, da duwātsu kuma duwātsu su kasance tudun rairayi mai malālā.
- 15 Lallai ne, Mū. Mun aika zuwa gare ku,

سُورَةُ الْمُزَّمِّلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا الْمَرْءُ الْمَلَمَلُ ﴿١﴾ قُمْ إِلَىٰ رَبِّكَ لَإِلَيْكَ أُنقِصُ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿٢﴾ وَأَوْتَقِصُ مِنْهُ قَلِيلًا ﴿٣﴾ أَوْزِدْ عَلَيْهِ وَرَبُّكَ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ﴿٤﴾ إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ﴿٥﴾ إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأً وَأَهِمُّ قِيلًا ﴿٦﴾ إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ﴿٧﴾ وَأَذْكُرْ اسمَ رَبِّكَ وَبِتَلِّ إِلَيْهِ بُتَيْلًا ﴿٨﴾ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا ﴿٩﴾ وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَأَهْجِرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾ وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهْلُهمُ قَلِيلًا ﴿١١﴾ إِنَّ لَدَيْنَا أَنكَالًا وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾ وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾ يَوْمَ نَرَجُفُ الْأَرْضَ وَالْجِبَالَ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيرًا مَّهِيلًا ﴿١٤﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾ فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾ فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا ﴿١٧﴾ السَّمَاءُ مُنْفِطِرَةٌ بِئْسَ عَذَابٌ مُّقْتَدِرًا ﴿١٨﴾ إِنَّ هَذِهِ تَذْكَرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿١٩﴾

- wani Manzo³² mai shaida a kanku, kamar yadda Muka aika wani Manzo³³ zuwaga Fir'auna,
  - 16 Sai Fir'auna ya saba wa Manzon, saboda haka Muka kama shi kamu mai tsanani.
  - 17 To, yāya, idan kun kāfirta, zā ku kāre (azabar) wani yini mai mayar da yāra (tsofaffi) māsu hurhura.
  - 18 Sama za ta tsāge a cikinsa, wa'adinsa yā kasance mai aukuwa.
  - 19 Lallai ne, wannan wata tunātarwa ce, sai dai wanda ya so, ya kama hanyar ƙwarai zuwa ga Ubangijinsa.
-
- 32 Wato Annabi Muhammad, tsīra da aminci su tabbata a gare shi.
33 Wato Annabi Mūsā, aminci ya tabbata a gare shi.

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِن ثُلُثِي اللَّيْلِ وَيَصُفُّهُ وَتُكَلِّمُهُ وَطَلِّقُهُ
 مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يَقْدِرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عِلْمَ أَنْ لَنْ تُحْصِيَهُ فَنَابَ
 عَلَيْكَ فَاقْرَأْ وَ مَا يَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكَ مَرُضٌ
 وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ
 يَقْتَنُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقرءوا مَا يَسَّرَ مِنْهُ وَأصِمْوا الصَّلَاةَ وَآتُوا
 الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِن خَيْرٍ نَّحْدُوهُ
 عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا وَأَسْغَرُوهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾

سُورَةُ الْمَدْتِرِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 يَا أَيُّهَا الْمَدْتِرُ ﴿١﴾ قُرْآنِذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبِّكَ فَكْبِرْ ﴿٣﴾ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾
 وَالرُّجْفَ فَاهْجُرْ ﴿٥﴾ وَلَا تَمَنَّ عَلَى الْكُفْرِينَ ﴿٦﴾ وَلَا تَوَدَّ الْكُفْرَينَ ﴿٧﴾
 فَإِذَا نَقَرْتُمُ النَّقْرَ ﴿٨﴾ فَذَكَرْ يَوْمَ مَيْدِئِمْ عَسِيرٍ ﴿٩﴾ عَلَى الْكُفْرِينَ
 عَيْرٍ نَسِيرٍ ﴿١٠﴾ ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا
 مَمْدُودًا ﴿١٢﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهْدتُ لَهُ تَمَهِيدًا ﴿١٤﴾ ثُمَّ تَطَّعْ
 أَنْ أَرِيدَ ﴿١٥﴾ كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ﴿١٦﴾ سَأَذْهَبُهُ صَعُودًا ﴿١٧﴾

20 Lallai ne, Ubangijinka Yā sani cēwa, kai kana tsayuwa a kusan kashi biyu daga uku na dare, da rabinsa, da kashi d'aya daga uku na dare, tāre da wani ɓangare na waɗanda ke tāre da kai. Allah Yake iya ƙaddara dare da yini, Ya san bā zā ku iya lissafa shi ba, sabōda haka Ya karɓi tubarku sai, ku karanta abin da ya sauƙaƙa na Alƙur'āni. Ya san wasu daga cikinku, zā su yi cīwo, kuma wasu zā su yi tafiya cikin ƙasa suna nēman falalar Allah da fatauci, kuma wasu zā su yi yāƙi a cikin hanyar Allah. Sabōda haka ku karanta abin da ya sauƙaƙa daga gare shi, kuma ku tsai da salla kuma ku bāyar da zakka, kuma ku bai wa Allah rance, rance mai kyāwo.

Kuma abin da kuka gabatar dōmin kanku, na alhēri, zā ku sāme shi a wurin Allah zai kasance mafifici (daga wanda kuka ajiye) kuma zai fi girma ga sakamako, kuma ku rōƙi Allah gāfara; lallai ne Allah Mai gāfara ne, Mai jin ƙai.

Sūratul Muddatthir

Tana karantar da fāra yin wa'azi ga dangi na kusa ga mai wa'azi kāmin ya fita zuwa ga wasu mutāne na nesa.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin ƙai.

- 1 Yā wanda ya lulluɓa da mayāfi.
- 2 Ka tāshi dōmin ka yi gargadi
- 3 Kuma Ubangijinka, sai ka girmama Shi,
- 4 Kuma tutāfinka, sai ka tsarkake su,
- 5 Kuma gumāka, sai ka ƙaurace musu.
- 6 Kada ka yi kyauta kana nēman ƙāri
- 7 Kuma sabōda Ubangijinka? Sai ka yi haƙuri
- 8 To, idan aka yi būsā a cikin ƙaho.
- 9 To, wannan, a rānar nan, yini ne mai wuya
- 10 A kan kāfirai, bā mai sauƙi ba ne.
- 11 Ka bar Ni da wanda Na halitta, yana shi kaɗai,
- 12 Kuma Na sanya masa dūkiya shimfiɗad'iyā
- 13 Da d'iyā halartattu,
- 14 Kuma Na shimfiɗa masa kōme shimfiɗāwa.
- 15 Sa'an nan, yanā kwaɗayin in yi masa ƙāri!
- 16 Faufau! Lallai ne, shī yā kasance, ga āyōyinMu, mai tsaurin kai.
- 17 Zā Ni kallafa masa wahala mai hauhawa.

- 18 Lallai ne, Shi, yā yi tunāni, kuma yā kintata (abin da zai faḍā game da Alkur'āni)
- 19 Sabōda haka, aka la'ane shi, kamar yadda ya kintata.
- 20 Sa'an nan, aka la'ane shi kamar yadda ya kaddara.
- 21 Sa'an nan, ya yi tunāni
- 22 Sa'an nan, ya gintse huska? kuma ya murtuke.
- 23 Sa'an nan, ya jūya bāya, kuma ya bunkāsa,
- 24 Sai ya ce: "Wannan abu dai bā kōme ba ne fāce wani sihiri, wanda aka ruwaito."
- 25 "Wannan maganar mutum dai ce."
- 26 Zā Ni Kōna shi da Saƙar.
- 27 Kuma mē ya sanar da kai abin da akē cēwa Saƙar!
- 28 Bā ta ragēwa, kuma bā ta bari.
- 29 Mai nācēwa ga jiki ce (da (Kūna).
- 30 A kanta akwai (matsara) gōma shā tara.
- 31 Kuma ba Mu sanya ma'abūta wuḗa (wāto matsaranta) ba, fāce malā'iku, kuma ba Mu sanya adadinsu (gōma sha tara) ba, fāce dōmin fitina ga waḗanda suka kāfirta domin waḗanda aka bai wa littāfi su sāmi yaƙīni kuma waḗanda suka yi īmāni su Kāra īmāni, kuma waḗanda aka bai wa littāfi da mūminai bā zā su yi shakka ba, kuma domin waḗanda a cikin zukatansu akwai wata cuta (munafukai) da kuma kāfirai su ce: "Mē Allah Yake nufi da wannan, ya kasance misāli?" Haka dai Allah ke ḗatar da wanda Ya so, kuma Ya shiryar da wanda ya so. Kuma bābu wanda ya san rundunar Ubangijinka fāce Shi, kuma ita (wutar) ba ta kasance ba fāce wata tunātarwa ce ga mutum.
- 32 A'aha! Ina rantsuwa da watā.
- 33 Da dare a lōkacin da ya jūyar da baya.
- 34 Da sāfiya idan ta wāye.
- 35 Ita (wutar) ḗayan manyan masīfū? ce.
- 36 Mai gargāḗ ce ga mutum.

إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ۖ (١٨) فَقِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۖ (١٩) ثُمَّ قِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۖ (٢٠) ثُمَّ نَظَرَ ۖ (٢١) ثُمَّ عَبَسَ وَسَمَرَ ۖ (٢٢) ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ۖ (٢٣) فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَّا أَسْعُرٌ يُؤْتِرُهُمْ ۖ (٢٤) إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ۖ (٢٥) سَأُصَلِّيهُ سَفَرًا ۖ (٢٦) وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَفَرُهُ ۖ (٢٧) لَا بُقْيَىٰ وَلَا نَذْرَ ۖ (٢٨) لَوْحَةٌ لِلْبَشَرِ ۖ (٢٩) عَلَيْهَا تِسْعَةٌ عَشْرَ (٣٠) وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَرَدَّادَ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِلَيْنَا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْبَشَرِ ۖ (٣١) كَلَّا وَالْقَعِيرِ ۖ (٣٢) وَإِذْ أَدْبَرَ (٣٣) وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ (٣٤) إِنَّهَا لِأَحَدَى الْكُكْبَرِ (٣٥) نَذِيرًا لِلْبَشَرِ (٣٦) لِمَن شَاءَ مِنْكُمْ أَن يَتَّقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ (٣٧) كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ (٣٨) إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ (٣٩) فِي جَنَّاتٍ يَسَاءَلُونَ (٤٠) عَنِ الْمُجْرِمِينَ (٤١) مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ (٤٢) قَالُوا لَوْ أَنَّا كُنَّا نَحْنُ الْمُصَلِّينَ (٤٣) وَلَوْ نَكُ نَطْعَمُ الْمَسْكِينِ (٤٤) وَكُنَّا نَحْوُ مَعَ الْخَائِضِينَ (٤٥) وَكُنَّا نَكُذِبُ يَوْمَ الَّذِينَ (٤٦) حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينُ (٤٧)

- 37 Ga wanda ya so, daga cikinku, ya gabāta ko ya jinkirta.
- 38 Kōwace rai ga abin da ta aikata jingina ce.
- 39 Fāce mutānen dāma.
- 40 A cikin Aljanna suna tambayar jūna.
- 41 Game da māsu laifi.
- 42 (Su ce musu) "Me ya shigar da ku a cikin Saƙar?"
- 43 Suka ce: "Ba mu kasance munā a cikin māsu salla ba."
- 44 "Kuma ba mu kasance muna ciyar da matalautā ba."
- 45 "Kuma mun kasance muna kūtsāwa tāre da māsu kūtsāwa."
- 46 "Kuma mun kasance munā karyata rānar sākamako."
- 47 "Har gaskiya (wāto mutuwa) ta zo mana."
- 48 Sabōda haka cēton māsu cēto bā zai amfāne su ba.

فَمَا نَنْفَعُهُمْ شَفَعَةُ الشَّافِعِينَ ﴿٤٨﴾ فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذِكْرِ مُعْرِضِينَ
 ﴿٤٩﴾ كَانَهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ﴿٥٠﴾ فَزَتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾ بَلْ يُرِيدُ
 كُلُّ امْرِيٍّ مِنْهُمْ أَنْ يُوَفَّىٰ صُحْفًا مُنْشَرَةً ﴿٥٢﴾ كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ
 الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾ كَلَّا إِنَّهُ تَذَكَّرٌ ﴿٥٤﴾ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٥٥﴾
 وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ النَّقْوَىٰ وَأَهْلُ الْمَعْرِفَةِ ﴿٥٦﴾

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 لَا أُقِيمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿١﴾ وَلَا أُقِيمُ بِالنَّفْسِ الْوَالِدَةِ ﴿٢﴾ أَيْحَسِبُ
 الْإِنْسَانُ أَنْ لَنْ يَجْمَعَ عِظَامُهُ ﴿٣﴾ بَلْ قَدَرِينَا عَلَىٰ أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ ﴿٤﴾ بَلْ
 يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرْ أَمَامَهُ ﴿٥﴾ يَسْتَلْ أَتَىٰ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴿٦﴾ فِإِذَا رَأَىٰ أَبْصَرُ ﴿٧﴾
 وَخَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾ يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ
 أَتَىٰ الْمَفْرُجَ ﴿١٠﴾ كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١٢﴾ يُبْثَوُا الْإِنْسَانُ
 يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾ بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾ وَلَوْ أَلْقَىٰ
 مَعَاذِ رَبِّهِ ﴿١٥﴾ لَأَتَّخَذَ مِنْهُ لِسَانَ كَلِمَةٍ لَّتَّجَلَّ بِهٖ ﴿١٦﴾ إِنْ عَلَيْنَا جَمْعُهُ
 وَقَرَأَهُ أَنَّهُ ﴿١٧﴾ فِإِذَا قَرَأَهُ فَأَنبَعُ قَرَأَهُ أَنَّهُ ﴿١٨﴾ ثُمَّ إِنْ عَلَيْنَا بَيَانُهُ ﴿١٩﴾

49 Haba! Me ya same su, suka zama māsu bijirewa daga wa'azin gaskiya.

50 Kamar dai sū, jākuna firgittatu ne.

51 Sun gudu daga zāki.

52 A'aha! Kōwāne mutum daga cikinsu yanā son a zo masa da takardu (da sūnansa) ana wātsāwa

53 A'aha! Kai dai, bā su jin tsōron Lāhira.

54 A'aha! Lallai ne, shi (Alkur'āni) tunātarwa ce.

55 Dōmin wanda ya so, ya tuna.

56 Kuma bā zā su tuna ba fāce idan Allah Ya so, Shi ne Ya cancanta a bi Shi da ta kawawa kuma Ya cancanta ga Ya yi gāfara.

Sūratul Kiyāma

Tana karantar da bāyānin yiwuwar Tāshin Kiyāma, da sifar mūmini ga saurin kāma umurnin Allah, da sakamakon wanda ya bi hanyar Allah, ko kuwa ya fi bin ta.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin kai.

1 Lallai inā mai rantsuwa³⁴ da Rānar Kiyāma.

2 Kuma lallai inā mai rantsuwa da rai mai yawan zargin³⁵ kanta.

3 Shin, mutum yana zaton cēwa bā zā Mu tāra kasuwansa ba?

4 Na'am! Māsu ikon yi Muke a kan Mu daidaita ga dōbin yātsunsa.

5 Ba haka ba! Mutum so yake, ya yi fajirci, ya karyata abin da yake a gabansa.

6 Yanā tambaya: "Yaushe ne Rānar Kiyāma?"

7 To, idan gani ya dimauta (ya yi kyalli).

8 Kuma, watā ya yi husūfi (haskensa ya dushe).

9 Kuma aka tāra rānā da watā

10 Mutum zai ce a rān nan "Ina wurin gudu?"

11 A'aha! bābu mafaka.

12 zuwa ga Ubangijinka wurin tabbata, a rānar nan, yake.

13 Ana gayā wa mutum, a rānar nan, abin da ya gabatar da wanda ya jinkirtar.

14 Ba haka ba! Mutum, ga abin da ya shafi kansa, masani ne.

15 Kuma ko da yā jēfa uzurorinsa (bā zā a saurāre shi ba).

16 Kada ka mōtsar³⁶ da harshenka game da shi dōmin ka yi gaugāwar riƙe shi (Alkur'āni).

17 Lallai ne, wājibi ne a gare Mu, Mu tāra shi. Mu (tsare maka) karātunsa.

18 To idan Muka karanta shi sai ka bi karatunsa.

19 sa'an nan, lallai wājibi ne a gare Mu,

34 Wasu na fassarawa: Ina rantsuwa da Rānar Kiyāma. A ganina, da tabbatar da rantsuwar da kuma kore ta duka daya ne, mafasūdi dai jan hankalin mai karātu ga abin da yake a ciki, na hikimar Allah.

35 Kowane rai na zargin kansa idan bai yi aikin alheri ba, ko kuma bai yi fiye da wanda ya yi ba, ko kuma bai aikata wanda ya fi kyāwo ba a lokacin aikinsa.

36 Dangantakar wannan āya da ta sama da ita ita ce bambancin Annabi mai gaugawar karbar umurnin Allah da Kyamar kāfiri ga karbarsa, da bayānin saukaƙēwar Allah ga mai bin umurninSa.

bayāninsa.

20 A'aha! Bā haka ba kunā son mai gaugawar nan (duniya) ne.

21 Kunā barin ta Karshen (Lāhira).

22 Wasu fiskōki, a rānar nan, māsu tsananin haske ne.

23 Zuwa ga Ubangijinsu māsu kallo ne.

24 Wasu huskōki, a rānar nan, māsu gintsēwa ne.

25 Sunā zaton a sako musu masifa mai karya tsatso.

26 A'aha! Idan (rai) ya kai ga karankarmai.

27 kuma aka ce: "Wāne ne mai tofi domin samun waraka?"

28 Kuma ya tabbata cēwa rabuwa dai ce.

29 Kuma Kwabri ya lauye da wani Kwabri.

30 Zuwa ga Ubangijinka, a rānar nan, magarda¹ take.

31 To, bai gaskatā ba, kuma bai yi salla ba!

32 Amma dai ya karyata, kuma ya jūya baya!

33 Sa'an nan, ya tafi zuwa ga mutānensa, yana tākama.

34 Halaka tā tabbata a gare ka, sa'an nan ita ce mafi dācewa.

35 Sa'an nan, wata halaka tā tabbata a gare ka dōmin tā fi dāce wa.

36 Shin, mutum nā zaton a bar shi sagaga (wāto bābu nufin kōme game da shi) ?

37 Bai kasance dīgo na maniyyi ba, wanda ake jefarwa(a cikin mahaiifa)

38 Sa'an nan, ya zama gudan jini, sa'an nan Allah Ya halitta shi, sa'an nan Ya daidaita gaḅḅinsa;

39 Sa'an nan, Ya sanya daga gare shi, nau'i biyu: namiji damace?

40 Ashē wannan bai zama Mai iko ba bisa ga rāyar da matattu?²

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ۖ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ۚ ۲۰ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ۚ ۲۱
إِلَىٰ رِيحِنَا ظُفْرَةٌ ۖ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ۚ ۲۲ تَطْمَئِنُّنَّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ۚ ۲۳
كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ الرَّافِقَاتُ ۖ وَقِيلَ لِمَنْ رَاقٍ ۚ ۲۴ وَظَنَّ أَنْهُ الْفِرَاقُ ۚ وَالتَّفَتَّتْ ۚ ۲۵
السَّائِقُ بِالسَّائِقِ ۚ ۲۶ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقِيُّ ۚ ۲۷ فَلَا صَدَقَ وَلَا صِلَىٰ ۚ ۲۸
ۚ ۲۹ وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ۚ ۳۰ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّىٰ ۚ ۳۱ أَوْلَىٰ لَكَ
فَأَوْلَىٰ ۚ ۳۲ ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ۚ ۳۳ أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ۚ ۳۴
أَلَمْ يَكُ نَاطِقًا مِنْ مَنَىٰ بِعَمِيٍّ ۚ ۳۵ ثُمَّ كَانَ عَقْلَهُ فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ ۚ ۳۶ جَعَلَ مِنْهُ
الزَّوْجَيْنَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ۚ ۳۷ أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَدِرٍ عَلَيَّ أَنْ يُخَيَّرَ الْمَوْتَىٰ ۚ ۳۸

سُورَةُ الْإِنشَانِ
أياتها ٣٨
آياتها ٣٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
هَلْ أَتَىٰ عَلَى الْإِنسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا ۚ ١
إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِّنْ تَطْفَئَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا
بَصِيرًا ۚ ٢ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكَرًا وَإِنَّمَا كَفُورًا ۚ ٣
إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ۚ ٤ إِنَّ
الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِّنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ۚ ٥

Sūratul Insān

Tana karantar da asalin mutum da yadda zai kare, ko ya dōge idan yā bauta wa Allah.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1 Lallai ne, wata mudda ta zamani tā zo a kan mutum, bai kasance kōme ba wanda ake ambata.

2 Lallai ne, Mū Mun halitta mutum daga dīgon ruwa garwayayye, Muna jarraba shi, sabōda haka Muka sanya shi mai ji mai gani,

3 Lallai ne, Mū, Mun shiryar da shi ga hanyar kwarai, ko ya zama mai gōdiya, kuma ko ya zama mai kāfirci.

4 Lallai ne, Mū, Mun yi tattali, dōmin kāfirai, sarkōki da kuKumma da sa'ir.

5 Lallai ne, mutānen kirki zā su sha daga finjālin giya abin gaurayarta yā kāsance kāfur ne.

¹ Ranar kora mutane, kamar ana gargada tumāki, tumāki, zuwa ga tsayi a gaba ga Allah, dōmin hisabi.

² Ana son mai karātu a nan ya ce: a boye (بلى وأنا على ذلك من الشاهدين)

عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾ يُوفُونَ بِالْأَنْدَرِ وَيَخِفُونَ
يَوْمًا كَانَتْ شَرُّهُ مَسْطِيرًا ﴿٧﴾ وَيَطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا
وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّمَا نَطْعَمُكُمْ لُوحِهِ اللَّهُ لَا نُزِيدُكُمْ جَزَاءً وَلَا نُشْكُرُكُمْ
﴿٩﴾ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا غُيُوبًا قَطِرًا ﴿١٠﴾ فَوْقَهُمْ اللَّهُ شَرُّ ذَلِكَ
الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا ﴿١١﴾ وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا
﴿١٢﴾ مُتَّكِنِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرْبَابِ لَا يُرُونَ فِيهَا سَمًّا وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿١٣﴾
وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلَّتْ أَطْفَالُهَا لَذِيلًا ﴿١٤﴾ وَطُفَّاطٌ عَلَيْهِمْ بَنَانِيَةٌ
مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٌ كَانَتْ قَوَارِيرًا ﴿١٥﴾ قَوَارِيرًا مِنْ فِضَّةٍ قَدْرُهَا وَقَدِيرًا ﴿١٦﴾
وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا ﴿١٧﴾ عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا
﴿١٨﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ ثُؤَلُوثًا تَشْوِيرًا
﴿١٩﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ هُمْ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٍ
خُضْرٌ وَأَسْتَرْبَقٌ وَحُلُوفٌ أُسَاوِرٌ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَمَهُمْ رُبُّهُمْ شَرَابًا
طَهُورًا ﴿٢١﴾ إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعِيرًا مُشْكُورًا ﴿٢٢﴾ إِنَّا
نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٣﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطَّعْ
مِنْهُمْ ءَاتِمًا أَوْ كَفُورًا ﴿٢٤﴾ وَادْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾

6 Wani marmaro ne, daga gare shi bayin Allah suke sha, suna buɓɓugar da shi buɓɓugarwa.

7 Suna cikāwa da alwāshin (da suka bākanta), kuma suna tsōron wani yini wanda sharrinsa ya kasance mai tartsatsi ne.

8 Kuma suna ciyar da abinci, a kan suna bukātarsa, ga matalauci da marāya da kāmamme.

9 (Suna cēwa): "Munā ciyar da ku ne dōmin nēman yardar Allah kawai, bā mu nufin sāmūn wani sakamako daga gare ku, kuma bā mu nufin gōdiya.

10 "Lallai ne, mū muna tsōro daga Ubangijinmu, wani yini mai gintsēwa, mai murtukēwa."

11 Sabōda haka Allah Ya tsare musu sharrin wannan yini, kuma Ya haɗa su da hasken huska da farin ciki,

12 Kuma Ya sāka musu sabōda haƙurin da suka yi, da Aljanna da tufāfin alhariri.

13 Sunā māsu zaman ginciri,¹ a cikinta, a kan karagu, bā su ganin rānā a cikinta, kuma bā su jin sanyin jaura.

14 Kuma, inuwōyinta suna kusa, a kansu, an hōre nunannun 'yā'yan itācenta, hōrēwa.

15 Kuma ana kēwayāwa a kansu da finjālai na azurfa da kofuna waɗanda suka kasance na ƙarau.

16 Karau na azurfa, sun auna su aunawa, daidai bukāta.

17 Ana shayarwa da su, a cikinta, finjalan giya, wadda abin gaurayarta ya kasance zanjabil ne.

18 Wani marmaro ne, a cikinta, ana kiran sa salsabil.

19 Kuma wasu yara samārin dindindin na kēwayāwa, a kansu, idan ka gan su, zā ka zaci sū lu'ulu'u ne wanda aka wātsa.

20 Kuma idan kā ga wannan wurin, to, kā ga wata irin ni'ima da mulki babba.

21 Tufāfinsu na sama na alharī ni ne, kōre da mai walƙiya, kuma an ƙawāce su da mundāye na wata curin azurfa kuma Ubangijinsu, Ya shāyar da su abin sha mai tsarkakēwar (ciki).

22 (A ce musu) "Lallai ne, wannan ya kasance, a gare ku sakamako, kuma aikinku ya kasance abin gōdewa."

23 Lallai, Mū ne Muka saukar da Alƙur'āni a gare ka, saukarwa.

24 Sabōda haka ka yi haƙuri ga hukuncin Ubangijinka, kuma kada ka bi, daga cikinsu, mai zunubi ko mai kāfirci.

25 Kuma ka ambaci sūnan Ubangijinka, sāfe da maraice.

¹ Kishingiɗa.

26 Daga dare, sai ka yi sujūda gare Shi, kuma ka tsarkake Shi darē mai tsawo.

27 Lallai ne, waƙ'annan suna son mai gaugāwa (dūniya) kuma suna bari, a bāyansu, wani yini mai nauyi.

28 Mū ne Muka halitta su kuma Muka, Karfafa halittarsu, kuma idan Mun so, za Mu musanyā su da wasu mutane kwatankwacinsu, musanyawa.

29 Lallai ne, wannan wata tunātarwa ce, saboda wanda ya so ya riƙa hanyar kirki zuwa ga Ubangijinsa.

30 Kuma, bā zā ku so ba, sai Allah Ya so, lallai ne Allah Yā kasance Masani' Mai hikima.

31 Yana shigar da wanda Ya so a cikin rahamarsa, kuma azzālumai, Yā yi musu tattalin wata azāba mai raƙaƙi.

Sūratul Mursalāt

Tana gargadi dōmin nēman a gaskata Alkur'āni da abin da yake faɗa game da Kiyāma.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin kai.

1 Ina rantsuwa da iskōkin da ake sakōwa jēre, sunā bin jūna.

2 Sa'an nan, su zamā iskōki māsu karfi suna kaɗāwa da karfi.

3 Kuma, māsu watsa rahama wātsāwa.

4 sa'an nan, da āyōyi¹ māsu rarrabe gaskiya da ƙarya rarrabēwa.

5 Sa'an nan da mal'ā'iku māsu jēfa tunātarwa ga Manzanni.

6 Domin yanke hamzari ko dōmin gargadi.

7 Lallai ne, abin da ake yi muku wa'adi da shi tabbas mai aukuwa ne

8 To, idan taurāri aka shāfe haskensu.

9 Kuma, idan sama aka tsāge ta.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾

هَؤُلَاءِ يُجِبُونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذْرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا قَلِيلًا ﴿٢٧﴾ تَخَنُّنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَلْنَا أَمْثَلَهُمْ بَدِيلًا

﴿٢٨﴾ إِنَّ هَذِهِ تَذَكُّرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾

يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿١﴾ فَأَلْصَقْنَ عَصْفًا ﴿٢﴾ وَالنَّشِيرَاتِ شَجَرًا ﴿٣﴾

فَالْفَرْقَاتِ فَرَقًا ﴿٤﴾ فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾ عُدْرًا أَوْ نُذْرًا ﴿٦﴾ إِنَّمَا

تُوَعَّدُونَ لَوْفَعٍ ﴿٧﴾ فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٨﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ ﴿٩﴾

وَإِذَا الْجِبَالُ سُفِفَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا الرَّسُلُ أُنزِلَتْ ﴿١١﴾ لِأَيِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ ﴿١٢﴾

لِيَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١٣﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ﴿١٤﴾ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ

لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٥﴾ أَلَمْ نَهَكِ الْأُولَىٰ ﴿١٦﴾ ثُمَّ نَتَّبِعُهُمُ الْآخِرِينَ ﴿١٧﴾

كَذَلِكَ نَفْعِلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾

10 Kuma, idan duwātsu aka nika su.

11 Kuma, idan manzanni aka ƙayyade lōkacin tāra su.

12 Domin babbar rānar da aka yi wa ajali.

13 Domin rānar rarrabēwa².

14 Kuma, me ya sanar da kai rānar rarrabēwa?

15 Bone yā tabbata a rānar nan, ga māsu ƙaryatāwa!

16 Ashe, ba Mu halakar da (māsu ƙaryatāw) na farko ba.

17 Sa'an nan, kuma zā Mu biyar musu da na ƙarshe?

18 Haka nan, Muke aikatāwa da māsu yin laifi.

1 Yā kamanta Manzanin Allah masu kāwo ayōyinsa da iskōki māsu kāwo ruwa dōmin rahamar da ke cikin kowannensu.

2 Yin hukunci a tsakanin tālikai.

أَلَمْ تَخْلُقْهُمْ مِنْ مَّاءٍ مَهِينٍ ﴿٣٠﴾ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿٣١﴾ إِلَىٰ قَدَرٍ
 مَّعْلُومٍ ﴿٣٢﴾ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَدَرُونَ ﴿٣٣﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾
 أَلَمْ تَجْعَلِ الْأَرْضَ كُهَاتَا ﴿٣٥﴾ أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ﴿٣٦﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا رُوسَىٰ
 شَمِخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فَرَاتًا ﴿٣٧﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٨﴾
 أَنْظِقُوا إِلَيَّ مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٣٩﴾ أَنْظِقُوا إِلَيَّ ظِلِّي ذِي ثَلَاثِ
 شُعَبٍ ﴿٣٠﴾ لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ الْهَبِّ ﴿٣١﴾ إِنَّمَا تَرَىٰ بِشِكْرِ
 كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾ كَأَنَّهُ جُمَلَتْ صَفْرًا ﴿٣٣﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٤﴾
 هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٣٥﴾ وَلَا يُؤَدُّنَ لَهُمْ فِعْلَهُمْ فَيَعْتَدِرُونَ ﴿٣٦﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمَئِذٍ
 لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأُولَىٰ ﴿٣٨﴾ فَإِنْ كَانَ
 لَكُمْ كَيْدٌ فِكِيدُونَ ﴿٣٩﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٠﴾ إِنَّ الْمُنِفِينَ فِي
 ظِلِّلٍ وَعِیُونَ ﴿٤١﴾ وَفُوقَهُ مِمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٤٢﴾ كَلُوا وَأَشْرَبُوا هَنِيئًا
 بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْحَسِينَ ﴿٤٤﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمَئِذٍ
 لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٥﴾ كَلُوا وَتَمَنَعُوا فَلَئِمَّا أَنْتُمْ جُرْمُومٌ ﴿٤٦﴾ وَيَلَّيْلُ يَوْمَئِذٍ
 لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ارْكَعُوا لَا تِرْكَعُوكَ ﴿٤٨﴾ وَيَلَّيْلُ
 يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ فَيَأْتِي حَدِيثٌ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٠﴾

- 19 Bone ya tabbata a rānar nan ga māsu Karyatāwa!
 20 Ashe, ba Mu halitta ku daga wani ruwa wulakantacce ba.
 21 Sa'an nan Muka sanya shi a cikin wani wurin natsuwa amintacce.
 22 Zuwa ga wani gwargwadon mudda sananna.
 23 Sa'an nan, Muka nūna iyāwarMu? Madalla da Mu, Māsu nūna iyāwa.
 24 Bone ya tabbata a rānar nan ga māsu Karyatāwa!
 25 Ashe, ba Mu sanya Kasa matattarā ba.
 26 Ga rāyayyu da matattu,
 27 Kuma, Muka sanya, a cikinta, kafaffun duwātsu ma'aukaka, kuma Muka shayar da ku ruwa mai dā'di?
 28 Bone ya tabbata, a rānar nan, ga māsu Karyatāwa!
 29 Ku tafi zuwa ga abin da kuka kasance

kuna Karyatāwa game da shi!

- 30 Ku tafi zuwa ga wata inuwa mai rassa uku.
 31 Ita ba inuwar ba, kuma ba ta wadātarwa daga harshen wuta.
 32 Lallai ne, ita, tanā jifā da tartsatsi kamar sōraye.
 33 Kamar dai su raKumma ne baKāke.
 34 Bone ya tabbata, a rānar nan, ga māsu Karyatāwa!
 35 Wannan, yini ne da bā zā su iya yin magana ba.
 36 Bā zā a yi musu izni ba, balle su kāwo hanzari.
 37 Bone ya tabbata, a rānar nan, ga māsu Karyatāwa!
 38 Wannan rānar rarrabēwa ce, Mun tattara ku tare da mutānen farko.
 39 To, idan akwai wata dabara gare ku, sai ku yi ma Ni ita.
 40 Bone ya tabbata, a rānar nan, ga māsu Karyatāwa!
 41 Lallai ne, māsu taKawa suna a cikin inuwōwi da marēmari.
 42 Da wasu 'ya'yan itāce irin wa'danda suke marmari.
 43 (A ce musu) "Ku ci ku sha cikin ni'ima sabōda abin da kuka kasance kuna aikatāwa."
 44 Lallai ne, Mū haka Muke sāka wa māsu kyautatāwa.
 45 Bone ya tabbata, a rānar nan, ga māsu Karyatāwa!
 46 (Ana ce musu) "Ku ci ku ji d'an dādi ka'dan, lallai ne dai ku māsu laifi ne."
 47 Bone ya tabbata, a rānar nan, ga māsu Karyatāwa!
 48 Kuma, idan an ce musu: "Ku yi rukū'i; bā zā su yi rukū'in (salla) ba."
 49 Bone ya tabbata, a rānar nan, ga māsu Karyatāwa!
 50 To, da wane lābāri (Littāfi), waninsa (AlKur'āni) zā su yi īmāni

Sūratun Naba'

Tana nūna rikicēwar mutāne a farikon
addini da yadda ake jāwo hankalinsu
dōmin su kōma ga hanya.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 A kan mē suke tambayar jūna?
- 2 A kan muhimmin lābāri mai girma (Alkur'āni)?
- 3 Wanda suke sāba wa jūna a cikinsa?
- 4 A'aha! Zā su sani.
- 5 Kuma, a'aha! Zā su sani.
- 6 Ashe, ba Mu sanya kasa shimfiɗa ba?
- 7 Da duwātsu turaku (ga riƙe kasa)?
- 8 Kuma, Mun halicce ku mazā da mātā?
- 9 Kuma, Muka sanya barcinku hūṭāwa?
- 10 Kuma, Muka sanya dare (ya zama sutura)?
- 11 Kuma, Muka sanya yini (yazama) lōkacin nēman abinci?
- 12 Kuma, Muka gina, a samanku, sammai bakwai māsu ƙarfi?
- 13 Kuma, Muka sanya fitila mai tsanin haske (rānā)?
- 14 Kuma, Muka saukar daga cikakkun girāgizai, ruwa mai yawan zuba?
- 15 Dōmin, Mu fitar da ƙwaya da tsiri game da shi?
- 16 Da itācen lambuna māsu lillibniya?
- 17 Lallai ne, rānar rarrabēwa tā kasance abin ƙayyadē wa lōkaci.
- 18 Rānar da zā a yi būsā a cikin ƙaho, sai ku zo, jama'a jama'a.
- 19 Kuma, aka buɗe sama, sai ta kasance ƙōfōfi.
- 20 Kuma, aka tafiyar da duwātsu, sai suka kasance ƙūra.
- 21 Lallai ne, Jahannama tā kasance madākata.

سُورَةُ النَّبَاِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ ﴿١﴾ عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيمِ ﴿٢﴾ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ ﴿٣﴾
كَلَّا سِعَامُونَ ﴿٤﴾ ثَوْرًا كَلَّا سِعَامُونَ ﴿٥﴾ أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مَهْدًا ﴿٦﴾
وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ﴿٧﴾ وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾
وَجَعَلْنَا أَيْلًا بُرْسًا ﴿١٠﴾ وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾ وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا ﴿١٢﴾ وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَاجًا ﴿١٣﴾ وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَابًا ﴿١٤﴾ نَخْرُجُ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلْنَا أَلْفَافًا ﴿١٦﴾
إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَتًا ﴿١٧﴾ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَنَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾ وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ﴿١٩﴾ وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾ إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾ لِلطَّاغِيَةِ مَنَابًا ﴿٢٢﴾ لَيْثِينَ فِيهَا أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾ لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾
إِلَّا أَحْمِيمًا وَعَسَاقًا ﴿٢٥﴾ جِرَاءَ وَفَاقًا ﴿٢٦﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾ وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا ﴿٢٨﴾ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾ فَذُقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

- 22 Ga māsu ƙetare iyākōki, tā zama makōma.
- 23 Sunā, māsu zama a cikinta, zāmunna
- 24 Bā su dandanāwar wani sanyi a cikinta, kuma bā su dandana abin sha.
- 25 Fāce tafasasshen ruwa da rubaɓɓen jini.
- 26 Sakamako mai dācēwa.
- 27 Lallai ne, sū, sun kasance bā su fatar saukin wani hisābi.
- 28 Kuma, suka ƙaryata game da āyōyinMu, ƙaryatāwa!
- 29 Alhāli, kōwane abu Mun ƙididdigē shi, a rubūce.
- 30 Sabōda haka, ku dandana domin haka, bā zā Mu ƙara muku kōme ba fāce azāba.

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا (٣١) حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا (٣٢) وَكَوَاعِبَ أَزْوَاجًا (٣٣) وَأَنْسَاءَ
 ذَهَابًا (٣٤) لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدَابًا (٣٥) جَزَاءً مِمَّنْ رَبُّكَ عَطَاءً
 حِسَابًا (٣٦) رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ
 مِنْهُ خِطَابًا (٣٧) يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ
 إِلَّا مَنْ أُذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا (٣٨) ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَقُّ فَمَنْ
 شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَتَابًا (٣٩) إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ
 يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ بِلَيْتِي كُنتَ تَرَبًّا (٤٠)

سُورَةُ التَّائِبَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالنَّازِعَاتِ غَرْاقًا (١) وَالنَّشِيطَاتِ تَشَاطُفًا (٢) وَالسَّيِّدَاتِ سَعًا (٣)
 فَالْمُتَّقِنَاتِ سَعًا (٤) فَأَلْمَدِرَاتِ أَمْرًا (٥) يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاحِفَةُ (٦)
 تَتَّبِعُنَّهَا رِازِدَةٌ (٧) قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ (٨) أَبْصَرُهَا
 خَشِيعَةٌ (٩) يَقُولُونَ أَيْنَا لَمْرُدُّوْنَ فِي الْخَافِرَةِ (١٠) أَيْنَا ذَا كُنَّا
 عِظْمًا نَّخْرَةً (١١) قَالُوا لَيْتَكَ إِذَا كَرِهْتَ خَاسِرَةٌ (١٢) فَأَيُّهَا هِيَ زَجْرَةٌ
 وَاحِدَةٌ (١٣) فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ (١٤) هَلْ أُنثِيَكَ حَدِيثَ مُوسَىٰ (١٥)

31 Lallai ne, māsu taƙawā nā da wani wurin sāmun babban rabo.

32 Lambuna da inabōbi.

33 Da cikakkun 'yammata, tsārar jūna.

34 Da hinjālan giya cikakku.

35 Bā su jin yāsassar magana, a cikinta, kuma bā su jin ƙaryatāwa.

36 Dōmin sakamako daga Ubangijinka, kyautā mai yawa.

37 Ubangijin sammai da ƙasa da abin da yake a tsakāninsu, Mai rahama, bā su da ikon yin wata magana daga gare Shi.

38 Rānar da Rūhi da malā'iku zā su tsaya a cikin safu, bā su magana, sai wanda Allah Ya yi masa izni, kuma ya faɗi abin da ke daidai.

39 Wancan, shi ne yini na gaskiya; to

wanda ya so, ya riƙa makōma zuwa ga Ubangijinsa.

40 Lallai ne, Mū, Mun yi muku gargadin azāba makusanciya, rānar da mutum ke dūbi zuwa ga abin da hannāyensa suka aikata, kuma kafiri ya ce: "Kaitona, dā dai nā zama turbāya!"

Sūratun Nāzi'āt

Tanā karantar da cewa jinkirin saukar azāba ga mai laifi bā ƙyāle shi ba ne, ga Allah, istidrāji ne.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1 Ina rantsuwa da mala'iku māsu fisgar rāyuka (na kafirai) da ƙarfi.

2 Da māsu dībar rāyuka (na mūminai) da sauƙi a cikin nishāfi.

3 Da māsu sauka daga sama da umurnin Allah kamar suna iyo.

4 Sa'an nan, su zama māsu gaugāwa (da umurnin Allah) kamar suna tsēre.

5 Sa'an nan, su kasance masu shirya gudanar da umurni.

6 Rānar da mai girgiza abūbuwa (būsar farko) zā ta kaɗa.

7 Mai biyar ta (būsa ta biyu) nā biye.

8 Wasu zukāta, a rānar nan, māsu jin tsōro ne.

9 Alhāli idānunsu na ƙasƙantattu.

10 Sunā cewa "Ashe lallai zā a iya mayar da mu a kan sāwunmu?"

11 "Ashe, idan muka zama ƙasusuwa rududdugaggu?"

12 Suka ce: "Waccan kam kōmāwa ce, tābaɓɓiya!"

13 To, ita kam, tsāwa guda kawai ce.

14 Sai kawai gā su a bāyan ƙasa.

15 Shin, lābārin Mūsā ya zo maka?

16 A lõkacin da Ubangijinsa Ya kirāye shi, a cikin kwari mai tsarki, wato Duwā?

17 Ka tafi zuwa ga Fir'auna, lallai ne shi, ya kētare haddi.

18 "Sai ka ce masa, Kō zā ka so ka tsarkaka.

19 "Kuma in shiryar da kai zuwa ga Ubangijinka domin ka ji tsoronSa?"

20 Sai ya nūna masa āyar¹ nan mafi girma.

21 Sai ya karyata, kuma ya sāba (umurni),

22 Sa'an nan ya jūya bāya, yanā tafiya da sauri.

23 Sai ya yi gayya, sa'an nan ya yi kira.

24 Sai ya ce: "Nī ne Ubangijinku mafi d'audaka."

25 Sabōda haka Allah Ya kama shi, dōmin azābar maganar karshe da ta farko.

26 Lallai ne, a cikin wannan haƙiƙa akwai abin kula ga wanda yake tsōron Allah.

27 Shin, kū ne mafi wuyar halitta ko sama? Allah Ya gina ta.

28 Ya daukaka rufinta, sa'an nan Ya daidaita ta.

29 Kuma Ya duhantar da darenta, kuma Ya fitar da hantsinta.

30 Kuma, kasa a bayan haka Ya shimfi'a ta.

31 Ya fitar da ruwanta daga gare ta da makiyāyarta.

32 Da duwatsu, Yā kafe ta.

33 Domin jiyarwa dādi a gare ku, kuma ga dabbōbinku.

34 To, idan uwar masīfu, mafi girma, ta zo.

35 Rānar da mutum zai yi tunānin abin da ya aikata.

إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ۖ إِذْ هَبَّ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ۖ
فَقَالَ هَلْ لَكَ إِلَهٌ إِلَّا أَن تَرَكُنِي ۖ وَأَهْدِيكَ إِلَىٰ رِبِكِ فَنَحْشِي ۖ فَأَرْسَلَهُ
الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ ۖ فَكَذَّبَ وَعَصَىٰ ۖ ثُمَّ أَذْبَرَ سَعْيَ ۖ فَحَسَّرَ
فَنَادَىٰ ۖ فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ ۖ فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ
ۖ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لِعِبْرَةً لِّمَن يَحْشَىٰ ۖ ۖ أَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ بَنَاهَا
ۖ رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّاهَا ۖ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ۖ
وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَاهَا ۖ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ۖ وَالْجِبَالَ أَرْسَلَهَا ۖ مَنَعًا لِّكُمْ وَلِأَعْيُنِكُمْ ۖ فَأِذَا جَاءَتِ الطَّامَةُ
الْكُبْرَىٰ ۖ يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْأُنسَانُ مَآسَىٰ ۖ وَبُرْزَتِ الْجَحِيمُ
لِمَن يَرَىٰ ۖ فَأَمَّا مَن طَغَىٰ ۖ وَءَاثَرَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ فَإِنَّ الْجَحِيمَ
هِيَ الْمَأْوَىٰ ۖ وَأَمَّا مَن خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ ۖ وَنَهَىٰ النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ
ۖ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ۖ يَسْتَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مَرْسَلُهَا
ۖ فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِهَا ۖ إِلَىٰ رَبِّكَ مِنْهُمْ ۖ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ
مَّن يَحْشَىٰهَا ۖ كَانَتْ يَوْمَ يَوْمِهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا ۖ

سُورَةُ عَبَسَ ۙ
آيَاتُهَا ۴۷
تَرْتِيبًا ۸۰

36 Kuma, a bayyana Jahīm ga mai gani.

37 To, amma wanda ya yi girman kai.

38 Kuma, ya zāfi rāyuwa ta kusa, (wato dūniya).

39 To, lallai ne Jahīm, ita ce makōma.

40 Kuma, amma wanda ya ji tsōron tsayi a gaba ga Ubangijinsa, kuma ya kange kansa daga son rai.

41 To, lallai ne Aljanna ita ce makōma.

42 Sunā tambayar ka game da sa'a, wai yaushe ne matabbatarta?

43 Me ya haɗā ka da ambatonta?

44 Zuwa ga Ubangijinka karshe al'amarinta yake.

45 Kai mai gargadi kawai ne ga mai tsōron ta.

46 Kamar sū a rānar da zā su gan ta, ba su zauna ba fāce a lõkacin marēce ko hantsinsa.

¹ Āyar Mūsā da ta fi girma ita ce sandarsa mai zama maciji ko hannunsa mai haske kamar tōcila idan yā sanya cikin hammata yā fitar.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَبَسَ وَوَجَّعَ ۝ (١) أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ ۝ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّىٰ ۝ (٢) أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَىٰ ۝ (٣) أَمَّا مَنْ اسْتَعْجَلَ ۝ (٤) فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّىٰ ۝ (٥) وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّىٰ ۝ (٦) وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَىٰ ۝ (٧) وَهُوَ يَخْشَىٰ ۝ (٨) فَأَنْتَ عَنْهُ لَهْفَىٰ ۝ (٩) كَلَّا إِنَّمَا تَدْعُوا اللَّهَ لِيَكْفُرَ بِكُمْ ۝ (١٠) تَدْعُوا اللَّهَ عَن ظُهُورِكُمْ ۝ (١١) أَلَمْ نَكُ مَلَكًا نَذِيرًا ۝ (١٢) أَفَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَاءْنَا إِيَّاهُمْ بِالسَّيْلِ يَوْمَ تَأْتِي سِفْرَتُهُمْ ۝ (١٣) بِأَيْدِيهِمْ سَفَرًا ۝ (١٤) كَرَامِيرَةً ۝ (١٥) قَبْلَ الْإِنْسَانِ مَا أَكْثَرَهُ ۝ (١٦) مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ۝ (١٧) مِنْ نُطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ ۝ (١٨) ثُمَّ أَلْسَيْلَ يَسْرَهُ ۝ (١٩) ثُمَّ أَمَانَهُ فَأَقْبَرَهُ ۝ (٢٠) ثُمَّ إِذَا نَسَا أَنْشَرَهُ ۝ (٢١) كَلَّا لَمَّا يُبْقِضُ مَا أَمْرُهُ ۝ (٢٢) فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَىٰ طَعَامِهِ ۝ (٢٣) أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ۝ (٢٤) ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقَاقًا ۝ (٢٥) فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ۝ (٢٦) وَعَبْنَا وَقَضْبًا ۝ (٢٧) وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ۝ (٢٨) وَحَدَائِقَ غُلْبًا ۝ (٢٩) وَفَجَاهَةَ وَأَبًا ۝ (٣٠) مَنَّاعًا لَكُمْ ۝ (٣١) وَلَا تَعْمِكُمْ ۝ (٣٢) فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاحَةُ ۝ (٣٣) يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ۝ (٣٤) وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ۝ (٣٥) وَصَاحِبِيهِ وَبَنِيهِ ۝ (٣٦) لِكُلِّ أُمْرِي مِنْهُمْ يَوْمَ يُبْعَثُونَ ۝ (٣٧) يُبْعَثُونَ ۝ (٣٨) وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ۝ (٣٩) ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ۝ (٤٠) وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ۝ (٤١) تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ۝ (٤٢) أُولَئِكَ هُمُ الْكٰفِرَةُ الْفٰجِرَةُ ۝ (٤٣)

Sūratu 'Abasa

Tana karantar da rashin bambanci a cikin Musulunci; riƙon addini da gaskiya shi ne d'aukaka, bā samu ba.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin kai.

- 1 Yā game huska' kuma ya jūya bāya.
- 2 Sabōda makāho yā je masa.

2 Wani makāho, Abdullahi bin Ummi Maktūm ya je wurin Annabi dōmin ya musulunta, sai ya iske a lōkacin nan Annabi na kōkarin shiryar da wasu manyan mutāne na Kuraishāwa, sai wannan makāhon ya yanke maganar Annabi da su, bā da saninsa ba, alhāli Annabi na gūrin su musulunta dōmin darajarsu ga idon mutānensu. Saboda haka Annabi, (tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi), ya bāta huska, ya tafi dōmin bacin ransa, saboda rashin musuluntarsu. Bāyan haka Annabi nā girmama Abdullahi Kwarai, idan ya je wurinsa sai ya ce masa "Maraba da wanda Ubangijina Ya zarge ni sabōda shi." Kuma ya shimfiɗa masa mayafinsa, idan ya fita tafiya, yakan sanya shi riƙon garin Madina, Kissar tana nūna girmamawar Allah ga Annabi da Ya ce: "Ya game huska." Bai ce masa: "Domin ka game huska" ba, sai ya faɗa a cikin hali mai sauƙi."

- 3 To, me ya sanar da kai cēwa watakila shi ne zai tsarkaka.
- 4 Ko ya tuna, dōmin tunāwar ta amfane shi?
- 5 Amma wanda ya wadātu da dūkiya.
- 6 Sa'an nan kai kuma ka d'ora bijira zuwa gare shi!
- 7 To, me zai cūce ka idan bai tsarkaka ba?
- 8 Kuma, amma wanda ya zomaka yana gaugāwa.
- 9 Alhāli shī yanā jin tsōrōn Allah.
- 10 Kai kuma kā shagala ga barinsa!
- 11 A'aha! Lallai ne, wannan tunātarwa ce.
- 12 Sabōda wanda ya so ya tuna Shi (Allah).
- 13 (Tunātarwa ce) ta cikin littafai abāban girmamāwa,
- 14 Abāban d'aुकakāwa, abāban tsarkakēwa.
- 15 A cikin hannāyen mala'iku jakadu (masu isar da sakon Allah).
- 16 Māsu daraja, māsu dā'a ga Allah.
- 17 An la'anci mutum (kafiri). Mē yā yi kāfirinsa ya tsananta!
- 18 Daga wane abu, (Allah) Ya halitta shi?
- 19 Daga d'igon maniyyi, Ya halitta shi sa'an nan Ya kaddarā shi (ga halaye).
- 20 Sa'an nan, hanyarsa ta fita Ya sauƙaƙe masa.
- 21 Sa'an nan, Ya matar da shi sai Ya sanya shi a cikin kabari.
- 22 Sa'an nan, idan Ya so lallai ne zai tāyar da shi.
- 23 Hakīka bai i da aikata abin da Allah Ya umurce shi ba (lōkacin sanya shi a cikin kabari).
- 24 To, mutum ya dūba zuwa ga abincinsa.
- 25 Lallai ne Mū, Mun zubo ruwa, zubōwa.
- 26 Sa'an nan, Muka tsattsāge ƙasa tsattsagewa.
- 27 Sa'an nan, Muka tsirar da ƙwaya ,a cikinta.
- 28 Da inabi da ciyāwa.
- 29 Da zaitūni da itācen dabīno.
- 30 Da lambuna, māsu yawan itāce.
- 31 Da 'yā'yan itācen marmari, da makiyāyā ta dabbōbi.
- 32 Domin jin dād'i a gare ku, ku da dabbobinku.
- 33 To, idan mai tsāwa (busa ta biyu) ta zo.
- 34 Rānar da mutum yake gudu daga d'an'uwansa.
- 35 Da uwarsa da ubansa.
- 36 Da mātarsa da d'iyansa.
- 37 Ga kōwane mutum daga cikinsu, a rānar nan akwai wani sha'ani da ya ishe shi.
- 38 Wasu huskōki, a rānar nan, māsu haske ne.
- 39 Māsu dāriya ne, māsu bushāra.
- 40 Sa'annan Wassu fiskōki, a rānar nan, akwai kūra a kansu.
- 41 Baƙi zai rufe su.
- 42 Waɗ'annan sū ne kāfirai fājirai (ga ayyukansu).

Sūratut Takwīr

Tana karantar da Tāshin Kiyāma gaskiya ne, kuma AlKur'āni gaskiya ne, daga Allah yake, bābu ragi bābu kārī, yā taho ta hannun aminci, daga Allah zuwa ga Annabi.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin kai.

- 1 Idan rāna aka shafe haskenta
- 2 Kuma idan taurāri suka gurbāce (wani ya shiga a cikin wani).
- 3 Kuma idan duwātsu aka tafiyar da su.
- 4 Kuma idan rākuma māsu cikunna³ aka sakē su wāwai, bā ga kōwa ba.
- 5 Kuma idan dabbōbin dāji aka tattara su.
- 6 Kuma idan tēkuna aka mayar da su wuta.
- 7 Kuma idan rāyuka aka haɗa⁴ su da jikunkunansu.
- 8 Kuma idan wadda aka turbuɗe⁵ ta da rai aka tambaye ta.
- 9 "Sabōɗa wane laifi ne aka kashe ta?"
- 10 Idan takardun ayyuka aka wātsa su (ga māsu su).
- 11 Kuma idan sama aka fēɗe ta.
- 12 Kuma idan Jahīm aka hūra ta
- 13 Kuma idan Aljanna aka kusantar da ita.
- 14 Rai ta san abin da ta aikata (a rānar nan).
- 15 To, Lallai ina mai rantsuwa da taurāri masu tafiyā⁶.
- 16 Māsu gudu suna būya.
- 17 Da dare idan ya bāyar da bāya.
- 18 Da sāfiya idan ta yi lumfashi.
- 19 Lallai ne shi (AlKur'āni) haƙƙan, maganar wani manzon (Allah) ne mai girma ga Allah.
- 20 Mai ƙarfi, mai daraja a wurin Mai Al'arshi.
- 21 Wanda ake yi wa d'ā'a (wato shugaban malā'iku) ne a can, amintacce.
- 22 Kuma abokinku ba mahaukaci ba ne.

3 Rākuma māsu ciki d'anwata gōma.

4 Ko kuma, aka haɗa kōwane mutum da irin mutānensa a Aljanna ko a wuta.

5 A cikin zāmanin jahiliyya Lārabāwa bā su son a haifa musu 'ya'ya māta dōmin haka har sukan turbuɗe 'ya'yansu dōmin kada su yi abin kunya ko kuma su talauce wajen yi musu aure.

6 Masu tafiya suna kōmawa bāya.

سُورَةُ التَّكْوِيْنِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ۝١ وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ۝٢ وَإِذَا الْجِبَالُ سَيْرَتْ ۝٣ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ۝٤ وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ۝٥ وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ۝٦ وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ۝٧ وَإِذَا الْمَوْءِدَةُ سُيِّلَتْ ۝٨ أَيُّ ذَنْبٍ قِيلَتْ ۝٩ وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ۝١٠ وَإِذَا السَّمَاءُ كُيِّسَتْ ۝١١ وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِرَتْ ۝١٢ وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ۝١٣ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ ۝١٤ فَلَا أُقِيمُ بِالْخَيْسِ ۝١٥ الْجَوَارِ الْكُنْيسِ ۝١٦ وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ ۝١٧ وَالصُّبْحِ إِذَا نَفَسَ ۝١٨ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۝١٩ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ۝٢٠ مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ۝٢١ وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ۝٢٢ وَقَدْ رَآهُ بِالْأَفْئُقِ الْمُؤْمِنِ ۝٢٣ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ۝٢٤ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ۝٢٥ فَأَتَيْنَ تَذْهَبُونَ ۝٢٦ إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ۝٢٧ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ۝٢٨ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۝٢٩

سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ

23 Kuma Lallai ne, yā gan shi⁷ a cikin sararin sama mabayyani.

24 Kuma shi, ga gaibi⁸ bā mai rowa ba ne.

25 Kuma shi (AlKur'ani) bā maganar shaidani, wanda aka la'ana, ba ne.

26 Shin, a inā zā ku tafi?

27 Lallai ne shi (AlKur'āni), bā kōme ba ne faɗe gargadi ga talikai.

28 Ga wanda ya so, daga cikinku, ya shiryu.

29 Kuma bā zā ku so ba sai idan Allah Ubangijin halitta Yā yarda.

7 Annabi ya ga Mala'ika Jibirilu ya san shi. Sabōɗa haka wani aljani bā zai yi kama da shi ba balle ya kāwo masa ƙarya.

8 Ma'anar gaibi a nan, ilmin da Allah Ya aiko Jibirilu da shi zuwa ga Annabi Annabi ba ya bōye shi daga mutāne. Ga wata ƙira'a, wanda ake tuhuma, wāto ba a tuhumar Annabi, ga gaibin da ya faɗi cēwa daga Allah yage, wato AlKur'āni duka gaskiya ne.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ۝ ١ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انشَرتْ ۝ ٢ وَإِذَا الْبِحَارُ
فُجِرَتْ ۝ ٣ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعِثَتْ ۝ ٤ عَلِمْتَ نَفْسُ مَا قَدَّمَتْ
وَأَخَّرَتْ ۝ ٥ يَأْتِيهَا الْإِنْسَانُ مَا عَرَكَ بِرَيْكَ الْكَبِيرِ ۝ ٦ الَّذِي
خَلَقَكَ فَسَوَّنَكَ فَعَدَلَكَ ۝ ٧ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ ۝ ٨
كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِاللَّيْلِ ۝ ٩ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ۝ ١٠ كَرَامًا
كَنِينِينَ ۝ ١١ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ۝ ١٢ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ۝ ١٣ وَإِنَّ
الْفَجَّارَ لَفِي حِمِيمٍ ۝ ١٤ يَصَلُّونَهَا يَوْمَ الَّذِينَ ۝ ١٥ وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ
۝ ١٦ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ ۝ ١٧ ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ
۝ ١٨ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ۝ ١٩

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ۝ ١ الَّذِينَ إِذَا كَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ۝ ٢
وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وُزِنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ۝ ٣ أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ
مَبْعُوثُونَ ۝ ٤ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ۝ ٥ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ ٦

Sūratul Infidār

Tana karantar da gaskiyar Tashin Kiyāma, kuma ayyukan mutum na dūniya ana tsare da su dōmin hisābi da sakamako. Akwai malā'iku matsara na musumman.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Idan sama ta tsāge.
- 2 Kuma idan taurāri suka wātse.
- 3 Kuma idan tēkuna aka face su.
- 4 Kuma idan kaburbura aka tōne su.
- 5 Rai tā san abin da ta gabatar, da abin da tā jinkirtar.
- 6 Yā kai mutum! Mē ya rūde ka game da Ubangijinka, Mai karimci.
- 7 Wanda Ya halicce ka sa'an nan ya daidaitā ka, Ya kuma tsakaitā ka.

8 A cikin kōwace irin sūra Ya so Ya ginā ka a kanta.

9 A'aha, bā haka ba, kuna karyatāwa game da sakamako!

10 Lallai ne, a kanku, haƙiƙa akwai matsara.

11 Māsu daraja, marubūta.

12 Sunā sanin abin da kuke aikatāwa.

13 Lallai ne, māsu dā'ā ga Allah, dāhir, suna cikin ni'ima.

14 Kuma lallai ne, fājirai, dāhir, sunā cikin Jahim.

15 Zā su shigē ta a rānar sakamako.

16 Bā zā su faku daga gare ta ba.

17 Kuma mē ya sanar da kai abin da ake cē wa ranar sakamako?

18 Sa'an nan, mē ya sanar da kai abin da ake cē wa rānar sakamako?

19 Rānā ce da wata rai ba ta iya mallakar kōme dōmin wata rai al'amari, a rānar nan, ga Allah (dāi) yake.

Sūatul Muḍaffifīn

Tana karantar da wajabcin tsare haƙƙōkin mutāne tsakaninsu a ciniki da wasu mu'āmalolin zamantakēwa.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Bone ya tabbata ga māsu ragewa (tauyewa).
- 2 Waɗanda suke idan suka auna daga mutāne suna cika mūdu.
- 3 Kuma idan sun auna musu da mudu ko da sikēli, suna ragēwa
- 4 Ashe! Waɗancan bā su tabbata cēwa lallai sū, ana tāyar da su ba?
- 5 Domin rana mai girma.
- 6 Ranar da mutāne ke tāshi zuwa ga Ubangijin halitta?

7 Haƙiƙa lallai ne littāfin fājirai dāhir, yana a cikin Sijjīn.

8 Kuma, mē ya sanar da kai abin da akē cē wa Sijjīn?

9 Wani littāfi ne rubūtacce.

10 Bone yā tabbata a rānar nan ga māsu ƙaryatāwa.

11 Waɗanda suke ƙaryatāwa game da rānar sakamako.

12 Babū mai ƙaryatāwa gare shi fāce dukan mai ƙētare iyaka mai yawan zunubi.

13 Idan ana karānto masa āyōyinmu, a kansa, sai ya ce: tātsūniyōyin mutānen farko ne.

14 A'aha! Bā haka ba, abin da suka kasance suna aikatāwa dai, yā yi tsātsa a cikin zukātānsu.

15 A'aha! Haƙiƙa, lallai ne sū daga Ubangijinsu, rānar nan, waɗanda ake shāmakancēwa ne.

16 Sa'an nan, lallai ne, sū māsu shiga cikin Jahīm ne.

17 Sa'an nan a ce: "Wannan shi ne abin da kuka kasance kuna ƙaryatāwa game da shi."

18 A'aha! Haƙiƙa lallai ne littāfin māsu dā'ā yana a cikin Illiyyīna?

19 Kuma mēne ne yā sanar da kai abin da ake cēwa Illiyyūna?

20 Wani littāfi ne rubūtacce.

21 Muƙarrabai⁹ suke halarta shi.

22 Lallai ne, māsu dā'ā ga Allah tabbas suna cikin ni'ima.

23 A kan karagu, suna ta kallo.

24 Kana sani a cikin huskōkinsu, akwai ƙwarjinin ni'ima.

25 Ana shāyar da sū daga wata giya wadda aka yunƙe a kan rufinta.

26 Karshen kurbinta miski ne. To, a cikin wannan, māsu gwagwarmaya su yi ta gwagwarmayar nēma.

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفَجَارِ لَفِي سِجِّينٍ ﴿٧﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ ﴿٨﴾ كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ﴿٩﴾ وَيَلْزَمُهُ الْمَكِيدِينَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ يَوْمَ الدِّينِ ﴿١١﴾ وَمَا يَكْتُمُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَتِيمٍ ﴿١٢﴾ إِذَا نُتِلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسْطِيرٌ الْأُولَىٰ ﴿١٣﴾ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُورُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾ ثُمَّ يُبْقَالُونَ هَذَا الَّذِي كُتِمَ بِهِ يُكْتُمُونَ ﴿١٧﴾ كَلَّا إِنَّ الْآتِرَارَ لَفِي عَلَيِّنَ ﴿١٨﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا عَلَيُونَ ﴿١٩﴾ كِتَابٌ مَّرْقُومٌ ﴿٢٠﴾ يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢١﴾ إِنَّ الْآتِرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْحُورٍ ﴿٢٥﴾ خَتَمَهُ مِمْسَكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَفِسُونَ ﴿٢٦﴾ وَمَرْجَاهُهُ مِنَ السَّنِيِّمِ ﴿٢٧﴾ عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَرُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفِظِينَ ﴿٣٣﴾ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾

27 Kuma abin da ake gauraya ta da shi, daga tasnīm yake.

28 (Wato) wani marmaro ne wanda muƙarrabai ke sha daga gare shi.

29 Lallai ne, waɗanda suka ƙāfirta sun kasance (a dūniya) suna yi wa waɗanda suka yi īmāni dāriya.

30 Kuma idan sun shuɗe su sai su dinga yin zundē.

31 Kuma idan suka jūya zuwa ga iyālansu, sai su tafī suna ƙāƙāci.

32 Kuma idan sun gan su sai su ce: "Lallai waɗannan batattu ne."

33 Alhāli kuwa, ba a aike su ba dōmin su zama māsu tsaro a kansu.

34 To, yau fa (a Lāhira) waɗanda suka yi īmāni, sū ke yi wa ƙāfirai dāriya.

عَلَى الْأَرَابِكِ يُنظُرُونَ ﴿٣٥﴾ هَلْ تُوِبَ الْكُفْرُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

سُورَةُ الْأَنْشُقُقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ﴿١﴾ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَفَّتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ

﴿٣﴾ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَخَلَّتْ ﴿٤﴾ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَفَّتْ ﴿٥﴾ يَتَأْتِيهَا

الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلِقِيهِ ﴿٦﴾ فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ

كِتَابَهُ، بِيَمِينِهِ ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا سَعِيرًا ﴿٨﴾ وَيُنْقَلَبُ

إِلَى أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿٩﴾ وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ، وَرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ

يَدْعُو نَجْوَى ﴿١١﴾ وَيَصْلِي سَعِيرًا ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ﴿١٣﴾

إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ ﴿١٤﴾ بَلَى إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾ فَلَا أَقْسِمُ

بِالسَّفْقِ ﴿١٦﴾ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ ﴿١٨﴾

لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبِقٍ ﴿١٩﴾ فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قُرِئَ

عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يُسْجِدُونَ ﴿٢١﴾ بِلِذِّينَ كَفَرُوا يَكْدِبُونَ ﴿٢٢﴾

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾

إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

﴿٣٥﴾ A kan karaga, suna ta kallo.

﴿٣٦﴾ Shin an sāka ma kāfirai abin da suka kasance suna aikatawa?¹⁰

Sūratul Inshikāf

Tana karantar da tabbatar Tāshin Kiyāma, kuma duka abin da ake aikatawa idan ba na tattalin Kiyāmar ba ne, to, yā zama wahal da kai, maras amfāni, da bāta lōkaci.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

﴿١﴾ Idan sama ta kēce,

﴿٢﴾ Ta saurari Ubangijinta, kuma aka wajabta mata yin saurāron,

﴿٣﴾ Kuma idan kasā aka mīke ta,

﴿٤﴾ Kuma ta jēfar da abin da yake a cikinta,

tā wōfinta daga kōme.

﴿٥﴾ Kuma ta saurāri Ubangijinta, aka wajabta mata yin saurāren,

﴿٦﴾ Ya kai mutum! Lallai ne kai mai aikin wahal da kai ne zuwa ga Ubangijinka, wahala mai tsanani, To, kai mai haḍuwa da Shi ne.

﴿٧﴾ To, amma wanda aka bai wa littāfinsa da damansa.

﴿٨﴾ To, za a yi masa hisābi, hisābi mai sauki.

﴿٩﴾ Kuma ya jūya zuwa ga iyālinsa (a cikin Aljanna), yanā mai raha.

﴿١٠﴾ Kuma amma wanda aka bai wa littāfinsa, daga wajen bāyansa.

﴿١١﴾ To, zā shi dinga kiran halaka!

﴿١٢﴾ Kuma ya shiga sa'ir.

﴿١٣﴾ Lalle ne shi, yā kasance (a dūniya) cikin iyālinsa yanā mai raha.

﴿١٤﴾ Lallai ne yā yi zaton bā zai kōmo ba.

﴿١٥﴾ Na'am! Lallai ne, Ubangijinsa Ya kasance Mai gani gare shi.

﴿١٦﴾ Lallai ina mai rantsuwa da shafaKi (lokacin faḍuwar rana).

﴿١٧﴾ Da dare, da abin da ya kunsu.

﴿١٨﴾ Da watā idan (haskensa) ya cika.

﴿١٩﴾ Lallai ne kunā hawan wani hāli daga wani hāli.

﴿٢٠﴾ To, mē ya sāme su, ba su yin īmāni?

﴿٢١﴾ Kuma idan an karanta Alkur'āni a kansu, bā su yin tawālī'u?

﴿٢٢﴾ Ba haka ba! waḍanda suka kāfirta, sai Karyatāwa suke yi.

﴿٢٣﴾ Alhāli Allah Shī ne Mafī sani ga abin a suke aikatawa a boye.

﴿٢٤﴾ Saboda haka, ka yi musu bushāra da azāba mai raḍa'ī.

﴿٢٥﴾ Fāce waḍanda suka yi īmāni, suka aikata ayyukan kwarai, sunā da wani sakamako wanda bā ya yankēwa.

¹⁰ Amsar tambaya "na'am."

Sūratul Burūj

Tana bayānin mugunyar ākibar māsu wahal da mūminai a kan addinīnsu, bā da wata hujja ba ta shari`ā.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1 Inā rantsuwa da sama mai taurārin lissafin shekara.

2 Da yinin da aka yi alkawarin zuwansa,¹¹

3 Da yini mai shaidu, da yini da ake halarta¹² a cikinsa

4 An la'anci mutānen rāmi.¹³

5 Wato wuta wadda aka hura.

6 A lōkacin da suke a kan (gefen) ta a zazzaune.

7 Alhāli sū, bisa ga abin da suke aikatāwa ga mūminai, sunā halarce.

8 Kuma ba su tuhumce su ba, fāce kawai domin sun yi īmāni da Allah Mabuwāyi, wanda ake gōdewa.

9 Wanda Yake shi ne da mulkin sammai da kasa, kuma Allah a kan kōme halarce Yake.

10 Lallai ne wa'anda suka fitini mūminai maza da mūminai māta, sa'an nan ba su tūba ba to, sunā da azābar Jahannama, kuma sunā da azābar gōbara.

11 Lallai ne wa'anda suka yi īmāni, kuma suka aikata ayyukan Kwarai, sunā da gidājen Aljanna, Koramu na gudāna daga KarKashin gidājen. Wancan abu fa shi ne rabo babba.

12 Lallai ne damkar Ubangijinka mai

11 Rānar Kiyāma.

12 Rānar Arafā.

13 Mutānen Najiran ne suka yi rāmi suka hūra wuta a ciki, dōmin su kōne wanda yā yi īmāni da addinin Masīh Īsa dōmin su hana yād'uarsa. Suka umurci kōwane Musulmi ya jēfā kansa a ciki, su kuma suna zazzaune suna kallo.

سُورَةُ الْبُرُوجِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ۝ ۱ ۝ وَالْيَوْمِ الْوَعُودِ ۝ ۲ ۝ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ

۝ ۳ ۝ قِيلَ أَصْحَابُ الْأَعْدَادِ ۝ ۴ ۝ النَّارِ ذَاتِ الْوُجُودِ ۝ ۵ ۝ إِذْ هُرِّعَتْ عَلَيْهَا

فُعُودٌ ۝ ۶ ۝ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ۝ ۷ ۝ وَمَا نَقَمُوا

مِنْهُمْ إِلَّا أَن يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ۝ ۸ ۝ الَّذِي لَهُ مُلْكُ

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۝ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝ ۹ ۝ إِنَّ الَّذِينَ

فَنَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ ۝ وَهُمْ

عَذَابُ الْحَرِيقِ ۝ ۱۰ ۝ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ

جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۝ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ۝ ۱۱ ۝ إِنَّ بَطْشَ

رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ۝ ۱۲ ۝ إِنَّهُ هُوَ بَدِئُ وَيُعِيدُ ۝ ۱۳ ۝ وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ ۝ ۱۴

۝ ۱۵ ۝ دُوَّ الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ۝ ۱۶ ۝ فَعَالٌ لَمَّا يُرِيدُ ۝ ۱۷ ۝ هَلْ أَنْتَ حَدِيثُ الْجُنُودِ

۝ ۱۸ ۝ فِرْعَوْنُ وَتَمُودُ ۝ ۱۹ ۝ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ۝ ۲۰ ۝ وَاللَّهُ مِنْ

وَرَاءِهِمْ مُحِيطٌ ۝ ۲۱ ۝ بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَجِيدٌ ۝ ۲۲ ۝ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ۝ ۲۳

سُورَةُ الطَّارِقِ

tsanani ce Kwarai.

13 Lallai ne Shī, Shi ne Mai Kāga halitta, kuma Ya mayar da ita (bāyan mutuwa).

14 Kuma Shi ne Mai gāfara, Mai bayyana sōyayya.

15 Mai Al'arshi mai girma

16 Mai aikatāwa ga abin da Yake nufi.

17 Ko lābārin rundanōni yā zo maka.

18 Fir'auna da samūdāwa?

19 Ā'aha! wa'anda suka kāfirta sunā cikin Karyatāwa.

20 Alhāli, Allah daga bāyansu, Mai kēwaye su ne (da saninSa).

21 Ā'aha! Shi AlKur'āni ne mai girma.

22 A cikin Allo tsararre.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ۝ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ۝ إِنَّ كُلَّ
 نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيهَا حَافِظٌ ۝ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ۝ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ
 دَافِقٍ ۝ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ۝ إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ۝
 يَوْمُ تَبْلَى السَّرَائِرُ ۝ فَهَلْهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ۝ وَالسَّمَاءَ ذَاتَ الرَّجَمِ ۝
 وَالْأَرْضَ ذَاتِ الصَّدْعِ ۝ إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ ۝ وَمَا هُوَ بِأَهْلٍ لَهُمْ
 بِكَيْدٍ وَلَا كَيْدًا ۝ وَأَكِيدُ كَيْدًا ۝ فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ أَهْمُ لَهُمْ رَوْدًا ۝

سُورَةُ الْأَعْلَى
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ۝ الَّذِي خَلَقَ سُبُوهُ ۝ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهْدَى ۝
 ۝ وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى ۝ فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى ۝ سَنُقَرِّبُكَ
 فَلَا تَنْسَى ۝ إِلَّا مَا سَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى ۝ وَيَنْسَرُكَ
 لِلْيَسْرَى ۝ فَذَكِّرْ إِن نَّفَعَتِ الذِّكْرَى ۝ سِيدِّدُكُمْ مِنْ بَخْسَى ۝
 وَيَنْجِنُكُمْ مِنَ الْعَسْفَى ۝ الَّذِي يَصِلُ النَّارَ الْكَبْرَى ۝ ثُمَّ لَا يَمُوتُ
 فِيهَا وَلَا يَحْيَى ۝ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَى ۝ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ۝

Sūratut Dārik

Tana karantar da tsaron Allah ga kome bisa ga tsari, kuma kome asirinsa ne, Alkur'āni gaskiya ne da asiri, Allah Yā tsare Shi daga mai son ya bāta shi.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Inā rantsuwa da sama da mai aukōwa da dare.
- 2 To, mē yā sanar da kai abin da ake cewa mai aukōwa da dare?
- 3 Shi ne taurāron nan mai tsananin haske.¹⁴
- 4 Bābu wani rai fāce a kansa akwai wani mai tsaro.
- 5 To, mutum ya dūba, daga mē aka halittā shi?

¹⁴ Wannan ya yi kama da zuwan Annabi a cikin jahiliyya don ya haskaka duniya da ilimi kamar yadda girgije ke ba da ruwa saboda tsiron ƙasa, yadda sarrafa ta ba da nono saboda jariri kuma maniyi ya zo lokacin Jima'i.

- 6 An halittā shi daga wani ruwa mai tunkuƙar jūna.
- 7 Yanā fita daga tsakanin tsatso da karankarman Kirji.
- 8 Lallai ne Shi (Allah), ga mayar da shi (mutum), tabbas Mai iyāwa ne.
- 9 Rānar da ake jarrabawar asirai.
- 10 Saboda haka, bā shi da wani ƙarfi, kuma bā shi da wani mai taimako (da zai iya ƙare shi daga azābar Allah).
- 11 Ina rantsuwa da sama ma'abūciyar ruwa mai kōmāwa yana yankēwa.
- 12 Da ƙasa ma'abūciyar tsāgēwa,¹⁵
- 13 Lallai ne shī (Alkur'āni), haƙiƙa magana ce daki-daki¹⁶
- 14 Kuma shī bā bananci¹⁷ bane
- 15 Lallai ne sū, suna kulla kaidi na sōsai.
- 16 Kuma Ni, Ina mayar da kaidi (gare su) kamar yadda suke kulla kaidi.
- 17 Saboda haka, ka yi wa kafirai jinkiri, ka dakata musu, sannu-sannu.

Sūratul A'ala

Tana karantar da cewa rāyarwa da matarwa ga hannun Allahsuke, sū kuma nau'-'i-nau'-'i ne.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Ka tsarkake sūnan Ubangijinka Mafi ɗaukaka.
- 2 Wanda Yā yi halitta sa'an nan Ya daidaita abin halittar.
- 3 Kuma Wanda Ya ƙaddara (abin da Ya so) sannan Ya shiryar,(da mutum ga hanyar alhēri da ta sharri).
- 4 Kuma Wanda Ya fitar da makiyāyā.
- 5 Sa'an nan Ya mayar da ita keƙasassa, baƙa.
- 6 Zāmu karantar da kai (Alkur'āni) sabōda haka bā zā ka mantā (shi) ba.
- 7 Fāce abin da Allah Ya so, lallai ne Shi (Allah) Ya san bayyane da abin da yake bōye.
- 8 Kuma za Mu sauƙaƙe maka (al'amari) zuwa ga (Shari'a) mai sauƙi.
- 9 Sabōda baka, ka tunātar, idan tunatarwa zā ta yi amfāni.

¹⁵ Dōmin fitar tsiro.
¹⁶ Mai rabewa tsakanin ƙarya da gaskiya.
¹⁷ Kāƙāci.

- 10 Wanda yake tsoron (Allah) Zai tuna.
- 11 Kuma shaƙiyyi, zai nisanceta,
- 12 Wanda zai shiga wutar da tā fi girma.
- 13 Sa'an nan bā zai mutu ba a cikinta, kuma bā zai rāyu ba.
- 14 Lallai ne wanda ya tsarkaka (da imāni) yā sāmu babban rabo.
- 15 Kuma ya ambaci sūnan¹ Ubangijinsa, sa'an nan yā yi salla.
- 16 Ba haka ba! Kunā zāfin rāyuwa ta kusa dūniya.² dūniya.²
- 17 Alhāli Lāhira ita ce mafi alheri kuma mafi wanzuwa.
- 18 Lallai ne, wannan³ yanā a cikin littafan farko. farko.
- 19 Littaffan Ibrāhīm da Mūsā.

Sūratul Ghāshiya

Tana karantar da yin hujja da abin da ake iya gani da ido dōmin a fahimci abin da ake gani da hankali, gwargwadon tunanin abokin magana.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin kai.

- 1 Lallai ne labārin (Kiyāma) mai rufe mutāne da tsoronta yā zo maka?
- 2 Wasu huskōki a rānar nan kaƙantattu ne.
- 3 Māsu aikin wahala ne, māsu gajiya.
- 4 Zā su shiga wata wuta mai zāfi.
- 5 Ana shāyar da su daga wani marmaro mai zāfin ruwa.
- 6 Ba su da wani abinci fāce dai daga danyi.
- 7 Bā ya sanya ƙiba, kuma bā zai wadātar daga yunwa ba.
- 8 Wasu huskōki a rānar nan māsu ni'ima ne.
- 9 Game da aikinsu, masu yarda ne.
- 10 (Suna) a cikin Aljanna ma'aukakiya.
- 11 Bā zā su ji zancen banzā ba, a cikinta.
- 12 A cikinta akwai marmaro mai gudāna.
- 13 A cikinta akwai gadāje ma'aukaka.
- 14 Da kōfuna ar'aje.

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَوَةَ الدُّنْيَا ۖ وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ۗ إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ۝ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ۝

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ۝ وَجُوهُ يُومِسِدُ خَشِيعَةً ۝ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ۝ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً ۝ تُشْفَى مِنْ عَيْنٍ أَيْنِيَّةٍ ۝ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ ۝ لَا يَأْسُمْنَ وَلَا يَغْنَمُ مِنْ جُوعٍ ۝ وَجُوهُ يُومِسِدُ نَاعِمَةً ۝ لَسَعِيَهَا رَاضِيَةٌ ۝ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ۝ لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَغِيَةً ۝ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ۝ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ۝ وَأَكْرَابٌ مُوَضَّوعَةٌ ۝ وَمَنَارِقٌ مُصَفَّوَةٌ ۝ وَزَرَائِبٌ مُبْثُوثَةٌ ۝ أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ۝ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ۝ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ۝ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ۝ فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ۝ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ ۝ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ۝ فِعْدَابُهُ اللَّهُ الْعَذَابُ الْأَكْبَرُ ۝ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ۝ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ۝

- 15 Da filōli⁴ jēre,
- 16 Da katifu shimfid'e.
- 17 Shin bā zā suyi kallo ba ga rāƙumā yadda aka halicce su?
- 18 Da zuwa ga sama yadda aka d'aukaka ta?
- 19 Da zuwa ga duwātsu yadda aka kafa su?
- 20 Da zuwa ga ƙasa yadda aka shimfid'ā ta?
- 21 sabōda haka, ka yi wa'azi, kai mai yin wa'azi ne kawai.
- 22 Ba ka zama mai ikon tanƙwasāwa a kansu ba.
- 23 Fāce dai duk wanda ya jūya bāya, kuma ya ƙāfirta.
- 24 To, kuwa Allah zai yi masa azāba, azābar nan da take mafi girma.
- 25 Lallai ne, zuwa gare Mu kōmōwarsu take.

1 Ya ambaci sūnan Allah ga ayyukansa duka, ya ya yi sallolin nan biyar da sauran.
 2 Rayuwa iri biyu ce, ta dūniya da ta Lāhira.
 3 Kamanta rāyuwar ciyāwa da rāyar da ummiyyi da ilmi bābu mantuwa, da rāyar da mātattu cikin sa'āda ko cikin shaƙāwa yana cikin littaffan farko.

4 Matāsan kai.

سُورَةُ الْفَجْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْفَجْرِ ١) وَلَيَالٍ عَشْرٍ ٢) وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ٣) وَاللَّيْلِ إِذَا يَسَّرَ ٤) هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حَجْرِ ٥) أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ٦) إِرْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ٧) الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ٨) وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ٩) وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ١٠) الَّذِينَ طَعَنُوا فِي الْبِلَادِ ١١) فَأَكْتَرُوا فِيهَا الْفِسَادَ ١٢) فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ١٣) إِنَّ رَبَّكَ لِيَا لِمُرْصَادٍ ١٤) فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ ١٥) وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهْنَنِ ١٦) كَلَّا بَلْ لَا تَكْرُمُونَ الْيَتِيمَ ١٧) وَلَا تَحْضُونَ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ١٨) وَتَأْكُلُونَ التَّرَاثِ أَكْلًا لَمًّا ١٩) وَتَحْبُونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ٢٠) كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ٢١) وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ٢٢) وَجَاءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَبُدُّكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَ الْكَافِرُ ٢٣)

26) Sa'an nan lallai ne aikinMu ne Mu yi musu hisābi.

Sūratul Fajr

Tana karantar da cewa girmamawa da imāni da taƙawa take bā da sāmuni dūkiya ko kyāwon halitta ko mulki ba.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1) Inā rantsuwa da alfijiri.

2) Da darereki gōma.

3) Da (adadi na) cikā da (na) mārā.

4) Da dare yayin da yake shūdewa.

5) Ko a cikin waƙannan akwai abin rantsuwa ga mai hankali (da yake kange shi daga zunubi)?

6) Shin ba ka ga yadda Ubangijinka Ya aikata da Ādāwa ba?

7) Iramawa māsu gine gine masu tsawo a cikin duwatsu.

8) Waƙanda ba a halicci kwatankwacinsu ba a cikin garūruwa (na dūniya).

9) Da samūdāwa waƙanda suka fasa duwātsu a cikin Wadi¹ suka yi gidāje)?

10) Da Fir'auna mai turāku.

11) Waƙanda suka kētare iyākarsu, a cikin garūruwa?

12) Sabōda haka, suka yawaita yin barna a cikinsu.

13) Sabōda haka Ubangijinka Ya zuba musu bŭlālar azāba.

14) Lallai ne, Ubangijinka Yana nan a mafaka.

15) To, amma fa mutum idan Ubangijinsa Ya jarraba shi, wāto Yā girmama shi kuma Ya yi masa ni'ima, sai ya ce: "Ubangijina Ya girmama ni."

16) Kuma idan Ya jarraba shi, wāto Ya kuntata masa abincinsa, sai ya ce: "Ubangijina Ya walākanta ni."

17) A'aha! Ai lallai kuwa, ai bā ku girmama marāya!

18) Bā ku kwadaitār wa jūnanku ga (tattalin) abincin matalauci!

19) Kuma kuna cin dūkiyar gādo, ci mai tsanani.

20) Kuma kuna son dūkiya, so mai yawa.

21) A'aha! Idan aka niƙa ƙasa niƙewa sosai.

22) Kuma Ubangijinka Ya zo, alhāli malā'iku na jēre, safū- safu.

23) Kuma a ranar nan aka zo da Jahannama. A ranar nan mutum zai yi tunāni. To, inā fa tunāni yake a gare shi!

24) Yana dinga cewa, "Kaitona, dā na gabatar (da aikin ƙwarai) domin rāyuwata!"

25) To, a rānar nan bābu wani mai yin azāba irin azābar Allah.

26) Kuma bābu wani mai d'auri irin

1 Wādil-ƙura, sunan wuri ne kusa da Madina wajen Syria, wato Sham.

d'aurinSa.

27 Yã ke rai mai natsuwa!

28 Ki koma zuwa ga Ubangijinki, alhãli kina mai yarda (da abin da Ya Kaddara miki a dũniya) abar yardarwa (da sakamakon da zã a ba ki a Lãhira).

29 Sabõbda haka, ki shiga cikin bãyiNa (mãsu bin umurui a dũniya).

30 Kuma ki shiga AljannaTa (a Lãhira).

Sūratul Balad

Tana karantar da cewa mutum an halitta shi cikin wahala, komai amfanin sa idan ya bi umurnin Allah ko kuwa mai cūtar sa idan ya saba wa umurnin Allah.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1 Lallai inã mai rantsuwa da wannan gari¹.

2 Alhãli kai kanã mai sauka a cikin wannan gari.

3 Da mahaifi da abin da ya haifa.

4 Lallai ne, Mun halicci mutum cikin wahala.

5 Kõ yanã zaton bãbu wani mai iya sãmun iko, a kansa?

6 Yana cẽwa "Na² halakar da dũkiya mai yawa,"

7 Shin, yana zaton cewa wani bai gan shi ba?

8 Shin, ba Mu sanya masa idãnu biyu ba?

9 Da harshe, da lebbã biyu.

10 Kuma ba Mu shiryar da shi ga hanyõyi³ biyu ba?

11 To, don mene ne bai shiga Akabã ba?

1 Allah Ya ce ba sai Ya yi rantsuwa da Makka ba, sa'an nan zã a san darajarta a lõkacinda Annabi yake a cikinta, kuma shi yana da haKkin zama a cikinta mahafansa da zurriyarsa duka, ko da yake zai yi hijira sabõda fitinar kãfirai mãsu halaka dũkiyarsu kanadãwa da shi. Dã sun yi amfãni da dukiyar ga ayyukan alhẽri, dã yã fi musu.

2 Nã halaka dukiya mai yawa dõmin fađã da addĩni.

3 Hanyar alhẽri da ta sharri.

يَقُولُ يَلَيْتَنِي قَدِمْتُ لِحَيَاتِي 24 فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ 25
وَلَا يُؤْتِيهِمْ وَتَافَهُ أَحَدٌ 26 يَتَأْتِيهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ 27 أَرْجِعِي
إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مُّرْتَضِيَةً 28 فَأَدْخِلِي فِي عِبَادِي 29 وَأَدْخِلِي جَنَّتِي 30

سُورَةُ الْبَلَدِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ 1 وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ 2 وَالْوَالِدِ وَمَا وُلِدَ
3 لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ 4 أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ
أَحَدٌ 5 يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَا لَا بَلَدٌ 6 أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ
7 أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ 8 وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ 9 وَهَدَيْنَاهُ
النَّجْدَيْنِ 10 فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ 11 وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ 12
فَكُرْهُيَ 13 أَوْ إِطْعَمُهُ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ 14 يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ
15 أَوْ مَسْكِينًا ذَا مَتْرَبٍ 16 ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَوَاصَوْا
بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ 17 أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ 18 وَالَّذِينَ
كَفَرُوا إِنَّا بِنَارِهِمْ أَحْصَابُ الْمَشْجَمِ 19 عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ 20

سُورَةُ الْبَيْهِقَاتِ

12 Kuma mene ne ya sanar da kai abin da ake cẽ wa Akabã?

13 Ita ce fansar wuyan bãwa.

14 Ko kuwa ciyarwa, a cikin yini mai tsananin yunwa.

15 Ga marãya ma'abũcin zumunta.

16 Ko kuwa wani matalauci ma'abũcin turbãya.

17 Sa'an nan kuma ya kasance daga cikin wađanda suka yi ãmãni, kuma suka yi wa jũna wasiyya da yin haKuri, kuma suka yi wa jũna wasiyya da tausayi.

18 Wađannan ne ma'abũta albarka⁴

19 Kuma wađanda suka kãfirce wa ãyõyinMu, sũ ne ma'abũta shu'umci⁵

4 Ko kuwa wađanda ake bai wa takardunsu ga dãma, a Lãhira.

5 Ko kuwa wađanda ake bai wa takardunsu ga

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ١ وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ٢ وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا ٣ وَالتَّهَارِ إِذَا جَلَّهَا ٤
 وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا ٥ وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَدَهَا ٦ وَالْأَرْضِ وَمَا حَمَلَهَا ٧
 ٨ وَالنَّفْسِ وَمَا سَوَّاهَا ٩ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ١٠ قَدْ
 أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ١١ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ١٢ كَذَبَتْ ثَمُودُ
 بِطَعْنِهَا ١٣ إِذِ انبَعَثَ أَشْقَاهَا ١٤ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ
 نَافَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ١٥ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ
 عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذُنُوبِهِمْ فَسَوَّاهَا ١٦ وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ١٧

سُورَةُ اللَّيْلِ
 الباقية ١٧
 الباقية ١٧

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ١ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ٢ وَالتَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ٣ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ٤
 ٥ إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى ٦ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ٧ وَصَدَقَ بِالْحَسَنِ ٨
 ٩ فَسَنِيَرُهُ لِلْيُسْرَى ١٠ وَأَمَّا مَنْ كَبَلَ وَالْحَسَنِ ١١ وَكَذَّبَ بِالْحَسَنِ ١٢
 ١٣ فَسَنِيَرُهُ لِلْعُسْرَى ١٤ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ١٥ إِنَّ عَلَيْنَا
 ١٦ لِلْهُدَى ١٧ وَإِن لَنَا لِلْآخِرَةِ وَالْأُولَى ١٨ فَأَنْذَرْتُمْ نَارًا تَلْفَطْنَ ١٩

Sūratush Shams

Tana karantar da cewa idan azāba ta Sauka a kan mutāne takan shāfi mai laifi da wanda bā shi da laifi daga cikinsu.

- Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.**
- 1 Ina rantsuwa da rānā da hantsinta.
  - 2 Kuma da wata idan ya bi ta.
  - 3 Da yini a lōkacin da ya bayyana ta.
  - 4 Da dare a lōkacin da ya ke rufe ta.
  - 5 Da sama da wanda ya gina ta.
  - 6 Da kasā da wanda ya shimfi'da ta.
  - 7 Da rai da abin da ya daidaita shi.
  - 8 Sa'an nan ya sanar da shi fājircinsa da shiryuwarSa.

- 9 Lallai ne wanda ya tsarkake¹ ta (rai) ya sāmi babban rabo.
- 10 Kuma lallai ne wanda ya turbuɗe² ta (da laifi) ya tābe.
- 11 Samūdāwa sun ƙaryata (Annabinsu), dōmin girman kansu.
- 12 A lōkacin da mafi tabewārsu ya tafi (wurin sōke rākumar sālihu).
- 13 Sai Manzon Allah ya gaya musu cewa: "Ina tsōratar da ku ga rākumar Allah da ruwan shanta!"
- 14 Sai suka ƙaryata shi, sa'an nan suka sōke ta. Sabōda haka Ubangijinsu Ya darkāke su, sabōda zunubinsu. Sa'an nan Ya daidaita ta (azābar ga mai laifi da maras laifi).
- 15 Kuma bā ya tsōron āƙibarta (ita halakāwar).

Sūratul Lail

Tana karantar da dangantaka tsakanin 'abi'a da halitta da āƙibar mutum bisa aikinsa da kuma kasuwar abubuwa tsakanin alheri da sharri.

- Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.**
- 1 Inā rantsuwa da dare a lōkacin da yake rufēwa.
  - 2 Da yini a lōkacin da yake bayyana.
  - 3 Da abin da ya halitta namiji da mace.
  - 4 Lālle ne ayyukanku, dabam-dabam suke.
  - 5 To, amma wanda ya yi kyauta, kuma ya ji tsoron Allah.
  - 6 Kuma ya gaskata kalma³ mai kyāwo.
  - 7 To, zā Mu sauƙaƙe masa har ya kai ga sauki.
  - 8 Kuma amma wanda ya yi rōwa, kuma ya wadātu da kansa.
  - 9 Kuma ya ƙaryatar da kalma mai kyāwo.
  - 10 To, zā Mu sauƙaƙke masa har ya kai ga tsanani.

1 Karɓar imāni da aiki da abinda ya ƙunsa tsarkake rai ne.
 2 Kāfirai turbuɗe rai ne da zunubi.
 3 Kalma mai kyāwo ita ce Kalmar shahāda da abin da ta ƙunsa na addinin Musulunci, wanda yake yinsa kamar yadda Allah Ya ce, ta hanyan ManzonSa, shi ne taƙawa.

- 11 Kuma dūkiyarsa bata wadātar masa da kōme ba, a lōkacin da ya gangara (a wuta).
- 12 Lālle aikinMu ne, Mu bayyana shiriya.
- 13 Kuma lallai ne Lāhira da duniya Namu ne.
- 14 Sabōda haka, Na yi maku gargadi da wuta mai babbaka.
- 15 Bābu mai shigarta sai mafi tabewa.
- 16 Wanda ya karyata, kuma ya jūya bāya.
- 17 Kuma mafi tsoron Allah¹ zai nisance ta.
- 18 Wanda yake bāyar da dūkiyarsa, kuma yana tsarkaka.
- 19 Kumā bābu wani mai wata ni'ima wurinsa wadda ake nēman sakamakonta.
- 20 Fāce dai nēman yardar Ubangijinsa Mafi d'aukaka.
- 21 To, lallai ne zai yarda (da sakamakon da zā a bā shi) .

Sūratuḍ Ḍuḥā

Tana karantar da ni'imōmin da Allah Yā yi wa Annabi, tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi, a game da zātinSa, dōmin Ya gina wasu hukunce-hukunce a kansu.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin kai.

- 1 Inā rantsuwa da hantsi.
- 2 Da dare a lōkacin da ya rufe (da duhunsu).
- 3 Ubangijinka bai yi maka bankwana ba, kuma bai yi fushi da kai ba.
- 4 Kuma lallai ta karshe² ce mafi alheri a gare ka daga ta farko.
- 5 Kuma lallai ne, Ubangijinka zai yi ta bā ka kyauta sai ka yarda.
- 6 Ashe, bai sāme ka marāya ba, sa'an nan Ya yi maka makōma?
- 7 Kuma Ya sāme ka bā ka da shari'ā, sai Ya shiryar da kai?
- 8 Kuma Ya sāme ka matalauci, sai Ya wadātā ka?
- 9 Sabōda haka, amma marāya, to, kada ka danne shi.
- 10 Kuma amma mai tambaya, kada ka yi masa tsāwa.

1 Mafi taKawa da Mafi shaKāwa suna ma'anar mai taKawa da shaKiyyi.

2 Ta karshe, wāto, Lāhira; kuma ta farko, wato, dūniya.

سُورَةُ الضُّحَىٰ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1 وَالضُّحَىٰ 2 وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ 3 مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَافَىٰ 4
 5 وَالْآخِرَةَ خَيْرَ لَكَ مِنَ الْأُولَىٰ 6 وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
 7 فَرَضَىٰ 8 أَلَمْ يَجِدَكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ 9 وَوَجَدَكَ ضَالًّا
 10 فَهَدَىٰ 11 وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ 12 فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ
 13 وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ 14 وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ 15

سُورَةُ الشَّرْحِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1 أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ 2 وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ 3
 4 الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ 5 وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ 6 فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا 7
 8 إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا 9 فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ 10 وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ 11

11 Kuma amma ni'imar Ubangijinka, sai ka fada (dōmin gōdiya).

Sūratush Sharh

Tana karantar da ni'imōmin da Allah Ya yi wa Annabi, tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi, game da sifōfinsa, dōmin Ya gina wasu hukunce- hukunce a kansu.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin kai.

- 1 Shin ba Mu bū'da maka zūciyarka ba (dōmin d'aukar haKuri da fahimta)?
- 2 Kuma Muka saryar maka da nauyinka, Ashe.
- 3 Wanda ya nauyayi bāyanka?
- 4 Kuma Muka d'aukaka maka ambatonka?
- 5 To, lallai ne tāre da tsananin nan akwai wani sauKi.
- 6 Lallai ne tāre da tsananin nan akwai wani sauKi.
- 7 Sabōda haka idan ka kāre (ibāda) sai ka kafu (kana rōKon Allah).
- 8 Kuma zuwa ga Ubangijinka ka yi kwadāyi.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالَّذِينَ وَالَّذِينَ وَالَّذِينَ ١ وَطُورِ سِينِينَ ٢ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ٣
لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ٤ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ٥
إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ٦
فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّينِ ٧ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ ٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ١ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ٢ اقْرَأْ وَرَبُّكَ
الْأَكْرَمُ ٣ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ٤ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ٥ كَلَّا إِنَّ
الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ ٦ أَنرَاهُ اسْتَقَىٰ ٧ إِنرَىٰ رَبَّكَ الرَّجُوعِي ٨ أَرَأَيْتَ
الَّذِي يَنْهَىٰ ٩ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ ١٠ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ ١١ أَوْ أَمَرَ
بِالتَّقْوَىٰ ١٢ أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ١٣ أَلرَّيْطَمَ إِنْ أَنرَىٰ ١٤ كَلَّا لَإِنْ
لَرَبَّنَا لَسَفَعًا بِالنَّاصِيَةِ ١٥ نَاصِيَةٍ كَذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ١٦ فليدع ناديه ١٧
سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ١٨ كَلَّا لَا نَطْعُهُ وَأَسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ١٩

Sūratut Tīn

Tana karantar da cewa duka abin da ya shafi addini ba ya halaka, sauran abubuwa suna halaka da shud'ewar zamaninsu.

Da sunan Allah, Mai rahama, Mai jin kai.

- 1 Ina rantsuwa da Attinu da Azzaitun.¹
- 2 Da Dūr Sīnīna.²
- 3 Da wannan gari³ amintacce.
- 4 Lallai ne, Mun halicci mutum a cikin mafi kyawon sura.
- 5 Sa'an nan, Muka mayar da shi mafi kaskantar masu rauni

1 Ibn Abbas ya ce: 'Attinu shi ne masallacin Nuhu a kan Judiyyi, Azzaitun Masallacin Baitil Mukaddas.'

2 Dutsen da Allah Ya yi magana da Musa a kansa. Ma'anarsa dutse mai albarka saboda itacen da ke kansa.

3 Gari amintacce shi ne Makkah.

6 Face wafanda suka yi imani, kuma suka aikata ayyukan kwari, saboda haka suna da sakamako wanda ba ya yankewa.

7 To, bayan haka me ya sanya ka ka karyata sakamako (wanda za a yi a bayan Tashin Kiyama)?

8 Ashe Allah ba Shi ne Mafi masu hukunci kyawon hukunci ba?⁴

Sūratul 'Alak

Tana karantar da cewa karatu shi ne gaba da kome, amma a gama shi da sunan Allah, kuma a yi aiki da shi domin a sami kiyayewar Allah daga dukan ma'iyin addini.

Da sunan Allah, Mai rahama, Mai jin kai.

1 Ka yi karatu da sunan Ubangijinka, wanda Ya yi halitta.

2 Ya halicci mutum daga gudan jini.

3 Ka yi karatu, kuma UbangiJinka shi ne Mafi karimci.

4 Wanda Ya sanar (da mutum) game da alkalami.

5 Ya sanar da mutum abin da bai sani ba.

6 Lallai, ne mutum hakiKa, yana girman kai.

7 Damin ya ga kansa, ya wadanta.

8 Lallai ne zuwa ga Ubangijinka makoma take.

9 Shin, ka ga wanda ke hana.

10 Bawa idan ya yi salla?

11 Ashe, ka gani, idan (shi bawan) ya kasance a kan shiriyar?

12 Ko ya yi umurni da tsoron Allah?

13 Ashe, bakai gani, idan (shi mai hanin) ya karyata, kuma ya juya baya?

14 Ashe, bai sani ba cewa Allah Yanai gani?

15 A'aha! Lallai ne, idan bai hanu ba, lallai ne za Mu ja gashin makwarkwafa.

16 Makwarkwafa ma'karyaciya, mai laifi.

17 Sai ya kirayi kungiyarsa.

18 Za Mu kirayi zabaniyawa (mala'iku masu girma).

19 A'aha kada ka yi biyayya gare shi. Kuma ka yi sujada,⁵ kuma ka nemi kusanta (zuwa ga Ubangijinka).

4 Ana son wanda ya karanta surar har karshe ya ce (بلى), wato na'am, Allah Ya fi kowa kyawon hukunci.

5 Wato salla da sauran ibadodi.

Sūratul Kadr

Tana karantar da son Allah ga wannan al'umma ta Musulmi da Ya ba su Lailatul Kadari dōmin Ya yawaita ladar ayyukansu ko da yake rāyukansu bā su da tsawo kamar na al'ummomin farko.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1 Lallai ne Mū, Mun saukar da shi (AlKur'āni) a cikin Lailatul Kadari (daren daraja)

2 To, me ya sanar da kai abin da ake cewa Lailatul Kadari?

3 Lailatul Kadari it ace mafi alheri daga watanni dubu.

4 Mala'iku da Rūhi suna sauka a cikinsa da iznin Ubangijinsu sabōda kowane ul'amari.

5 Aminci ne shi daren, har fitar alfijiri.

Sūratul Bayyina

Tana karantar da hālāyen kāfirai da mutānen Littāfi, wāto Yahudu da Nasāra game da Annabi, tsīra da amincin Allah su tabbata a gare shi, a gabanin da bayan bayyanarsa.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

1 Waɗanda suka kāfirta daga mūtanen Littafi, da mushirikai, ba su kasance masu gushewa daga gaskiya ba har hujja ta je musu.

2 Manzo ne¹ daga Allah, yana karatun wasu takardu masu tsarki.

3 A cikinsu akwai wasu littafai māsu Kīma da daraja.

4 Kuma waɗanda aka bai wa Littafi ba su sāba wa juna ba face bayan hujjar ta je musu.

5 Kuma ba a umarce su da kome ba fāce bauta wa Allah suna māsu tsarkake addinin

1 Shi ne Muhammadu, tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi, dōmin bābu wanda ya dāce da abin da ke cikin littafansu sai shi.

سُورَةُ الْقَدْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ 1 وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ 2
 لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ 3 نَزَّلَ الْمَلَكُ وَالرُّوحُ
 فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ 4 سَلَّمَ هِيَ حَتَّى مَطَلَعِ الْفَجْرِ 5

سُورَةُ الْبَيِّنَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ
 حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ 1 رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً 2
 فِيهَا كُتِبَ قِيسَمٌ 3 وَمَا نَفَرَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ
 بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَةُ 4 وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ
 لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ
 الْقِيَمَةِ 5 إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
 فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ 6 إِنْ
 الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ 7

gare Shi, māsu karkata zuwa ga addinin gaskiya, kuma su tsai da salla kuma su bāyar da zakka, kuma wannan shi ne addinin waɗanda suke a kan hanyar Kwarai.

6 Lallai ne waɗanda suka kafirta daga mutanen Littafi da mushirikai suna cikin wutar Jahannama suna masu dawwama a cikinta. Waɗannan su ne mafi ashararancin tālikai.

7 Lallai ne waɗanda suka yi īmani, kuma suka aikata ayyukan Kwarai, waɗannan su ne mafi alherin halitta.

8 Sakamakonsu, a wurin Ubangijinsu, shi ne gidajen Aljannar zama, Koramu na gudāna daga Karkashinsu sunā masu dawwama a cikinta har abada. Allah Ya yarda da su, kuma su, sun yarda da Shi. wannan sakamako ne ga wanda ya ji tsōron Ubangijinsa.

جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ حَسَنَ رَبُّهُ. ﴿٨﴾

سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ ﴿١١﴾ آيَاتُهَا ٤٩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ﴿١﴾ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ﴿٢﴾ وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ﴿٣﴾ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾
 بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا ﴿٥﴾ يَوْمَئِذٍ يَصُدُّرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا ﴿٦﴾ لِيُرَوْا أَعْمَلَهُمْ ﴿٧﴾ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٨﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ. ﴿٩﴾

سُورَةُ الْعَنْدَادِ ﴿١١﴾ آيَاتُهَا ١١

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالْعَنْدَادِ ﴿١﴾ ضَبْحًا ﴿٢﴾ فَالْمُورِثِ قَدْحًا ﴿٣﴾ فَالْمُغِيرَتِ صُبْحًا ﴿٤﴾ فَالْقُرْنِ بِهٖ نَقْعًا ﴿٥﴾ فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ﴿٦﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ﴿٧﴾ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ﴿٨﴾ وَإِنَّهُ لِحَبِطِ الْعُجْرِ لَشَدِيدٌ ﴿٩﴾ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ﴿١٠﴾

Sūratuz Zalzalah

Tana karantar da yadda mōtsin Tāshin Kiyāma yake, da bai wa mutāne sakamakon ayyukansu.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Idan aka girgiza Kasa, girgizawarta.
- 2 Kuma Kasa ta fitar abinda ke cikinta.
- 3 Kuma mutum ya ce "Mē ya same ta?"
- 4 A rānar nan, zā ta fad'i lābārinta.
- 5 cewa Ubangijinka ne Ya yi umurni zuwa gare ta.
- 6 A rānar nan mutane za su fito a warwatse domin a nuna musu ayyukansu.

7 Duk, wanda ya aikata (wani aiki) gwargwadon nauyin zarra, na alheri, zai gan shi.

8 Kuma wanda ya aikata gwargwadon nauyin zarra na sharri, zai gan shi.

Sūratul 'Ādiyāt

Tana karantar da yadda ake yin hari da lōkacin da ake yaƙin kāfirai, dā dalilin da ya sa a yaƙe su.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Ina rantsuwa da dawāki māsu gudu suna fitar da kūkan ciki.
- 2 Māsu Kyasta wuta (da kōfatansu a kan duwatsu) Kyastawa.
- 3 Sa'an nan māsu kai hari a lokacin asuba.
- 4 Sai su motsar da Kūra game da shi.
- 5 Sai su shiga, game da ita (Kūrar), a tsakānin jama'ar maƙiya.
- 6 Lallai ne mutum mai tsananin butulci ne ga Ubangijinsa.
- 7 Lallai ne shi mai shaida ne a kan laifinsa.
- 8 Kuma lalle ne shi mai tsananin so ne ga dūkiya.
- 9 Shin, bā ya da sanin lōkacin da aka tōne abin da yake cikin kaburbura.
- 10 Aka bayyana abin da ke cikin zukata.
- 11 Lallai ne Ubangijinsu, game da su a ranar nan Mai bada labari ne masani.

Sūratul Kāri‘ah

Tana bayānin Rānar Kiyāma wajen hālin fitar mutāne daga kaburbura da hālāyen

ƙasa da rabuwar mutāne bāyan hisābi wasu zuwa Aljanna wasu zuwa wuta, a

bāyan būsar ƙaho ta biyu

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Mai ƙwanƙwasar (zukata da tsōro)!
- 2 Mēnē ne mai ƙwanƙwasa?
- 3 Kuma me ya sanar da kai abin da ake ce wa mai ƙwanƙwasa?
- 4 Rānar da mutāne za su kasance kamar 'ya'yan fari māsu wātsuwa.
- 5 Kuma duwātsu su kasance kamar gāshin sūfin da aka saɓe.
- 6 To, amma wanda ma'aunansa suka yi nauyi.
- 7 To, shi yana a cikin wata rayuwa yardadda.
- 8 Kuma amma wanda ma'aunansa suka yi sauƙi (bābu nauyi).
- 9 To, makomarsa Hāwiya ce.
- 10 Kuma me ya sanar da kai mece ce ita?
- 11 Wata wuta ce mai zafi.

Sūratut Takāthur

Tana bayānin hana alfahari, sabōda dūkiya ko dangi.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Alfahari da yawan dūkiya da dangi ya shagaltar da ku (daga ibada mai amfaninku).

وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ۝۱۰ إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ۝۱۱

سُورَةُ الْقِنَاطِرِ عَمَّا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلْقَارِعَةُ ۝۱ مَا أَلْقَارِعَةُ ۝۲ وَمَا أَدرُكُ مَا أَلْقَارِعَةُ ۝۳
يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ ۝۴
وَتَكُونُ أَجْجَالٌ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ۝۵ فَأَمَّا
مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ۝۶ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ۝۷
وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ۝۸ فَأُمَّهُ هَكَوِيَةٌ ۝۹
وَمَا أَدرُكُ مَا هِيَ ۝۱۰ نَارُ حَامِيَةٍ ۝۱۱

سُورَةُ التَّكْوِيْنِ عَمَّا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلْهَنَكُمْ التَّكَاثُرُ ۝۱ حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۝۲ كَلَّا سَوْفَ
تَعْلَمُونَ ۝۳ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝۴ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ
عِلْمَ الْيَقِينِ ۝۵ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ۝۶ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا
عَيْنَ الْيَقِينِ ۝۷ ثُمَّ لَتَسْتَلْنَ يَوْمَئِذٍ النَّعِيمَ ۝۸

- 2 Har kuka ziyarci kaburbura.
- 3 A'aha! Lallai da sannu zā ku sani.
- 4 Sa'an nan, tabbas, zā ku sani.
- 5 Haƙiƙa, da kuna da sani sani na yaƙiɓi.
- 6 Lallai ne da kuna ganin Jahīm.
- 7 Sa'an nan lallai ne za ku gan ta, da idanu, bayyane.
- 8 Sa'an nan lallai ne za a tambaye ku, a rānar nan lābārin ni'imar (da aka yi muku).

سُورَةُ الْعَصْرِ

آياتها ٣

ترتيبها ١١٣

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْعَصْرِ ١ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ٢ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ ٣

سُورَةُ الْهُمَزَةِ

آياتها ٩

ترتيبها ١١٤

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ١ الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ ٢ يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ ٣ كَلَّا لَيُبَدَّنَ فِي الحُطْمَةِ ٤ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الحُطْمَةُ ٥ نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ ٦ الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ ٧ إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ ٨ فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ٩

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

آياتها ٥

ترتيبها ١١٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ١ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ٢ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ٣ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ٤ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ٥

Sūratul 'Aṣr

Tana bayānin cēwa kōme mutum ya yi a lōkacinsa hasāra ne da barnar zarafi, sai fa idan ibāda ce yake yi.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Ina rantsuwa da zāmani.¹
- 2 Lallai ne mutum yana a cikin hasara.
- 3 Fāce wa'anda suka yi īmani, kuma suka aikata ayyukan kwarai, kuma suka yi wa juna wasiyya da bin gaskiya, kuma suka yi wa juna wasiyya da yin haƙuri (su kam, basu cikin hasara).

¹ Wasu suna fassarawa da lokacin sallar La'asar da kuma marece. A kōwane dai, an bai wa lokaci muhimmanci, zāmani yana yanke wanda baiyanke shi ba. ba ya halatta ga mutum wata mudda ta zāmani ta wuce shi bai san amfānin da ya sāma wa kansa a cikinta ba, kuma kōme ya sāmu idan ba addini ba ne, to, hasārace.

Sūratul Humaza

Tana bayāni ga hana aibanta wasu mutāne, da hana gulma da ra'ā a tsakānin Musulmi dōmin ginin al'umma ya tabbata, wanda ya karya shi, a sanya shi wuta ta cikin ginin shikā-shikai.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Bone ya tabbata ga duk mai nune, mai zunde (mai ra'ā).
- 2 Wanda ya tara dūkiya, kuma ya mayar da ita abar tattalinsa.
- 3 Yana zaton cēwa dūkiyarsa za ta dawwamar da shi.
- 4 A'aha! Lallai ne zā a jēfa shi a cikin Huƙama.
- 5 Kuma me ya sanar da kai abin da ake ce wa Huƙama?
- 6 Wutar Allah ce wadda ake hurawa.
- 7 Wadda take lēkāwa a kan zukata.
- 8 Lallai ne ita abar kullēwa ce a kansu.
- 9 A cikin wasu ginshiƙai miƙaƙƙu.

Sūratul Fīl

Tana nūna darajar Hurumin Makkah, yadda Allah Yake halakar da mai nufinta da yāƙi ko wani sharri.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Ashe, ba ka ga yadda Ubangijinka Ya aikata ga mutanen giwa² ba?
- 2 Ashe, bai sanya makircinsu a cikin bāta ba?
- 3 Kuma Ya sako, a kansu, wasu tsuntsāye, jama'a-jama'a.
- 4 Suna jifar su da wasu duwatsu na yumɓun wuta.
- 5 Sa'an nan Ya sanya su kamar karmami wanda aka cinye?

² An yi Yāƙin Gīwa shēkarar haifuwar Annabi tsakānin halaka su da haifuwarsa kwāna hamsin. Bayan shekara arba'in Annabi ya fara karantar da mutane. Ya karantar da su cikin shekara ashirin da uku, sa'an nan ya ƙaura. Bayansa da shekara hamsin waanda suka bi shi suka cinye duniya. Wannan yana nuna cewa mutane ba su samun daraja sai da riƙon addini da ilimi.

Sūratu Kuraish

Tana bayyana darajar Kuraishawa da taimakon da Allah Yake yi musu. Hae take da surar Gīwa amma aka raba su da Basmala dōmin a bambanta darajar Hurumin garin Makkah da kuma ta Kuraishawa Kabilar Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Sabōda sābon Kuraishawa.
- 2 Sābonsu na tafiyar hunturu da ta bazara.
- 3 Sabōda haka sai su bauta wa Ubangijin wannan Gida (Ka'abah).
- 4 wanda Ya ciyar da su (Ya hana su) daga yunwa, kuma Ya amintar da su daga wani tsōro.

Sūratul Mā'ūn

Tana bayānin yadda zā a iya gāne munafuki da halāyensa atsakānin Musulmi.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Shin, ka ga wanda ke karyatāwa game da sakamako?
- 2 To, wannan shi ne ke tunkude marāya (daga haƙƙinsa).
- 3 Kuma bā ya kwaƙaitarwa bisa bāyar da abinci ga matalauci.
- 4 To, bone yā tabbata ga masallata.
- 5 Waƙanda suke masu gafala daga sallarsu.
- 6 Waƙanda suke yin riya (ga ayyukansu)
- 7 Kuma suna hana taimako.

آياتها ٤
ترتيبها ١٠

سُورَةُ قُرَيْشٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ ۝١ إِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ۝٢ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝٣ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ۝٤

آياتها ٧
ترتيبها ١٠

سُورَةُ الْمَاعُونِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِاللَّيْلِ ۝١ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ أَلِيَّتَهُ ۝٢ وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ۝٣ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۝٤ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝٥ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۝٦ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ۝٧

آياتها ٣
ترتيبها ١٠٨

سُورَةُ الْبَكْوَرَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَكَ الْكَوْثَرَ ۝١ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَحْسِرْ ۝٢ إِن شَاءَ رَبُّكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝٣

Sūratul Kauthar

Tana nūna darajar Annabi zuwa ga Allah, yadda Yake yi masa kyauta kuma

Ya yi masa faa da maƙiyinsa.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

- 1 Lallai ne Mu, Mun yi maka kyauta mai yawa.
- 2 Saboda haka, ka yi salla dōmin Ubangijinka, kuma ka sōke (baiko, wato sukar raƙumi).
- 3 Lallai mai aibanta ka shi ne mai yankakkiyar albarka.

سُورَةُ الْكَافُرُونَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾
وَلَا أَنْتُمْ عِبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾
وَلَا أَنْتُمْ عِبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

سُورَةُ النَّصْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾ وَرَأَيْتَ النَّاسَ
يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
وَاسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

سُورَةُ الْمَسَدِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا
كَسَبَ ﴿٢﴾ سَيَصِلُنَّ نَارًا زَاتَ لَهَبٍ ﴿٣﴾ وَأَمْرَأَتُهُ
حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ﴿٤﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ﴿٥﴾

Sūratul Kāfirūn

Tana bayānin cēwa ba a sassautawa ga gaskiya game da addini, dōmin nēman yardar wasu mutāne ko wani mutum.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

﴿١﴾ Ka ce: "Ya kū kāfirai!"

﴿٢﴾ "Bā zan bautā wa abin da kuke bautā wa ba."

﴿٣﴾ "Kuma kū, ba ku zama masu bauta wa abin da nake bautā wa ba."

﴿٤﴾ "Kuma nī ban zama mai bautā wa abin da kuka bautā wa ba."

﴿٥﴾ "Kuma kū, ba ku zama māsū bautā wa abin da nake¹ bautā wa ba."

¹ Āya ta 4 da ta 5 sun nūna addinin Kārya yakan

﴿٦﴾ "Addininku na garē ku, kuma addinina yanā gare ni."

Sūratun Naṣr

Tana nūna Kārēwar aikin Annabi na Manzanci kuma tananūna abin da tsōho zai kāma yi idan aikin Kārfi ya buwāye shi.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

﴿١﴾ Idan taimakon Allah ya zo da cin nasara.

﴿٢﴾ Kuma ka ga mutane suna shiga addinin Allah, Kungiya-Kungiya.

﴿٣﴾ To, ka yi tasbihi game da gōde wa Ubangijinka, kuma ka nēme Shi gafara, lallai Shi (Ubangijinka) Ya kasance Mai karɓar tūba ne.

Sūratul Masad

Tana nūna hushin Allah ga maKiyin Annabi. Kuma ita da sūrorin da suke bāyanta sunā nūna dogēwar Kiyayyar kāfirai gaaddini bāyan Kaurar Annabi, da dogēwar addini na gaskiya, kuma Allah zai tsare Musulmin Kwarai daga dukan sharrin māsū camfe-camfe da māsū sanya dasīsa a cikinsa.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

﴿١﴾ Hannāye biyu na Abūlahabi sun halaka, kuma ya halaka.

﴿٢﴾ Dūkiyarsa ba ta tsare masa kōme ba, da abin da ya tāra.

﴿٣﴾ Zā ya shiga wuta mai hūruwa.

﴿٤﴾ Tāre da matarsa mai d'aukar itacen (wuta).²

﴿٥﴾ A wuyanta akwai igiya ta kaba (Rānar Kiyāma).

canza amma na gaskiya bā ya canzawa.

² Anā fassara shi da mai tsēgumi, wātau annamīmanci; da Lārabi anā ce wā mai annamīmanci "mai d'aukar itacen wuta."

Sūratul Ikhḷāṣ

Tana karantar da tauhidi, watau kaɗaita Allah wanda ke areaddininSa daga maƙiyansa.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

① Ka ce: "Shi ne Allah Maƙaɗa'ici."

② "Allah wanda ake nufin Sa da buƙata." ③ "Bai haifa ba, kuma ba a haife Shi ba." ④ "Kuma babu ɗaya da ya kasance tamka a gare Shi."

Sūratul Falak

Tana karantar da yadda ake nēman tsarin Allah daga sharri duka, daga maƙiyi na bayyane.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

① Ka ce "ina neman tsari ga Ubangijin safiya"

② "Daga sharrin abin da Ya halitta."

③ "Da sharrin dare, idan ya yi duhu."

④ "Da sharrin mātā māsu tōfi a cikin kulle-kulle."

⑤ "Da sharrin mai hāsada idan ya yi hasada."

Sūratun Nās

Tana karantar da yadda ake nēman tsari daga sharrin shaiɗan na mutum da na aljani.

Da sūnan Allah, Mai rahama, Mai jin Kai.

① Ka ce "Ina nēman tsari ga Ubangijin mutāne."

② "Mamallakin mutane."

③ "Abin bautāwar mutāne."

آياتها ٤	سُورَةُ الْاِخْلَاصِ	ترتيبها ١١٣
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ① اللّٰهُ الصَّمَدُ ② لَمْ يَكُنْ لِهٖ كُفُوًا اَحَدٌ ③ وَلَمْ يُولَدْ ④ وَلَمْ يَكُنْ لَهٗ كُفُوًا اَحَدٌ ⑤		
آياتها ٥	سُورَةُ الْفَلَاقِ	ترتيبها ١١٤
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ الْفَلَاقِ ① مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ② وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ③ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ④ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ⑤		
آياتها ٦	سُورَةُ النَّاسِ	ترتيبها ١١٥
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ ① مَلِكِ النَّاسِ ② اِلٰهِ النَّاسِ ③ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ④ الَّذِیْ یُوسْوِسُ فِی صُدُوْرِ النَّاسِ ⑤ مِنْ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ⑥		

④ "Daga sharrin mai sanya kokwanto, mai boyewa." 1

⑤ "Wanda ke sanya kokwanto a cikin

ƙirāzan mutane."

⑥ "Daga aljannu da mutane."

1 Shaiɗan yakan ɓöye idan ya ji an ambaci sunan Allah, dōmin haka aka yi masa suna mai ɓöyewa, wāto bā ya zuma wurin da ake karatu dawa'azi, kamar yadda bā ya zama cikin zūciyar mutum mai ibāda da gaskiya. Ibāda ta gaskiya ita ce wadda aka yi ta kamar yadda Allah Ya ce a yi ta. Banda ibādar bidi'a, ba ta korar Shaiɗan. Kuma da sharaɗin a yi ibādar da kyakkyawar niyya, dōmin aikin da bābu niyya mai kyāwo game da shi bātacce ne.

TAMBAYOYI MASU MUHIMMANCI A CIKIN RAYUWAR MUSULMI

1 Daga wane wuri ne Musulmi ya ke dauko akidarsa? Musulmi ya kamata ya samo ta ne daga Littafin Allah Madaukaki da kuma sunnonin Manzon Allah (S.A.W) wadanda aka samu ta hanyoyi ingantattu, abin da babu son rai a cikinsa. Dalili akan haka shi ne, fadin Allah Madaukaki: ﴿إِنَّ هُوَ إِلَّا وَجْهُ يُرْوَى﴾ “Ba ya magana da son rai face wahayi a ke yi masa”

wannan shi ne ya dace da fadin Sahaban Manzon Allah(S.A.W) da magabata na kwarai. Allah Ya yarda da su amin.

2 IDAN MUKA SAMU SABANI, ZUWA GA ME ZA MU KOMA? Za mu koma zuwa ga Shari’a daidaitacciya, kuma a yi hukunci da abin da ke cikin Alqur’ani mai girma da Hidisan Manzon Allah (S.A.W). Kamar yadda Allah (S.W.T) Ya ke cewa: “Idan ku ka samu sabani cikin wani abu to sai ku mayar da shi ga Allah da Manzonsa”.

3 WANE BANGARE NE ZAI TSIRA RANAR KIYAMA? Manzon Allah (S.A.W) ya ce: “*Kuma al’umma ta za ta kasu har kashi saba’in da uku (73) dukkansu suna cikin wuta sai kungiya daya kadai. Sai suka ce: ya Manzon Allah wacce ce wannan? Sai ya ce: Wadda take kan abin da nake kai ni da sahabbai na*”.

Abin gaskiya shi ne inda manzon Allah ya kasance shi da sahabbansa, dan’uwa ina umurnin ka da bin hanyarsa, da barin kirkiro bidi’a cikin addini ko kuma aikata, idan kana son tsira sannan da kuma aikinka ya zama karbabbe.

4 WADANNE NE SHARUDDAN KARBAR AIKIN KWARAI? Sharuddansa: **1.** Imani da Allah da kadaita shi, domin ba a karbar aiki daga mai hada Allah da wani. **2.** IKHLAS: Shi ne ya rika neman yardar Allah da aikin (wato yin aikin don Allah). **3.** Koyi da Manzon Allah a cikin dukkan aikin: Ya rika dacewa da abin da manzon Allah (S.A.W) ya zo da shi, ta yadda ba zai bauta wa Allah ba sai da abin da Ya shar’anta. To idan aka rasa daya daga wadannan sharudda a cikin aikin, Allah ba zai karba ba. Allah madaukakin sarki ya ce: “Kuma muka zo zuwa ga abin da suka aikata na aiki, sai mu mayar da shi kura abin daidaita wa”.

5 MENENE MATAKAN ADDININ MUSULUNCI? Matakan addinin Musulunci uku ne: **A) MUSULUNCI. B) IMANI. C) AL-IHSAN.**

6 MENENE MUSULUNCI KUMA RUKUNANSANAWA NE? MULUNCI:- Shi ne mika wuya ga Allah ta hanyar kadaita Shi cikin komai, da jawuwa gare Shi da da’a, da nisanta duk wata shirka da ma su yin ta.

Rukunnansa biyar ne (5) ne kamar yadda Manzon Allah (S.A.W) ya ambace su: “An gina Musulunci a kan ginshikai guda biyar:- **A.** Shaidawa babu wanda ya cancanta a bauta masa sai Allah kuma lallai Annabi Muhammadu manzonSa ne. **B.** Tsayar da Salla. **C.** Bayar da Zakka. **D.** Ziyartar dakin Allah Mai Alfarma. **E.** Azumtar watan Ramadan.

7 MENENE IMANI, KUMA RUKUNANSANAWA NE? IMANI:- Shi ne ku dirin zuciya (kan samuwar Allah da kadaituwarsa cikin rububiyyarsa da uluhiyyarsa da sunayensa da sifofinsa, da kuma yin imani da duk abin da Allah ya yi umurni a yi imani da shi na imani da da Mala'iku da Ittatafai da Manzanni, da ranar kiyama, da kaddara mai kyau da mummuna) tare da fadar baka, da aiki da abin da imanin ya hukunta da gabbai. Yana kuma karuwa da karuwar ayyukan

biyayya, kuma yana raguwa da sabo. Allah Madaukaki Ya ce:

﴿لِيَزِدُوا إِيمَانَهُمْ﴾ " **Domin su kara imani akan imanin da suke da shi** "

Kuma Manzon Allah (S.A.W) ya ce: " **Imani yanki saba'in da wani abu ne, babban yanki a cikinsu shine furuci da kalmar Shahada, karaminsu (kuwa shi ne) kawar da abu mai cutarwa daga hanya, kuma kunya yanki ne daga imani.** "

Abin da ke karfafa haka (wato: cewa imani yana karuwa kuma yana raguwa) abinda muke iya lura mu gani a karan kanmu na nishadin da ake samu cikin aikin biyayya a lokutan alheri (kamar ramadan), da rashin nishadi lokacin ikata sabo.

Allah Madaukaki ya ce: ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾ " **Lallai ayyuka masu kyau su kan tafiyar da munana (wato: ana share munana da su)** "

Rukunnansa kuma guda shida ne, Manzon Allah(S.A.W) ya ambace su cikin fadinsa: " **Kuma ka yi imani da Allah , da Mala'ikunSa, da LittattafanSa, da ManzaninSa, kuma da ranar karshe (kiyama) da kuma imani dakaddara na alheri ko na sharri** "

8 MENE NE MA'ANAN LA'ILAHA ILLALLAHU? Shi ne korar cancantuwar bauta ga wanin Allah Madaukaki da kuma tabbatar da ita ga Allah Ta'ala Shi kadai.

9 SHIN ALLAH TA'ALA YA NA TARE DA MU? E!. Allah Madaukakin Sarki yana tare da mu da iliminSa da jinSa da ganinSa da tsaronSa, yana kewaye da dukkan bayi da ikonSa da ganin damarSa. Amma zatinsa kuma to bata cakude da zatikan halittunsa, sa'annan ba wata halittansa da take kewaye da shi.

10 SHIN ZA A GA ALLAH DA IDANU? Duk Musulmai sun yi ittifki kan cewa Allah ba a ganin Sa a nan duniya, sai dai mumina za su gan Shi a filin kiyama da cikin Aljanna. Allah Madaukakin Sarki Yana cewa: ﴿وَجِئُوا بِرُءُوسِكُمْ لَكُمْ آيَاتُ اللَّهِ﴾ " **Wasu fuskoki a wannan rana masu annuri ne, domin ma su dubi ne zuwa ga UbangjinSu** "

11 MENENE AMFANIN SANIN SUNAYEN ALLAH DA SIFFOFINSA? Farko: Lallai Allah Ya wajabta ga halittu saninSa mabuwayi da daukaka, kuma idan bayi suka san Shi to sai su bauta maSa iyakar bauta.

Kamar yadda Allah (S.W.T) Ya ke cewa: ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ " **To ka sani! Yadda sha'anin ya ke, ba abin bauta wanda ya cancanta a san shi sai Allah** "

Ka ga ambaton yalwar Rahmar Allah yana wajabta wa bawa kwadayinta. Kamar yadda ambaton azabar Allah ke wajabta wa bawa tsoron saba ma Sa. Kuma haka sanin Shi kadai ke samar da ni'ima ya ke wajabtar da godiya gare shi. Abin da ake nufi da bautar Allah da sunayenSa, shi ne cikkaken saninsu, da fa himtar ma'anarsu da aiki da su. Daga cikin sunaye da Siffofin Allah da a ke yaba wa bawa akan siffantuwa da su: AL-ILMU, ARRAHMA, AL'ADLU. Haka kuma akwai wadanda za a zargi bawa idan ya siffantu da su, kamar: AL-ILAHIYA (ya zama abin bauta) ko ATTAJABBUR ko ATTAKABBUR (girma da ganin isa). Haka bawa ya siffantu da wassu sifofin har ma a gode masa akansu, kuma ana umurtarsa da haka; kamar su sifofin: bauta, bukatuwa ga Allah tare da nuna masa hakan, da kankantar da kai, roko da sauransu. Wadannan haramun ne Allah ya siffanta da su. Kuma lallai, mafi soyuwan halitta ga Allah shi ne wadda ya siffantu da suffofin da ya ke so, wadda kuma yafi ki a cikinsu shi wadda ya siffantu da siffofin da ya ke kyamarsu (kuma yake ki).

12 WADANNE NE SUNAYEN ALLAH MAFIYA KYAWU? Allah Ta'ala Ya na cewa: ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا﴾ " **Lalle Allah madaukakin Sarki ya na da sunayeda** "

suka kai kololuwa wajen kyau sai ku roke shi da su

Kuma ya tabbata daga manzon Allah (S.A.W) ya ce: ***“Lalle Allah yana da suna dari ba daya duk wanda ya kiyaye su, wajen hadda, faimta, tare aiki da su ya shiga Aljanna”*** Bukhari da Muslim. Lafazin (kiyaye su) da aka ambata a cikin hadisin na nufin: **1-** kididdige laffuzansu da adadinsu (99). **2-** Fahimtar ma'anoninsu da abin da suke nufi tare da imani da su; IDAN MUTUM YACE: Alhakiimu –a matsayin daya daga cikin sunanyen Allah- to sai kaga ya mika wuya ya sallama dukkan al'amuransa ga Allah; saboda daukacinsu sun gudana ne karkashin hikimarsa (yadda hikimarsa) ta hukunta. HAKA idan yace: Alkudduus; sai ya halarto kasancewar Allah ya tsarkaka ga barin dukkan nakasa. **3-** Rokon Allah da su; wannan kuma nau'i biyu ne: ROKO NA YABO DA BAUTA, DA KUMA ROKON NEMAN BIYAN WATA BUKATA. Duk mutumin da ya bibiyi ayoyin alqur'ani da ingantattun hadisai zai iya hada wadannan sunayen.

Ga su nan kamar haka: Da kuma bayanin ma'anoninsu a cikin hausa:

SUNAN ALLAH	MA'ANARSA
الله Allahu	Ma'abocin Allantaka, kuma abin bauta ga halittu baki daya, kuma gare shi shi kadai ake kaskantar da kai, ake ruku'u da sujada da sauran nau'ukan ibadu.
الرحمن Alrahman	Suna ne da yake nuna fadin rahamar Allah, kuma ta shafi daukacin halittu, kuma ya kebanta ga Allah shi kadai, bai halatta a kira wani da shi ba
الرحيم Alrahim	Shi ne mai jin kai kuma mai gafara ga mummunai a duniya da lahira, domin ya shiryar da su a nan duniya zuwa hanyar bauta masa, kuma shi ne zai karrama su a lahira da aljanna.
العفو Alafuwu	Shi ne mai shafe zunubai, kuma ya yafe su, ba tare da yayi ukuba akai ba, tare da cancantar bawa ga ukubar.
الغفور Algafuru	Shi ne mai suturta (boye wa bawa) zunubi, ba tare da kunyata shi ba, kuma ba ya ki yi masa ukuba ba.
الغفار Algaffaru	Suna ne da yake bayani akan yawan gafarar Allah ga bayinsa masu zunubi
الرءوف Alra'ufu	Asali daga tausasawa ne, wato tsananin rahama, shima wannan ya shafi halittu a duniya baki daya, sai kuma ya kebe masoyansa (mummunai) a lahira.
العليم Alhalimu	Shi ne wanda baya gaggawar yin ukuba ga masu laifi, tare da cewa yana da ikon yin hakan, sai ya kau da kai ya kuma yi gafara, idan suka nemi gafararsa.
التواب Atawwab	Shi ne wanda ke datar da wanda ya so cikin bayinsa da tuba, kuma ya karba masa.
السّير Alsittir	Shi ne wanda yake sitirta bayinsa, ba ya tozarta su, kuma yake son bawa ya suturta kansa da waninsa, kuma ya suturta al'aurarsa.
الغني Alganiyyu	Shi ne wanda ba ya bukatar agajin kowa saboda cikan sifofinsa. Bayi ne masu bukatarsa da ni'imarsa da taimakonsa.
الكريم Alkarimu	Shi ne mai yawan alheri da kyauta, yana bayar da abinda ya so ga wanda ya so, kuma yadda ya so, tare da roko ko ba roko, ya kuma yi afuwa kan zunubi, ya suturta aibuka..
الاکرم Alakramu	Wanda ya kai matuka wajen karamci, ba wanda yayi kama da shi, duk wani alheri daga gare shi ya ke, yana sakanta wa mumminai da falalarsa, ya kuma yi talala ga wadanda suka bijire masa, kuma ya saka musu da adalcinsa.

الوهاب Alwahhabu	Mai yawan baiwawwaki (kyautuka) ba tare da neman canji ba, ya kuma yi kyauta ba tare da wata manufa ba, kuma yayi ni'ima batare da an roke shi ba.
الجواد Al jawadu	Mai yawan kyaututtuka da falala ga halittunsa, Sa'annan wadanda su ka yi imani da shi suna da kaso mai tsoka daga kyautarsa da falalarsa.
الودود Al wadudu	Yana son masoyansa (mummunai) kuma yana nuna musu so da gafara da ni'ima da yarda da karbar ayyuka, kuma ya sanya musu karbuwa a bayan kasa.
المعطي Al mu'diy	Yana bayar da abin da ya so daga taskokinsa ga wanda ya so cikin halittunsa, masoyansa (mummunai) suna da kaso mafi tsoka daga baiwarsa, kuma shi ne wanda ya baiwa kowacce halitta surarta da halittar ta.
الواسع Al wasi'u	Shi ne mai yalwatattun sifofi, babu wanda zai iya kididdige yabo gare shi, mai yalwar girma da mulki, gafara, rahama, falala da kyautatawa.
المحسن Al muhsin	Shi ne mai cikar kyawun zati, sunaye da sifofi da ayyuka, kuma ya kyautata halittar komai da ya halitta, ya kyautata wa halittunsa.
الرازق Ar raziku	Shi ne wanda yake arzurta halittu gaba daya, kuma ya kaddara musu arzikinsu gabanin halittan halittu, sa'annan ya jibinci cika musu arzikinsu.
الرزاق Ar razzaku	Suna ne da yake nuni kan yawan arzikinsa ga bayinsa, shi ne mai arzurta gabanin a roke shi, yakan kuma azurta su koda kuwa suna saba masa.
اللطيف Alladifu	Shi ne masanin kananan al'amurra, babu abinda yake buya masa, yana sadar da alheri da amfani ga bayinsa ta hanyoyin da basu zata ba.
الخبير Al khabiru	Shi ne wanda iliminsa ya kewaye komai ciki da waje.
الفتاح Al fattahu	Shi ne ya ke bude taskar mulkinsa, rahamarsa, da arzikinsa yadda ya so gwargwadon yadda iliminsa, hikimarsa suka hukunta.
العليم Al alimu	Shi ne wanda iliminsa ya game abubuwa na fili da na boye, na yanzu da wadanda suka shude da masu zuwa, babu wani abun da yake buya gare shi.
البر Al barru	Shi ne me yalwar ihsani ga halittu, babu wanda zai iya kirge ni'mominsa, kuma shi ne mai gaskiya cikin alkawarinsa, wadda ke yafe wa bawansa, ya kuma taimake shi ya ba shi kariya, kuma ya kuma karbi (sadaka ko aiki) kadan daga gare shi, sai ya yi ta renonsa.
الحكيم Al hakimu	Shi ne ya ke sanya komai a mahallinsa, babu baragada ko kuskure a cikin ayyukansa.
الحكم Al hakamu	Shi ne mai hukunci tsakanin bayinsa da adalci, baya zaluntar kowa, kuma shi ne ya saukar da littafinsa wanda ya gagara, domin ya zamo abin hukunci tsakanin mutane.
الشاکر Asshakiru	Yana yabon duk wanda yayi masa da'a, kuma yana sakawa wanda yayi aiki koda kadan ne, sannan ya kara masa da ni'ima a duniya, da kuma aljanna a lahira.
الشکور Asshakuru	Ayyukan bayi suna burge shi koda kadan ne, kuma yana ninka musu lada, domin godiyar da Allah ga bawa ita ce bashi lada kan godiyarsa tare da kuma karbar ayyukansa na da'a.
الجميل Al jamilu	Shi mai kyawun zati, sunaye, sifofi da ayyuka, kuma duk kan wani kyawu na halittu asalinsa daga kyawunsa ya ke.
الجيد Al majidu	Shi ne mai alfahari da kuma karamci, buwaya da daukaka a fadin sammai da kassai.
الولی Al waliyyu	Shi ne majibincin lamarin halittu, da kuma yake juya mulkinsa, kuma shi ne yake taimakon waliyyansa (bayinsa mummunai)
الحميد Al hamidu	Shi ne abin godiya, kan sunayensa da sifofinsa da ayyukansa, a fili da kuma boye, cikin wadata ko a tsanani, kuma ya cancanci godiya da yabo baki daya, domin shi ya sifantu da cikakkiyar kamala.

المولى Al maula	Shi ne ubangiji, mammalaki, shugaba, mai taimakon waliyyansa mummunai.
الانصير Annasiru	Shi ne mai taimakawa wadda ya so da nasararsa, kuma babu mai rinjayar wanda ya taimakawa, haka kuma babu mai taimakon wadda ya tabar.
السميع Assami'u	Jinsa ya game duk wani boyayyen abu da bayyananne, komai girman sauti ko kankantarsa yana jin sa, kuma shi ne mai amsa addu'ar wadda ya kiraye shi.
الابصير Al basiru	Shi ne wanda ganinsa ya kewaye duk wani samammen abu wanda ake gani da wanda ba a gani, komai kankantarsa komai girmansa.
الشهيد Asshahidu	Shi ne mai kula da halittunsa, yayi wa kansa shaidar dayantaka da kuma adalci, kuma yana shaidawa da gaskiyar mummunai da suke kadaita shi, haka nan yana shaida wa manzanninsa da mala'ikunsa.
الراقيب Arrakibu	Yana lura da halittunsa kuma yana kididdige ayyukansu, babu wani a bu da yake kubce masa; <u>satar ganin mai dubi, ko waiwayen zucin mai waiwaye ba ya kubce masa</u> .
الرفيق Arrafiku	Mai yawan tausasawa ne cikin ayyukansa, yana bin al'amurra a sannu, kuma yana mu'amalantar bayinsa da tausasawa, ba ya dora musu sama da abin da ba zasu iya, kuma yana son bayinsa masu tausasawa.
الاقريب Al karibu	Makusanci ne da iliminsa da ikonsa ga daukacin halittansa, da kuma ludufinsa da taimakonsa ga bayinsa mumunai, amma duk da haka yana sama da al'arshinsa ba a cakude yake da halittu ba.
المجيب Al mu'jibu	Shi ne yake amsa addu'ar masu addu'a da rokon masu roko, gwargwadon yadda iliminsa da hikimarsa suka hukunta.
المكيت Al mukitu	Shi ne ya halicci abinci da arziki kuma ya dauki nauyin isar da su zuwa halittu, kuma shi ne yake kiyaye su tare da ayyukansu ba tare da tawaya ba..
الحيب Al hasibu	Shi ne yake isar wa bayinsa ya kuma gusar da duk abinda ya dame su a lumarransu na duniya da na addini, kuma mumminai suke da kaso mai tsoka a cikin haka. Shi ne kuma zai yi musu sakayya kan abinda suka aikata.
المؤمن Al mu'minu	Shi ne mai gaskata manzanni da mabiyyansu ta hanyar yi musu shaida da gaskiya, da kuma saukar musu da abinda zai zamo hujja, kuma duk wani aminci na duniya da lahira nasa ne, kuma shi ne ya amintar da mummunai; saboda ba zai zalunce su ba, ko ya azabtar da su, ko ya tsoratar da su ranar alkiyama.
المانان Al mannan	Mai yawan kyauta da ni'ima da kyautatawa ga halittunsa.
الطيب Ad dayyibu	Shi ne tsarkakke kubutacce daga dukkan aibi ko tawaya, kuma shi ne yake da cikakken kyawu da kamala, mai yawan alheri ga bayinsa. Sa'annan baya karbar aiki ko sadaka daga bayinsa sai idan sun zamo tsarkakku kuma halal tsantsa.
الشافى Asshafi	Shi ne yake warkar da zukata da jiki daga rashin lafiya, babu abinda bayi suke mallaka na magance cuta sai abin da Allah ya huwace musu, saboda sauki yana hannun Allah ne shi kadai.
الحفيظ Al hafizu	Shi ne yake kiyaye bayinsa mumunai tare da ayyukansu da falalarsa, kuma yake kula da halittu da ikonsa.
الوكيل Al wakilu	Shi ne talikai suke dogara da shi, kuma yake jibintar lamarinsu tafuskar halittar su da kuma juya su, shi ya samar da su kuma yake taimaka musu. kuma shi ne wakilin mumunan da suka mika lamurran su zuwa gare shi kafin su fara aikatawa, kuma suka nemi taimakonsa a lokacin da suke tsakiyar aikin, kuma suka gode masa bayan ya datar da su, haka nan suka yarda da abinda ya yanka musu (ya raba ya basu) bayan ya jarrabe su.
الخالق Al khallaku	Suna ne da yake nuna yawan abinda da Allah ya halitta, kuma bai gushe ba yana halitta, kuma ba zai gushe ba ya tare da wannan sifar.

الخالق Al khaliku	Shi ne ya kagi dukkan halittu ba tare da ya kwaikwayi wani ba.
البارئ Al bariy	Shi ne ya samar da dukkanin abinda ya tsara na halittu, kuma ya fito da su suka zama cikin samammu.
المصور Al musawwiru	Shi ne yayi halittu akan surar da ya zaba, gwargwadon yadda hikimarsa da iliminsa da rahamarsa su ka hukunta.
الرب Arrabbu	Shi ne wadda yake kula da halittunsa cikin ni'imarsa, sa'annan ya tayar da su a sannu – sannu, kuma shi ne yake raya su. kuma shi ne yake raya mummunai da abinda zai gyara zukatansu, kuma shi ne mahalicci mamallaki shugaba.
العظيم Al azimu	Shi ne mai girman zati da suna da sifofi, dan haka ya wajaba ga halittu su girmama shi, kuma su girmama umarninsa da haninsa
القاهر Al kahiru	Shi ne wanda ya kaskantar da bayinsa, yake neman su bauta masa, kuma shi ne madaukaki a sama da su, kuma mai rinjayen da wuyoyi da fusaku ke kankantar da kai a gar shi.
القهار Al kahharu	Shi kuma wannan shine; Wadda ya kai makura cikin rinjaye.
المهيمن Al muhaiminu	Shi ne yake tsaye akan abu kuma yake kiyaye shi, mai kuma yin shaida akansa, sa'annan ya ke kewaye da saninsu.
العزيز Al azizu	Shi yake da dukkan ma'anonin buwaya; buwayar karfi, babu mai iya rinjayar sa. Da buwayar hanuwa; don haka baya bukatuwa zuwa ga wani. Da buwayar rinjaye da galaba, don haka babu abinda yake motsi sai da izininsa.
الجبار Al jabburu	Shi ne wanda yake da ikon zartarwa da ganin dama, ya gagari dukkan halittu, duk suna kaskantar da kansu ga girmansa, suna bin hukuncinsa, shi ne yake dora karyayye, kuma yake wadatar da marashi (talaka), shi ke saukake tsanani, shi ke warkar da maras lafiya, ya kuma yaye masiba ga mai musiba.
المتكبر Al mutakkabir	Shi ne mai girma da ya fi karfin duk wata tawaya da nakasa, ya kuma daukaka ga barin zaluntar bayinsa, ya fi karfi masu taurin kai da zalunci cikin bayinsa, ya sifantu da ji-ji da kai, duk kuma wanda yayi jayayya da shi akan haka to sai ya ga bayansa kuma yayi masa azaba.
الكبير Al kabiru	Shi ne mai girman zati da sifa da ayyuka, babu abinda ya kai shi girma balle ya fi shi, komai karami ne a kansa saboda girmansa da buwayarsa.
الحيي Al hayiyyu	Shi ne mai kunya irin wadda ta dace da shi da girman lamarinsa, kuma kunyarsa ta karimci ce da alheri da kyauta da girma.
الحي Al hayyu	Shi ne yake da dawwamammiyar rayuwa kuma cikakkiya, da wanzuwa da bata da farko bata da karshe, duk wata rayuwa daga gare shi take madaukaki.
القيوم Al kayyum	Shi ne mai tsayuwa da kansa, mawadaci ga barin halittu, kuma shi ne yake tsaye da dukkanin abinda yake sammai da kassai, su kuma dukkansu mabukata ne zuwa gare shi.
الوارث Al warisu	Shi ne wanzajje bayan duk halittu sun kare, kuma komai gare shi zai koma bayan duk an kare, duk kuma abinda yake ga hannunmu amana ce ya ba mu kuma zata koma zuwa mamallakinta mabuwayi da daukaka.
الديان Addayyanu	Shi ne wadda halittu suka mika wuya gare shi suka kuma kaskantar da kai, kuma shi ne zai sakanta masu ayyukansu, idan sun aikata alheri sai ya ribanya masu, idan kuma sharri ne sai yayi masu ukuba gwargwadon laifinsu ko kuma ma yayi masu afuwa.
الملك Al maliku	Shi ne mai umarni da hani da rinjaye, shi ne yake juya halittu da umurninsa da aikinsa, ba wani mai falala akansa wajen tafiyar da mulkinsa ko kula da bayinsa.
المالك Al maaliku	Mulkinsa na asali ne ya ginu bisa cancanta da dacewa, duk wani mulki nasa ne tun daga farar da halittu da kuma karewarsu, babu wani da yake da shi bayansa.
المليك Al maliiku	Yana nufin sifantuwar Allah da tsantsar mulki. Dan haka wannan sunan yafi na samansa karfi.

السبوح Assubbuhu	Shi ne tsarkakke daga tawayo ko aibi, saboda ya sifantu da dukkan sifofin kamala da kyawu.
القدوس Al kuddusu	Shi ne tsarkakakke daga tawayo ko aibi ta kowacc fuska, don haka ya kebanta da dukkan sifofi na kamala, shi yasa ba a buga misali da shi.
السلام Assalamu	Wadda ya kubuta daga tawayo ko aibi a zatinsa ko sunansa ko sifarsa ko ayyukansa, kuma duk wani aminci na duniya daga gare shi yake.
الحق Al hakku	Shi ne wanda babu kokonto wajen samuwarsa da sunayensa da sifofinsa da Allantakarsa (cancantar a bauta masa). Don haka shi ne abin bauta bisa cancanta, babu wanda ya cancanci a bauta masa (waninsa).
المبين Al mubinu	Shi ne wanda kadaitakarsa da hikimarsa da rahamarsa suke a bayyane, kuma shi ke yi wa bayinsa bayanin hanyoyin shiriya domin su bi su, da kuma hanyoyin bata domin su guje su.
القوى Al matinu	Shi ne mai cikakken iko tare da ganin dama.
المتين Al matinu	Shi ne mai tsananin karfi da iko, ba ya gajiya kuma baya takura ko wahala a cikin ayyukansa.
القادر Al kaadiru	Shi ne mai iko akan komai, babu abinda zai gagare shi; a kasa ko a sama, shi ne yake farar da komai da ikonsa.
القادير Al kadiru	Wannan ma'anarsa daya da na samansa, sai dai wannan din yana kunshe da matukar karin yabo ga Allah madaukaki.
المقتدر Al muktadiru	Suna ne da yake nufin mutukar iko da kuma zartar da abubuwa da kuma halitta bisa ilimi irin na Allah.
العلي Al Aliyyu	Shi ne mai daukaka ta sha'ani da iko da zati, kuma komai a karkashin ikonsa yake, babu abinda ya ke sama da shi har abada.
الأعلى Al a'la	
المتعال Al muta'aliy	Shi ne wanda kowani abu ya kaskanta gaba ga daukarsa, kuma babu wani abu da ke sama da shi, komai na kasa da shi ne, kuma karkashin ikonsa da mulkinsa.
المقدم Al mukaddim	Shi ne yake gabatar da abinda ya so ya sanya su a gurabensu gwargwadon ganin damarsa da hikimarsa, ya kuma dora wasu bayin kan wasu da iliminsa da kuma falalarsa.
المؤخر Al mu'akkhir	Shi ne mai ajiye abubuwa a matakansu, ya gabatar da wanda ya so, ya jinkirtar da wanda ya so da hikimarsa. kuma ya kan jinkirta azaba ga bayinsa ko zasu tuba su koma gare shi.
المسعر Al mus'ir	Shi ne yake karawa abubuwa kima da tasiri ko kuma ya rage musu, sai abubuwan suyi tsada ko su yi sauki (araha) gwargwadon abin da hikimarsa da iliminsa suka hukunta (zartas).
القابض Al kabidhu	Shi ne mai dauke rayuka, mai damke arziki ga wanda ya ga dama da ikonsa da kuma hikimarsa domin ya jarrabe su
الباسط Al basidu	Shi ne yake yalwata arziki ga bayinsa da kyautarsa da rahamarsa, sai ya jarrabe su da hakan gwargwadon yadda hikimarsa ta zartas. Haka kuma yana shimfida hannunsa na karbar tuba ga wadanda suka munana aiki.
الأول Al Awwalu	Shi ne wanda babu wani abu kafin sa, duk wata halitta ta samu ne ta hanyar halittarta da yayi, shi kuma babu lokacin da ya fara.
الآخر Al Akhiru	Shi ne na karshen da babu wani abu a bayansa, wanzajje, amma duk abinda ba shi ba zai kare, sa'an nan gare shi makoma take, shi ba ya karewa.
الظاهر Azzahiru	Shi ne madaukaki sama da komai, babu abinda yake sama da shi, kuma shi ne mai cikakken iko akan komai, kuma masanin komai.
الباطن Al batnu	Shi ne boyayyen da babu wani abu da ya kare shi, makusanci, masani wanda

Al badinu	idanu ba zasu iya ganinsa a duniya ba.
الوتر Al witr	Shi ne kadaitaccen da ba shi da mataimaki ko abokin tarayya.
السيد Assayyid	Shi ne mai cikakken shugabanci akan halittu, shi ne mamallakinsu, mai kula da su, shi ya halicce su, su kuma halittansa ne kuma bayinsa.
الصمد Assammad	Shi ne shugaba mai cikakken shugabanci akan daukacin halittansa, kuma shi ne wanda halittu ke nufa da bukatunsu bakidaya saboda tsananin bukatuwersu zuwa gare shi, shi ne yake ciyarwa, shi kuma babu mai ciyar da shi.
الواحد Al wahidu	Shi ne kadai ya dayanta da dukkan kamala babu mai tarayya da shi, babu abinda yake kama da shi, don haka ya wajaba a kadaita shi da ibada, ba shi da abokin tarayya.
الأحد Al Ahadu	
الإله Al ilahu	Shi ne abin bautawa da gaskiya, babu wanda ya cancanci a bauta masa sai shi kadai.

13 MENENE BAMBANCI TSAKANIN SUNAYEN ALLAH DA SIFOFINSA?

Sunaye da siffofin Allah suna tarayya wajen halatta neman tsari da rantsuwa da su.

A) Sai dai suna da bambanci wurin jingina suna da wurin addu'a. Ana jingina suna da sunayen Allah amma ba a jingina wa da siffofinSa. Misali Abdulkarim (bawan mai Karamci) ba ya halatta a ce Abdulkaram (bawan karamci). Kamar yadda ake kiran Allah wurin addu'a da sunayensa, misali "Ya Karim" amma ba ya halatta a kira Shi da siffofinSa kamar "Ya Karamullahi".

B) Lallai ana fitar da siffofin Allah daga sunayenSa kamar الرَّحْمَنُ muna tsago sifar (Rahmah) daga gare shi, amma siffofinSa ba a ciro sunayen Allah da bai zo ba daga cikinsu. Kamar sifar (الاستواء) ba a tsago sunan (MUSTAWIY) daga cikinsa.

C) Haka kuma ayyukan Allah ba a tsago sunayen Allah da ba su zo ba daga cikinsu; Yana daga cikin ayyukan Allah, akwai: (الغضب), amma ba a kera wa Allah suna daga wannan ace: الغاضب. Amma sifofinsa kam ana cirarsu daga aiyukansa, saboda sifar الغضب tabbacecciyace ga Allah; saboda fushi yana cikin aiyukanSa.

14 MENENE MA'ANAR (IMANI DA MALA'IKU)? Shi ne: tabbatar da samuwansu tabbatarwa na yanke. Kuma Allah Madaukaki Ya halicce su ne don su yi bauta gare shi da kuma gudanar da umarninSa. Allah Yana cewa: *"Bayi ne masu girma, ba sa gabatarsa da zance(magana) kuma da umurninsa su ke yin aiki"*.

Imani da su yana kunsan wadannan al'amuran: a) Imani da samuwar Mala'iku.

b) Imani da wadanda muka san sunayen su daga cikinsu kamar (جبريل). c) Imani da abin da muka sani daga sifofinsu (kamar girman halittar su). d) Imani da abin da muka sani na ayyukan su wanda suka kebantu da su kamar Mala'ikan mutuwa.

15 MENENE ALQUR'ANI? ALQUR'ANI: Shi ne maganar Allah Madaukaki wanda a ke bauta da karanta shi, daga Allah ya faru kuma zuwa gare shi zai koma, ya yi furuci da shi -a hakika- da harafi da sauti. Jibril (A.S) ya ji daga Allah sannan ya isar ga manzon (S.A.W) kuma dukkan Littattafan sama maganar Allah ne.

16 SHIN MUNA IYA WADATUWA DA ALQUR'ANI DA BARIN SUNNA? Ba ya halatta, domin Allah Ya yi umarni da aiki da sunnar Manzon Allah (S.A.W) inda Allah (S.W.T) Ya ce: *"Abin da manzon Allah (S.A.W) ya zo muku da shi ku yi aiki da shi, abin da ya hane ku ku hanu da barinsa"*.

Sunna ta zo tana mai fassaran Alqur’ani, kuma ba a fahimtar addini dalla – dalla kamar salla sai da ita (sunna) . Manzon (S.A.W) Allah Ya ce: **“Ku saurara: Ni an ba ni littafi da kwatankwancinsa tare da shi. Ku saurara an kusa samun mutum kosasshe a kan kujera ya na cewa: “Ina umurtan ku da wannan Alqur’anin abin da ku ka samu na halal ku halatta shi, abin da ku ka samu na haram ku haramta shi”.**

Ma’ana ku bi hadisan Manzon Allah (S.A.W).

17 MENENE MA’ANAR IMANI DA MANZANIN ALLAH? Shi ne gasgatawa na yanke cewa Allah Ya aikata manzo cikin kowace al’umma daga cikinsu, yana kiransu zuwa ga bautar Allah shi kadai, da kuma kafirce wa duk abin bauta wanda ba Shi ba. Kuma dukkansu masu gaskiya ne, wadanda a ke gasgatawa, ma su shiryar wa ne, masu biyayya, daraja, kubutattu, masu bin abin da Allah Ya yi umurni da shi, masu hanuwa daga hani (takawa), amintattu, shiryayyu masu shiryarwa. Kuma sun isar da sakonsu (manzancinsu), su ne mafifitan halittu, kuma su tsarkaka ne ga barin hada Allah da wani tun haihuwarsu, har mutuwarsu.

18 KASHI NAWA NE NAU’OIN CETON A RANAR TASHIN KIYAMA YA KASU? Ceto kashi-kashi ne, mafi girmansu: **1) ASSHAF’ATUL UZMA** (Ceto Mafi Girma) shi ne wanda za a yi a filin Kiyama bayan an tsaya shekara dubu hamsin, mutane suna jira a yanke hukunci tsakaninsu, sai Annabi Muhammad (S.A.W) ya nemi ceton bayi zuwa ga mahaliccinSu Allah , ya roke Shi akan ya yanke hukunci tsakanin mutane, wannan ceto ya kebanta ne ga Manzon Allah (S.A.W) kuma shi ne matsayi abin godiya wacce aka alkawarta masa (**القام المحمود**).

2)CETO WAJEN NEMAN A BUDE KOFAR ALJANNA. Farkon wanda ya ke neman bude kofar ta shi ne Manzon Allah (S.A.W), kuma farkon wadanda za su shige ta daga al’ummomi su ne al’ummarsa. **3)** Ceto ga wasu mutane wadanda aka umurta su shiga wuta, akan rashin shiganta ba, domin za a cece su. **4)** Ceto ga wadanda suka shiga wuta daga masu sabo sai dai suna kadaita Allah, sai a fitar da su daga wutar. **5)** Ceto bangaren daga darajan mutanen da suke Aljanna. wadannan ukun karshen bakwai da aka ambata, ba su kebanta ga shi Manzon Allah (S.A.W) shi kadai ba. Sai dai ana gabatar da shi a cikinsu. Sannan sai sauran annabawa da mala’iku da salihan bayi da shahidai. **6)** Ceton wasu mutane da za su shiga Aljanna ba tare da hisabi ba. **7)** Ceto wajen saukaka azaba ga wasu kafirai, wannan ga manzon Allah (S.A.W) ne, na Baffansa Abu-Dalib, wajen rangwanta masa saukaka azabarsa. **8)** Sannan Allah (S.W.T) ya fitar da wasu mutane daga wuta da RahamarSa don sun mutu a kan Tauhidi (kadaita Shi wajen bauta) ba da ceton wani ba, ba wanda ya ke sanin yawansu sai Allah, sai ya sa su a gidan Aljanna da RahamarSa.

19 SHIN YA HALATTA A NEMI TAIMAKO KO CETO DAGA RAYAYYU? Ya halatta a cikin abin da suke da iko a kai, na daga cikin al’amuran duniya. Hakika shari’a tana kwadaitar wa a kan taimakon juna. Allah (S.W.T) Ya ce: **“Ku yi taimakekeniya a kan kyautatawa da bin Allah ”**

Manzon Allah (S.A.W) ya ce: **“Allah Yana taimakon bawa matukar bawa yana taimakon dan-uwansa”** Muslim.

Lallai irin wannan ceton nada falala mai yawa. Ma’anarsa kuma shine: hawa wani tsani don taimakawa wani, kamar yadda Allah Ya ce: **“Duk wanda ya yi,taimako**

mai kyau, lada na kasancewa gare shi daga abin da ya taimaka”

Manzon Allah (S.A.W) ya ce: **“Ku taimaka za a ba ku lada”** (Bukhari)

Amma dukkanin wadannan suna da sharudda kamar haka:

- a)** A nemi ceton daga rayayye, domin matacce ba shi da ikon amfanar da kansa ballanta waninsa, Neman taimako daga mamaci ana kiransa; addu'a, Shi kuma mamaci baya jin wadda ya ya roke shi kuma ba zai iya amsa masa ba, Allah mabuwayi da daukka yace: **“in kuka roke su basa jin addu'arku, ko da sun ji to basu da ikon amsa muku”** Kuma ta yaya ma za a nema daga mamaci alhali shima na da bukatar addu'oin rayayyu, Kuma aikinsa ya yanke –da mutuwarsa- sai dai abin da ke isa zuwa gare shi na ladan addu'a da waninsa, Manzon Allah sallal lahu alaihi wa sallam yace: **“izan dan adam ya mutu aikinsa ya yanke sai guda uku; sdaka mai gudana, ko ilimi da ake amfani da shi, ko yaro na gari da yake masa addu'a”**. Muslim.
- b)** A fahimci abin da ya ke magana da shi. **c)** Abin da ake neman ya zama a halarce. **d)** kuma cikin abin da ake da iko a kansa. **e)** Ya kasance cikin al'amuran rayuwa. **f)** Ya kasance cikin abin da ya halatta, ba cutarwa a cikinsa.

20 KASHI NAWA TAWASSULI (SAMUN TSANI) YA KASU? Ya kasu kashi biyu: **1)** Wanda ya halatta: shi ne nau'i uku: **a)** Samun tsani da Allah (S.W.T) ta hanyar sunayenSa da siffofinSa. **b)** Samun tsani da Allah ta sashen ayyukan kwarai. Kamar kissar mutane uku ma'abota kogo. **c)** Samun tsani da Allah ta hanyar addu'ar musulmi na kwarai, rayayye, halartacce wanda ake tsammanin karban addu'arsa.

2) Samun tsani da Allah na Haram: Nau'i biyu ne: **a)** Shi ne mutum ya roki Allah (S.W.T) da alfammar annabi ko waliyi (daraja), kamar ya ce: **“Ya Allah ina rokonka da darajar annabinKa, ko kuma da darajar Husaini”**.

Gaskiya alfamar Manzon Allah (S.A.W) tana da girma sosai a wurin Allah, haka ma ta mutanen kirki, sai dai sahabbai duk da sun fi mutane son alheri, yayin da fari ya samu kasa a zamaninsu, ba su yi tawassuli da alfamar Manzon Allah ba, duk da kuwa ga kabarinSa a tsakaninsu, sai suka yi tawassuli da addu'ar Bafansa Abbas (R.A).

b) Bawa ya tambayi Allah bukatarsa yana mai rantsuwa da Annabi (S.A.W) ko waliyansa, kamar ya ce: **“Ya Allah ina rokonka wani abu domin waliyinka wane ko domin hakkin manzonka wane”**.

Domin an hana rantsuwa da abin halitta a kan abin halitta. Rantsuwa da halitta akan Allah shi ne mafi tsananin haramci! Sa'annan -dan-uwa- ka sani cewa: Bawa ba shi da hakki a kan Allah; domin kawai ya yi biyayya gare shi.

21 MENENE MA'ANAR IMANI DA RANAR KARSHE? Shi ne gasgatawa na yanke da aukuwar ta. Yana shiga karkashin haka: Yin Imani da mutuwa da abin da yake bayansa na fitinar kabari da azabar kabari ko ni'imarsa. Yana shiga cikin imani da Ranar Lahira: Imani da busa kaho da tsayuwar mutane ga mahaliccinsu da bayar da takardu, da kafa ma'auni da siradi, da tabkin Alkausar, da ceto daga nan sai Aljanna ko wuta ga wanda ya cancanci daya daga ciki.

22 WADANNE NE MANYAN ALAMOMIN TASHIN KIYAMA? Manzon Allah (S.A.W) ya ce: **“Lallai kiyama ba za ta tsayu ba har sai alamomi goma sun gabace ta, sai ya ambaci hayaki, da Dujal, da dabba da fitar rana daga mafadarta, da saukar Annabi**

Isa (A.S) dan Maryam, da Yajuju da Majuju, da Kisifewar rana guda uku, daya a gabas, daya a yamma, daya a jazirar Larabawa. Kuma na karshen su shi ne wata wuta da za ta fito daga yaman wadda za ta kora mutane zuwa wurin da za a tashe su”. (Muslim)

23 WACCE CE MAFI GIRMAN FITINAR DA ZATA SAMU MUTANE?

Manzon Allah (S.A.W) ya ce: “*Babu wani al’amari mafi girma daga halittar Adam zuwa tashin kiyama kamar Dujal*” (Muslim)

(Dujjal) Wani mutum ne daga ‘yan Adam, zai zo a karshen zamani, an rubuta (ك ف ر) a tsakanin idanunsa, mumini ne kawai zai iya karanta su, kuma yana da harari-garken idon dama (matsala a idon dama), idon sa kamar kwallon dinya.

Kuma farkon abin da zai fito da shi, shi ne kiran zaman lafiya sannan annabta, sannan Allantaka. Zai je wa wasu mutane ya kira su, sai su karyata shi kuma su mayar masa da zancensa, sai ya tafi daga gare su sai dukiyoyinsu su bi shi, sai su wayi gari ba su da komai a hannunsu, sannan sai ya je wa wasu mutane ya kira su, sai su amsa masa kuma su gasgata shi, sai ya yi wa sama umarni, sai ta saukar da ruwa, kasa kuma ya yi mata umurnin fitar da shuka, sai ta fitar. Kuma zai zo wa mutane tare da shi akwai ruwa da wuta. Wutarsa kuwa ruwa ne mai sanyi, ruwansa kuma wuta ce. Anso kowane mumini ya nemi tsari daga fitinarsa. Ya karanta ma sa farkon Suratul Kahfi, kuma a nisanci gamuwa da shi saboda tsonon fitina. Manzon Allah ya ce: “*Wanda ya ji Dujal to ya nisance shi, na rantse da Allah lallai mutum zai je masa yana daukar kansa mumini sai ya bi shi saboda abin da yake zuwa da shi na daga rikice-rikice (Shubuhohi)*” (Abu Dawud)

Zai zauna bayan kasa na kwanaki arba’in, kwana na farko kamar shekara, kwana na biyu kamar wata, kawana na uku kamar Sati, sauran kwanakinsa kuma kamar wadannan kwanakinmu na duniya, kuma ba zai bar wani gari ba ko wata kasa sai ya shige ta sai dai Makka da Madina. Sannan sai Annabi Isa (S.A) ya sauko ya kashe shi.

24 SHIN WUTA DA ALJANNA AN HALITTA SU? Alal hakika Allah ya halicce su kafin halittar dan-Adam, kuma ba sa karewa har abada, ba sa tsufa, kuma domin falala irin ta Allah ya halicci ma su shiga Aljanna da falalarSa, haka kuma wuta ma tana da ma’abotanta da adalcinSa. Dukkan kowa an saukake masa abin da aka halicce shi dominSa.

25 MENENE MA’ANAR IMANI DA KADDARA? Shi ne gasgatawa na yanke (ba shakka) kan cewa dukkan alkhairi ko sharri da ya kasance to da kaddaran Allah ne kuma da hukuntawarsa, domin shi Allah mai aikata abin da Ya ne kuma Ya nufa. Manzon Allah (S.A.W) ya ce: “*Da Allah zai azabtar da halittun sammai da na kasa da ya azabtar da su ba yana mai zaluntar su ba, haka kuma da zai rahamshe su da rahamarSa da ta kasance mafi alheri a bisa ayyukan da suka yi. Da za ka ciyar da kwatankwacin dutsen uhudu na zinari cikin daukaka addinin Allah ba zai karba daga gare ka ba sai ka yi imani da kaddara tukuna, kuma ka san dukkan abin da ya same ka bai zamo mai kuskure maka ba, abin da ya kuskure maka kuma da ma can bai zamo zai same ka ba. Da za ka mutu ba a kan wannan ba, da ka shiga wuta*” (Ahmad da Abu Dawud).

Imani da kaddara ya kunshi al’amura guda hudu: a) Imani da cewa Allah Ya san dukkan komai a dunkule da kuma filla-figilla. b) Imani da cewa Allah Ya rubuta

wannan cikin Lauhul Mahfuz. Manzon Allah (S.A.W) ya ce : “*Allah ya rubuta gwargwadon kowane halitta kafin ya halicci sammai da kasa da shekara dubu hamsin*”. Muslim. **c)** Imani da abin da nufin Allah mai zartaswa, wanda yake ba a abin da ya ke mayar da ita (gagare ta), da ikonsa wanda wani abu bai gajiyyar da ita, duk abin da Allah ya nufa shi yake kasancewa, abin da bai ga dama ba kuwa ba ya kasancewa. **d)** Imani da tabbatarwa cewa lallai Allah Shi ne mai samar da abubuwa dukkansu, kuma duk abin da ba shi ba, yana cikin halittunsa.

26 SHIN HALITTU SUNA DA IKO DA GANIN DAMA DA NUFI NA HAKIKA? Ee! mutum yana da ganin dama da nufi da zabi a kan abu, sai dai ba ya fita daga mashi'ar Allah (S.W.T). Allah (S.W.T) ya ce: “*Ba duk abin da kuka nufa za ku samu ba, sai in Allah Ya nufa*” Manzon Allah (S.A.W) ya ce: “*Ku yi aiki domin kowa a na saukake shi ya zuwaabin da aka halicce shi don shi*”. Bukhari da Muslim.

Allah Ya ba mu hankali da ji da gani domin mu bambance mai kyau da maras kyau. Shin akwai wani mai hankali da zai yi sata sai ya ce hakika Allah ne ya rubuta masa shi? Da mutum zai fadi haka, mutane ba za su yarda ba. Za su ladabtar da shi su ce hakika Allah ya wajabtar da ukuba a kan ka, kuma mika hamzari da cewa kaddara ce tasa yayi bai halatta ba (a musulunce), Sa'annan karyatawa ne, Allah (S.W.T) Ya ce: “*Wadanda suka yi shirka za su rika cewa, da Allah Ya nufa da ba mu yi shirka ba, haka ma iyayenmu, da ba a haramta mana wani abu ba, haka na kafinsu su ma suka karyata*”.

27 MENENE IHSANI (KYAUTATAWA)? An tambayi Annabi (S.A.W) game da IHSANI sai yace: *Shi ne: “Ka bauta wa Allah kamar kana ganinSa, idan kai ba ka ganinSa to Shi Ya na ganinka*”. Muslim.

Kyautatawa ita ce mafi girman martabobin addini guda uku.

28 KASHI NAWA TAUHIDI YA KASU? Tauhidi ya kasu kashi uku: **1)TAUHIDIN KADAITA ALLAH** cikin (Rububiyah) bangaren aikace-aikacenSa, kamar halitta, azurtawa, rayawa da sauransu. Wanda kafirai ma suna tabbatar da wannan kashi kafin a aiko da manzon Allah (S.A.W) **2) TAUHIDIN ULUHIYA:** Shi ne kadaita Allah bangaren Ibada. Kamar salla, alwashi, sadaka, da sauransu. Domin kadaita Allah da bauta (wato wannan kashi) aka aiko annabawa, kuma aka saukar da littattafai. **3)TAUHIDIN ASMA'U WASSIFFATI:** Shi ne tabbatar wa Allah (S.W.T) duk abin da Allah da manzonSa suka tabbatar na daga sunaye masu kyau, da siffofi madaukaka, ba tare da an canza, ko an kore ba, ko kuma siffanta shi da halittu, ko misaltawa.

29 WANENE WALIYYI? Shi ne mumuni na kwarai mai tsoron Allah (S.W.T). Allah Ta'ala Yana cewa: “*Ku saurara! Lallai waliyyan Allah (masoya Allah) ba tsoro akansu (lokacin mutuwa) kuma basa bakin ciki, su ne wadanda suka yi imani kuma su kasance suna tsoron Allah*”.

Manzon (S.A.W) yana cewa: “*Lallai -abin sani- majinbincina shi ne: Allah da kuma mumina na kwarai*” Bukhari da Muslim.

30 MENENE YA ZAMA WAJIBI A KAN MU DANGANE DA SAHABBAN MANZON ALLAH? Abin da ya zama dole a kan mu ga sahabban manzon Allah (S.A.W) shi ne son su da neman Allah ya yarda da su, da kuma kubutar da zuciyarmu da

bakunanmu daga cutar da su, da kuma yada falalarsu, tare da kamewa daga mummunan abin da ya faru a tsakaninsu; Domin su ba ma'asumai (mara sa laifi) ba ne, sai dai su masu kokari ne (Mujtahidai masu binciken gaskiya da nemanta). Duk wanda ya dace daga cikinsu yana da lada biyu, amma idan ya yi kuskure ya na da lada daya a kan kokarinsa (Ijtihadinsa). Kuskurensa kuma an gafarta masa. Kuma suna da kyawawan ayyuka wadanda za su tafiyar musu da munanan da suka auku daga gare su, in ya aukun. Manzon Allah (S.A.W) ya ce: “***Kar ku zagi sahabbaina, na rantse da wanda raina ke hannunsa,, da a ce dayanku zai ciyar da kwatankwacin dutsen Uhudu na zinari, ba zai kai ciyarwar dayansu na mudun ko rabinsa ba***”. Bukhari da Muslim.

Kuma Manzon Allah (S.A.W) yace: “***Duk wadda ya zagi sahabbaina to la'anar Allah da Mala'iku da Mutane gaba daya sun tabbata akansa***” (Dabaraniy).

31 SHIN ZA MU WUCE IYAKA CIKIN YABON MANZON ALLAH DAGA DARAJARSA WADDA ALLAH YA BA SHI? Ba shakka lallai Manzon Allah shi ne mafifici a cikin halittun Allah, kuma ya fi su falala dukkaninsu, sai dai bai halatta mu kara cikin yabonsa ba (wuce gona da iri) kamar yadda Nasara suka kara wajen yabon Annabi Isa dan Maryam. Manzon Allah ya yi hani a kan haka, cikin fadinsa: “***Kar ku zake a kai na kamar yadda Nasa'ra suka wuce iyaka a kan (Isa) dan Maryama. Ni bawan Allah ne, ku ce: bawan Allah kuma manzon Allah***”. (الإطراء) shi ne zakewa da wuce iyaka wajen yabo.

32 SHIN AHLUL KITABI MUMINAI NE? Yahudu da Nasara da masu bin sauran addinai, kafirai ne, ko da sun yi imani da addinin da asalin sa ingantacce ne. Duk wanda bai bar addininsa ba bayan an aiko manzon Allah (S.A.W) kuma ya musulunta, Allah bai karba daga gare shi kamar yadda yace: “***Ba za a karba ma sa ba, a Lahira ya na daga cikin ma su hasara***”.

To idan Musulmi bai kudurce kafircinsu ba, ko kuma ya yi tantamar lalacewar addininsu, to ya kafirta, domin ya sabawa hukuncin Allah da Manzonsa wajen kafirta su. Allah Ya ce: “***Duk wanda ya kafirce da shi daga cikin kungiyoyi wuta ce wurin da aka alkawarta masa (daga ma'abota addinai)***”.

Manzon (S.A.W) ya ce: “***Na rantse da wanda raina yake hannunSa, ba wanda zai ji sakon annabtaka daga cikin wannan al'ummar Yahudu ne ko Nasara, sannan ya kai yin imani face ya shiga wuta***”. (Muslim)

33 SHIN CIN ZALIN KAFIRI YA HALATTA? Adalci wajibi ne, Allah yana cewa: “***Lallai Allah yana umurni da yin adalci da kyautatawa***”, Shi kuma zalunci haramun ne, domin fadin Allah: “***Lallai Ni na haramta wa kaiNa zalunci, Na sanya shi ya za ma haramun a tsakaninku, don haka kar ku yi zalunci***”. (Muslim)

Kafirai wajen mu'amala da su, sun kasu kashi biyu: a) Ma'abota Alkwari (**Ahlul Ahdu ko Almuahaduna**): su sun kasu kashi uku: **1)** Kafiran amana: su ne ma su bayar da jiziya. Wadannan suna da amana ta har abada. Domin sun yi alkawari da musulmai a kan hukuncin Allah da Manzonsa kamar yadda wadanda su ke zaune a cikin kasar Musulmi. **2)** Wadanda suka yi sulhu (Ahlul Hudna): su ne wadanda su ka yi sulhu da musulmai a kan ci gaba da zama cikinsu. Wadannan hukunce-hukuncen musulunci bai gudana a kansu, kamar na amana, sai dai suna kamewa daga kai hari daga musulmai kamar yadda Yahudawa su ka yi a zamanin manzon

Allah (S.A.W). **3)** Ahlul Aman ko Musta'amanun: su ne wadanda suka iso garin Musulunci domin wata bukata ba don zama cikinsu ba. kamar 'yan aike, 'yan kasuwa, ma'aikata, masu ziyara da sauransu. Hukuncinsu ba a kashe su, ba a karbar jiziya daga gare su, ma'aikata ana iya yi musu tallan musulunci, idan suka shiga cikinsa to shi ke nan. **b) Ahluharbi** (wadanda suka cancanci a yake su) Su ne ba su kulla wani alkawari da musulmai ba ba kuma sa cin gajiyar tsaro na musulmai , suma iri-iri ne. Masu yakar musulmi a sukace , suke kulla musu makirci . wadanda suke yin fito-na-fito da musulmci ko kuma suka taimakawa makiyan musulunci wadannan duka su ya halarta a yake su kuma a karkashe su.

34 MENE NE MA'ANAR BIDI'A? Hamshakin malamin nan Ibn Rajb Allah Ya rahamshe shi ya ce: abin da ake cewa bidi'a shi ne abin da aka kirkiro wanda babu dalili a cikin shari'ar Musulunci wanda yake nuni zuwa gare shi. Amma duk abin da yake da dalili a cikin shari'ar Musulunci, wanda yake nuni zuwa gare shi, to wannan ba bidi'a ba ne wajen malaman shari'a, ko da kuwa bid'a ne a yaren Larabci.

35 SHIN KO A CIKIN ADDINI AKWAI BIDI'A MAI KYAU DA MARAS KYAU? Ayoyi da hadisai sun zo kan aibinta bidi'a da matsayinta a shari'a. Da ma'ananta na shari'a; duk abin da aka kirkiro wanda ba shi da asali a shari'a. Manzon Allah (S.A.W) ya ce: *“Duk wanda ya aikata wani aiki wanda ba bu umurninmu a cikinsa, to an mayar masa”* (Bukhari). Ya kara da cewa: *“ Lallai duk wani abin da aka kirkiro shi, to bidi'a ne, kuma kowace irin bidi'a bata ce”*. (Abu Dawud).

Bisa wannan ma'anar ce Umar dan Khaddabi ya ke cewa: “ Madalla da wannan bidi'ar”. Abin da ya ke nufi a nan sallar Asham. Lallai ita wannan sallar ta zo cikin shari'a kuma manzon Allah (S.A.W) ya kwadaitar a kanta, kuma ya sallace ta har darare uku, sannan ya bar yin ta cikin jama'a tsoron kar ta zama farilla a kansu. Amma a lokacin Umar (R.A) sai ya yi ta cikin jama'a ya hada mutane domin yin ta a karkashin limami daya.

36 KASHI NAWA MUNAFURCI YA KASU? Munafurci ya kasu gida biyu watau: **A) Munafunci babba:** shi ne mutum ya bayyana imaninsa a fili, kuma yana mai boye kafircinsa a zuciya. To wannan yana fitar da mutum daga tafarkin Musulunci baki daya. Idan har mutum ya mutu yana mai dogewa a kan hakan, to babu shakka ya mutu kafiri. Allah Madaukakin Sarki yana cewa: *“ Lallai munafukai suna cikin karkashin kasan wuta”*.

Daga cikin siffofinsu: za ka samu cewa suna ha'ntar Allah da kuma wadanda suka yi imani, kuma suna wulakanta masu imani suna isgili da su, suna kuma taimaka wa kafirai a kan musulunci (a boye ko a fili) kuma suna aikata ayyukan kwarai domin su samu abin duniya kawai.

B) Munafinci a aikace wato karami: Wannan shi ne na biyu a karkasuwar munafinci. Irin wannan munafincin ba ya fitar da mai yin sa daga cikin Musulunci, sai dai mai aikata shi yana cikin hadari, domin hakan yana iya kai shi zuwa ga shiga cikin munafunci babba, matukar dai bai tuba ba. Kuma wanda yake aikata irin wannan munafincin, to yana da siffofi kamar haka: **1)** Idan yayi magana sai ya yi karya. **2)** Kuma idan ya yi alkawari sai ya karya. (Wato ya rika saba alkawarin).

3) Kuma idan suka kulla amana da wani, to sai ya ha'inci abokin amanarsa.

4) Kuma idan aka ba shi amanar wani abu (kudi, ko mulki, ko magana) to sai ya ha'inci wadanda suka ba shi amanar. Ya dan'uwana ka yi hankali kar ka kuskura a samu daya daga cikin irin wadannan siffodin tare da kai, ka kuma rika bincikan kanka.

SHIN KO DOLE NE MUSULMI YA TSORACI MUNAFINCI? Na'am, babu shakka sahabban Manzon Allah (S.A.W) sun kasanace suna jin tsoron aikata munafunci a aikace. Ibnu abi Mulaikatu -Allah ya ji kansa- ya ce: "*Na riski mutum talatin daga cikin sahabban Manzon Allah (S.A.W) dukkansu, sun kasance suna jin tsoron munafunci a kansu*".

Malam Ibrahīm Attaimi -Allah Yayi ma sa rahama- ya ce: "*Kullum na gwada aikina da magana ta sai na ,ji tsoron cewa ni makaryaci ne*".

Kuma Malam Hassan Albasari -Allah ya jikansa- ya ce: "*Babu wanda ya ke tsoron munafurci karami sai mai imani, babu wanda ya amince wa munafurci sai munafuki, watau bai damu da shi ba*".

Kuma Umar Ibn Khaddab yana ce wa Huzaifatul Yamaaniy (R.A): "Ina hada ka da Allah, ko Annabi (S.A.W) ya taba ambato ni daga cikin munafukai? Sai Huzaifa ya ce ma sa: "A'a amma ba zan kara tsarkake wani ba bayan kai".

37 WANNENE LAIFI MAFI GIRMA A WURIN ALLAH? Laifin da ya fi kowanne girma a wurin Allah shi ne shirka, wato hada Allah da wani a wurin bauta. Kamar yadda Allah Madaukaki ya ce: "*Lallai shirka (hada Allah da wani a wurin bauta) babu shakka zalunci ne mai girma*".

A lokacin da aka tambayi Manzon Allah (S.A.W) a kan cewa wanne irin laifi ne ya fi girma? Sai Manzon Allah (S.A.W) ya ce: "*Ka sanya wa Allah kishiya, alhali kuwa shi ne ya halicce ka*". Bukhari da Muslim.

38 SHIRKA KALA NAWA NE? Shirka nau'i biyu ce: **1) SHIRKA BABBA,** wacce take fitar da mutum daga Musulunci, kuma Allah ba zai gafarta masa ba (mai aikata ta), saboda fadin Allah Madaukaki: "Lallai Allah (S.W.T) ba ya yin gafara ga duk wanda ya yi shirka da shi (ya hada shi da wani a wurin bauta) amma yana yin gafara ga wani laifi wanda bai kai shirka ba ga wanda ya so".

Shirka babba ta Karkasu zuwa gida hudu; kamar haka: a) yin shirka a cikin addu'a da roko. **b)** yin shirka cikin yin niyya da kuma nufi, wato yayi aiki na kwarai ba don Allah ba. **c)** Shirka cikin biyayya, watau yi wa malamai biyayya a kan haramtar da abin da Allah ya halatta, ko kuma halatta abin da Allah ya haramta. **d)** Yin shirka a cikin soyayya, watau ka so wani mutum kamar yadda ka ke son Allah Madaukaki.

2) Sai kuma shirka karama, wacce ba ta fitar da mai yin ta daga cikin Musulunci, kuma ta kasu kaso biyu, **a)** bayyananniya, sawa'un ta shafi maganganu kamar irinsu rantsuwa da wanin Allah, ko fadar "in Allah yaso kaima kaso" ko fadin "ba don Allah da wane ba" ko kuma ta shafi ayyuka, kamar sanya guru ko kambu ko laya domin kare wani bala'i ko tunkude shi, ko rataya layu don tsoron kambin baka (maita), ko kuma camfe-camfe da wassu tsuntsaye, ko sunaye, ko lafuzza ko wurare, da sauransu.

b) boyayyiyar shirka, kamar shirka acikin niyya da yin riya da ji da jiyarwa.

39 MENENE BAMBANCI TSAKANIN BABBAR SHIRKA DA KARAMA?

Daga cikin bambance-bambancen da ke tsakaninsu su ne kamar haka: **a)** Lallai yin shirka babba yana fitar da mai yin sa daga cikin Musulunci a duniya, kuma zai

dauwama a gidan wuta har abada. Amma yin shirka karama, ba ya fitar da mai yinsa daga cikin Musulunci a duniya kuma ba zai dauwama ba a gidan wuta a lahira.

b) Kuma yin shirka babba ya na bata aikin mutum baki daya. Ita kuwa shirka karama tana bata aikin da aka yi shi ne a cikinsa kadai, ba dukkan ayyukan mutum ta ke batawa ba.

Abin da ya rage shi ne magana a kan sabani Maluma; Shin wai ita ma shirka karama Allah ba ya yin gafara ga wanda ya ke aikata ta har sai ya tuba kamar shirka babba? Ko kuwa ita shirka karama tana matsayin kaba'ira ce watau laifi babba amma bai kai matsayin shirka ba, wanda irinsu suna karkashin ganin daman Allah; (in ya ga dama ya gafarta ba tare da yayi horo ba, ko kuma dole sai ya azabtar da mutum). Duk yadda abin ya kasance, abin dai yana da hadari a rayuwar musulmi.

40 SHIN KARAMIN SHIRKA YANA DA MA-KARI KAFIN YA FARU, KO KUMA WATA KAFFARA BAYAN FARUWARSA? Na'am, lallai ma-kari daga aikata riya: Shi ne Mutum ya nemi fiskar Allah da aikinsa, Shiko mafi kankantarsa (riya), to ana samun kariyarsa ne (makarinsa ne) da addu'a. Manzon Allah (S.A.W) ya ce: *"Ya ku mutane ku ji tsoron wannan shirka, lallai ita ta fi boyuwa (ga mutum) fiye da tafiyar tururuwa. Sai a ka tambayi Annabi cewa: ya ya za mu ji tsoron abin da ya ke boye (ga mutum) fiye da tafiyar tururuwa, ya Manzon Allah ? Sai Manzon Allah ya ce: "Allahumma inna na'uzu bika an nushrika bika shai'an na'lamuh, wa nastagfiruka lima la na'lamuh"*¹ (Imamu Ahmad)

Amma kaffarar rantsuwa, wacce a ka yi da wanin Allah ita ce fadin Manzon Allah: *"Duk wanda ya yi rantsuwa da Lata ko da Uzza, to ya ce: La'ilaha Illallahu"*² (Bukhari) Amma kaffarar shu'umci shi ne fadar Manzon Allah (S.A.W): *"Dukkan wanda shu'umci ya hana shi aikata bukatarsa, to lallai ya yi shirka. Sai sahabbai su ka ce: to menene kaffara a kan hakan? Sai Manzon Allah (S.A.W) ya ce mutum ya ce: Allahumma la khaira illa khairuka, wala दौरا illa dairuka wala ilaha gairuka."*³ (Ahmad)

41 GIDA NAWA KAFIRCI YA KASU? Kafirci ya kasu gida biyu. Su ne kamar haka: **1) BABBAN KAFIRCI**, shi ne wanda ya ke fitar da mai yinsa daga cikin Musulunci. Shi irin wannan Kafircin (Babba) ya kasu gida biyar. Su ne kamar haka: **a)** Kafirci ta hanyar Karyatawa (aryata Annabi S A W da abin da ya zo da shi). **b)** Kafirci na girman kai tare da gasgatawa (ya san abin gaskiya ne amma ya ki bi saboda girman kai). **c)** Kafirci na shakka (mutum ya rika yin shakka cikin abin da Allah ya aiko). **d)** Kafirci na kawar da kai (ya tabbatar da abin gaskiya ne amma ya kawar da kai daga bin abun, kuma ba ya bayar da gaskiya da shi). **e)** Kafirci na munafurci (a cikin zuciyarsa yana kafiri, amma a fili yana Musulmi).

2) Kaso na biyu shi ne KARAMIN KAFIRCI. Ana kiransa kafirce wa ni'imar Allah, kuma shi ne a ke kira kafircin laifi watau Sabo. Shi irin wannan kafircin (ba ya fitar da mai aikata shi daga cikin Musulunci) misalinsa shi ne kamar Musulmi ya kashe Musulmi.

¹ ma'ana: ku ce: Ya Allah muna neman tsari da kai, kar mu yi tarayya da kai cikin abin da muka sani, kuma muna neman gafararka kan tara wani da kai cikin abin da ba mu sani ba.

² Lallai babu abin bautawa da gaskiya sai Allah.

³ Ya Allah babu wani alheri sai alherinka, kuma babu wani shu'umci sai shu'umcinka, kuma babu abin bautawa da gaskiya koma-bayanka.

42 MENENE HUKUNCIN BAKANCE (ALWASHI)? Manzon Allah (S.A.W) ya yi hani daga yin alwashi (wato kamar Mutum yace: in Allah ya warkar da majinyacina zan yi sadaka da fili kaza,) inda ya ce: ***“Lallai shi alwashi (bakance) ba ya kawo alheri”***. (Bukhari)

Wannan idan ma alwashin ya kasance domin Allah kadai aka aikata shi. Amma idan ya zama an yi shi ne domin wanin Allah, kamar aikata alwashi da kabarruka ko waliyai, to wannan haramun ne kuma ba ya halatta a zartar da shi, ko da an dauka cewa za a yi.

43 MENENE HUKUNCIN ZUWA WURIN MALAMIN DUBA KO BOKA? Wannan haramun ne, to idan ya je wurin su yana mai neman amfaninsu sai dai kuma bai gasgata maganarsu ba, da riyawarsu cewa sun san abin da ke fake ba (gaibu) to ba za a karbi sallarsa ta kwanaki arba'in (40) ba. Domin fadin Manzon Allah (S.A.W): ***“Duk wanda ya je wurin dan duba ya tambaye shi a kan wani abu ba za a karbi sallarsa ta tsawon kwanaki arba'in ba”*** (Muslim)

Idan kuma ya je wurinsu sa'an nan ya gasgata su kan riyawarsu na cewa sun san abin da ya ke boye (gaibu) to hakika ya kafirce ma addinin Muhammadu tsira da amincin Allah su tabbata a a gare shi, saboda fadarsa: ***“Duk wanda ya je wurin dan duba ko boka kuma ya gasgata abin da ya ke fada hakika ya kafirce wa abin da aka saukar wa Muhammadu”*** (Abu Dawud).

44 YAUSHE NE ROKON RUWA DA TAURARI YAKE ZAMA BABBAR SHIRKA KO KARAMA? Duk wanda ya kudurci cewa lallai taurari suna da wani tasiri ba tare da nufin Allah ba, sai ya danganta ruwan zuwa ga taurari; dangantawa irin ta samarwa ko kirkirowa, to wannan shirka ce babba. Amma wanda ya kudurta cewa taurari suna da wani tasiri da yardar Allah, kuma Allah Ya sanya su sanadi ne na saukar da ruwan sama, kuma Allah Madaukakin sarki Ya gudanar da samuwar ruwan a yayin bullar wannan tauraro (na musamman), to wannan haramtacce ne, kuma karamar shirka ne, domin bawa ya sanya wannan sanadi ba tare da dalili na shari'a, ko riska, ko na ingantaccen hankali ba.

Amma kafa dalilai da ita (taurarin) a kan bangarorin shekara da kuma lokuta da suke tafiyar da saukar ruwan sama, to wannan ya halatta.

45 MENENE WAJIBI AKAN MUSULMAI DANGANE DA WADDA YA JIBINCI AL'AMARINSU? Ya wajaba a kan musulmi su ji kuma su yi masa biyayya a cikin abin da suke so ko Kyama, kuma bai halatta a yi masa bore ba; Ko da sun zalunci, baza mu yi addu'an (Allah tsine akansu ba), kuma ba za mu cire hannu muna masu dena yi musu da'a ba. Za mu yi musu addu'an Allah ya gyara su, ya basu lafiya, da zaman lafiya, da shiriya, da kuma datarwa. Kuma (a akidarmu) muna ga yi musu biyayya na daga biyayya ga Allah mabuwayi mai girma, matukar ba su yi umurni da sabo ba. Idan kuwa suka yi umarni da sabo to yi musu biyayya ya haramta, Biyayyan kuma wajibi ne cikin abinda ba wannan ba, da kyautatawa. Manzon Allah (S.A.W) ya ce: ***“Ka ji kuma ka yi biyayya ga shugaba, ko da ya doki bayanka, ko ya karbe dukiyarka, to ka ji kuma ka yi biyayya”*** (Muslim)

46 SHIN YA HALATTA A YI TAMBAYA A KAN HIKIMAR ALLAH CIKIN UMARNI DA KYAWAWA DA KUMA HANI DAGA MUNANAN AYYUKA?

E! Amma da sharadin ba za a jingina imani ko aiki a kan hikima da gamsuwa da ita ba, Kawai dai ana neman sanin ne don kara tabbatar (thabatin) mumini akan gaskiya, Saidai mika wuya kai tsaye da rashin tambaye-tambayen dalili na nuni kan cिकार halin bautantaka da kuma imani da Allah, da cikakkiyar hikimarsa, haka kuma shine halin sahabbai, Allah Ya kara musu yarda.

47 ME AKE NUFI DA FADINSA MADAUKAKI: “*Duk wani abu mai kyau idan ya same ka to daga Allah ne, kuma idan wani abu mummuna ya sameka to daga kanka ya ke*”? Abin nufi da kyakkyawa a nan shi ne jin dadi, mummuna kuma bala’i, kuma dukkansu daga Allah mai girma da buwaya su ke. To shi kyakkyawa ana danganta shi ne zuwa ga Allah, domin shi ne wanda ya ke kyautatawa bayi da shi. Amma shi kuma mummuna hakika Allah Ya halicce shi saboda wata hikima ne. Mummunan kuwa idan aka lura da wannan hikimar sai ta zama daya daga ihsaninsa (kyautatawarsa) domin shi bai taba aikata mummuna ba gaba daya, duk abin da ya aikata mai kyau ne, Manzon Allah (S.A.W) ya ce: “*Kuma dukkan alheri yana wurinKa, shi kuma sharri ba ya komawa zuwa gare Ka*” (Muslim)

Ayyukan bayi halittan Allah ne, kuma a lokaci guda aiki ne na bayi, Allah Madaukakin Sarki Ya ce: “*To duk wanda ya bayar kuma ya ji tsoron Allah kuma ya gasgata da kyakkyawa (aljanna), to za mu saukaka masa zuwa mafi sauki. Kuma wanda ya yi rowa kuma ya wadata kansa kuma ya karyata kyakkyawa, to za mu saukaka masa zuwa tasanani*”

48 SHIN KO YA HALATTA IN CE WANE SHAHIDI NE? Yin hukunci ga kebanace wani da yin shahada kamar hukunci ne a kan sa da aljanna, kuma Ahlus-sunna sun tafi a kan kar a kebanace wani daga cikin Musulmi da cewa lallai shi yana daga cikin ‘yan Aljanna ko kuma yana daga cikin ‘yan wuta, sai dai wanda Manzon Allah (S.A.W) ya bayar da labarin shi lallai yana daga cikin ‘yan Aljanna ko ‘yan wuta. Domin asalin abin a boye ya ke, kuma ba za mu gama sanin abin da mutum ya mutu a kansa ba, kuma ayyuka da karshensu ake hukunci akansu, kuma sanin niyyar mutum yana wurin Allah, sai dai fatan samun lada ga wanda ya kyautata, da tsoron azaba ga wanda ya munana.

49 SHIN YA HALATTA AYI HUKUNCI GA WANI AYYANENNEN MUSULMI DA KAFIRCI? Ba ya halatta mu yi hukunci a kan wani Musulmi da kafirci ko kuma shirka ko munafurci, idan wani abu da zai yi nuni zuwa ga hakan bai bayyana daga gare shi ba, Sa'an nan abubuwan da zasu hana (kafirta shi) su kawu, Sai kuma mu bar abin da ke zuciyarsa (badininsa) zuwa ga Allah mai girma da daukaka.

50 SHIN YA HALATTA AYI DAWAFI A WANI WAJEN DABAN DA KA'ABA? Babu wani waje a duniya da ya halatta ayi dawafi acikinsa idan ba ka'aba mai daraja, kuma bai halatta a kwatanta wani bigire da ita ba, kuma duk wanda yayi dawafi a wani wurin ba ita ba, domin girmama wurin, to lallai ya saba wa Allah.

AYYUKAN ZUCI

Allah (S.W.T) ya halicci zuciyai sai ya sanya ta ta zamo jagora, sauran gabobi kuma rundunar ta ne, dan haka idan jagora ya gyaru, sauran 'yan ruduna sai su gyaru, manzon Allah (S.A.W) yana cewa: ***hakika a cikin jiki akwai wata tsoka, idan ta gyaru, gangar jiki ya gyaru, idan kuma ta baci, gangar jiki ya baci bakidaya, ku saurara, wannan (tsokar) ita ce zuciyai***" Bukhari da Muslim ne suka rawaito. Hakanan kuma a cikin zuci Imani yake, da takawa da kafirci da munafinci da shirka, manzon Allah (S.A.W) yana cewa: "***takawa anan take, sai yayi nuni da kirjinsa***". Muslim ne ya rawaito shi.

Kuma Imani yana kunshe da kudiri a zuci, furuci da harshe, da kuma aiki da gabbai, dan haka zuciyai itace take yin imani kuma take gaskatawa sai zuciyai ta yi imani kuma ta gaskata, sa'an nan sakamakon haka sai harshe ya furta kalamar shahada, sannan kuma sai zuciyai tayi aikinta na son ubangiji da tsoronsa da fatan samun abinda yake wurinsa, sai kaga harshe ya zage dantse wurin zikiri da karatun Alkur'ani, sannan kuma gabbai ma sai su motsa wurin yin sujada da ruku'u da kuma aikata kyawawan ayyuka da zasu kusanta mutum zuwa ga Allah, don haka shi jiki yana biye da zuciyai ne, shi yasa babu wani abu da zai tabbata a zuci face alamunsa da abubuwan da suke hukunta shi sun bayyana a jiki; koda da fuska daya daga cikin fuskoki.

Abinda ake nufi da ayyukan zuci shi ne: Dukkan ayyukan da ake yin su da zuci kuma suke kulle da zuciyai, mafi girman ayyukan zuci shi ne Imani da Allah, wanda shima a zuci yake, hakanan daga cikinsa kuma akwai gaskatawa dake hade da mika wuya da kuma ikrari, tare da soyayyar ubangiji da tsoronsa da fatan samun abinda ke wurinsa. Da kuma komawa zuwa gare shi, da dogaro da shi, da kuma juriya da yakini da kaskantar da kai da suransu.

Dukkanin wani aiki na zuci, zaka samu kishiyarsa yana kasancewa cuta ne ga zuciyai., misali, ikhlasi kishiyarsa shi ne Riya, yakini kuma kishiyarsa shi ne shakka, soyayya kuma kishiyarta kiyayya da sauransu. Don haka idan muka rabu da zukananmu ba ma inganta su, sai zunubai su taru a ciki su halakar da zukanan, manzon Allah (S.A.W) yana cewa: "***idan bawa yayi laifi sai ayi masa zane akan zuciyarsa, idan har ya tuba ya bar laifin, sai a goge wannan zanen, idan ya kuma yin laifin sai a kara zana masa, idan ya kara sai a kara zana masa har zanen ya mamaye zuciyarsa, wannan ita ce tsatsar da ubangiji ya fada***" Tirmizi ne ya rawaito shi.

Kuma manzon Allah (S.A.W) ya ce: "***ana bijiro da fitintinu ga zukata kamar yadda tabarma take, layi-layi (ma'ana zanen jikin tabarma gida-gida) duk zuciyar da aka cudanya da fitina, sai a ayi bakin zane a jikinta, dukkan zuciyar da kyamace ta (fitina) sai ayi farin zane a jiki, sai zuciyar ta zamo iri biyu, dayar fara tas kamar farin dutse, babu wata fitina da zata cutar da ita har a nade kasa, dayar kuma baka kirin gurbatacciya, karkatacciya, bata gane kyakkyawan aiki, kuma bata kyamar mummunan aiki, idan ba yana da alaka da son zuciyai ba.***" Muslim ne ya rawaito shi.

Ibadun zuci su su ka fi wajaba ga bawa ya sansu fiye da ayyukan gabobi, domin sune asali, ayyukan gabobi kuwa rassa ne, kuma suna cika ta ayyukan zuci ne, sannan sune ribar ayyukan zuci. Manzon Allah (S.A.W) yana cewa: "***Allah ba ya duba izuwa surarku da dukiyarku, yana duba ne izuwa zuciyarku da ayyukanku.***"

Muslim ne ya rawaito shi. A cikin zuciyai ilimi yake da tadabburi da tuntuntuni, saboda haka ne ma ake fifita wasu mutane akan wasu sakamakon abinda ya tabbata a

zukatansu na imani da yakini da ikhlasi da sauransu. Hasanul Basari yana cewa: wallahi sayyidina Abubakar bai tsere muku da yawan sallah ko azumi ba, kawai ya tsere muku ne tabbatar imani a zuci.

Ayyukan zuci sun fi ayyukan sauran gabbai falala, saboda dalilai masu zuwa 1) Idan aikin zuci ya sami matsala zai iya shafar aikin gabbai, kamar riya da take bata ayyuka
2) Ayyukan zuci sune asali, duk abinda mutum yayi na furuci ko motsi, idan dai ba niyya daga zuci ba, ba za a kama shi da laifi ba. **3)** Ayyukan zuci sababi ne na samun daraja mai girma a Aljanna kamar gudun duniya da sauransu. **4)** Ayyukan zuci sun fi wahalar yi fiye da ayyukan gabbai, kamar yadda Ibnul Munkadir yake cewa: "nayi gogayya (na wahala) da zuciyata kimanin shekara arba'in akan ikhlasi, sannan na sami nasara ta tsayu akai. **5)** Tasirin ayyukan zuci yafi kyau fiye da ayyukan gabbai, kamar son ubangiji. **6)** Ladan ayyukan zuci yafi yawa, Abuddarda' yana cewa: " tunanin awa daya yafi (salar dare) tsayuwar dare gaba daya. **7)** Ayyukan zuci ne suke zaburas da gabbai. **8)** Ayyukan zuci ne ke sanya ladan ayyukan gabbai suyi yawa ko su yi kadan ko ma su lalata su, kamar Khusu'i a cikin salla. **9)** Ayyukan zuci sukan wakilci ayyukan gabbai, kamar niyyar yin sadaka ga wanda ba shi da dukiyar yin sadakar. **10)** Ladan ayyukan gabbai ba shi da iyaka. **11)** Ladan ayyukan zuci yana ci gaba ko da gabbai sun tsaya ko sun gajiya. **12)** Ayyukan zuci suna riga ayyukan gabbai.

Zuciya kan bi wasu mata kai kafin gabbai su aikata aiki. (1) Darsuwa : shi ne zuciya ta fara tunanin abu da farko. **(2) Riyawa:** shi ne abu ya tabbata a zuci kafin a aikata shi. **(3) zancen zuci:** shi ne kokonton aikata abu, tsakanin yi da bari. **(4) Nufi:** rinjayar da aikata abu. **(5) azama:** shi ne yunkurin aikatawa. To ukun farko dukkansu ba a baiwa mutum lada akansu kuma ba alhaki, amma Nufi, shi ana baiwa mutum lada idan na kyakkyawan abu ne, idan kuma mummuna ne ba a rubutawa mutum alahaki, sai kuma azama, ita ma ana rubutawa mutum ita a aikin lada ko na alhaki koda ba ayi aikin ba. Saboda niyya tare da iko na sanya abu ya faru, Allah yana cewa : ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾
"Wadanda suke son alfasha ta yadu a tsakanin wadanda suka yi imani, suna da azaba mai radadi (da aka tanadar musu). Manzo Allah (S.A.W) yace : **idan musulmai biyu suka yi arangama da takubbansu, (har aka kashe daya daga cikinsu) to mai kisan da wanda yayi kisan duk zasu shiga wuta, sai nace: ya ma'aikin Allah, wannan shi yayi kisa., to ina rowan wanda aka kasha? Msai yace: ai shima yayi kadayin kashi abokin karawar tasa."** Bukhari ne ya ruwaito shi.

Barin sabon bayan an sami dammar aikatawa ya kasu kaso hudu: **(1)** barin sabo saboda tsoron Allah, don haka wanda yayi wannan za a ba shi lada **(2)** Barin sabo sabodatsoron mutane, wanda yayi haka za a rubuta masa alhaki, domin barin laifi ibada ne, dole ne ayi ta saboda Allah. **(3)** Barin sabo saboda gajiya (kasawa) ba tareda bin hanyoyin da zasu kai shi zuwa sabon ba, shima wannan za a rubuta masa zunubi, sakamakon niyyar da yayi. **(4)** barin sabo saboda kasawa, tareda bin hanyar da take kaiwa zuwa ga aikata laifin, saidai duk da haka bai sami dammar aikata aikin ba. Wannan laifinsa daya da wanda ya aikata aikin, saboda karfin niyyarsa tareda aikata iyakacin abinda zai iya, don haka kamar ya aikata aikin ne gabadaya, kamar yadda yazo a Hadisin day a gabata, duk sanda aiki ya hadu da

yunkuri, sai an yiwwa mutum ukuba akai, sawa'un an fara yin aikin ne ko sai daga bisani aka yi. Duk wanda ya aikata haramun sau daya, sannan yayi nufin sake aikatawa in har ya samu ikon, to hukuncinsa kamar wanda ya tabbata ne akan laifi sakamakon wannan niyya tasa, koda bai kara aikatawa ba.

WASSU DAGA AIYUKAN ZUCIYA:

NIYYA: ma'ana nufi da kuma yunkuri wanda aiki ba ya kyautata kuma ba a karbarsa sai da su, Manzon Allah (S.A.W) ya ce: "*dukkan ayyuka ba sa yiwuwa/inganta/ karbuwa sai da niyya, kuma kowanne mutum akwai abinda ya nufa.*" Bukhari da Muslim ne suka rawaito shi. **Abdullahi binul Mubarak ya ce:** sau da yawa niyyan kan yawaita aiki kadan, watakila aiki mai yawa sai niyya ta mayar da shi kadan. Fudhayl bn Iyadh ya ce: abinda Allah yake so kawai shi ne niyyarka da nufinka, idan aikinka ya zamo don Allah sai a kira shi Ikhlas, shi ne aiki ya zamo don Allah, babu rabon wanin Allah a ciki, idan kuma aka yi aikin ba don Allah ba, ana kiran wannan aikin Riya ko munafinci ko waninsa.

Fa'ida: Mutane halakakku ne baki dayansu in ka dauke malamai, hakanan malaman ma dukkansu halakakku ne banda masu aiki da iliminsu, suma masu aiki da iliminsu dukkansu halakakku ne sai masu ikhlasi kawai, don haka abu na farko da ya wajaba ga mutumin da yake so yayi wa Allah da'a shi ne sanin niyya da kuma gyara ta, ta hanyar aiki bayan ya fahimci hakikanin gaskiya da ikhlasi, domin aiki ba tare da niyya ba, wahala ce, niyya kuma ba tare da Ikhlas ba riya ne, shi kuma ikhlasi ba tare da tabbatar imani ba, kurar wofi ce.

AYYUKA SUN KASU UKU: (1) Sabo: kyakkyawar niyya a aikin sabo, bata mayar da sabon ya zamo da'a ga Allah; don kawai an yi kyakkyawan kudiri, sai dai kuma idan ya zamo akwai mummunan kuduri sai laifin ya fi haka.¹ **(2) Halal:** babu wani abu cikin ayyukan halal face yana da niyya daya ko sama da haka, kuma za a

¹ **Manzon Allah s a w yace:** « *Duk wadda yayi nufin aikata kyakkyawa, sai kuma bai aikata ba to Allah zai rubuta masa ladan kyakkyawa guda daya a wajensa. Idan kuma yayi niyyar aikatawan sa'annan ya aikata ta to Allah zai zai rubuta masa kyawawa goma = har zuwa ninki dari bakwai (700), zuwa ninkin-banin-kiya. Wanda kuma yayi niyyar aikata mummuna guda sai kuma bai aikata ta ba to Allah zai rubuta masa lada cikakke a wajensa. Idan kuma yayi nufin aikatawa sa'annan ya aikatan, to Allah zai rubuta masa mummuna guda daya » Bukhari da Muslim ne suka rawaito shi. **Manzon Allah s a w yace:** « *Misalin wannan al'ummar kamar mutum hudu ne; Mutumin da Allah ya bashi kudi da ilimi sai kuma ya zama yana aiki da iliminsa cikin kudinsa; yana ciyar da shi a cikin hakkinsa. Da kuma mutumin da Allah ya bashi ilimi, amma bai bashi kudi ba; Sai yake cewa: Da Allah ya ban dukiya irin na wane to da nayi aiki (ciyarwa) kamar na wanen; Manzon Allah s a w yace: "Wadannan biyun dadai su ke a wajen lada". Da kuma mutumin da Allah ya bashi dukiya, amma bai bashi ilimi ba; don haka sai ya zama yana ta hauma hauma cikin dukiyarsa; yana ciyar da shi ba a cikin hakkinsa ba. Da kuma mutumin da Allah bai bashi ilimi da dukiya ba Sai kuma yake cewa: Da Allah ya ban kwatankwacin abinda ke wajen wannan (mutum na uku) to dana yi aiki irin nasa; Manzon Allah s a w yace: "Wadannan biyun a zunubi daya suke" Tirmizi ya rawaito shi. Idan aka kula; maganan mutum na biyu da na hudu a cikin wannan hadisin kowa ya fadi abinda ke da iko ne; wadda shine niyya, tare da fatar aikata aiki irin na magabacinsa; hakan kuma ya bayyana cikin fadinsa: Da ina da kwatankwacin wannan dana aikata irin aikinsa' don haka kowanne daga cikinsu yana tare da 'dan'uwansa cikin lada ko zunubi; Ibnu Rajab yace: Fadinsa a cikin wannan hadisin: "Don haka; su din nan (wato wadda ya ciyar da dukiyansa, da kuma wadda yayi niyya) a cikin lada daidai su ke " na nufin daidaituwaru ga tushen ladan aikin, ba ninke ninkensa ba; saboda shi ninki ya kebanci wadda ya aikata aiki ne, ba wadda ya yi niyya sai kuma bai samu aikata shi ba; domin wadannan mutanen da sun daidaita ta kowace fiska cikin lada to da an rubuta wa wadda yayi niyya amma bai samu ya aikata ba, lada goma; wannan kuma sabanin dalili ne ».**

iya mayar da shi ya zama ibada **(3) Da'a:** ita da'a a hade take da niyya wajen ingancinta da kuma yawan ladanta, idan mutum yayi niyya ta riya, sai aikin nasa ya zama shirka karama, watakila ma ya zama babbar shirka, shima wannan ya kasu uku **(1) Ya zamo yayi aikin ne domin mutane su gani,** wannan shirka ne , kuma ibadar ta rushe. **(2) Aikin ya zamo don Allah sai kuma niyyar riya ta shiga,** idan ya zamanto farkon ibadar ba shi da da alaka da karshenta, kamar sadaka, to farkon nata ya inganta, karshen kuma bai inganta ba, idan kuma farkonta yana da alaka da karshenta to a wannan lokaci kodai **(A)** ya tunkude Riyar, dan haka ba zata yiwa aikin tasiri ba. Ko kuma **(B)** ya nitsu da Riyar, dan haka sai ta lalata aikin gaba daya. **(3) Ya zamanto Riyar ta shiga bayan an kammala aikin,** wannan wasuwasi ne ba zai yi tasiri akan aiki da mai aikin ba, kuma akwai hanyoyi boyayyu da riya take shiga ta cikinsu, dan haka wajibi ne a sansu domin a guje su.

Amma idan mutum ya nufi duniya da wani aiki nasa na gari, to ladansa ko zunubinsa ya dadanganta da niyyarsa, kuma irin wannan ya kasu kashi uku, **(1) Ya zamanto dalilin yin aiki kwai shi ne samun duniya,** kamar mutum ya jagoranci salla (limanci) domin a ba shi kudi, wannan yana da laifi, domin manzon Allah (S.A.W) yana cewa: **"Duk wanda ya nemi ilimi irin wanda ake nema don Allah, ba don komai ba, sai don ya samu wani abun duniya, to ba zai ji kanshin aljanna ba ranar alkiyama."** Abu dawud ne

ya rawaito shi. **(2) Ya zamo yayi aikin don Allah kuma don duniya,** to wannan imaninsa da Ikhlasinsa ragaggu ne, kamar wanda ya tafi hajji don kasuwanci da kuma neman lada, dan haka ladansa gwargwadon Ikhlasa. **(3) Ya zamo yayi aikin don Allah kadai, kuma sai ya karbi lada akan wannan aikin da yayi,** don haka wannan yana da ladansa cikakke, ba za a tauye masa komai ba, domin manzon Allah (S.A.W) yana cewa: **"abinda yafi cancanta ku karbi lada akansa shi ne: littafin Allah."** Bukhari ne ya rawaito shi.

Ka sani masu aiki da Ikhlasa sun karkasu zuwa darajoji, **(1) daraja ta kasa:** shi ne mutum yayi aiki don neman rahamar Allah da kuma tsonon ukubarsa. **(2) Tsakatsaki :** shi ne mutum yayi aiki domin godiya ga Allah da kuma amsa umarninsa. **(3)Madaukakiya:** shi ne mutum yayi aiki don kaunar Allah da kuma girmama shi da hararo kwarjininsa; wannan ita ce darajar Siddikai.¹

TUBA: tilas ne mutum ya dawwama akan tuba, kuma mutum ba kangage ba ne daga kurakurai; saboda aukawa zunubai na daga dabi'ar mutum.

Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce: **"Ko wane dan Adam yana kuskure, amma mafi alherin ma su kuskure su ne ma su tuba"**. (Tirmizi)

Ya kuma sake cewa: **"Da a ace ba ku yin zunubi, da lallai Allah zai tafiyar da ku, kuma lallai zai kawo wasu mutane da za su yi zunubi, sai su nemi gafarar Allah, to sai ya gafarta masu"**. (Muslim)

¹ Yace:- (Kuma nayi gaggawa zuwa gare ka ubangijina don neman yardanka) Shi Annabi Musa yayi kwadayi da gaggawa don ganawa da Allah domin Allah ya yarda da shi, ba kawai don bin umurni ba, yana kuma daga cikin misalinsa: biyayya wa iyaye; Matakai uku ne; MATAKI NA KASA: Shine ka musu biyayya kana mai tsonon tanadin azabar saba musu, da kuma neman ladan biyayya. MATAKI NA TSAKIYA: Shine kayi musu biyayya kana mai da'a wa Allah, tare da sakanta musu kan kyawawansu da suka yi maka; na renonka tun kana karami. MATAKI MADAUKAKI: Shine ka yi musu biyayya don girmama umurnin Allah da ya maka kan kayi musu hakan, da kuma sonsa da girmama shi-.

Lallai jinkirta tuba da dawwama (dogewa) kan zunubi kuskure ne, Shaidan kuma yana burin ya samu nasara akan mutum, ta daya daga cikin hanyoyi bakwai, idan yabi wannan hanyar bai ci nasara ba, sai yabi wata hanyar da take biye da ita, ga hanyoyin kamar haka: (1) Shirka/kafirci (2) Idan ya gagara, to sa ya aukar da mutum cikin bidi'a ta akida da kin bin koyarwar manzon Allah (S.A.W) da sahabbansa (3) Idan ya gagara, to sa ya aukar da mutum cikin, manyan zunubai (alkaba'ira) (4) Idan ya gagara, to sa ya aukar da mutum cikin, kananan laifuka (5) Idan ya gagara, to sa ya aukar da mutum cikin, shagala da halastattun abubuwan da ba tilas ba ne (6) Idan ya gagara, to sa ya aukar da mutum cikin, barin abinda yafi falala da aikata abinda falalarsa ba ta da yawa. (7) idan ya kasa duk wadannan hanyoyin sai ya dora shaidanun mutane da aljanu akan mutum.

Laifuka sun kasu kashi-kashi: (1) **Manyan laifuka** (alkaba'ira) su ne laifukan da suke da haddi a duniya, ko kuma azaba a lahira, ko kuma fushin Allah, ko tsinuwa, ko kuma kore cikas imani. (2) **Kananan laifuka**, su ne wadanda ba su kai manyan ba, akwai sabubu (dalilai) masu yawa da juyar da kananan laifuka zuwa manya, muhimman cikinsu su ne: Dogewa kan kananan laifuka, ko maimaita su, ko kuma raina su, ko yin alfahari da cin nasara da su, ko bayyanar da aikata su. Kuma ana iya tuba daga kowanne zunubi, kuma kofar tuba a bude take har zuwa ranar da rana zata hudo ta mafadarta (wato dab da ranar alkiyama), ko kuma sa'adda rai ya zo makogoro yayin mutuwa, kuma sakamakon mai tuba matukar da gaske ya tuba to za a mayar da munanan ayyukan nasa su koma kyawawa koda kuwa yawansu zai tabo sama tun daga kasa.

Kuma game da karbar tuba akwai sharudda, su ne: (1) Tobuwa daga zunubin a lokacin da ake yin sa. (2) Yin nadama a kan abin da ya wuce daga gare shi. (3) Daura niyya a kan ba zai sake aikaka zunubin ba.

Idan zunubi ya kasance ya ratayu ne akan hakkin halittu, babu makawa sai an mayar da abin da aka zalunta ga ma'abotansa.¹

Mutane sun kasu kaso hudu wajen tuba: (1) akwai wanda idan ya tuba yake dawwama a kan tubansa, har karshen rayuwarsa, ba tare da ya ji sha'war komawa kan laifinsa ba, Sai dai irin yan kurakuren da Mutum baya taba rabuwa da su. Wannan tuban shi ake kira istikama akan tuba, kuma irin wadannan mutane su ake kira masu rige-rige wajen alhairai, kuma wannan tuban shi ne tuba na gari (taubatan nasuha) zuciyyar mai yinsa kuma ana kiranta **natsattsiyar zuciya**. (2) akwai wanda idan ya tuba, sai ya tabbata kan manya-manyan ayyukan da'a, sai dai kuma ba ya iya barin wasu zunuban, ba kuma da gangan ba, ana jarrabarsa ne kawai, ba kuma shi ne yake fuskantar zunuban ba da kansa, amma duk sanda ya aikata irin wannan sabon sai ya zargi kansa, ya kuma yi nadama, sannan ya koma yayi kokarin nisantar dalilan da suka

¹ An ruwaito cewa Manzon Allah s a w yace: « *File- file (wato littafin da ake rubuta aiyukan mutane) a wajen Allah mabuwayi guda uku ne: Akwai littafin da Allah baya damuwa da shi, da kuma littafin da Allah baya barin komai daga cikinsa, da kuma littafin da Allah baya gafarta shi; Amma littafin da Allah baya gafarta shi, Shi ne shirka ga Allah, Allah yana cewa: (Lallai wadda yayi shirka da Allah to hakika Allah ya haramta masa aljanna, kuma makomansa wuta ne), Amma diwanin diwanin da Allah baya damuwa da shi, shine bawa ya zalunci kansa, tsakaninsa da tsakanin ubangijinsa... saboda Allah mabuwayi na gafarta shi ya kuma yi rangwame akansa –in yaga nufi haka- Amma diwanin da Allah baya barin komai a cikinsa shine zaluntan bayi; sashinsu ya zuwa ga sashi; kisasi (fansa) neb a makawa » Ahmad ya ruwaito amma yana da 'dan rauni*

sanya shi ya fada wa wannan laifin. Wannan zuciya ita ake kira zuciya **mai zargi**. (3)akwai wanda idan ya tuba sai ya dan jima bai aikata laifin ba, sannan kuma sai sha'awar aikata wasu laifukan ta rinjaye shi sai ya aikata, sai dai tare da haka yana cigaba da dawwama akan aikata ayyukan da'a, kuma ya rabu da laifuka da yawa, alhali yana da ikon aikata su, kuma yana sha'awar aikata su, sai dai idan wata sha'awar ta fi karfinsa. Shima kuma da ya gama aikata laifi sai yayi nadama, sannan kuma ya tuba daga laifin da ya aikata, wannan ita ce **zuciyar da za a tambaya**, kuma tana cikin hadari, saboda jinkirin tuba da barin laifuka kacokan, domin zai iya mutuwa kafin ya tuba daga wannan zunubin, domin ana la'akari da abinda mutum ya cika da shi ne. (4)akwai wanda idan ya tuba ya kan jima, Sa'annan ya koma wa laifukansa, ba tare da tunanin tuba ba, ba kuma ya jin nauyin laifin da ya ke aikatawa, wannan zuciyar ita ake kira **mai umarni da mummuna**, kuma ana jiye masa tsoron mummunar cikawa.

● **GASKIYA:** ita ce asalin ayyukan zuci baki daya, kuma lafazin "Assidiku" ana amfani da shi ga ma'anoni shida: (1) gaskiya a magana (2) gaskiyar nufi (3) gaskiya wajen yunkuri da kudiri (4) gaskiya wajen yin aiki ta yadda zahirin aiki zai dace da badininsa. (5) gaskiya wajen cika kudirin da mutum yayi (6) gaskiya wajen tabbatar da rassan addini gaba daya, shima kuma wannan hawa-hawa ne gaskiya wajen tsoron Allah da fatan samun abin da yake wurinsa, da kuma girmama shi da kuma gudun duniya (zuhudu) da yarda, da tawakkali, da soyayya, da sauran ayyukan zuci, duk wanda ya sifantu da gaskiya a cikin ayyukan da aka ambata a sama to wannan ya zama "siddiki" saboda gaskiyarsa ta kai matuka, manzon Allah (S.A.W) ya ce: "**na hore ku da yin gaskiya, domin ita gaskiya tana shiryaswa zuwa ayyukan alheri, su kuma ayyukan alheri suna shiryaswa zuwa aljanna, kuma mutum ba zai gushe ba yana yin gaskiya, kuma yana kamanta gaskiya, har sai Allah ya rubuta shi cikin siddikai a wurinsa.**" Bukhari da Muslim ne suka ruwaito shi. Duk wanda ya nufi Allah wajen neman gaskiya da ta rikice masa ba tare da ya bi son zuciyarsa ba, yawanci Allah ya kan datar da shi, idan kuma bai dace ba, to Allah zai yi masa hanzari.

Karya ita ce kishiyar gaskiya, kuma tana farawa ne daga zuci sannan ta gangaro harshe ta bata shi, sannan ta wuce zuwa gabbai suma ta lalata ayyukansu kamar yadda ta bata maganganun harshe, sai ka ga karya ta mamaye ayyukan mutum da maganganunsa sai barna ta mamaye shi.

● **SOYAYYA:** Ana samun zakin imani ne kawai ta hanyar son Allah da manzonsa da mumina, manzon Allah (S.A.W) yana cewa: "**abubuwa guda uku don wanda suka kasance tare da shi, ya samu zakin imani, (su ne) ya zamanto ya fifita son Allah da manzonsa fiye da wasunsu, kuma idan zai so mutum ya so shi don Allah, kuma ya kyamaci komawa kafirci bayan Allah ya tsame shi daga ciki, kamar yadda yake kyamar a jefa shi a wuta.**" Bukhari da Muslim ne suka ruwaito shi. Idan aka dasa itaciyar soyayya a zuci, kuma aka shayar da ita da ruwan ikhlasi da biyayya ga manzon Allah (S.A.W) sai ka ga ta fitar da natija da amfani a kowanne lokaci da izinin Allah.

Soyayya ta kasu kashi hudu: (1) Son Allah wanda shi ne asalin imani. (2) So Don Allah: Shi ne so da ki don Allah, wannan kason wajibi ne. ¹ (3) So Tare da

¹ Mutane dangane da aso su ko aki su (Al'wala'u wal bara'u) sun kasu kashi uku: **A-** Wadanda ake sonsu so tacecce; wadda ba ki tare da shi, Wadannan sune tatattun mumina, kamar annabawa da

Allah: Shi ne tara wani wanda ba Allah ba tare da Allah a cikin son na wajibi. Kamar soyayyar mushirkai ga abin bautarsu, wannan shi ne asalin shirka. (4) So na dabi'a: Kamar son iyaye ga 'ya'yansu ko son yara ga iyayensu, son abinci da dai sauran su. Wannan ya halatta.

Kuma idan kana so Allah ya so ka sai ka guji duniya, kamar yadda Manzon Allah (S.A.W) ya ce: **ka guji duniya sai Allah ya so ka.**" Ibnu majah ne ya rawaito shi.

TAWWAKALI: shi ne dogarar zuciya da kuma mika lamarinta zuwa ga Allah wajen samun abu nema, da kuma kore abin ki, tare da amintuwa (sakancewa) da Allah, da kuma bibiyar duk hanyoyin da suka halatta da aka san zasu taimaka wajen samun abin. Domin rashin tawakkalin suka ne ga tauhidi, kuma rashin bibiyar hanyoyin shima tawaya ne ga hankali. Kuma ana yin tawakkali ne kafin a fara aiki, kuma shi tawakkali yakini ne ke haifar da shi. Ya kuma kasu kashi uku: **1) NA WAJIBI:** shi ne dogaro ga Allah cikin dukkanin al'amuran da babu wanda zai iya yinsu in ba Allah ba kamar warkar da marasa lafiya **2) HARAMTACCE:** Ya kasu kashi biyu: **a)Wanda ya ke babbar shirka:** Shi ne cikkaken dogaro kacakam ga Sabubba, kuma da riyawa wai yana tasiri kai-tsaye wajen kawo amfani ko cutarwa.¹ **b)WANDA YAKE KARAMAR SHIRKA:** Kamar dogaro a kan wani

---

siddikai, manyansu sune: Annabinmu s a w da matansa da 'yayansa da sahabbansa. **B-** Wadanda ake kinsu ki gamemme, wadda sune: kafirai, mushirkai da munafikai. **J-** Sai kuma wadda ake sonsa ta wata fiska, a kuma kishi ta wassu fiskokin; wadannan sune: muminai masu sabo; akanso shi saboda abinda ke tare da shi na imani, a kuma kishi saboda abinda ke tare da shi na sabo.

Shi kwaunar kafirai da sonsu nau'i biyu ne: **1)** Wadda ke hukunta ridda da fita daga musulunci: wannan kuma shine sonsu don addininsu. **2)** Sai kuma wadda ke zama haramun amma baya fitarwa daga musulunci; Shine sonsu saboda abin duniyansu. Sau da yawa ana samun cakuda abubuwa da kasa banbancewa atsakanin kyakkyawan mu'amala ga kafirai (wadanda ba masu yakan musulmai) da kuma tsakanin kinsu da kuma barranta daga gare su, kuma dole a banbance tsakanins; saboda yi musu adalci da kyautata mu'amala a gare su -ba kuma tare da kaunarsu a cikin zuciya ba- kamar taushi ga mai rauninsu, da kuma tausasa zance a gare su, ta hanyar tausasa musu da kuma jin tausayinsu = wannan ya halatta; Allah yana cewa: (Wadanda basu yake ku ba a cikin addininku, kuma basu fitar da ku daga gidajenku ba Allah baya hana ku ku sadar da su, ku kuma yi musu adalci) Amma shi kuma kinsu da rikansu abokan gaba to wani al'amari ne da Allah yayi umurni da shi a cikin fadinsa: (Yak u wadanda suka yi imani kada ku riki makiyana, makiyanku masoya, kuna masu jefa musu soyayya); don haka zai yi wu a yi musu adalci (ba tare da an zalunce su ba) a cikin mu'amala da su, tare kuma da kinsu da rashin sonsu, kamar yadda manzon Allah s a w ya aikata da yahudawa a madina.

¹ **Shin tashi da sabbaba (aikata su) na cin karo da tawakkali?** Wannan yana da fuskoki: **1)NEMAN JAWO ABU MAI AMFANI WADDA BABU SHI:** wannan kuma ya kasu kashi uku: **a- SABABI DA KAE DA YAKINI AKANSA:** kamar yin aure da nufin neman 'ya'ya, barin aikata irin wannan min) rashin hankali ne, kuma baya cikin tawakkali. **B-SABUBAN DA BA A DA YAKINI;** Sai dai mafi rinjaye abubuwan da suke faruwa sakamakon sabuban basa faruwa ba tare da sub a; kamar matafiyi a cikin sahara ba tare da guzuri ba, wannan aikinsa ba tawakkali ba ne (don zai iya mutuwa) kuma yin guzurin abu ne da aka yi umurni da shi, saboda manzon Allah s a w yayin da yayi tafiya yayi guzuri, kuma ya dauki kwadagon mai nuna hanya zuwa madina. **J-SABBUBAN DA AKE WAHAMIN (ZATO MAI RAUNI) CEWA ZASU KAI YA ZUWA GA MUSABBANSU:** Kamar mutumin da ke kaiwa makura wajen bin hanyoyi masu ma'ana wajen neman arziki da dukiya ta hanyoyinsa, to ai kga wannan bai fita daga tawakkali ba, kai barin tsuwurwurin shi ne ma ya saba wa tawakkali. Umar -r. a- yana cewa: " Lallai mai tawakkali shi ne wadda zai watsa kwaya cikin kasa, sa'an nan kuma ya dogara ga Allah. **2) KIYAYE ABINDA AKE DA SHI A KASA:** Duk wadda ya samu abinci na halal; to ajiye shi (sashi sito) bay a fitar da shi daga tawakkali, musamman idan ya zama yana da iyalai; saboda Annabi s a w ya kasance yana sayar da dibinon banun nadir, sa'annan sai ya ajiye wa iyalensa abincin kimanin shekara.

mutum wajen arziki, ba tare da an kudurci cewa shi ke da ikon kansa ba wajen azurtawa, sai dai danfaruwa da shi fiye kudurta cewa shi sababi ne kawai (shine shirka karamar). **3) DOGARON DA YA HALATTA:** Shi ne mutum ya wakilta waninsa, kuma ya dogara a kansa wajen aikata abin da yake da iko a kai kamar saye ko sayarwa. Sai dai duk da haka bai halatta mutum ya ce: na dogara ga Allah sannan gare ka ba, sai dai ya ce: na wakilta ka.

● **GODIYA:** ita ce bayyanar alama da tasirin ni'imar da Allah yayi wa mutum; a zuciyarsa ta hanyar imani, akan harshensa ta hanyar cewa ALHAMDU LILLAH, hakanan kuma a kan gabbai ta hanyar yin ibada. (Ibadar godiya) ana yinta saboda kasancewarta abin nema ne a karan kanta yayin da (ibadar) hakuri kuma saboda waninsa. Kuma ana yinsa (godiya) a zuci ne, harshe da kuma gabbai. Abinda ake nufi da godiya kuwa shi ne: ayi amfani da ni'ima wajen yiwa Allah da'a.

● **HAKURI:** Shi ne barin kai kukan radadin bala'i zuwa ga wanin Allah, da kuma juyar da kai kukan zuwa ga Allah shi kadai. Allah yana cewa: "*ana cikawa masu hakuri ladansu ba tare da kididdiga ba*" manzon Allah (S.A.W) ya ce: "*duk wanda yayi kokarin yin hakuri, Allah zai taimaka masa wajen yin hakuri, kuma babu wata kyauta da aka baiwa dayanku da ta kai kyautar hakuri.*" Bukhari da Muslim ne suka ruwaito shi.

Sayyidina Umar (R.A) yana cewa: babu wani bala'i da ya taba samu na face sai Allah ya sanya min ni'imomi hudu a ciki: tunda bai zamo a cikin addini na ba, kuma bai zamo fiye da yadda ya zo girma ba, kuma ba a haramta min yarda da shi ba, kuma ina neman lada akansa.

Hakuri hawa-hawa ne: Mafi kankanta: shi ne mutum ya bar kai kukansa tare da kyamar bala'in, **Matsakaici:** shi ne barin kai kuka tare da yarda da bala'in **mafi girman daraja:** shi ne godiya ga Allah akan bala'i, duk wanda yayi bakar addu'a ga wanda ya zalunce shi to hakika ya kwatar wa kansa hakkinsa, kuma bai yi hakuri ba.

Hakuri ya kasu gida biyu: (1) hakuri na jiki (ba a kansa muke magana ba a nan) **(2)na zuci:** wanda ake yi akan abubuwan da rai yake so, zuciyar take sha'awa.¹

Duk wani abu da mutum yake gamuwa da shi a duniya, ba zai fita daga dayan biyu ba: (a) ko dai abin da ya dace da son zuciyar; wannan yana bukatar hakuri domin isar da hakkin Allah a cikinsa na godiya da kuma rashin juyar da wani abu daga cikinsa zuwa sabon Allah. **(b) abin da ya saba wa son zuciyar;** shima kuma wannan ya kasu kaso biyu: **(1) hakuri akan yiwa Allah da'a:** dan haka ya wajaba, ayi hakuri

Bujhari/Muslim. **KOKARIN TURE WATA CUTAR DA BATA RIGA TA SAUKA BA** (riga kafi): Baya cikin sharadin tawakkali: barin sabuba da zasu tunkude cutar da bata sauka ba, kamar sa silken yaki, da daure rakuma da akala tare da dogara ga Allah bag a wannan aikin nasa ba, ya kuma zama ya yarda da abinda Allah ya hukunta masa. **4) KAWAR DA CUTAR DA TA RIGA TA SAUKA:** Wannan ya kasu kashi kashi uku: **a-** Sababin ya zama ana da tabbacin yin aikinsa; kamar ruwa da ke gusar da kishi, wannan barinsa baya cikin tawakkali. **B- SABABIN YA ZAMA ANA ZATON AIKINSA:** kamar kaho da makamancisa, wannan aikata su baya warware tawakkali; saboda Manzon Allah s a w yayi amfani da magani, kuma yayi umurni da a nemi magani. **J) SABABIN DA ZATON AIKINSA MAI RAUNI NE DA YAWA;** Kamar lalas.

¹ Wannan nau'in in har hakuri ne ga barin sha'awar ciki da farji to ana (kiransa a larabce): kamewa. Idan kuma a wajen yaki ne sai a kira shi: juriya. Idan kuma wajen shanye fushi ne, sai a kira shi: hakuri. Idan kuma a wajen boye wani al'amari ne: sai a kira shi: rike sirri. Idan kuma hakuri wajen barin abun duniya ne sai a kira shi: gudun duniya (zuhudu). Idan kuma wajen barin wani gwargwado kadan ne sai a kira shi: Wadatar zuci/ wadar zuci (kana'a).

wajan aikata wajiba (farillai) kuma **ana so ayi hakuri** wajan aikata nafiloli. (2)**hakuri akan sabawa Allah:** ya wajaba ayi hakuri wajen barin haram, kuma ana so a bar abinda yake makruhi. (3) **hakuri akan kaddara: wajibi ne** mutum ya kame bakinsa ga barin kai kuka, kuma ya kame zuciyarsa ga barin suka da kuma fushi da kaddara, ya kuma kame gabbansa ga barin yin abin da zai fusatar da Allah kamar koke koke lokacin mutuwa, da kuma marin kunci, da yaga tufafi, da sauransu.

Abin da kuma aka so mutum yayi a cikin wannan kaso shi ne: zuciya ta yarda da abin da Allah kaddara.

SHIN WA YAFI FALALA TSAKANIN MAWADACI MAI GODIYA DA KUMA TALAKA MAI HAKURI? Idan dai mawadaci ya tafiyar da dukiyarsa wajen yiwa Allah da'a (na wajibi da mustahabbi) ko kuma ya adana ta domin hakan, to yafi talaka, amma kuwa idan ya zamanto ya kashe mafi yawan dukiyar ne akan abinda ya halatta, to talaka ya fi shi. Manzon Allah (S.A.W) yana cewa: "**matsayin mai ciyarwa kuma mai godiya kamar matsayin mai azumi ne kuma mai hakuri.**" Ahmad ne ya rawaito shi.

● **YARDA:** shi ne mutum ya samu wadatar zuci; ta yadda zai gamsu ya wadatu da abu (duk karancinsa), wannan ya kan faru ne bayan aiki ya abku, kuma shi yarda da abin da Allah ya kaddara ma mutum na daya daga cikin manya-manyan darajojin makusanta Allah, shi kuma sakamako ne na soyayya da tawakkali. kuma don mutum ya roki Allah ya kawar masa da wani abin ki ba ya kore masa yarda da shi.

● **KHUSHU'I:** shi ne girmama Allah da kuma risina masa da kaskantar da kai a gabansa. Huzaifa yana cewa: " Ahir dinku da khushu'in munafunci, sai aka tambaye shi, menene khushu'in munafunci? Sai ya ce: shi ne ka ga jiki yayi khushu'i amma zuciya ba ta yi ba." ya kuma ce: " farkon abinda zaku fara rasawa a addininku shi ne khushu'i, **kuma duk wata ibada da aka shar'anta khushu'i a cikinta, to girman ladanta ya danganta da yawan khushu'in mutum a cikinta, kamar sallah, saboda manzon Allah (S.A.W) ya ce dangane da masallaci cewa (wani) ba zai sami komai ba cikin ladan sallarsa sai rabinta ko rubu'inta (daya bisa hudun ladanta) ko khumusinta (daya bisa biyar).. har zuwa ushirinta (daya bisa gomanta), watakila ma ba zai sami ladan komai ba, saboda rashin cिकार khushu'i.**

● **FATA:** shi ne duba izuwa fadin rahamar Allah, kishiyarsa kuma shi ne; debe tsammani, yin aiki bisa fata shi yafi daga yinsa akan tsoro, domin (yi akan fatan) shi ya ke sanya mutum ya kyautata wa Allah zato, Allah yana cewa: "Ni ina nan a yadda bawana ya ke zato na" Muslim ne ya rawaito shi. **Shima ya kasu kaso biyu: mafi daukaka:** shi ne kamar mutum yayi aikin da'a, yana fatan samun lada; Nana Aisha tana cewa: "ya Ma'aikin Allah: fadin Allah "**Kuma su ne suke bayar da abinda aka ba su (sai suyi sadaka da shi) alhali zuciyarsu a razane**" shin su ne masu sata da zina da shan giya shi yasa su ke jin tsoron Allah? Sai manzon Allah (S.A.W) yace: **ba haka ba ne ya 'yar gidan Assidik, wadannan su ne su ke sallah, su ke azumi kuma su ke bayar da sadaka, tare da haka suna tsoron kar a ki karbar sadakar ta su. "** **wadannan su ne masu rige-rige wajen ayyukan alheri**" Timizi ne ya rawaito shi. **Daraja ta kasa:** shi ne: mai laifi idan ya tuba ya yi fatan samun gafarar ubangiji, amma mai laifi da ya ke dawwama akan laifinsa, kuma baya tuba, kuma ya zamo yana fatan samun rahamar

Allah, wannan buri ne kawai ba fata ba, kuma irin wannan shi ne ake zargi, amma na farko shi ana sonsa, **domin mumini shi ne wadda ya hada tsakanin ihsani (kyautata aiki kamar yana ganin Allah) da tsoro, shi kuwa munafuki shi ne wanda ya hada tsakanin munana aiki da kuma nitsuwar zuci, ruduwa (kamar ba laifi yayi ba).**

● **TSORO: shi ne damuwar da take riskar zuciya saboda sa ran abkuwar wani abu da ba a so,** idan an tabbatar da faruwar abin kin, to ya zama "Alkhashya" kishiyar wannan kuma shi ne Aminci. shi tsoro ba kishiyar fata (raja'i) ba ne, yana faruwa ne daga fargaba, shi kuma fata yana faruwa ne daga kwadayi. Kuma dole a hada tsakanin soyayya da tsoro da fata. Ibnul kayyim yana cewa: zuciya kamar tsuntsu take a lokacin da ta ke tafiya zuwa ga Allah, soyayya ita ce kan wannan tsuntsu, tsoro da fata kuma su ne fuka-fukai, don haka idan tsoro ya kame zuciya, sai ya kone guraban sha'awa a cikinta, ya kuma kore son duniya. **Tsoro na wajibi:** shi ne wanda yake sanya mutum ya aikata abubuwan da suka wajaba a gare shi, ya kuma bar abubuwan da suka haramta, shi kuma **tsoro na mustahabbi** shi ne: wanda yake sanya mutum ya aikata ayyukan da su ke mustahabbai, ya kuma bar makarukai, amma **ya karkasu: (1) tsoron sirri kuma na ibada;** wannan dole ne ya zamo ga Allah kawai, **idan aka yiwa wanin Allah to an yi babbar shirka,** kamar yadda mushirkai su ke jin tsoron gumakansu don kar su cutar da su ko kuma su haifar musu da wani abin ki. **(2) wanda ya haramta** shi ne barin wajibi ko aikata haram don tsoron mutane. **(3) wanda ya halatta:** kamar tsoro na dabi'a kamar mutum ya ji tsoron kura ko wani abu makamancinta.

● **ZUHUDU** (Gudun duniya) shi ne: **kwadayin mutum ya fice daga abu zuwa ga abin da ya fi shi alkhairi.** Gudun duniya, ya kan hutar da zuciya da gangar jiki, wadda yawan kwadayinta ya kan yawaita damuwa da bakin ciki.. son duniya shi ne jagoran duk wassu laifuka, kyamar ta kuwa sababi ne na kowacce da'a, zuhudu shi ne mutum ya fitar da ita daga zuciyarsa, ba wai mutum ya fitar da ita daga hannunsa ba, alhali zuciyarsa tana so. Wancan shi ake kira zuhudun jahilai, Manzon Allah (S.A.W) ya ce: **"madalla da dukiya ta gari a hannun mutum na gari"** Ahmad ne ya rawaito shi. **Shi kuma talaka dangane da kudi yana da halaye biyar (1) wanda ya guji dukiya saboda baya sonta, kuma yana tsoron sharrinta da shungullanta, wannan ana kiran irinsu masu zuhudu. (2) wanda baya farin ciki da samuwar kudin, kuma baya kyamar su ta yadda hakan zai cutar da shi, irin wadannan su ake kira masu yarda da hukuncin Allah. (3) wanda samun kudi a wajensa yafi rasa su, saboda yana bukatarsu, sai dai kwadayinsa bai kai ya tashi ya neme su ba, sai dai kawai idan sun zo masa a sama, sai yayi farin ciki da su, idan kuma ya zamo sai ya wahala wajen samunsu to ba zai neme su ba, irin wannan shi ake kira me wadatar zuci. (4) wanda ya ke barin kudin saboda samunsu ya gagara, amma shi yana bukatarsu, kuma da zai samu hanyar nemansu da ya nema, koda zai wahala wajen samunsu, wannan shi ne ake kira mai kwadayi. (5) Mutum ya zamo yana tsananin bukatar dukiyar, kamar mai jin yunwa, da wanda yake halin tsaraici wanda ya rasa abin da zai ci da abin da zai sanya (ttufata), wannan shi ake kira mabukaci.**

TATTAUNAWA TA NUTSUWA

Wani mutum Bawan Allah ya hadu da wani mai suna Bawan Annabi, sai Bawan Allah ya kyamaci wannan suna a ransa. Sai ya ce: ya ya za a yi wani ya rika bautar wanin Allah? Sannan ya yi wa Bawan Annabi magana yana cewa: shin kana bautar wanin Allah ne?

Bawan Annabi ya ce: A'a, ni ba na bautar wanin Allah, ni Musulmi ne, ina bautar Allah shi kadai ne.

Bawan Allah: To yaya wannan sunan fa da ya ke kama da sunayen Nasara wurin sa sunayensu! Bawan Masihu, babu bakunci (ba abun mamaki ba ne), domin su Nasara suna bautar Isa (A.S), kuma duk wanda ya ji sunanka kwakwalwar sa za ta ba shi cewar lallai kai kana bautar Annabi (S.A.W) ne, kuma wannan ba shi ne kudurin Musulmi a kan annabinsa ba, sai dai abin da ya wajaba a gare shi ya kudurci cewar lallai Muhammadu Bawan Allah ne kuma Manzon sa ne.

Bawan Annabi: Sai dai kuma Annabi Muhammadu (S.A.W) shi ne mafi alherin mutane, kuma shugaban annabawa, mu muna sanya wannan suna ne domin neman albarka da neman kusanci zuwa ga Allah da matsayin annabi gare shi. Kuma muna neman ceto da dagafa gare shi da wannan. Kar ka bakunci abin; domin dan uwana sunansa: Bawan Husaini, kuma akwai ma babana gabanninsa sunansa Bawan Manzon Allah. Kuma an dade ana sanya wadannan sunaye, kuma suna da yawa a cikin mutane, kuma hakika mun samu iyayenmu a kan haka, kar ka tsananta a kan wannan mas'alar, domin al'amarin mai sauki ne kuma addini saukakakke ne.

Bawan Allah: Wannan abu muninsa ya fi na farko; Shi ne ka nemi taimako wajen wanin Allah a kan abin da ba shi da iko a kansa sai dai Allah, daidai ne wannan da ka ke tambayan Annabi Muhammadu (S.A.W) ne da kansa, ko waninsa daga cikin mutanen kwari, kamar Husaini (R.A) ko waninsa, saboda wannan yana kawo korewar tauhidin da aka umurce mu da shi, da kuma wurin ma'anar (Babu abin bauta wa da gaskiya sai Allah *LAILAHA ILLALLAHU*). Da sannu zan bijiro maka da wasu tambayoyi, domin ka gane girman al'amarin, da kuma sakamakon yin suna da wannan sunan da makamantansa. Kuma ba ni da wata manufa ko wata niyya sai dai gaskiya da bin ta, da kuma bayani a kan bata da nisantarta, da kuma umurni da kyakkyawa da hani daga mummuna. Ga Allah neman taimako ya ke kuma da shi ake dogara, kuma babu tsumi babu dabara sai abin da Allah madaukakin Sarki mai girma Ya yi. Amma kafin wannan ina tuna maka da fadin Allah mai girma da buwaya: “

Lallai ya kasance zancen wadanda suka yi imani, idan aka kira su zuwa ga Allah da Manzonsa domin ya yi hukunci a tsakaninsu, sai su ce mun ji kuma mun bi”.

Da kuma fadarsa: “*Idan ku ka yi jayayya (musu) cikin wani abu, to ku mayar da shi zuwa ga Allah da Manzonsa in kun kasance kun yi imani da Allah da ranar karshe”.*

Bawan Allah: Kai ne ka ce ka kadaita Allah, kuma ka shaida cewa lallai babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, shin ko za ka iya bayyana min ma'anarta?

Bawan Annabi: Tauhidi shi ne ka yi imani lallai Allah samamme ne, kuma shi ne ya halicci sammai da kasa. Kuma lallai shi ne ya ke halitta matacce kuma mai jujjuya halittu, kuma shi ne mai azurtawa kuma masani, wanda ya fi kowa sani kuma mai iko.

Bawan Allah: Da wannan shi ne kawai ya kasance Tauhidi, da Fir'auna da mutanensa da Abu-Jahal da waninsu ma sun zamo masu kadaita Allah, domin su ba

su jahilci wanann al'amarin ba, kamar mafi yawa daga cikin Mushirkai. To shi Fir'aunan nan da ya yi ikirarin Allantaka, ya kasance yana cewa a cikin ransa; lallai akwai Allah, kuma shi ne mai jujjuya halittu. Kuma dalili a kan haka fadar Sa madaukaki: **“Kuma suka yi karyata, alhalin zukatansu sun nutsu da su; domin zalaunci da girman kai”**.

Kuma hakika wannan tabbatarwar ta bayyana karara yayin da halaka ta riske shi. Sai dai abin da ya ke hakika Tauhidin da aka aiko manzanni saboda shi kuma aka saukar da littattafai da shi kuma aka yaki kuraishawa saboda shi, shi ne: Kadaita Allah da bauta. Ibada kuwa: Wani suna ne da ya tattara duk wani abin da Allah ya ke so kuma ya yarda da shi, na daga zance ko aiki, a fili da boye. Shi kuma abin bauta (a cikin kalmar shahada) shi ne babu abin bautawa da gaskiya sai Allah. (Ma'anarsa abin bautar da ibada ba ta inganta sai wacce aka yi ta a gare Shi).

Bawan Allah: Shin kuma ka san me ya sa aka aiko da manzanni bayan kasa, farkonsu Nuhu (A.S)?

Bawan Annabi: Sai dai saboda su kira mushirkai zuwa bautar Allah shi kadai, kuma su bar duk wani wanda ya yi tarayya da Shi Mai Girma da daukaka.

Bawan Allah: To menene dalilin yin shirkar mutanen Annabi Nuhu (A.S)?

Bawan Annabi: Ban Sani ba.

Bawan Allah: Allah Ya aiko Annabi Nuhu zuwa ga mutanensa ne yayin da suka wuce iyaka wurin mutanen kwarai. Su ne *Wadda da Suwa'a da Yagusa, da Ya'uka da Nasra*.

Bawan Annabi: Ka na nufin shi *Wadda da Suwa'a* da sauransu sunaye ne na mutane salihai ba sunayen manyan kafirai ba?

Bawan Allah: E! wadannan sunaye ne na mazajen kwarai, mutanen Nuhu suka dauke su abubuwan bauta, kuma Larabawa suka bi su akan haka, kuma dalili a kan haka kuwa shi ne abin da ya zo daga dan Abbas, yardar Allah ta tabbata a gare su, lallai shi ya ce: *“Gumakan nan da suka kasance a cikin mutanen Nuhu sun zamo wa Larabawa abin bauta daga baya. Shi Wadda ya kasance na Kalbi ne a Daumati Jandal, shi kuma Suwa'a ya kasance na Huzail. To amma shi Yagusa ya kasance na Murad ne, sannan da 'ya'yan Gudaif a wani yanki na Saba'i, amma shi Ya'uka ya kasance na Hamdan ne, shi kuma Nasru ya kasance ga Humair na iyalan Zil-kila'a. Sunayen wasu mazajen kwarai ne daga mutanen annabi Nuhu, yayin da suka mutu sai shaidan ya yi wahayi ga mutanensu da su yi wani gini (mutum-mutuminsu) a mazauninsu da suke zama da wasu gumaka kuma su kira su da sunayensu, sai suka yi amma ba su bauta musu ba, har sai da suka wuce kuma ilimi ya share sai aka fara bautarsu”*. (Bukhari)

Bawan Annabi: Wannan magana ce mai ban mamaki!

Bawan Allah: Ka na son in gaya maka wani abu da ya fi wannan ban mamaki? Shi ne ka sani lallai cikamakon Annabawa, shugabanmu, annabi Muhammad (S.A.W) Allah ya aiko shi ne zuwa ga mutanen da suke neman gafara kuma suke bauta kuma suke dawafi su yi sa'ayi su yi hajji, kuma su yi sadaka. Sai dai kuma su ne suka sanya wani sashen halittu su zamo tsani tsakaninsu da Allah, suna cewa: Muna neman kusanci zuwa ga Allah ta hanyarsu, kuma muna neman cetonsu a wajensa, kamar mala'iku, da annanbi Isa (A.S), da kuma wasu mutane na gari bayansu, sai Allah ya aiko Annabi Muhammad (S.A.W) ya jaddada musu addinin babansu Annabi Ibrahim

(A.S) da kuma ya gaya musu cewa lallai wannan kusanci da kuduri (akida) hakki ne wanda ya kebantu ga Allah, wani abu daga cikinsa ba ya inganta ga wani wadda ba shi ba. Shi ne mahalicci shi kadai ba shi da abokan tarayya, babu mai azurtawa sai shi, da sammai bakwai da abin da yake cikinsu da kuma kassai bakwai da abin da yake cikinsu dukkan su bayinsa ne, kuma suna karkashin mulkinsa da tafiyarwarsa.

Bawan Annabi: Wannan magana ce mai hadari kuma mai ban mamaki. Shin ko akwai dalili a kan haka?

Bawan Allah: Akwai dalilai masu yawa. Daga ciki akwai fadarsa mai Girma da daukaka: “ *Ka ce musu, wa yake azurta ku daga sama da kasa, kuma waye ya mallaki ji da gani kuma wa ya ke fitar da rayayye daga matacce kuma ya fitar da matacce daga rayayye, kuma wa yake jujjuya al’amura, da sannu za su ce Allah ne, to, ka ce ba za ku ji tsoro ba*”. “ *Ka ce kasa da abin da ke cikinta na waye in kun kasance kun sani. Da sannu za su ce na Allah ne, ka ce ba za ku yi tunani ba. Ka ce wanene ubangijin sammai bakwai kuma ubangijin al’arshi mai girma. Da sannu za su ce na Allah ne, to ba za ku ji tsoro ba. Kuma wanene mulkin dukkan komai ya ke hannunsa, kuma shi ya ke makwabtaka ba a yi masa makwabtaka, in kun kasance kun sani. To da sannu za su ce na Allah ne, to ka ce ta yaya a ke karkatar da ku*”.

Kuma mushirkai sun kasance suna amsa kira a hajji (TALBIYYA) da fadarsu: Na amsa maka ya ubangiji na amsa maka, na amsa maka babu wani abokin tarayya a gare ka. Sai dai wannan abokin tarayya da ya ke naka ne, ka mallake shi da abin da ya mallaka. To sanin mushrikan Kuraishawa da cewa lallai Allah shi ne mai jujjuya dukkan halittu, ko abin da ake kira (Tauhidi rububiyya); kadaita Allah da halitta, da mulki da jujjuyawar al’amura) bai shigar da su Musulunci ba, kuma lallai manufarsu cewa mala’iku ko annabawa ko waliyyai da suke neman cetonsu, da neman kusancinsu zuwa ga Allah da wannan shi ne ya halatta jinin su da dukiyoyinsu. To da wannan ya ke wajaba juya addu’oi duk zuwa ga Allah, kuma dukkan alwashi ga Allah, da yanka dukkansu zuwa ga Allah, da kuma neman taimako duka zuwa ga Allah, da kuma dukkan bangarorin ibada dukkansu zuwa ga Allah.

Bawan Annabi: Idan Tauhidi bai zamo cewa shi ne tabbatar da samuwar Allah da ikonSa ga halittu -kamar yadda ka ke dauka (riyawa) ba-, to yaya abin ya ke?

Bawan Allah: Tauhidin da aka aiko Manzanni saboda shi, kuma Mushirkai suka ki yin furuci da shi, shi ne: Kadaita Allah da bauta, ba za a juyar da wani daga cikin nau’in ibada ga waninsa ba, kamar addu’a da alwashi da yanka da neman agaji da neman taimako da sauransu. To wannan tauhidin shi ne ma’anar fadarka: Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, domin abin bauta a wurin mushirikan kuraishawa shi ne wannan da suke nufi da wadannan bautar, ya kasance mala’ika ne ko annabi, ko waliyi, ko wata bishiya ko wani kabari, ko wani aljani, kuma su ba su nufin cewa lallai abin bauta shi ne mahalicci, mai azurtawa mai juya al’amura domin su sun san cewa lallai dukkan wannan yana ga Allah shi kadai kamar yadda ya gabata. To sai Annabi (S.A.W) ya zo musu yana kiransu zuwa ga kalmar tauhidi “ Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, da kuma aiwatar da ma’anarta, ba furuci da ita kawai ba”.

Bawan Annabi: Kamar kai kana so ka nuna mana cewa, lallai mushirkan kuraishawa sun fi da yawa daga cikin Musulmin zamaninmu sanin ma’anar La’ila ha Illallahu?

Bawan Allah: E! Kuma wannan abu ne wanda ya ke faruwa mai ciwo, domin lallai kafirai jahiliyya sun san cewa lallai manufar Annabi (S.A.W) da wadannan kalmomi shi ne kadaita Allah wurin bauta, da kuma kafirce wa wani abin bauta ba shi ba da gujewa daga gare shi, domin lallai lokacin da aka ce musu, su ce: Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, sai suka ce: “*Shin za ka sanya Allolinmu su zamo Allah daya, lallai wannan wani abu ne mai ban mamaki*”.

Tare da imaninsu cewa lallai Allah shi ne mai jujjuya al’amuran halittu, to idan ya kasance jahilan kafirai sun san wannan, to abin mamaki ga wanda ya ke ikirarin Musulunci kuma shi bai san abin da wannan kalmar ta ke nufi ba daga abin da jahilan kafirai suka sani. Sai dai ma ya rika zaton lallai wannan shi ne yin furuci da haruffanta ba tare da kudurtawar zuciyar da wani abu na daga ma’anarta ba, kuma mai hazaka daga cikinsu ne yake zaton lallai ma’anarta shi ne : Ba wanda ya ke yin halitta kuma ba wanda ya ke azurtawa, ba kuma wanda ya ke jujjuya al’amura sai Allah. Babu wani alheri a wurin mutanen da suke ikirarin Musulunci amma kuma jahilan kafiran kuraishawa ma sun fi su sanin ma’anar La’ila ha Illallahu.

Bawan Annabi: Sai dai ni kuma ba na shirka da Allah, saboda na shaida ba mai yin halitta kuma babu mai azurtawa, babu kuma mai amfanarwa ko cutarwa sai Allah, Shi kadai ba shi da abokin tarayya, kuma lallai Annabi Muhammadu (S.A.W) ba ya mallakar wa kansa amfani ko cutarwa, ballantana Aliyu da Huasaini da Abdulkadiri da wasunsu. Sai dai ni mai laifi ne, su kuma salihan bayi ne suna da matsayi a wurin Allah, ina neman su cece ni da matsayinsu a wurinsa (Allah).

Bawan Allah: Ina amsa maka da abin da ya gabata, wadda kuma shi ne lallai wadanda Annabi ya yake su sun yi ikirari da abin da ka ambata kuma sun tabbatar da cewa gumakansu ba sa iya aiwatar da komai, kuma suma suna nufin kusanci ne da ceto, kuma an gabatar da dalilai a kan haka daga Alkur’ani.

Bawan Annabi: Amma wadancan ayoyin an saukar da su ne a kan masu bautar gumaka, to, ta yaya za ku sanya annabawa da mutanen kwarai kamar gumaka?

Bawan Allah: Mun yi bayani mun kuma gane cewa wasu sashen gumakan an sa musu sunayen mutanen kwarai ne, kamar lokacin Annabi Nuhu (A.S). Kuma lallai kafirai ba sa nufin komai daga gare su sai neman ceto a wurin Allah, domin lallai suna da wani matsayi a wurinsa. Dalili a kan haka shi ne, Allah Mai Girma da Buwaya Ya ce: “*Wadanda suke rikar wasu ba shi ba su zama majibintar al’amuransu, sai su ce: ba mu bauta musu ba sai don su kusantar da mu zuwa ga Allah kusantarwar daraja*”.

Amma kuma fadarka: Ta yaya za ka sanya annabawa da waliyai gumaka? Sai mu ce: lallai su kafiran da aka aiko masu annabi (S.A.W) daga cikinsu akwai ma su rokon (bautar)waliyai, wadanda Allah Yake cewa a kansu: “*Su ne wadanda suke kira, suna neman tsani zuwa ga ubangijinsu, -wanene ya fi kusanci- da fatan rahamarSa kuma suna tsoron azabarSa, lallai azabar ubangijinka ta kasance abar gujewa ce*”.

Daga cikin su kuma akwai masu rokon annabi Isa (A.S) da mahaifiyar sa, hakika Allah Madaukaki Ya ce: “*Kuma lokacin da Allah Ya ce ya Isa dan Maryama: shin kai ne ka ce da mutane, 'Ku rike ni, ni da mahaifiyata abubuwan bauta, koma bayan Allah'?*”

Kuma daga cikinsu akwai masu rokon mala’iku, hakika Allah madaukaki Ya ce: “*Kuma ranar da zai tattara su baki daya, sannan ya ce da mala’iku, shin wadannan*

ku suka kasance suke bauta wa”.

Ka yi la’akari da wadannan ayoyi, hakika a cikinsu Allah ya kafirta wadanda suka yi nufin gumaka, ya kuma kafirta wadanda suka nufi mutanen kwarai daga annabawa da mala’iku da waliyai akan matsayi daya. Kuma Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya yake su a kan haka, kuma bai bambanta tsakaninsu ba a kan haka.

Bawan Annabi: Sai dai kuma su kafiran suna neman wani amfani daga gare su, amma ni na shaida lallai Allah shi ne mai amfanarwa ko cutarwa mai iko akan komai, kuma ni ba na neman komai sai daga gare shi Mai Girma da Buwaya, su kuma salihai ba su da wani iko a cikin al’amarin, sai dai nakan nufe su ne ina fatan cetonsu daga wurin Allah.

Bawan Allah: Wannan maganar taka ita ce irin maganar kafirai dai-dai da dai-dai, kuma dalili a kan haka fadar Allah Mai Girma da Buwaya: “***Kuma suna bauta wa wasu koma bayan Allah wadanda ba za su cutar da su ba kuma ba za su amfane su ba suna cewa wadannan su ne masu cetonmu a wurin Allah***”

Bawan Annabi: Amma ni ba na bautar kowa sai Allah, Shi kuwa fakewa a gare su da kiran su ba bauta ba ne!

Bawan Allah: Sai dai kuma ni zan tambaye ka: Shin za ka tabbatar cewa Allah ya wajabta maka kebe shi da bauta, kuma hakkinsa ne a kan ka? kamar yadda ya ke cikin fadarSa Madaukaki: “***Ba a umurce su da komai ba, sai domin su bauta wa Allah, suna ma su tsarkake addnini gare shi, suna masu karkata zuwa ga addinin gaskiya***”.

Bawan Annabi: E! ya wajabta haka a kaina.

Bawan Allah: To zan nemi ka bayyana min abin da Allah Ya wajabta a kan ka, wadda kuma shi ne tsarkake bauta?

Bawan Annabi: Ban fahimci abin da ka ke nufi da wannan tambayar ba, sai ka yi min bayani.

Bawan Allah: Saurare ni in yi maka bayani. Allah madaukakin Sarki Ya ce: “***Ku roki ubangijinku kuna masu kankan da kai kuma a boye, lallai Shi ba ya son ma su ketare iyaka***”.

Shin addu’a bauta ce ga Allah Mai Girma da Buwaya ko kuwa a’a?

Bawan Annabi: Haka ne, shi ne tushen ibada, kamar yadda ya zo a hadisi: “***Addu’a ita ce Ibada***” (Ahmad da Abu Dawud).

Bawan Allah: Tun da dai ka tabbatar cewa bauta ce ga Allah kuma ka kira Allah dare da rana saboda tsoro ko kwadayin rahamarsa a kan wata bukata, sannan kuma sai ka kira wani annabi ko mala’ika ko wani Salihi da ke kabarinsa a kan wannan bukatar, to shin ka yi shirka a cikin wannan bauta?

Bawan Annabi: E! na yi shirka, kuma wannan zance ne na gaskiya kuma a bayyane.

Bawan Allah: Bari in yi maka wani misali daban: shi ne idan ka san zancen Allah Mai Girma da Buwaya: “***Kuma ka yi salla game da godewa ubangijinka, kuma ka soke abin layyanka***”.

Kuma idan ka yi biyayya ga wannan umarni daga Allah kuma ka yi yanka ka soke (dabba) domin Sa. Shin yankanka da sokewarka bauta ce ga Mai Girma da daukaka ko a’a?

Bawan Annabi: E! shi ma ibada ce.

Bawan Allah: to, idan ka soke dabba saboda wani abin halitta - Annabi ko aljani ko waninsu tare da Allah, shin ka yi shirka a cikin wannan bautar?

Bawan Annabi: E! Wannan shirka ce ba tare da wata shakka ba.

Bawan Allah: Ni na yi maka misali da addu'a da yanka ne, domin addau'a ita ce mafi karfin nau'oin ibada na magana. Yanka kuma mafi karfin nau'o'in ibada na aiki, ba wai ibadar ta takaitu a kansu ba ne, A'a (ita ibada) ta game dukkan wadannan, haka kuma alwashi ya shiga ciki, rantsuwa da neman tsari da neman taimako, da wasunsu. Sai dai su mushirikai wadanda aka saukar da Alkur'ani a cikinsu, shin sun kasance suna bautar mala'iku ko mutanen kwari ko (gunkin) Lata da wasun wadannan?

Bawan Annabi: E! sun kasance suna aikata haka.

Bawan Allah: Sa 'annan ibadarsu a gare bata kasance ba sai cikin addu'a, yanka da neman tsari, da neman taimako, da neman mafaka. Saboda ai sun tabbatar cewa su bayin Allah ne, kuma a karkashin gudanarwanSa, kuma Allah Shi ne wanda Ya ke jujjuya al'amura. Sai dai suna rokonsu da fakewa zuwa gare su ne don matsayinsu, da kuman neman ceto! Wannan kuma shima a bayyane ya ke karara.

Bawan Annabi: Shin kana musa -ya kai Bawan Allah- cewa Manzon Allah (S.A.W) zai yi ceto, kuma kana barranta daga gare ta?

Bawan Allah: A'a! ba na musu hakan, kuma ba na barranta masa, sai dai ma na bada fansarsa da uwata da ubana. Mai neman ceto, wadda kuma za a karbi cetonsa (S.A.W), kuma ina fatan samun cetonsa. Sai dai ceto dukkansu na Allah ne, kamar yadda Allah Madaukaki Ya ce: *“Ka ce dukkan ceto na Allah ne baki daya”*

Kuma ba zai yiwu ba (akarbi ceton mai ceto ba) har sai bayan Allah Ya yi izini, kamar yadda Allah Ya ce: *“Wanene wanda yake yin ceto a wurinSa, face da izininSa”*.

Kuma wani ba ya samun ceto har sai bayan Ya yi izini a gare shi. Kamar yadda Allah Ya ce: *“Ba za su yi ceto ba face ga wanda Ya yarda”*.

Kuma shi (Allah) ba ya yarda da komai sai dai kadaita Allah. Kamar yadda Allah madaukaki Ya ce: *“Duk wanda ya nemi wani addini wanda ba Musulunci ba, to ba za a karba daga gare shi ba, kuma ranar Lahira yana cikin ma su asara”*

Idan ceto dukkansu ya kasance na Allah ne, kuma ba zai kasance ba sai da izininSa, kuma Annabi (S.A.W) ko waninsa ba zai ceci wani ba har sai Allah Ya yi izini, kuma ba zai yi izini ba sai ga ma'abota kadaita Allah, hakika ya bayyana cewa lallai ceto dukkaninsa na Allah ne, to ni ina neman sa daga gare Shi, da cewa ta: Ya Ubangi kar Ka haramta min cetonsa (S A W), Allah Ka sanya cetonsa a kaina, da makamancin haka”.

Bawan Annabi: Mun hadu (MUN YIITTIFAKI) kan cewa bai halatta mutum ya nemi wani abu daga wurin wani da bai mallake shi ba, shi kuma Annabi (S.A.W) Allah Ya ba shi ceto, kuma saboda an ba shi, sai ya zama ya mallake shi, to da wannan ne ya halatta in nemi abin da ya mallaka daga gare shi, wannan ba zai kasance shirka ba.

Bawan Allah: E! wannan magana ce ingantacciya, da a ce Allah Mai Girma da Buwaya bai hana ka aikata haka ba, Sai dai ga yadda Allah madaukaki Ya ce: *“Kar ku kira wani tare da Allah”*.

Kuma neman ceto addu'a ce, kuma kamar yadda Allah ne Ya ba wa Annabi (S.A.W) damar ceto, Shi ne kuma Ya hana ka nema ko wane irin ceto daga wajen

wani in ba Shi ba. Bayan haka kuma lallai Allah Ya ba wa wasu daga cikin halittunsa damar yin ceto. Ya inganta lallai Mala'iku suna yin ceto da 'yan yara – ma'ana: yaran da suka rasu kafin su balaga-, kuma waliyyai ma suna yin ceto. Shin kana cewa: Lallai Allah Ya ba su ceto, saboda haka ya halatta in nema daga gare su? To idan ka fadi haka, ka koma wa bautar salihai wadda Allah Ya ambata a cikin Littafinsa kenan, idan kuma ka ce a'a, to maganarka cewa: "Allah Ya ba shi ceto, kuma ni ina neman abin da Allah Ya ba shi daga wajensa", ta baci.

Bawan Annabi: Sai dai ni, ba na hada bautar Allah da ta wani, kuma neman alfarfar salihai ba shirka ba ce.

Bawan Allah: Shin kana tabbatar da cewa lallai Allah Ya haramta shirka fiye da yadda Ya haramta zina, kuma lallai Allah ba Ya gafarta wa wanda Ya yi shirka?

Bawan Annabi: E! na tabbatar da haka, kuma wannan a bayyane ya ke a cikin zancen Allah Madaukakin Sarki.

Bawan Allah: Kai yanzu ka kore wa kanka shirkar nan da Allah Ya haramta, shin za ka iya –ina hada ka da Allah- ka bayyana min mecece shirka da Allah wadda kai ba ka afka ciki ba, kuma ka kore ta a kanka?

Bawan Annabi: Shirka ita ce bautar gumaka, da fuskanta zuwa gare su, da neman su da kuma jin tsoronsu.

Bawan Allah: Menene ma'anar bautar gumaka? Shin kana zaton kafiran kuraishawa sun tabbatar cewa wadannan itatuwan da duwatsun suna halittawa ne ko azurtawa ko jujjuya al'amuran wadanda suka kera su?....Su ba sa tabbatar da wannan kamar yadda na ambata maka.

Bawan Annabi: Ni kuma ba na tabbatar da haka, sai dai duk wanda ya nufi wani sassake ko ya yi addu'a, ya yi yanka dominsa, sai ya ce: lallai shi yana kusanto da mu zuwa ga Allah kusanci na alfarma, kuma Allah Yana kange mu daga albarkacinsu, to wannan ita ce bautar gumaka da nake nufi.

Bawan Allah: Ka yi gaskiya, amma kuma wannan shi ne aikinku a wurin duwatsu ko gine-gine, ko kuwa wasu katangu da suke kan kabarinsu da wasunsu. Amma fadirka: Shirka ita ce bautar gumaka! Shin kana nufin cewa shirka ta ke bantu ne ga wanda ya aikata wannan kawai? Kuma lallai dogaro a kan mutanen kwarai da kiransu ba ya shiga cikin abin da ake kira shirka?

Bawan Annabi: E! wannan ita ce manufa ta.

Bawan Allah: To kuma ina ka ke game da ayoyi masu yawa wadanda a cikinsu Allah Ya ambaci haramcin dogaro da annabawa ko mutanen kwarai da kuma fakewa da mala'iku da wasunsu, kuma Ya kafirta wanda ya aikata haka, kamar yadda na yi maka bayani a baya kuma na ba ka dalili a kai?

Bawan Annabi: Sai dai wadanda su ke kiran mala'iku da annabawa ba a kafirta su da wannan, sai dai ana kafirta su da abin da suke fada cewa: "lallai mala'iku 'ya'yan Allah ne, kuma annabi Isa dan Allah ne". To mu kuma ba mu ce Abdulkadir dan Allah ne, ko kuma Zainab 'yar Allah ce ba.

Bawan Allah: Amma danganta da zuwa ga Allah wannan kafirci ne mai cin gashin kansa; Allah Madaukakin Sarki Ya ce: *“Ka ce shi ne Allah Makadaici. Allah wanda ake nufinSa da bukata. Bai haifa ba kuma ba a haife shi ba. Kuma babu daya*

da ya kansance tamka a gare Shi”

To duk wanda ya yi jayayya a kan wannan hakika ya kafirta ko da bai ja da karshen surar ba. Kuma Allah madaukaki ya ce: “*Allah bai riki wani da ba, kuma ba wani ubangiji a tare da shi, da haka ne da kowane ubangiji ya tafi da abin da ya halittta, da kuma sashen su ya yi dagawa a kan sashe*”.

Sai ya bambance tsakanin kafirai, kuma dalili a kan haka, lallai wadanda suka kafirta da rokon Lata tare da kasancewarsa mutum ne na kwarai ba su sanya shi dan Allah ba, kuma wadanda suka kafirta da bautar aljannu su ma ba su sa su hakan ba. Bayan haka kuma shugabannin mazhabobin Musulunci guda hudu sun ambata a fagen (hukuncin mai ridda) cewa lallai idan musulmi ya yi ikirarin cewa lallai Allah Yana da da, to ya yi ridda, kuma idan ya yi shirka da Allah ma, ya yi ridda. Suna bambancewa tsakanin nau’oin biyu.

Bawan Annabi: Sai dai Allah Yana cewa: “*Ku saurara! Lallai Waliyyan Allah (masoyan Allah) babu tsoro a gare su kuma ba za su yi bakin ciki ba*”.

Bawan Allah: Lallai mu mun yi imani wannan gaskiya ne, kuma muna kudurtarsa, sai dai kuma ba a bautar su, kuma mu ba komai muke kyama ba sai bauta musu tare da Allah, da tara su da shi (cikin ibada), in ban da haka ba, dole ne a gare ka son su da bin su, da tabbatar da girmansu, kuma ba ya jayayya da girman waliyai sai dai ma’abota bidi’a (yan bidi’a). Kuma addinin Allah na tsakanin hanyoyi biyun, kuma shiriyar ce tsakanin bata biyu, kuma gaskiya ne tsakanin barna biyu.

Bawan Annabi: Wadanda aka saukar da Alkur’ani a cikinsu basu shaida babu abin bauta da gaskiya sai Allah ba, kuma sun karyata Manzon Allah (S.A.W), haka kuma suna karyata tashin kiyama, kuma sun karyata Alkur’ani, suka ce sihiri ne, Amma mu kuma mun shaida babu abin bauta da gaskiya sai Allah, kuma lallai annabi Muhammadu (S.A.W) manzon Allah ne, kuma mun gaskata Alkur’ani, kuma mun yi imani da tashin kiyama, kuma muna salla, kuma muna azumi, to ta yaya za ku sanya mu, mu zamo kamar su?

Bawan Allah: sai dai kuma babu sabani a tsakanin malamai dukkansu cewa mutum idan ya gaskata Manzon Allah a cikin wani abu ya kuma karyata shi a wani abu, to lallai shi kafiri ne ba za a sanya shi cikin Musulmai ba, haka kuma idan ya yi imani da wani sashe na Alkur’ani ya yi jayayya da wani sashensa, kamar wanda ya tabbatar da Tauhidi ya musanta salla, ko ya tabbatar da tauhidi da salla ya musanta wajibcin zakka, ko ya musanta azumi, ko ya tabbatar da duka ya musanta azumi, ko ya tabbatar da dukkansu ya musanta wajibcin Hajji, kuma lokacin da wasu mutane ba su mika wuya ba ga al’amarin Hajji a zamanin Annabi (S.A.W) sai Allah ya saukar a kansu: “*Lallai Allah ya sanya a kan mutane su ziyarci dakin Allah ga wanda ya sami iko zuwa a gare shi, duk wanda ya kafirce, lallai Allah mawadaci ne ga dukkan talikai*”.

Kuma idan ya musanta tashin kiyama ya kafirta a haduwar malamai. Saboda haka ne Allah ya bayyana a cikin littattafanSa, lallai duk wanda ya yi imani da wani sashe kuma ya kafirce wa wani sashe to shi kafiri ne na gaskiya, an yi umurni da daukar Musulunci baki daya duk wanda ya dauki wani abu ya bar wani abu to hakika ya kafirta, to shin kai ka tabbatar da lallai duk wanda ya yi imani da wani sashe ya bar wani ya kafirta?

Bawan Annabi: E! na tabbatar da haka kuma hakan a bayyane ya ke cikin Alkur’ani

Mai Girma.

Bawan Allah: Idan kai ka tabbatar cewa wanda ya gasgata Manzon Allah (S.A.W) a cikin wani abu, ya kuma musa wajibcin salla, ko kuma ya tabbatar da komai sai dai tashin kiyama to shi kafiri ne. Jininsa da dukiyarsa sun halatta a haduwar malaman mazhabobi dukkansu. Kuma hakika Alkur'ani ya yi furuci da shi kamar yadda ya gabata, sai ka sani lallai tauhidi shi ne mafi girman wajibin da Annabi (S.A.W) ya zo da shi kuma ya fi girman salla da zakka da hajji, to ta yaya idan mutum ya yi musun wani abu daga wadannan al'amura zai kafirta ko da ya yi aiki ada dukkan abin da Manzon Allah (S.A.W) ya zo da shi, idan ya musanta tauhidin nan da shi ne addinin Manzanni dukkansu, ba zai kafirta ba? Tsarki ya tabbata ga Allah. Menene ya fi wannan jahilcin ban mamaki?

Kuma ka yi la'akari da sahabban Manzon Allah (S.A.W) ya yin da suka yaki Baniy Hanifata a garin yamamah, alhali kuma sun musulunta tare da Manzon Allah (S.A.W) kuma sun shaida babu abin bauta da gaskiya sai Allah, kuma Muhammadu Manzon Allah ne, kuma suna salla, suna kuma kira zuwa yin ta.

Bawan Annabi: Sai dai kuma su sun shaida cewa lallai musailamat annabi ne, mu kuma muna cewa: Babu wani annabi bayan Muhammad (S.A.W).

Bawan Allah: To sai dai kuma ku kuna daukar Aliyu (R.A) ko Aabdulkadir ko wasu ba su ba daga annabawa ko mala'iku zuwa martabar mai ikon a kan sammai da kassai, to idan ya kasance daga wani mutum zuwa martabar annabi kafirci ne, kuma ya halatta dukiyarsa da jininsa, kuma furuci da shahada ba zai yi masa amfani ba, haka kuma salla, to ai wanda ya daga martabarsa zuwa matsayin Allah shi ya fi cancanta da wannan hukuncin. Haka ma wadanda Aliyu (R.A) ya kona su da wuta, dukkansu suna ikirarin musulunci, kuma su mutanan Aliyu ne (R.A) kuma sun koyi karatu a wurin sahabbai amma sun dorawa Aliyu (R.A) abin da suka kudurta a kan Abdulkadiri da wassu ba shi ba, to ta yaya sahabbai suka hadu a kan kisansu da kafirtasu? Shin kana zaton sahabbai suna kafirta Musulmai?! Ko kuwa kana zaton yin wannan kudurin ga wani shugaba ko makamantansa ba zai cutar ba, amma shi kuma yin kuduri a kan Aliyu (R.A) yana kafirtarwa?

Kuma ana cewa: Idan mutanen farko sun kasance ba a kafirta su ba, sai don kasancewar sun hada tsakanin shirka da kuma karyata Manzon (S.A.W) da Alkur'ani da kuma kin tashin kiyama, da wasun wadannan, to menene ma'anar wannan babin da malamai suka ambata a kowace mazhaba “ Babi a kan hukuncin mai ridda” wadda shi ne Musulmin nan da ya kafirta bayan Musuluncinsa, sannan suka ambato abubuwa masu yawa, wadanda ko wane nau'i daga ciki yana kafirtarwa, kuma yana halarta jinin mutum da dukiyarsa, har ma suka ambaci wasu kananan abubuwa masu sauki a wurin wanda ya aikata su, kamar wata kalma (da mutum zai ambaceta) da harshensa ba tare da (ya kudurce ta) a zuciyarsa ba, ashe tana cikin abubuwan da Allah ya kyamata, ko ya ambace ta ta fuskar ba'a ko wasa.

Haka wadanda Allah Madaukaki ya ce a kansu: “*Ka ce: shin da Allah ne da ayoyin Sa da manzonSa ku ka kasance ku ke yi wa izgili, kar ku nemi uzuri, hakika kun kafirta bayan imaninku*”.

Wadannan wadanda Allah Ya bayyana karara cewa su sun kafirta bayan imaninsu,

kuma suna tare da Manzon Allah (S.A.W) a yakin (Tabuka) sun fadi wata magana da suke fadin ta ta fuskar ba'a (isgili).

Ana karawa da cewa: Abin da Allah ya ba da labari a kan Banu-Isra'ila tare da Musuluncinsu da iliminsu da kuma gyaruwarsu cewa su ce wa Annabi Musa: *“Ka samar mana da wani abin bauta”*

Da kuma fadin wassu mutane daga sahabban Annabi (S.A.W) ka sanya mana wata bishiya da zamu rika rataya tokobinmu muna neman albarka, Sai Manzon Allah ya yi rantsuwa lallai wannan shi ne irin zancen Banu Isra'ila: *“Ka sanya mana abin bauta kamar yadda suke da abin bauta”*.

Bawan Annabi: Amma su Banu Isra'ila, da wadanda suka nemi Annabi (S.A.W) ya sanya masu wata bishiya ta neman albarka ba su kafirta ba da haka?

Bawan Allah: Amsar ka ita ce lallai Banu Isra'ila da wadanda suka tambayi Annabi (S.A.W) ba su aikata ba, da kuwa sun aikata haka da sun kafirta, kuma lallai wadanda Manzon Allah ya hana su da ba su yi masa biyayya ba, kuma su ka riki wannan bisiyar “ZATA ANWAD” bayan ya hane su da sun kafirta.

Bawan Annabi: Sai dai kuma wani abu da ban gane ba shi ne, a cikin labarin Usama bn Zaid (R.A) lokacin da ya kashe wanda ya ce “Lailaha Illallahu” da kuma kyamar da Annabi (S.A.W) ya yi a kansa da fadinsa: *“An umurce ni da in yaki mutane, har sai sun ce babu abin bautawa da gaskiya sai Allah”*

To ta yaya zan gwama (hada su; don a zahirinsu kamar suna karo) tsakanin abin da ka fadi da wadannan hadisai guda biyu? Ka shiryar da ni, Allah ya shiryar da kai.

Bawan Allah: Yana daga abin da aka sani; lallai Annabi (S.A.W) ya yaki Yahudawa kuma ya kama fursunoni daga cikinsu, alhali ya same su suna cewa: Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah. kuma lallai sahabbansa sun yaki (Banu Hanifa) kuma suna shaidawa babu abin bautawa da gasakiya sai Allah, kuma lallai Muhammadu Manzon Allah ne, kuma suna salla. Haka kuma wadanda Aliyu ya kona su. Kuma kai ka tabbatar cewa duk wanda ya musa kasancewar tashin kiyama ya kafirta kuma ya halatta a kashe shi, ko da kuwa ya ce “**LAILAHA ILLALLAHU**”, kuma lallai duk wanda ya yi musun wani abu daga cikin rukunnan Musulunci ya kafirta kuma za a kashe shi ko ya fade ta, to ta yaya ba za ta yi ma shi amfani ba idan ya musanta wani daga bangarori? Sai kuma ta yi masa amfani idan ya musanta kadaita Allah wanda shi ne tushen addinin Manzanni, kuma shi ne kan al'amari (LA ILAHA ILLALLAHU RA'ASUL ISLAM)? La'alla ba kafahimci ma'anar wadannan hadisan ba?

Amma hadisin Usama: to shi ya kashe mutumin da ya yi ikirarin Musulunci domin shi yana zaton bai fada ba sai don tsoron jininsa da dukiyarsa, kuma shi mutumin da ya bayyana Musulunci ya wajaba a kiyaye masa (jininsa da dukiyarsa da kuma mutuncinsa) har sai wani abu sabanin hakan ya bayyana daga gare shi. Allah Madaukaki Ya ce: *“Ya ku wadanda ku ka yi imani, idan kuka yi tafiya don daukaka tafarkin Allah (Yaki), to ku bi diddigi ...”*

Wannan ayar tana nuna cewa lallai ya wajaba a bi diddigi kuma a nemi tabbaci, idan wani abu da ya sabawa musulunci ya bayyana bayan haka, sai a kashe shi. Saboda fadar Allah: “a bi diddigi”.

Da ko ba za karba ba (a kuma gaskata shi) idan ya fade ta to da bin diddigin bashi da fa'ida.

Haka kuma shi daya hadisin: ma'anarsa abin da mu ka ambata ne, kuma lallai duk wanda ya bayyana tauhidi da Musulunci ya wajaba a kyale shi (kar a kashe shi), sai dai idan wani abu da ya ke warware hakan ya bayyana daga gare shi. Kuma dalili a kan wannan shi ne lallai Manzon Allah (S.A.W) ya ce: "Shin ka kashe shi bayan ya ce "Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah?". Kuma Manzon Allah (S.A.W) ya ce "An umurce ni da in yaki mutane har sai sun ce babu abin bautawa da gaskiya sai Allah".

Shi ne kuma ya ce game da Kawarijawa: "*Duk inda ku ka same su, to ku kashe su*" Tare da kasancewarsu sun fi mutane yawan ibada da hailala, har sai da sahabbai su ka kasance suna raina kansu yayin da suka ga irin ibadar wadancan, Dadin-dadawa su khawarijawa sun koyi ilimi da karatu a wurin sahabbai, kuma La'ilaha illallahu, ko yawan ibada ko ikirarin musulunci bai hana kashe su ba, yayin da saba wa shari'a ya bayyana daga gare su.

Bawan Annabi: Me za ka ce da abin da ya tabbata daga Annabi (S.A.W): Lallai mutane ranar tashin kiyama za su nemi agajin annabi Adam, sannan Nuhu sannan Ibrahim sannan Musa sannan Isa. Dukkan wadannan annabawan za su ba da uzurorinsu, har sai an isa wajen Annabi Muhammad (S.A.W). Ka ga wannan yana nuna cewa neman agaji daga wanin Allah ba shirka ba ne?.

Bawan Allah: Wannan cakuda gaskiya da barna ne daga gare ka a wannan mas'alar, To (sai in ce) neman agaji da abin halitta rayayye a lokacin (da ake neman taimakonsa), a kuma kan abin da ya ke da ikon akansa, ai ba ma kinsa (bama musa shi). Kamar yadda Allah Madaukakin Sarki Ya ce: "*Sai Wanda ya ke bangarensa ya nemi taimakonsa a kan wanda yake daga makiyansa*".

Kuma kamar yadda mutum ya kan nemi taimakon jama'arsa a wurin yaki ko wani abu daban a cikin irin abubuwan da yake da iko a kan su, kuma mu mun kyamaci neman agajin bauta da su ke yi a kaburburan waliyyai, ko kuma bayan basu nan, a cikin abubuwan da ba su da iko a kai sai Allah Mabuwayi, Mai daukaka. Haka nan mutane suna neman agajin annabawa ranar kiyama, suna neman su rokar musu Allah domin ya yi wa mutane hisabi domin 'yan Aljanna su huta da wahalar tsayuwa, wanann ya halatta a duniya da lahira; wato ka zo ma wani salihin mutum ya zauna ya saurari zancenka, har ma ka ce masa: Ka rokar mini Allah, kamar yadda sahabban Manzon Allah (S.A.W) su ke tambayarsa a lokacin rayuwarsa. Amma bayan mutuwar sa to a'a; saboda Sahabbai ba su tambaye shi ba (basu roke shi ba irin wannan a kabarinsa, Kai sai dai ma su ka kyamaci wanda ya yi nufi rokon Allah a kabari (suna masu koyi da koyarwar Manzon Allah S A W cikin haka.

Bawan Annabi: Me za ka ce game da labarin Annabi Ibrahim (A.S) yayin da aka jefa shi a cikin wuta, sai Mala'ika Jibrilu ya tarbe shi cikin iska, sai ya ce: Shin kana da wata bukata? Sai Ibrahim (A.S) ya ce "In dai a wurinka ne to babu". To da a ce neman agaji da Jibrilu shirka ce da bai bijiro da ita ga Annabi Ibrahim ba.

Bawan Allah: Wannan rikicin yana daya daga jinsin rikicin farko, Hadisin ba mai inganci ba ne, ko da za mu kaddara ingancinsa; to da sai mu amsa da cewa Jibrilu (A.S) ya bijiro masa da ya amfane shi da al'amarin da yake da iko a kai, kamar

yadda Allah Mai Girma da Buwaya Ya fada a kan sa: “*Matsanancin karfi ne ya sanar da shi (Mala’ika)*”

Kaga kuwa da Allah zai ba shi izinin daukar wutar Annabi Ibrahim (A.S) da abin da ya ke kewaye da ita na daga kasa da duwatsu ya wurga ta gabas ko yamma, da bai gaza a kan haka ba. Wannan kamar mutum ne mai wadata ya bijiro wa mabukaci a kan zai ba shi bashin kudi don ya biya bukatarsa, sai mabukacin ya ki, ya kuma yi hakuri har sai ran da Allah ya ba shi wani arziki da gorin wani a ciki. To ya ya za a kwatanta wannan da neman agajin ibada da shirka da a ke aikatawa yanzu!?

Kuma ka sani -dan uwana- lallai mutanen farko da aka aiko musu da Shugabanmu Muhammadu (S.A.W) sun fi saukin shirka a kan mutanen zamaninmu da al’amura guda uku:

Na daya: Lallai mutanen farko ba sa hada Allah da wani sai a cikin jin dadi, amma a cikin tsanani suna tsarkake addini ga Allah, kamar yadda Mai Girma da Buwaya Ya fada a cikin littafinSa: “*To idan suka hau teku a cikin (jirgi) sai su kirayi Allah suna masu tsarkake addini gare shi, yayin da ya tserar da su kan tudu to sannan su ke yin shirka*”.

Da kuma fadarSa Mai Girma da Buwaya: “*Kuma idan taguwar ruwa, kamar duwatsu ta rufe su, sai su kira Allah suna masu tsarkake addini a gare Shi, to a lokacin da ya tserar da su zuwa ga tudu, sai daga cikinsu akwai mai takaitawa, kuma babu mai musun ayoyinmu face dukkan mayaudari mai yawan kafirci*”.

To su mushirikan da Annabi (S.A.W) ya yake su, suna rokon Allah da kuma waninsa a cikin jin dadi, amma kuma a cikin tsanani ba sa kiran wani sai dai Allah Shi kadai, suna mantawa da shugabanninsu. To amma mushirkan zamaninmu, sun kasance su kan roki wanin Allah a cikin wadaci da wahala, Idan dayansu ya kai makura cikin kunci sai ya ce: Ya manzon Allah, ya Husaini da wasunsu. Amma sai dai ina wanda zai fahimci hakan?

Na Biyu: Lallai mutanen farko suna rokon wadansu mutane makusantan Allah ne tare da Allah, annabi ne ko waliyi ko mala’ika, ko kuma mafi karanci wani dutse ko wata bishiya suna yi wa Allah biyayya ba sa saba masa, amma mutanen zamaninmu suna hada Allah da wasu mutane wadanda suna cikin wadanda suka fi kowa fasikanci. Kuma mutumin da ke bautar salihhi ko kuma abun da baya sabo; kamar dutse da bishiya ai ya fi sauki fiye da wadda ke bauta wa mutumin da ganin fasikancinsa da barnarsa.

Na Uku: Lallai dukkan mushirkan zamanin annabi (S.A.W); shirkar su ta kasance ne a cikin kadaita Allah da bauta (wato: tauhidin ibada; aikin bayi), ba sa shirka wurin kadaita Allah da halitta ko mulki ko juya al’amura (wato: tauhidin rububiyya; kadaita Allah cikin ayyukansa), sabanin shirkar mutanen baya, domin yanzu shirkar tana afkuwa da yawa a kadaita Allah da halitta da mulki, kamar yadda ya ke afkuwa a cikin kadaita Allah da bauta, su suna sanya dabi’a -ga misali-ta ce ta ke sarrafa halittu daga rayuwa ko mutuwa, ... har zuwa karshe.

Watakila in cika magana ta da ambato wata magana mai girma wacce za a fahimta daga abin da ya gabata. Ita ce lallai babu sabani cewa: tauhidi babu makawa sai ya kasance da kudurtar zuciyar da furucin harshe da kuma aikata aikata

sabbuba da aikin gabobi, idan wani abu daga cikin wadannan ya gurbata, to mutum bai zama musulmi ba. Idan kuma (mutum) ya san tauhidi bai yi aiki da shi ba, to shi kafiri ne, kamar Fir'auna da Iblis.

Wannan shi ne abin da yawa yawan mutane ke kuskurewa akansa da yawa, sai su rika cewa: Wannan gaskiya ne amma ba mu da ikon aikata shi. Kuma ba ya halatta a wurin mutanen garinmu da al'ummarmu, kuma ba makawa sai mun yi aiki irin nasu, mu musu rufa rufa saboda tsoron sharrinsu. Shi kuma wannan wawan bai san cewa yawa yawan shugabannin kafirai sun san gaskiya, kuma ba su barta ba sai da wani abu na uzurori, kamar yadda Allah Mai Girma da Buwaya Ya ce: *“Sun sayar da ayoyin Allah da kudade ‘yan kadan, kuma sun kange daga tafarkinSa, lallai abin da suka kasance suna aikatawa ya yi muni”*.

Sa'an nan duk wanda ya yi aiki da tauhidi kuma aiki a bayyane, amma sai ya zama bai fahimce shi ba, kuma bai kudurta shi a zuciyarsa ba, to wannan shi munafuki ne, kuma ya fi tantagaryar kafiri sharri, saboda fadin Allah Mai Girma: *“Lallai munafukai suna wani kwari a karkashin gidan wuta, kuma ba za su taba sama musu mai taimakoba”*.

Ita wannan magana (mas'ala) zata bayyana maka karara idan ka dauke ta a harsunan mutane, za ka ga mutumin da ya san gaskiya amma sai ya bar aiki da ita saboda tsoron tauyewar duniyarsa kamar karuna, ko girmansa kamar Hamana ko kuma mulkinsa kamar Fir'auna.

Kuma za ka ga wanda ya ke aiki da ita a fili ba aboye ba kamar munafukai, idan ka tambaye shi a kan abin da ya kudurce a zuciyarsa, to sai ka ga bai san shi ba. Sai dai ka fahimci wadannan ayoyin biyu daga littafin Allah mai girma:

Aya ta farko: Kamar yadda ya gabata ita ce fadar Allah Madaukaki: *“Kar ku nemi uzuri, kun kafirta bayan imaninku”*.

Idan ka san cewa sashen wadanda suka yaki Rumawa tare da Manzon Allah (S.A.W) sun kafirta ta sanadin wata kalma da suka fade ta ta fuskar wasa da ba'a, zai bayyana maka cewa wanda ya ke magana da kafirci ko aiki da shi saboda tsoron tawayar dukiya, ko don neman girma, ko neman karkata zuwa ga wani ya fi girma fiye da wanda zai yi magana da kalmar da nufin ba'a (wasa), domin shi mai yin ba'a mafi yawanci ba ya kudurta abin da ya ke fada da harshensa a cikin zuciyarsa saboda ya ba wwa mutane dariya. Amma wanda ya ke maganar kafirci, ko aikata ta, hakika ya gasgata shedan da alkawarinsa: *“Shedan yana yi muku alkawarin talauci, kuma yana umurtar ku da alfasha”*. **Ya kuma ji tsoron alkawarin azabar sa:** *“Lallai shedan ne wancan ya ke tsoratar da majibintansa”*

Bai kuma gasgata mai rahama ba kan alkawarinsa: *“Kuma Allah Shi ne Ya keyi muku alkawarin wata gafara daga gare Shi da wata falala”*. Bai ji kuma tsoron alkawari mai karfi ba: *“To kar ku ji tsoron su, kuma ku ji tsoro Na”*.

Shin ko ya cancanta daga wadannan ya kasance daga masoyan mai rahama ko daga masoyan shedan!

Aya ta Biyu: Fadar Allah Madaukaki: *“Duk wanda ya kafirce wa Allah bayan ya yi imani sai dai wanda aka tilastawa amma zuciyarsa ta nutsu da imani. Sai dai*

kuma wanda zuciyar sa ta bude da kafirci, to wannan suna da wani irin fushi akansu daga Allah, kuma suna da wata azaba mai girma”.

To kaga Allah bai yi wa wadannan uzuri ba, sai dai wanda aka tilasta tare da kasancewar zuciyarsa akwai nutsuwar imani. Amma waninsa kam hakika ya kafirta, kamar wanda ya kasance aikinsa don tsoro ne ko kwadayi ko karkata zuwa ga wani, ko ratayuwa da kasarsa, ko iyalansa, ko danginsa, ko dukiyarsa, ko aikata wani abu ta fuskar ba'a, ko makamancin haka, sai dai wanda aka tilasta, domin ita ayar tana nuni a kan lallai mutum ba a tilasta masa sai dai a magana da aiki, to amma kudurtar zuciya ba wanda ake tilastawa da ita.

Da kuma fadar Allah Madaukaki: “ *Wannan (azabar ya kasance ne) saboda su sun so rayuwar duniya a kan ta lahira, kuma lallai Allah ba Ya shiryar da mutane kafirai”.*

Sai ya bayyana a sarari cewa ita wannan azabar bai kasance saboda akida ko jahilci ko kin addini ba, ko kuma saboda son kafirci; Kawai dai ta kasance saboda shi yana da wani rabo daga rabon duniya, sai kuma ya fifita shi a kan addini. Allah Shi ne masani.

Bayan wannan duka; Yanzu lokaci bai yi maka ba -Allah ya shirye ka- da ka tuba zuwa ga Ubangijinka, ka kuma koma gare shi, ka bar abin da ka ke kai, domin al'amarin kamar yadda ka ji, babba ne, kuma mai hadari, mas'alar kuma mai girma ce, kuma babbar magana ce.

Bawan Annabi: Ina neman gafarar Ubangiji, kuma ina komawa gare Shi, kuma na shaida babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma lallai Muhammadu manzon Allah ne, kuma hakika na kafirce wa duk wani abu da na ke bauta wa koma bayan Allah, kuma ina rokon Allah Ya yi min uzuri daga abin da ya wuce, kuma Ya yi min sauki, Ya mu'amalance ni da tausayinSa da gafararSa, da rahamarSa, kuma Ya tabbatar da ni a kan tauhidi da akida ingantacciya har in hadu da Shi. Kuma ina rokonSa da ya saka maka -ya dan-uwa na Abdullahi!- da alheri a kan wadannan nasihohi, domin shi addini nasiha ne, da kuma kyamar ka da abin da na ke kai, wadda shi ne na kasancewar sunana **Bawan Annabi**, kuma ina mai ba ka labarin lallai na canza shi zuwa sunan Abdurrahman (**Bawan mai rahama**), da kuma kan kyamarka ga munkari boyayye da na kasance a kai, wadda kuduri ne na bata; wanda idan da zan hadu da Allah alhali ina kansa, to da ba zan taba rabauta ba har abada.

Sai dai kuma a karshe ina so in nemi wani abu daga gare ka, shi ne ka ambato min wasu abubuwan kyama (kurakurai) da mutane su ka yawaita fadawa cikinsu.

Bawan Allah: To ka ba ni aron sauraranka (kunnuwanka):

★ Kashedinka (ina maka fada) Kar ya zama alamarka –cikin abinda aka yi sabani a cikinsa na daga alqur'ani ko sunna (hadisi)- ina maka kashedi alamarka cikin haka kar ya zama bin abin da aka yi sabani akansa (kuma ma'anarsa bata fita fili karara ba) saboda neman fitina ko neman wata ma'ana daban. Alal hakika kuma ba wanda ya san ma'anarsa sai Allah. Alamarka ta kasanace alamar wadanda su ka yi zurfi cikin ilimi, wadanda su ke cewa a cikin rikitattun abubuwa: ((mun yi imani da shi duka daga ubangijinmu ya ke)) in kuma a cikin abin da aka yi sabani, zancen Manzon Allah (S.A,W) : “ ***Ka bar abin da ka ke kokwanto zuwa abin da ba ka kokwantonsa*** ” (Ahmad da Tirmizi). Da kuma fadin Annabi (S.A.W): “ ***Duk wanda ya ji***

tsoron rikitattun al'amura, to hakika ya tserar da addininsa da mutuncinsa. Wanda kuwa ya afka cikin rikitattun al'amura, to hakika ya afka cikin haram" (Bukhari da Muslim). Da kuma fadar Annabi (S.A.W): *"Zunubi shi ne abin da ya ke yi maka kaikayi a cikin ranka, kuma ka ke kyamar mutane su gan shi"* (Muslim). Da kuma fadar Annabi (S.A.W): *"Ka tambayi zuciyarka, kuma ka tambayi ranka sau uku. Biyayya ita ce abin da rai ya nutsu da shi, zunubi kuma shi ne abin da ya ke kaikayi a cikin rai kuma ka ke shakkarsa, koda kuwa mutane sun yi maka fatawa, kuma suka yi maka bayani"*.

* Ka kiyayi bin son zuciyarka saboda lallai Allah Ya yi gargadi a kan haka, cikin fadinSa, Mai Gairma: *"Shin ko ka ga wanda ya riki son zuciyarsa Ubangijinsa"*

* Ka guji ta'assubanci ga ra'ayin wassu mutane ko wassu ra'ayoyi ko kuma abin da iyaye suke a kansa, domin shi yana raba tsakanin mutum da gaskiya, ita kuma gaskiya baceccen kayan mumini ne; duk inda ya same ta to shi ya fi cancantar ta (sai ya dauka) Allah Mabuwayi da daukaka yana cewa: *"Idan aka ce musu ku bi abin da Allah ya saukar sai su ce: Sai su ce: A'a za mu bi abin da muka samu iyayenmu akansa, (Shin za su bi su) ko da Ubannin nasu basa hankantar komi kuma basa shiriya! "*

* Ka kiyayi kan ka da yin kamanceceniya da kafirai, domin yin haka shi ne asalin dukkan bala'i. Manzon Allah tsira da aminicin Allah su tabbata a gare shi ya ce: *"Duk wanda ya yi koyi da wasu to yana cikinsu"* (Abu-Dauda ya ruwaito).

* Ka guji dogaro a kan wanin Allah, domin Allah Ya ce: *"Duk wanda ya dogara ga Allah, to Allah ya isar masa"*

* *Kada kayi da'a ga kowani halitta cikin saba wa Allah; Manzon Allah (S A W) "Kar kayi biyayya ga wani abin halitta cikin saba wa Allah."*

* Ka kiyayi kan ka daga munana zato ga Allah, domin Allah Mai Girma da daukaka Ya fada a cikin hadisul kudusi: *"Ni ina nan inda bawa Na ya ke zato Na"*

(Bukhari da Muslim)

* Kuma ka kiyayi kan ka daga rataya guru ko igiya (daga) da makamantan su domin kautar da bala'i kafin ya faru, ko kuma kawar da shi bayan ya faru.

* Ka kiyayi kan ka da rataya laya domin neman tsari daga kambun baka, domin yin haka shirka ne. Manzon Allah tsira da aminicin Allah su kara tabbata a gare shi ya ce: *"Duk wanda ya rataya wani abu za a dogarar da shi a kan sa"* (Tirmizi).

* Ka guji neman albarka daga duwatsu da bishiyoyi da gurabu da gine-gine, domin yin haka shirka ne.

* Ka nesanci rashin tawakkali da kuma kowane irin camfi, domin shirka ne. Manzon Allah tsira da aminicin Allah su tabbata a gare shi ya ce: *"Lallai camfi shirka ne, lallai camfi shirka ne, sau uku"* (Abu-Dauda ya ruwaito shi)

* Ka kiyayi gasgata masu sihiri da masu duba taurari (masu duba) wadanda suke ikirarin sanin gaibi, kuma suna bayyana masaukan taurari a cikin takardu, da kuma bayyana sa'ar wasu ko kuma rashin sa'arsu, kuma gasgata su a kan haka shirka ne, domin ba wanda ya san gaibu sai Allah.

* Ka kiyayi kan ka daga danganta ruwan sama ga taurari da yanayi, domin haka shirka ne, abin sani kawai shi ne akan jingina hakan ne ga Allah ne mabuwayi shi kadai.

★ Ka guji yin rantsuwa da wanin Allah, komai girmansa, domin hakan shirka ne, hakika yazo a cikin hadisi: **“Duk wanda ya yi rantsuwa da wanin Allah hakika ya kafirta ko ya yi shirka”** (Ahmad)

Kamar yin rantsuwa da annabi ko amana ko mutuwa ko alkawari ko rayuwa.

★ Ka guji zagin zamani, da kuma zagin iska ko rana ko sanyi ko zafi, domin yin haka zagin Allah ne da Ya halicce su.

★ Ka guji yin amfani da kalmar (da-na-sani) idan wani abin ki (mummuwa) ya same ka, domin tana bude aikin shedan kuma akwai bijire wa ikon Allah a ciki, sai dai ka ce: (KADDARALLAHU WAMA SHA'A FA'AL) ma'ana: Allah ne Ya kaddara, kuma abin da ya so Ya aikata.

★ Kuma ka guji rikon kaburbura a matsayin masallatai domin ba a yin salla a masallacin da yake da kabari a cikinsa. Hakika ya zo a cikin Bukhari da Muslim, daga Aisha, Allah Ya yarda da ita, ta ce: “Lallai a lokacin da Manzon Allah (S.A.W) ya ke cikin magagin mutuwa ya ce: **“Allah Ya tsine wa Yahudawa da Nasara, sun riki kaburban Annabawansu masallatai, (ya fadin wannan maganar ne), yana mai gagadi da tsoratarwa kan abin da suka aikaita. Sannan Aisha ta kara da cewa: Da ba don haka ba, da an bayyana kabarinsa”** (Bukhari). Kuma manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce: **“Lallai wadanda suka kasance gabanin ku sun kasance suna daukan kaburban annabawan su da mutanen kwaransu su zamo masallatai. Kar ku riki kaburbura su zamo masallatai domin lallai ni ina hana ku daga haka”** (Abu Awana ya ruwaito)

★ Ku guji danganta maganganun da makaryata suke danganta su wa manzon Allah (S.A.W) na kwaidaitarwa a kan neman tsani da zatinsa ko da na mutanen kwarai daga cikin al'ummarsa, alhalin kirkiro ta aka yi kuma karya ake yi masa. Daga cikinsu akwai: **“Ku yi tawassuli da darajata domin darajata a wajen Allah mai girma ce”**. Kuma daga cikinsu akwai: **“Idan abubuwa suka cunkushe muku (ko suka ba ku wahala) to na hore ku da mutanen kaburbura”**.

Kuma daga cikinsu: **“Lallai Allah Yana wakilta wani mala'ika a kan kabarin kowane waliyi da ke biya wa mutane bukatun su”**

Kuma daga cikinsu: **“Da dayanku zai kyautata zatonsa ga wani duste da ya amfane shi”**. **Da dai sauran irin wadannan da yawa.**

★ Ka guji yin tarukan da ake kiransu da sabgogin addini kamar maulidi; da taron Isra'i da Mi'iraji, da na rabin watan Sha'aban, da ma wadansunsu; domin bidi'o'i ne, babu dalili a kansu daga manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi. Ko kuma sahabansa wadanda su ke son manzon Allah fiye da mu, sa'an nan su ke kwadayin aikata alheri fiye da mu, kuma da hakan ya kasance alheri ne da sun riga mu zuwa gare shi (da aikata shi).

SHAIIDAWA BABU ABIN BAUTAWA DA GASKIYA SAI ALLAH

Wannan kalma ta shahada ta kunshi bangarori biyu, na farko yana kore cancancantar bauta ta ainihi ga kowa, koma bayan ubangiji, ita ce, (لا إله) ta biyun kuma tana tabbatar da cancantar bauta ta ainihi ga Allah shi kadai, ita ce: (إلا الله) kamar yadda Allah yake cewa: **Ma'ana: Ka ambata (musu) lokacin da Annabi Ibrahim ya ce da mahai'insa da mutanensa, ni babu ruwa na da abinda kuke bautawa (gumaka), sai dai kawai (zan bautawa) wanda ya kagi halitta ta, (wato Allah kenan) domin shi (Allah) da sannu zai shiryad da ni'**

Dan haka bautar Allah kadai bata wadatarwa har sai ya kasance shi kadai ake bautawa, kuma tauhidi baya ingantuwa har sai an gwama tsakanin butar Allah shi kadai tare da yin bore ga shirka da masu aikata ta.

An ruwaito a cikin asari (lallai mukullin aljanna shi ne babu abin bautawa da gaskiya sai Allah). Ance wa Wahabu dan Munnabih, -Allah ya jikansa-: Shin La'ilaha Illallahu ba ita ba ce mabudin aljanna ba? Sai ya ce tabbas, amma sai dai babu wani mukulli face yana da hakora. Lallai idan ka zo da mukulli mai hakora sai a bude maka, amma in ba haka ba, ba za a bude ba.

Hadisai da yawa sun zo daga annabi (SAW) wadanda suke yin bayani a kan hakoran wannan mukullin, kamar inda annabi (SAW) yake cewa: *"Ma'ana duk wanda ya ce La'ila ha Illallahu, yana mai tsarkake niyya .... kuma yana mai yakini da ita a cikin zuciyar sa,.... Ko kuma yana fadinta da gaskiya a cikin zuciyarsa ...."* da sauransu. To, wadannan hadisan shiga aljanna sun rataya ne a kan ilimi da ita (kalmar) Lailaha Illallahu; da kuma tabbata a kanta har mutuwa, da kuma yarda da ma'anonin ta, da sauransu. Daga cikin kuma tarin hujjoji malamai sun fitar da wasu sharudda wadanda babu makawa sai sun cika tare da koruwar abubuwan da za suyi hani, sannan **LA ILA HA ILLAHU** ta kasance mukullin shiga aljanna, kuma ta amfani mai ita. Wadannan sharuddan su ne hakoran makulin, kamar haka :

① **SANIN AINIHI KALMAR LA ILAHA ILLAL LAHU:** Domin kowace kalma tana da ma'anarta saboda haka ya zamo wajibi ka san ma'anar **LA ILAHA ILLAL LAHU** sani na hakika, domin ita tana kore bauta ga duk wanda ba Allah ba, ta tabbatar da ita gare Shi Madaukakin Sarki. Ma'ana: babu abin bautawa da gasiya sai Allah. Allah Mai Girma da daukaka Ya ce: *"Duk wadda ya mutu alhali yana mai sanin cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah ya shiga Aljanna"*

② Tabbatarwa (yakini) shi ne kana mai tabbatar da abin da ta ke nuni akansa, yakinin da ya karbar shakka, ko zato, ko kokwanto. Ya wajaba ta tsayu a kan yakini yankakke kuma tabbatacce, domin Allah Mai Girma da daukaka Ya fada, a lokacin da yake siffanta muminai: *"Lallai muminai su ne wadanda suka yi imani da Allah da manzonSa sannan ba su yin tababa ba (shakka) kuma suka yi jihadi da dukiyoyinsu da kawunansu saboda Allah. Wadannan su ne masu gaskiya"*.

Shi ya sa fadin lafazin ta ba ya isa, dole ne sai zuciya ta sakankance da ita (yarda da ita) Kamar yadda manzon Allah S.A.W ya ce: *"Shaidawa babu abin bauta wa da gaskiya sai Allah kuma lallai ni manzon Allah ne, bawa mumini ba zai taba haduwa da Allah ba da su, alhali ba ya shakka a cikinsu face ya shiga aljanna"* Muslim.

③ **Karbanta:** Idan ka santa kuma ka yi yakini da ita to yana da kyau ya kasance wannan ilimi na yakinin yana da tasiri, hakan kuma yana kasancewa da karbar abin da kalmar take hukuntawa; karbarsa da zuciya da kuma harshe. Domin duk wanda ya mayar da kiran tauhidi bai karbe shi ba, to ya kasance kafiri, kuma daidai ne mayarwan nasa ya kasance ne saboda girman kai, ko dogewa kan abu, ko hassada,

Allah Mai Girma da daukaka yana cewa dangane da kafiran da suka mayar da ita (Lailaha Illalahu): *“Lallai su sun kasance idan aka ce ma su LA ILAHA ILLAL LA HU sai su yi girman kai”*

④ Mika wuya ga tauhidi mika wuya cikakke, wannan shi ne madogari na hakika da kuma mabayyanar imani a aikace, kuma hakan ya na tabbatuwa ne da aiki da abin da Allah Ya shar'anta da kuma barin abin da ya hana. Kamar kuma yadda Allah Mai Girma da daukaka ya ce.

“Duk wanda ya mika fuskarsa zuwa ga Allah alhalin yana mai kyautatawa, to hakika ya yi riko da igiya mai karfi kuma makomar al'amura suna wajen Allah”.

Wannan shine cikakken mika wuya.

⑤ **Gaskiya wajen fadinta:-** Gaskiya wacce ta ke kore karya domin wanda duk ya fade ta da harshensa kawai alhalin zuciyar sa tana karyata ta, to shi munafuki ne. Dalili a kan haka shi ne fadin Allah, Mai Girma da daukaka a lokacin da Ya ke zargin munafukai: *“Suna fadi da harsunansu abin da ba ya cikin zuciyarsu”*

⑥ **Soyyaya:-** Ya na wajaba ga mumuni ya so wannan kalmar, kuma ya so aiki da abin da take hukuntawa, kuma ya so ma'abotanta masu aiki da ita. Kuma alamar son bawa ga Ubangijisa shi ne kaddamar da abin da Allah Ya ke so ko da ya saba ma son zuciyarsa, kuma ya jibinci duk wanda ya jibinci Allah da manzonSa, kuma ya yi kiyayya da duk wanda ya ki shi, kuma ya bi manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi kuma ya bi gurabunsa, ya kuma karbi shiriyarsa.

⑦ **Tsarkake niyya:-** Ya kasance ba ya nufi da fadinta ya zuwa komai face Allah madaukakin sarki. Kamar yadda Mai Girma da daukaka ya ce: *“Kuma ba a umurce su ba face su bauta wa Allah suna masu tsarkake maSa addini”* Kuma manzon Allah S.A.W ya ce: *“Lallai Allah Ya haramta ga wuta duk wanda ya ce LA ILAHA ILLALLAHU yana neman yardar Allah da hakan”* Bukhari ne ya rawaito shi-

(SHAIKAWA LALLAI ANNABI MUHAMMAD MANZON ALLAH NE)

Ana jarraba mamaɗi wajen yi masa tambayoyi a kan abubuwa uku. Idan ya amsa su ya tsira, amma idan bai amsa su ba, to ya halaka. Daga cikin tambayoyin akwai:

WANENE ANNABINKA?

Ba wanda zai iya amsa ta sai wanda Allah Ya datar da shi a duniya wajen cika sharuddanta, sa'an nan kuma ya tabbatar da shi ya kuma yi masa *gam- da- katar* cikin kabarinsa, sai ta amfane shi a Lahirarsa, ranar da dukiya ko yara ba sa amfani.

Wadannan sharudda su ne:-

① da'a ga annabi muhammad (S.A.W) cikin abinda ya yi umarni da shi. Domin Allah ya umarce mu da muyi masa da'a inda ya ce:- *“Duk wanda ya yi wa wannan manzobiyayya to hakika ya yi wa Allah biyayya”* Ka ce (Ya kai wannan Manzon) musu: Idan kuna son Allah to ku bi Ni (Manzon Allah) ku kuma Allah zai so ku, Kuma duk wanda ya juya baya to lallai mu ba mu aiko ka ba a matsayin mai sa ido a gare su ba. Shiga Aljanna kai-tsaye na rataye ne da yi wa annabi biyyaya (da'a) don hakika manzon Allah (S.A.W) ya ce: *“Duk al'ummata za su shiga al-janna sai wanda ya ki. Sai suka ce ya manzon Allah: wane ne zai ki? Sai ya ce: duk wanda ya yi min da'a ya shiga aljanna wanda ya saba min hakika ya ki”* (Buhari) Duk wanda ya kasance mai son annabi (S.A.W) to dole ne ya yi masa da'a, domin da'a soyayya ne ke haifar da ita, kuma duk wanda ya riya soyayyarsa ga manzon

Allah (S.A.W) ba tare da ya yi koyi da shi ba, to makaryaci ne a cikin ka'arsa.

② Gaskata shi a kan abin da ya ba da labari: Duk wanda ya karyata wani abin da ya inganta daga annabi (S.A.W) saboda wata sha'awa, ko son zuciyar hakika ya karyata Allah da manzonSa, domin annabi (S.A.W) tsarkakakke ne daga yin kuskure ko karya: “ (Annabi) ba ya yin furuci a kan son zuciyar”

③ Nisantar abin da Annabi (S.A.W) ya hana kuma ya tsawatar a kai: fara wa da manya-manyan zunubai zuwa ga laifuffuka masu halakarwa, zuwa ga kanana da makarukai kuma gwargwadon soyayyar da musulmi yake yi wa Annabinsa, gwargwadon karuwar imaninsa. Kuma idan imanin sa ya karu sai Allah Ya sa masa kyamar abubuwa na haram.

④ Kar a bauta wa Allah sai da abin da Allah Ya shar'anta a kan harshen AnnabinSa: Asali ga bauta shi ne tsayuwa (shi ya sa ba ya halatta a bauta wa Allah sai da abin da ya zo daga manzonSa. Manzon Allah (S.A.W) ya ce: **“Duk wanda ya yi wani aiki wanda ba ya kan al'amarinmu, to an mayar masa”** Muslim.

Watau: An mayar ma sa da aikin da ya yi.

FA'IDA: Ka sani son manzon Allah da son abinda yazo da shi wajibi ne, duk wanda ya kyamaci wani abu da annabi yazo da shi, to ya kafirta koda yayi aiki da shi. Kuma soyayya kadai ba ta wadatarwa, dole ne sai ya zamo an fi sonsa fiye da komai, hatta ranka, dama kuma duk wanda yake son abu zai fifita shi kuma zai zabi ya dace da shi. Mai gaskiya cikin son annabi shi ne wanda alamomin hakan za su bayyana a gare shi ta hanyar biyayya da kwaikwayo da bin umarninsa da kuma nisantar abinda ya hana, da kuma ladabtuwa da ladubbansa cikin jin dadi da kunci. Domin biyayya da da'a su ne soyayya ya ke haifarwa, kuma ba tare da su ba soyayyan bata gaskatuwa.

Kuma son Annabi (s.aw) yana da alamomi da yawa, daga ciki akwai: Yawan yi masa salati. Da yawan ambatonsa, saboda dama an ce duk wanda yake son abu zai yawaita ambatonsa. Da kuma shaukin (begen) saduwa da shi, domin kowanne masoyi yana shaukin saduwa da masoyinsa. Da kuma girmama shi da mutumta shi yayin da aka ambace shi. Mallam Ishak yana cewa: sahabbai sun kasance duk sa'adda aka ambaci Annabi (s.aw) sai kaga sun nutsu kuma jikinsu ya nuna alama kuma suyi kuka. Daga cikin alamun akwai kin duk wanda yake kin Annabi (s.a.w) da kuma gaba da duk wanda yake gaba da shi, da nisantar duk wanda ya sabawa sunnarsa ko kuma ya kago wani abu acikin addini wanda ba shi a cikin addini. Sawa'un cikin 'yan bidi'a ko munafukai. Daga ciki akwai son duk wanda annabi (s.aw) yake so, kamar iyalan gidansa da matayensa (ahlul baiti) da sahabbansa na makka da na madina (muhajirun da Ansar) da kuma kin duk wanda yake kin su. ko yake gaba da su, da kin mai kinsu. Daga ciki akwai koyi da halayensa kyawawa, dama kuma shi ne yafi kowa kyawun halaye, kuma yafi kyauta, musamman ma idan watan ramalana ya kama. kamar yadda nana Aisha ta ce: "halayensa gabadayansu Alkur'ani ne" ma'ana ya lazimci aikata duk abinda Alkur'ani yayi umarni da shi.

SIFOFIN MANZON ALLAH (S.A.W) Manzon Allah (s.a.w) ya kasance yafi kowa jarumta musammanma idan an fita filin daga. Yafi kowa karamci, kyautat tasa tafi yawa a ramalana, yafi kowa nasiha, yafi kowa hakuri, baya rama abinda aka yi masa, amma idan an sabawa Allah to anan yafi kowa zafi, yafi kowa tawali'u, yafi kowa nutsuwa, yafi amarya da take cikin bukkanta (wani daki da ake kafa musu akan rakumi in zasu yi tafiya) kunya, kuma yafi kowa kyautatawa iyalinsa, yafi kowa jinkai da tausayi. Da sauransu.

TSARKI

NAU'O'IN RUWA: 1. MAI TSARKI: Shi ne mai tsarki a karan kansa, kuma mai tsarkakewa ga waninsa, Shi wannan ruwan yana dauke (kawar da) hadasi, kuma yana gusar da najasa. **2. MAI NAJASA:** Shi ne wanda ya hadu da najasa idan ya kasance kadan, ko kuma dandanonsa ya canza ko launinsa ko kamshinsa saboda najasa in ya kasance mai yawa.

FADAKARWA:- Ruwa mai yawa ba ya zama mai najasa, sai dai idan najasa ta canza daya daga cikin siffofinsa (launinsa, ko dandanonsa ko kanshinsa), kuma ruwa kadan yana zama mai najasa idan ya hadu da najasa, kuma ana kiran ruwa mai yawa idan ya kai yawan “kulla” guda biyu (Duro biyu) kuma duk “kulla” daya ta yi daidai da lita (dari biyu da goma) 210 a kimance.

Abin zuba Ruwa:- Shi ne duk abin diban ruwa mai tsarki wanda a ka hallata daukan sa ko amfani da shi, sai dai in ya kasance na zinare ne ko na azurfa, kuma aka yi tsarki da su ya yi sai dai akwai zunubi, kuma an hallata abin zuba ruwa na kafirai da tufafinsu sai dai idan mun san suna da najasa.

FATAR DABBA MATACCIYA:- Najasa ce ba togiya. Kuma matacciyar dabba dayan nau'i biyu ne. **1.** Wacce ba a cin namanta gaba daya. **2.** Wacce ake cin namanta, amma ba a yanka ba.

Ita wacce ake cin namanta amma ba a yanka ta ba idan aka sami fatar ta ya halatta a yi amfani da ita a cikin abin da suka shafi kasa ba tare da abin da suka shafi ruwa ba sai dai idan an jeme ta.

TSARKI NA FITSARI KO NA BAYAN GIDA: Shi ne gusar da abinda ya fito daga gaba (mafitsara) ko dubura, idan ya kasance da ruwa ne ana kiransa (Istinja'i). idan kuma ya kasance da duste ne ko ganye ko wasunsu ana kiransa (Istijmari). An shardanta kafin istijmari shi kadai ya wadatar ya kasance da abu mai tsarki, kuma abin da aka halatta amfani da shi, mai kuma katsewa, ya kasance da duwatsu guda uku ko fiye, Shi istinja'i ko istijmari dole ga kowani abu mai fita (fitsari, bayan gari).

Haramun ne ga duk mai biyan bukatarsa da ya zauna a kan irin halin da ya ke ciki fiye da gwargwadon bukatarsa, kuma haramun yin bayan gida ko fitsari a magudanan ruwa, ko a kan hanyar da ake bi ko a kasan inuwa mai amfani, ko a karkashin bishiya wacce akwai 'ya'ya a kanta, ko fuskantar alkibla a fili (domin bayan gida).

Kuma makaruhi ne ga mutumin da yake biyan bukatarsa ya shiga bayan gida da abin da yake akwai sunan Allah a jikinsa, kuma makaruhi ne ya yi magana a lokacin da yake biyan bukatarsa. Bayan haka kuma makaruhi ne mutum ya yi fitsari a cikin rami ko makamancinsa, ko kuma ya shafa gabansa da hannun damansa ko kuma ya fuskanci alkibla a cikin gini, amma ya hallata a yi abin da ya gabata idan akwai bukata.

Mustahabbi ne ga mutumin da ke biyan bukatarsa ya yi amfani da yawan wankewa ko katsewa cikin witr (uku, biyar, d s), da kuma hada tsarkin dutse da ruwa.

ASWAKI:- An sunnanta yin asuwaki da ice mai laushi kamar icen arak, kuma an karfafa yin asuwakin a wajen salla, karatun Alkur'ani da alwala kafin kurkure baki, da tashi daga barci, da shiga cikin massallaci, ko gida ko canjin kamshin baki ko makamancinsa. Kuma an sunnanta fara wa da bangaren dama a wajen yin asuwaki da kuma yin tsarki da amfani da hannun hagu a wajen gusar da abin da ba a so. **ALWALA:** Rukunanta:- **1.** Wanke fuska, daga cikinsa akwai kuskure baki da shaka ruwa.

2. Wanke hannu daga geffan yatsunsa zuwa gwiwar hannaye. 3. Shafar kai dukkan sa tare da kunnuwa. 4. Wanke kafafuwa tare da idan sahu. 5. Jerantawa. 6. Gaggautawa.

WAJIBAN ALWALA:- Fadin بِسْمِ اللّٰهِ (wato *Bismillah*) kafin a fara alwalar, wanke tafukan hannaye ga wanda ya farka daga barcin dare sau uku kafin ya tsoma su a cikin ruwa.

SUNNONIN TA:- Yin asuwaki, wanke tafukan hannaye da farko, gabatar da kurkure baki da shaka ruwa kafin wanke fuska, da kaiwa matuka wajen kurkure baki da shaka ruwa daidai gwargwado (amma ban da mai azumi), da tsefe gemu mai kauri, da tsefe yatsun hannu da farawa daga dama a bangaren gabobi, da wanke gabobi sau biyu da sau uku, da shaka ruwa da hannun dama, tare da fyacewa da hannun hagu, da cuccuda gabobi da kyautata alwala, da yin addu'a da zikrin da ya zo (daga manzo) bayan alwala.

ABUBUWAN DA AKE KI A ALWALA: Alwala da ruwa mai sanyi ko mai zafi, kari akan wanki uku ga gaba guda daya, da share ruwa daga gabobi, da wanke cikin ido. Amma tsane gabobi bayan kammala alwala to shi kam ya halatta.

FADAKARWA:- Kurkure baki babu makawa da sai an motsa ruwa a cikin baki, kuma shaka ruwa sai an shigar da ruwa zuwa hanci -ta hanyar numfashi ba da hannu ba- kwarai, kuma haka nan fyacewa ba sa hallata sai da wannan siffar.

SIFFAN ALWALA:- Shi ne mutum ya yi niyya a cikin zuciyarsa, sannan sai ya yi Bismillah, ya wanke tafin hannayensa sau uku sai kuskuran baki, ya shaka ruwa da kamfata daya, shi ma sau uku. ya wanke fuska (daga mafarin mafitar gashi ta al'ada har zuwa karshen haba ga tsawo kenan, sannan wajen fadin fuska kuma daga kunne zuwa kunne). Sai hannayensa daga tafuka har zuwa gwuiwan hannayensa. Sai shafan kai daga farkon goshi zuwa keyansa dan wani farin fage da ke saman kunnuwa shi ma yana daga cikin kai. Sai ya sanya 'yan yatsunsa manuniya cikin kunnuwansa, ya kuma shafi zahirin kunnuwansa da manya 'yan yatsunsa, kuma sai ya wanke kafafuwansa zuwa idon sawunsa.

TAMBIHI:- Gemu idan mara kauri ne to dole ne a wanke shi da fatar jiki amma in mai kauri ne kawai to sai a shafa masa ruwa.

SHAFI A KAN HUFFI:- Watau abin sawa a kafa da makamantansa kamar (safar kafa). In ya kasance daga fata ne da makamantansa to larabawa suna kiransa (huruban) to shafa a kansa ya halatta cikin "hadasi karami" kadai, shafan ya halatta ne da sharadi: 1) A sanya huffin alhali mutum ya na da tsarki da cikakkiyar alwala (bayan wanke kafa ta biyu). 2) Ya zama alwalar da ruwa aka yi. 3) Ya zama sun rufe daidai gabar farilla ta alwala. 4) Ya zama kuma lokacin da za a sanya su sun halatta a sanya su a lokacin. 5) Kuma ya kasance su huffin suna da tsarki.

RAWANI:- Ya hallata yin shafa akan rawani amma fa da sharadi kamar haka: 1) Ya zama rawanin na namiji ne ba mace ba. 2) Kuma ya zama ya rufe kai ne da aka sani na al'ada. 3) Ya zama shafar da hadasi ne karami kamar fitsari, kashi ko tusa. 4) Kuma ya kasance tsarkin nan an yi shi ne da ruwa.

MAYAFIN MATA:- Shi ma ya halatta a yi shafa a kansa bisa sharadi kamar haka: 1) Ya kasance mayafin mata ne. 2) Ya zama ya bi ta karkashin makogoro 3) Kuma ya zama daga hadasi ne karami. 4) Kuma tsarkin ya zama da ruwa aka yi. 5) Kuma ya zama shi ma ya sitirce kanta gaba daya na al'ada.

TSAWON LOKACIN DA YA KAMATA A KAI TARE DA SHAFAR:-

Watau ga wanda ya sanya huffi ke nan. Ga dai mazaunin gida yini ne da kuma darenso. Amma ga matafiyi kuma yini uku ne da darenso matukar dai tafiya ta kai nisan da za a yi mata kasar (kilo mita85).

FARKO/MASOMMIN SHAFI AKAN HUFFI :- Da zarar alwalar mutum ta karye, bayan sanya huffin , har ya zuwa wayewar gari daidai lokacin da ya sanya su (awa 24).

GWARGWADON ABIN DA AKE SHAFI DA GA HUFFI: Watau ana fara shafin huffi ne daga yatsun kafa har zuwa gwiwa shi ne matuka ga shafi kuma zai shafi huffin ne da yatsun hannayensa a wauwara (watau bai haɗe su gu guda ba)

FAIDA:- Ga wanda ya yi shafi ya na halin tafiya sannan kuma ya fasa, ko kuma ya na mazaunin gida sai kuma tafiya ta kama shi, ko kuma ya yi shakka wajen masomin shafi ta sa to hukuncinsa shi ne ya yi shafi kamar dai ta mazaunin gida.

KARARE BANDEJI DA AKE DAURE KARAYA KO RAUNI A TSINTSIYAR HANNU TA GABA:- Su wadannan karare da ake mayar da kashi ko tsokar nama daga inda ya fito a jikin dan adam saboda wani dalili ya halatta ayi shafi a kansu bisa sharudda kamar haka: **1)** ya zama akwai bukatuwar haka din watau shafin akan raunin. **2)** kuma kada daurin ya ketare wurin bukata. tilas ne a shafi gabar gaba dayanta ba kawai wajen daurin ba. **3)** Ya kuma jera tsakanin shafi akanta da kuma sauran gabban alwala. In har kuwa daurin ya zarta wurin bukata daga gabar alwala to tilas ne a janye wannan abin da aka sa kamar tsumma ko bandejin da aka daure ciwon nan ko karayar da shi, don shafin ko wankewa, Sai dai in yaji tsoron cutuwa da hakan to shafin ya wadatar masa.

FAI'DODI :- Watau abin da ya fi wajen shafi huffi shi ne a shafi su gaba Daya ba tare da an gabatar da kafar dama ba. Ba sunna ba ne don ka shafi kasar huffi haka nan ma can duduken sa, haka kuma da zai takaita ga cikakken shafi ta asali (ke nan da ba a yi sunna ba). An kyamaci wanke huffi a maimakon shafarsa, haka nan ma maimaita shafi makarhuhi ne. amma rawani da mayafi na mata kuma shi wajibi ne a shafi mafi yawa daga gare su. (Watau ke nan kar ka shafi dan wuri kakan.)

ABUBUWAN DA KE WARWARE ALWALA SU NE KAMAR HAKA:-

1) Abin da ke fita daga mafitar fitsari da bayan gida mai tsarki kamar tusa da maniyyi, ko kuma najasa kamar fitsari da maziyyi. **2)** Gushewar hankali ta hanyar barci ko suma, Amma barci mai sauki mara nauyi a zaune ko tsaye ba ya warware alwala. **3)** fitar fitsari ko kashi ta hanyar da ba ta su ba. **4)** fitar wani abu (najasa shi ba fitsari ba kuma kashi ba daga jikinsa in ya yi rauni kamar fitar jini da yawa. **5)** cin naman rakumi. **6)** shafin zakari ko farji da tafin hannu ba tare da shamaki ba. **7)** mace ta shafi zakarin mijinta ko shi ya shafi farjin matarsa da sha'awar juna ba tare da shamaki ba. **8)** yin ridda daga addinin musulunci;

Duk mutumin da ya ke da yakinin yana da tsarki, sai kuma ya yi shakka game da alwalarsa, ko kuma kishiya haka (wato ya tabbatar bashi da sharki, sai yayi shakka ko ya tashi ya yi) to sai ya yi hukunci a kan asali?

WANKA, ABUBUWAN DA SU KE WAJABTA SHI:- **1)** fitar maniyyi ta hanyar jin dadi da mace, ko ta barci tare da jin dadi ko babu. **2)** Shigar da kan kaciyar namiji cikin farjin mace koda bai yi maniyyi ba **3)** shiga musulunci ga sabon

musulunta, ko kuma komowa zuwa gare shi daga ridda. **4)** fitar jinin haila **5)** fitar jinin haihuwa **6)** Mutuwar musulmi.

FARILLAN WANKA:- Yana isarwa mutum ya game jikinsa duka da ruwa, tare da cikin bakinsa da hanci.

Amma wankan na kammala ne ta samuwar wadannan abubuwan **guda tara (kuma wannan si ake kira CIKAKKEN WANKA):**

1) Yayi niyya. **2)** Yayi bismillah. **3)** Ya wanke hannayensa kafin ya shigar da su cikin kwarya ko kwatanniyar wankansa. **4)** Sai ya wanke farjinsa da kuma sasannin da maniyyi ya caba caba da shi. **5)** Sai ya yi alwala. **6)** Sai zuba ruwa sau uku daban-daban don wanke kansa. **7)** Ya kwarara ruwa a jikinsa. **8)** Ya kuma cudanya jikinsa da hannayensa. **9)** Ya fara wankansa ta bangaren dama.

Ya haramta ga mai karamin hadasi (rashin tsarki): 1) Ya sha-fi Alkur'ani mai girma. **2)** Yin Sallah. **3)** Yin dawafi.

Kamar yadda haramun ne ga mara tsarki, rashin tsarki babba ABUBUWAN DA SUKA GABATA. Da: **4)** Karatun Alkurani mai girma. **5)** Zama cikin masallaci ba tare da alwala ba.

Kuma makaruhi ne ga mai janaba ya yi barci ba tare da ya yi alwala ba, da kuma bar nan ruwa da yawa wajen wankan janabarsa.

TAIMAMA DA SHARUDDANTA: 1) Rashin ruwa. **2)** Tilas ne ya kasance da turbaya ne mai tsarki, wanda ya hallata a yi da shi, kuma mai kura, ba wanda aka kona ba.

RUKUNANTA: Shafar dukkan fuska, sannan kuma hannaye zuwa wuyan hannu, da kuma jerantawa, da game duk wuraren taimama da shafar.

ABUBUWAN DA KE BATA TA: 1) Duk abin da ke bata alwala ya na bata taimama. **2)** Samuwar ruwa in har rashin sa ne ya sa aka yi taimamar. **3)** gushewar abin da ya halatta yin taimamar kamar dai wanda ya yi ta domin rashin lafiya, sa'anan sai ya warke.

SUNNONINTA: 1) Jerantawa da kuma gamewar gabbai ga mai taimama da rashin tsarki babba. **2)** Jinkirta ta har zuwa karshen lokacin yin salla (dab da tayar da Ikamar Salla). **3)** Yin zikirin alwala a karshenta.

MAKARUHANTA: Maimaita bugun kasa sau biyu lokaci guda.

SIFFAR TAIMAMA: Shi ne mutum zai yi niyya sannan ya yi Bismillah, sai ya bugi kasa da hannayen sa bugu daya, sannan ya shafi fuskansa da farko ta hanyar biyar da tafin hannunsa akan fuskarsa da gemun sa, kuma sai ya sanya bayan tafin hannunsa na dama cikin tafin hannunsa na hagu sai kuma bayan tafin hannunsa na hagu cikin tafin hannunsa na dama.

GUSAR DA KAZANTA (NAJASA): Najasa kala biyu ne: 1) Najasa tsayayyiya da kanta: wadda ita ce ba a iya tsarkake ta, kamar alade,; domin duk yadda aka kai wajen wanke shi to ba zai taba tsarkakuwa ba. **2)** Najasa ta hukunci: Ita ce: ta ke bijirowa ga mahallin da asalinsa mai tsarki ne kamar tufa, kasa, Dukkansu kuma sun kasu kamar yadda zai zo:

Tsayayyiya da kansu (sun kasu kashi biyu; masu tsarki da marasa tsarki): **DABBOBI:** Kare, da Alade, da abin da ba a cin namansa na tsuntsaye da dabbobi da halittansa ta fi ta kuliya girma, **HUKUNCINSU:** Su a karan kansu da kuma bangarorinsu,

haka kuma abin da ke fitowa daga gare su, kamar Fitsarinsu, kashinsu, hawayensu, guminsu, maniyyinsu, nononsu, majinarsu, da amansu duk najasa ne.

Masu tsarki: sun kasu kashi uku: A) Dan adam, **HUKUNCINSA:** Duka abin da ke fita daga jikinsa masu tsarki ne kamar maniyyinsa, guminsa, yawunsa, nononsa majinansa ta hanci, kakinsa, da kuma danshin farjin matarsa abu ne mai tsarki, Sai dai fitsari da kashi da maziyyi, da kuma wadiyyi, da kuma jini. Wadannan duk najasa ce. **B)** Dabbar da ake cin namanta: **HUKUNCINTA:** Gaba dayan abin da ke fita daga jikinta mai tsarki ne, kamar fitsarinta, kashinta, maniyyinta, nononta guminta, yawunta, amai dinta, maziyyinta, duk masu tsarki ne. **C)** Amma abin hanuwarsa ya ke da wuya kamar jaki, da muzuru (kyanwa) da abin da ke kasa da shi wajen girmar halitta kamar bera da makamantansu, **HUKUNCINSU:** yawunsa da guminsu kadai su ne masu tsarki.

MATATTUN ABUBUWA: Duk kansu masu najasa ne, in banda maceccen mutum, da kuma kifi da fara, da abinda rayeyyensa jini baya gudana a jikinsakamar kunama, kuda, da sauro to WADANNAN MASU TSARKI NE.

SANDARARRUN ABUBUWA: Kasa, duwatsu, da makamantansu, **HUKUNCINSU:** masu tsarki ne (amma an yi togiyar sandararrun abu daga abin da aka ambata can baya).

FA'IDODI: Jini, amai da ruwan maruru (diwa) najasa ne, sai dai an yi sauki (rangwame) kan dan kadan dinsa a cikin Salla da makamancinta matukar daga dabba ce mai tsarki.

Jini mai tsarki iri biyu ne: 1) Jinin kifi **2)** (Jinin da) ya yi saura a jikin dabbar da aka yanka ta a namanta da jijiyoyinta.

Sannan duk abin da aka ciro daga dabba wacce ta hallatta a ci, alhali tana halin rayuwa to wannan abin najasa ne, kamar dunkulen jini, ko tsoka duk najasa ne.

Kuma gusar da najasa ba ya bukatar yi ma sa niyya, kuma da ruwan sama zai wanke shi, shi kenan ya tsarkaka.

Taba najasa da hannu ko mutum ya bi ta kai ya wuce ba ya karya alwala, amma dole ne ya wanke hannunsa ko tufafinsa ko kuma in da najasar ta taba.

SHARUDDAN GUSAR DA NAJASA: 1) A wanke ta da ruwa mai tsarki. **2)** Mai wanke najasar ya takaitu daga barin ruwan in har ruwan ba shi da yawa. **3)** Ana iya gusar da najasa da kankara ko makamancin haka, matukar wankin bai wadatar ba. **4)** A kan wanke sau bakwai, takwas da turbaya ko da sabulu in najasar kare ce.

TANBIHI (FADAKARWA): * Najasa ta doron kasa matukar dai ruwa ne ko ruwa-ruwa kamar fitsari a nan abin yi sai a watsa ruwa har ta gusar da launinsa da warinsa. Idan kuma najasar ta kasance mai tsayuwa da kanta ne kamar bayan gari (kashi) to ba makawa sai an gusar da ita da kuma gurbinta. * In kuma gusar da najasa ya faskara tilas dai sai da ruwa, to fa dole ne a wanke da ruwan. * In kuma ba a gano wurin da najasar ta ke ba sai a wanke wurin dai, har sai an samu yakinin ko natsuwar cewa yanzu kam najasar nan ta fita babu ita. * Wanda ya yi alwala don yin Sallar nafila, ya halatta ya yi Sallar farilla da ita. * Kuma wanda alwalarsa ta karye don ya yi barci ko tusa shi kam ba sai ya sake tsarki ba domin tusa aba ce mai tsarki, ba najasa ba ce abin yi sai ya sake alwala, kuma abin sani alwalalar takan zama wajibi ne akansa in yayi nufin Salla ko makamanciyanta

HUKUNCE-HUKUNCE DA SUKA SHAFI MATA

NA FARKO: MAS'ALOLIN JININ HAILA DA NA ISTIHALA

A shekara nawa ne mace ke fara Haila, sa'an nan ta dena? Amsar ita ce mace ta kan fara haila ne daga shekara tara daidai, idan har jini ya fita daga farjinta kafin wannan shekarun to jinin istihala ne (wato jinin cuta). sannan kuma babu iyakancewa ga yawan shekarun haila din.

Kwana nawa ne mafi karanci ga mai haila kafin ya dauke? Tsawan yini da dare wato (sa'a 24) in har ya kasa haka to istihala ne ba haila ba.

To kuma kwana nawa ne mafi yawa ga mai haila kafin ya dauke? Kwana goma sha biyu shi ne mafi tsawo ga mai haila sannan ya dauke, to idan jinin ya wuce haka, ya zama jinin ciwo (istihala).

Kwana nawa ne ake samun tazara tsakanin haila zuwa haila? To akan samu kwana goma sha uku tsakanin su, kuma har in wani jini ya zo kafin cikas kwanukan to ya zama jinin ciwo (istihala).

Kuma mafi yawancin kwanakin tsarki ga mata shi ne? kwana Ashirin da uku ko da Hudu (23 zuwa 24).

Shin mace mai ciki in jini ya zo mata, haila ne? Jinin da ke fita ga mai ciki, baki, ja da kauri ko babu kauri duk dai ba haila ba ne, jinin ciwo ne (istihala).

To kuma yaushen ne mace ke gane cewar jinin ya dauke daga gare ta? A nan mata sun kasu kashi biyu: **1)** Ta na ganewane da fitar farin ruwa daga farjinta. **2)** Daga bushewar farjinta idan jinin ya kusa tsayawa.

Menene hukuncin abin da yake fita daga farjin mace - shi ba jini ba kuma ba lokacin tsarkin ta ba? Shin wannan abin fari ne ko kuwa matukar dai ba jini ba ne ba komai, amma in jini ne ko ja ko fatsi-fatsi to wannan najasa ne, kuma dukkan su suna warware alwala in kuma ya ci gaba da fita ya zama jinin ciwo (istihala). Jinin da ke yawan zuba baki ko fatsi-fatsi daga farjin mace in har ya sadu da jinin haila kafin hailer ce ko bayan sa to wannan haila ne, amma in akwai tazarar kwana daya ko biyu to wannan jinin ciwo ne (istihala).

Menene hukuncin wacce ta san yawan kwanakin al'adar ta kuma sai ya dauke kafin cikas kwanakin? Idan jinin haila ya dauke ko da bai kai yawan kwanakin da ta saba ba duk da haka dai sai ta yi tsarki (hukuncinta hukuncin tsarki ne).

Kuma menene hukuncin wacce kwana biyu kafin hailarta da ta saba ko kuma kwana biyu bayan shigar kwanakin hailer sai ya zo ko ya yi jinkiri? To duk abin da ya bayyana na daga siffar haila, haila ne a cikin kowanne irin hali ne matukar dai ya wuce kwana goma sha uku (13) a tsakanin jini guda biyu (watau bayan daukewar na farko da kuma zuwan na biyu). (karancin tsarkin ke nan). Amma fa in bai zama haka ba to jinin ciwo ne (istihala).

Idan jinin haila ya wuce ko ya rage daga yawan kwanakin da mai al'ada ta saba, menene hukunci? Wannan haila ce amma da sharadin bai wuce kwana goma sha biyar ba (15).

Kuma idan jini ya sauko ga mace cikin tsawon kwanaki kamar wata daya cur ko mafi yawan kwanakinsa, menene hukuncinsa a nan? To nan ta na da halaye har iri hudu: **1)** Wacce ta san lokacin hailarta cikin kwanakin wata, da kuma adadin kwanakin hailer, kuma tana iya rarrabewa tsakanin jinin haila da wanda ba shi ba; to a nan aiki za ta yi da kirgen kwanakin hailer da lokacinsa na asalin al'adarta ba da siffar jinin ba. **2)** Wacce ko ta san lokacin hailer ta cikin kwanakin wata da kuma yawan kwanukan sa amma kuma jinin kullumsa dai cikin siffa daya ya ke zuwa ma ta, to ita a nan za ta zauna ne gwargwadon kwanakin na lokacin tsawon wata guda. **3)** Wacce kuwa ta san lokuttan hailer ta cikin kwanakin wata amma ba ta

san yawan kwanakin hailar ba; to nan ita zama za ta yi na kwana shida ko bakwai (6 ko 7) (har a kai ga mafi rinjayen kwanakin haila) ga yadda za ta gano iyakarsa. **4)** To kuma wacce ta san yawan kwanakin ta cikin wata, amma ba ta san lokacin zuwan sa ba; to ita zama za ta yi gwargwadon yawan kwanakin ta daga farkon kowanne watan musulunci.

Na biyu: JININ HAIHUWA:

To kuma menene abin yi idan mace ta haihu kuma ba jinin haihuwa? To nan wurin ba a yi mata hukunci da hukuncin masu jego kuma ba wajibi ba ne yin kwanakin tsarki kuma ma in ta na azumi bai karye ba.

Kuma menene hukuncin wacce ke ganin ko jin alamun haihuwa daga jini ko ruwa tare da zogi kafin haihuwar da sa'a guda? Ba a iya yi mata hukuncin masu jego sai dai hukuncin masu jinin ciwo (istihala).

Jinin da ke fita ga mace a lokacin haihuwa, shi menene hukuncinsa? Wannan jinin haihuwa ke nan ko da ko dan bai fado ba, ko kuma bayan ya fado, kuma a nan ba za ta rama salla wacce ta same ta cikin wannan halin ba.

Wane lokaci ne ya kamata a fara kirga kwanakin jinin haihuwa? Ana fara kirga kwanakin ne da zarar abin haihuwa ya fado, watau ta haihu .

To kuma nawa ne karancin kwanakin jinin haihuwa? Watau bai da iyaka ga karancinsa, da dai mace za ta haihu sannan kuma jinin ya dauke bayan haihuwa nan take, to wajibi ne ta yi wanka kuma ta ci gaba da salla ba tare da ta jiran kwana arba'in ba.

To nawa ne mafi yawan kwanakin jinin haihuwa ga mace kafin ya dauke? Kwana arba'in ne in kuma ya wuce haka to dai ba a la'akari da sauran, Nan fa wanka ya wajaba kuma haka nan ma salla, sai dai in lokacin hailar ta ya hadu da wancan jinin kafin ta yi ciki, to wannan ana ganin cewa haila ce ko kuma a kan dauka jinin haila ne.

Matar da ta haifi yara biyu ko fiye da biyu, to ana fara kirga kwanakin jinin haihuwar ta ne daga lokacin da ta haifi abin haihuwarta na farko.

To kuma idan mace ta yi bari, menene hukuncin jinin? Matar da ta yi barin cikin kwana tamanin (80) ko abin da ya gaza hakan wannan jinin, jinin ciwo ne (istihala). In kuma bayan kwana casa'in (90) ne wannan jini, jinin haihuwa ne, in kuma ya kasance tsakanin kwana (80) zuwa (90) to hukunci a nan ya na damfare ne da kaga halitta, to abin da ya kasance cikin sa na halitta dan adam to jinin da ya zo bayan sa jinin haihuwa ne, in kuwa babu halittar dan adam to wannan jinin na ciwo ne (istihala).

Idan mace ta yi tsarki cikin tsakiyar kwana arba'in to duk abin da ta ga ni cikin kwana arba'in din na haihuwar ta matuƙar dai ba jini ba ne to mai tsarki ne sai ta yi wanka kuma ta ci gaba da sallah, to kuma a wannan ranar sai jinin ya dawo ma ta kafin cikin kwana arba'in din, to wannan hukuncinsa hukuncin jinin haihuwa ne .
Haka nan dai za ta yi ta lissafi har a cika kwana arba'in din.

FADAKARWA: ✨ Ya na haramta ga mai haila da mai jinin haihuwa abin da ya haramta ga mara tsarki, rashin tsarki babba (watau kamar janaba ke nan). Kuma duk mai jinin ciwo (istihala) za ta yi salla, sai dai za ta yi alwala ga kowace salla.

✨ Kuma idan mai haila ko mai jinin haihuwa (watau jego) ta yi tsarki watau jinin ya dauke kafin faduwar rana to ya lizimce ta yin sallar azuhur da la'asar na wannan yinin. Idan kuma ta yi tsarki ne kafin fitowar alfijir to nan ma za ta yi

sallar magriba da Isha'in wannan daren. ✳ Kuma idan lokacin salla ya yi sai hails ko jinin haihuwa ya zo mata bayan haihuwar kuma kafin ta yi sallah din ne idan haka ya faru to nan ba ramuwar wannan sallan akan ta. ✳ Dole ne ga mace ta warware gashin kanta domin yin wankan tsarki na hails ko haihuwa, amma ba dole ba ne ga mai wankan janaba. ✳ Kuma an kyamaci saduwa da mai jinin ciwo (istahala) ta farjinta, amma kuma matukar mijinta ya bukatar zuwa ga haka din to ya hallatta a gareshi. ✳ Ya wajaba ga mai jinin ciwo (istahala), ta rika yin alwala ga kowacce salla bayan ta yi wankan hails in ya zo mata. ✳ Ya kuma hallata ga mace mai hails shan maganin da zai tsayar ma ta da jinin hails na wani lokaci don yin aikin hajji da umra ko kuma don cikawar azumi Watan Ramadan, amma fa duk wannan da sharadin in har ta amince wa maganin bazai cutar da ita ba.

MATA A MUSLUNCI

Mace a musulmci kamar namiji take ta fuskar falala da ladan aiki a wajen Allah, kowa gwargwadon imaninsa da aikinsa, Annabi (S.A.W) ya ce: ***su mata shakikan maza ne*** " Abu Dawud ne ya ruwaito shi-

Mata suna da 'yancin su nemi hakkinsu, ko kuma su kai kara idan an zalunce su, domin duk maganganun da ake yi a shari'a (kur'ani ko sunna) ya shafi maza da mata, sai dai idan shari'ar ce ta bayyana bambamcin mata da maza a wani hukunci, kuma irin wadannan hukunce-hukunce basu da yawa idan aka auna su da ragowar hukunce-hukuncen da maza suka yi tarayya da mata, kuma saboda shari'a tana lura da yanayi hususiyya ta maza da mata (abubuwan da kowannensu ya kebanta da su) ta fuskar halitta da kuma damar aikata ayyuka kamar yadda Allah yake cewa: " Yanzu ace wanda yayi halitta ba zai san abinda ya halitta ba alhali shine mai tausasawa kuma masani".

Don haka mace tana da wassu ayyukan da suka shafe ta ita kadai banda namiji, hakanan shi ma namiji, duk wanda yayi kokarin shiga aikin wani kuwa zai wahala a rayuwa. Sannan an baiwa mace irin ladan aikin namiji alhali tana zaune a cikin gidanta, kamar yadda aka rawaito daga Asma'u 'yar Yazid, wata rana ta zo wurin Annabi (S.A.W) yana cikin sahabbansa sai ta ce: "na fanshe ka da mahaifina da mahaifiya ta, hakika ni mata ne suka turo ni zuwa wajenka, kuma ka sani -na bayar da kaina fansa gare ka- babu wata mace a gabas ko a yamma, sawa'un ta san zuwa na wurinka ko bata sani ba, face tana da iri-in wannan ra'ayi nawa, cewa: Allah ya aiko ka zuwa maza da mata, sai muka yi imani da kai muka yarda da Allan da ya aiko ka, sannan kuma mu mata muna zaune an yi mana iyaka, an katange muke a cikin gidajenku, kuna biyan bukatar sha'awarku da mu, mu muke dauke da 'ya'yayenku, sannan kuma ku maza an fifita ku a kanmu da zuwa Juma'a da sallolin jam'i da dubo marasa lafiya da halartar sallolin jana'iza da kuma yawan yin hajji bayan na wajibi. Kuma duk abin da yafi wadannan ma shi ne fita jihadi da kuke yi don daukaka kalmar Allah, sannan idan dayanku ya fita hajji ko umara ko yaki, mu ne muke kiyaye muku dukiyarku, kuma mune muke dinka muku tufafinku kuma mu ke renon 'ya'yanku, to -ya ma'aikin Allah- ta ina zamu yi tarayya da ku wajen lada? Sai Manzon Allah (S.A.W) ya waiwaya wajen sahabbansa ya ce: "shin tunda kuke

kun taba jin wata mace ta tambayi wani abu na rayuwar duniya da yafi wanda wannan matar ta tambaya kyawu? Sai suka ce: ya Manzon Allah (S.A.W) : mu bamu taba zatpn cewa wata mace zata iya yin wannan tunani ba, sai Manzon Allah (S.A.W) ya waiwata gare ta ya ce: "ki koma ya ke wannan mata, ki sanar da matan dake tare da ke cewa, duk wadda take kyautatawa mijinta kuma ta nemi yardarsa kuma ta bi abinda yake so tana irin wancan ladan gaba daya". ***Sai matar ta juya tana ta murna tana kabbara saboda farin ciki***" Baihaki ne ya rawaito shi.

Hakanan wata rana mata sun zo wurin Manzon Allah (S.A.W) suka ce: "ya Manzon Allah (S.A.W): maza sun kwashe falalolin baki daya, suna jihadi don daukaka kalmar Allah, yanzu muma sai ka bamu wani aiki da zamu yi mu cimma ladan jihadi? Sai Manzon Allah (S.A.W) ya ce: " ***kowacce a cikinku aikinta yana cikin gidanta wanda da shi ne zata cimma ladan masu jihadi***" Baihaki ne ya rawaito shi.

Kuma ma Allah ya sanya lada mai yawa ga mutumin da ya kyautatawa 'yar uwarsa mace kamar yadda Manzon Allah (S.A.W) ya ce: ***Duk wanda ya ciyar da 'ya'yansa mata guda biyu ko kuma 'yan uwansa mata guda biyu har Allah ya wadata su ko ya arzurta su, kuma, yana neman ladan ciyarwar a wurin Allah, to zasu zamo masa kariya daga shiga wuta.***" Ahmad da dabarani ne suka rawaito shi.

WASU DAGA CIKIN HUKUNCE-HUKUNCE DA SUKA SHAFI MATA

* Haramun ne namiji ya kebe da macen da ba muharramarsa ba.

* Ya halatta ga mace ta fita masallaci tayi salla, amma idan ana tsoron fitini to makaruhi ne Nana Aisha tana cewa: da ace Manzon Allah (S.A.W) ***ya riski abinda mata suke yi da ya hana su zuwa masallaci kamar yadda aka hana matan Banu Isra'ila***" Bukhari da Muslim ne suka rawaito shi.

Kuma kamar yadda ake ribanyawa namiji lada idan yayi salla a masallaci, to haka itama mace ake ribanya mata lada idan tayi salla a gidanta, Wata mata ta zo wajen Manzon Allah (S.A.W) ta ce: ***ina son yin salla tare da kai, sai yace: na san kina son yin salla tare da ni, amma sallarki a kuryar dakinki tafiyen miki fiye da rumfarki, sannan ta rumfarki tafi ta tsakar gidanki, ta tsakargidanki kuma tafi ta masallacin shiyyarku,, ta masallacin shiyyarku kuma tafi yi a masallaci na wannan.***" Ahmad ne ya rawaito shi. kuma Manzon Allah (S.A.W) ya ce: ***"mafi alherin masallatan mata sune dakunansu"*** Ahmad ne ya rawaito shi.

* Hajji ko umara basa wajaba akan mace har sai ta sami muharrami, saboda fadin manzon Allah (S.A.W) ***"Kar mace tayi tafiya sama da kwana uku sai tare da muharrami"*** Bukhari da muslim ne suka rawaito shi.

* Haramun ne ga mace ta ziyarci makabarta ko ta raka gawa saboda fadin Manzon Allah (S.A.W) ***"Allah ya tsinewa mata masu ziyartar makabarta", Ummu Adiya tana cewa: "An hana mu bin jana'iza amma ba a tilasta mana ba."*** Muslim ne ya rawaito shi.

* Ya halatta ga mace ta rina gashin kanta da kowanne irin launi, sai dai ba a cika son tayi da baki ba, sannan karta rin saboda yaudarar mai neman aurenta

* Tilas ne a baiwa mace kasonta na gado kamar yadda Allah ya kasa ya bata. Bai halatta a tauye mata koami ba, saboda fadin Manzon Allah (S.A.W) ***"duk wanda***

ya yanke gadon magada Allah zai yanke masa rabonsa na aljanna ranar alkiyama" Ibnu Majah ne ya rawaito shi.

* Ya wajaba a kan miji ya ciyar da matarsa, ko da kuwa ta na da wadata fiye da shi daga abinci da abin sha da tufafi da mazauni da kyautata wa. Allah yana cewa: "wanda yake da wadata sai ya yalwata (wajen ciyar da iyalinsa) wanda kuma aka kuntata masa arzikinsa sai ya ciyar gwargwadon abin da Allah ya hore masa. Idan kuma mace bata da aure ya wajaba akan mahaifinta ko 'yan uwanta da su ciyar da ita idan kuma bata da wani dan uwa da zai ciyar da ita to ana so sauran mutane su dauki dawainiyar ciyar da ita. Saboda fadin manzon Allah (S.A.W) : "***Mai dawainiyar (taimakawa) mace mabukaciya (ko marar miji) da kuma miskini (ladansa) kamar wanda yake yaki ne don daukaka kalmar Allah, kuma kamar (ladan) mai tsayuwar dare ne da kuma mai yin azumin nafila.***" Bukhari da Muslim ne suka rawaito shi.

* Uwa ce tafi cancanta data rainon da danta matukar ba wani auren tayi ba, shi kuma uba zai rika ciyar da ita matukar dan yana hannun uwar.

* Ba a son mace ta fara yiwa namiji sallama, musamman ma idan budurwa ce, ko kuma idan ta ji tsonon fitina.

* Ana so a ringa aske gashin gaba da na hammata, kuma a yanke farce a kalla kowacce Juma'a, amma ba a so a huce kwana arba'in ba a yi ba.

* Haramunne aske gashin fuska kamar gashin gira da sauransu kamar yadda manzon Allah (S.A.W) ya ce: "***Allah ya tsine wa wadda aka tsigewa gashin fuska da kuma wadda ta tsige din.***" Abu dawud ne ya rawaito shi.

* **TAKABA:** Ya haramta ga mace ta yi takaba fiye da kwana uku akan wani mamaci sai dai mijinta, shi kuwa ya wajaba a kanta ta yi masa takaba wata hudu da kwana goma. Kuma dole ne a kan ta lokacin takabar ta bar kwalliya da turare, ko sanya kayan ado ko zobe, ko kuma tufafi mai launi kamar ja ko mai fatsi- fatsi, ko yin kwalliya da lalle ko wasu kayan shafe-shafe ko sanya bakin kwalli ko shafa mai mai kanshi. Amma ya halatta a gare ta ta yanke farce da aske gashin mara ko hammata da wanka, kuma ba dole ba ne sai kaya mai wani launi na musamman kamar baki, kuma ta yi idda a gidan da mijinta ya mutu ta na cikinsa, kuma haramun ne ta fita daga cikinsa sai dai idan akwai dalili, kuma ba za ta fita daga gidanta da rana ba sai da dalili.

* Haramunne ga mace ta aske gashin kanta sai dai bisa larura, ya hallatta kuma ta dan rage shi amma da sharadin kar tayi kama da namiji. Saboda fadin manzon Allah (S.A.W) ***Allah ya tsine wa macen da take maiyar da kanta namaji***" Tirmizi ne ya rawaito shi. Ko kuma tayi kama da kafirai kamar yadda manzon Allah (S.A.W) ya ce: "***duk wanda yayi kama da mutane to yana cikinsu.***" Abu Dawuda ne suka rawaito shi.

* Ya wajaba ga mace idan zata fita daga gidanta ta sitirce jikinta da tufafin da ya cika sharudda masu zuwa: **1)** ya game jiki baki daya. **2)** kar ya zamo na kwalliya ne **3)** ya zamo mai kauri ne ba mai shara-shara ba. **4)** ya zamo mai yalwa kar ya matse jiki. **5)** kar a sanya masa turare. **6)** kar yayi kama da kayan maza **7)** kar yayi kama da tufafin kafirai. **8)** kar ya zama tufafin alfahari ne.

Ya haramta a sanya wani tufafi mai dauke da hoton mutum ko dabba, ko sakale (rataye) shi, ko a sitir ce bango da shi.

AL'AURAR MACE IN TANA TARE DA WANI, Ya kasu kaso uku: 1)

Mijinta: wannan ya halatta ya ga komai na jikinta. 2) mata da kuma maza muharramanta: suma zasu iya ganin abin da yawanci yake bayyana kamar fuska da gashi da wuya da hannu da diddige da sauransu. 3) Ragowar mazaje; su bai halatta su ga komai idan ba da larura ba, kamar neman aure ko magani (likita ko nas), saboda asalin fitinar mace daga fuskarta ne, an rawaito daga Fadimatu bintul Munzir ta ce: "Mun kasance muna rufe fuskokinmu daga mazaje. Hakim ne ya rawaito shi. Kuma A'isha ta ce: Mahaya sun kasance su kan gifta da mu a lokacin muna tare da manzon Allah (S.A.W) Mun dauki harami, idan suka zo dab (su ka yi daura) da mu Sai daya daga cikinmu ta saki mayafinta daga kanta zuwa fuskarta, idan muka huce su sai mu mayar da mayafanna mu." Abu Dawud ne ya rawaito

★ **IDDA** Idda tana da kashe- kashe 1) **Mai ciki**, iddar ta idan an sake ta ko mijinta ya mutu shi ne ta haife abin da ke cikinta. 2) **Wadda mijinta ya mutu**, ita kuma zata yi wata hudu da kwana goma. 3) **macen da aka saka wadda zata iya yin haila**, ita kuma zata yi haila uku ne idan tayi tsarki na uku, to ta fita. 4) **wadda bata haila**, ita kuma zata yi wata uku ne kawai. **Duk macen da take yin idda** idan dai sakin da akayi mata zata iya yin kome to ya wajaba a gare ta da ta zauna a gidan mijinta tare da shi a yayin da take yin idda, kuma ya halatta a gare shi, shi minjin nata ya kalli duk abinda yake so a jikinta. Kuma zai iya kebewa da ita har zuwa lokacin da iddarta zata kare, domin yin hakan zai iya zama sanadiyyar Allah ya hada tsakaninsu, kuma ba lallai ne sai matar ta amince ba idan mijin ya bukaci dawo da ita wato (kome). Amma idan sakin wanda ake yi masa kome ne, kuma kome din yana tabbata daga fadin mijin (da zarar ya furta cewa na dawo da ke.) ko kuma ya sadu da ita.

★ Mace ba zata iya aurar da kanta ba saboda fadin manzon Allah (S.A.W) "**Duk matar da ta yi aure ba tare da izinin waliyyinta ba, to wannan auren batacce ne,** Abu

Dawud ne ya rawaito shi-

★ Haramun ne mace tayi karin gashi ko kuma ta tsaga jikinta (zane) da sunan ado (wato shasshawa) wadannan ayyuka manya-manyan laifuka ne kamar yadda manzon Allah (S.A.W) yace: "**Allah ya tsine wa macen da take kara gashi da kuma wadda ta kara mata, ta kuma wadda ta tsaga jikinta da mai tsagawar.**" Bukhari da

muslim ne suka rawaito shi-

★ Haramun ne mace ta nemi mijinta ya sake ta ba tare da wani sababi ba, saboda fadin manzon Allah (S.A.W) "**duk Matar da ta nemi mijinta ya sake ta ba tare da wani laifi ba, to ba ita ba shiga aljanna**" Abu Dawud ne ya rawaito shi-

★ Ya wajaba ga mace ta yiwa mijinta da'a kamar yadda aka saba, musamman ma idan ya kiraye ta zuwa shimfida saboda fadin manzon Allah (S.A.W) "**Duk mijin da ya kira yi matarsa zuwa shimfida sai ta ki zuwa, har ya kwana yana fushi da ita, to mala'iku zasu yi ta tsine mata, har zuwa wayewar gar**" Bukhari da muslim ne suka rawaito shi-

★ Haramun ne mace ta sanya turare matukar ta san cewa mazaje zasu gifta ta inda zata wuce, sadoda Hadisin da yake cewa: "**Duk matar da ta sanya turare ta wuce mutane don su ji kamshin turarenta, to lallai tayi zina.**" Abu Dauda ya rawaito shi-

SALLA

Kiran salla da kuma yin ikama ga maza mazauna gida wani yana dauke ma wani kuma sunna ce ga mutun daya ko matafiyi amma kuma an Kyamace shi ga mata, kuma kiran salla bai inganta har sai lokaci ya yi sai dai sallar asuba. Ita kam ya inganta a kiran fari bayan rabin dare ya wuce.

SHARUDDAN SALLA: 1) Musuluci 2) Hankali 3) Tasawa fahimtar ina aka sa gaba (ba dole sai ya balaga ba) 4) Tsarki da samun iko 5) Shigar lokaci.

Lokacin **sallar azuhur** daga gushewar rana daga tsakiyar sama zuwa har inda inuwar abu za ta yi dai-dai da tsawonsa, Sannan kuma lokacin **sallar la'asar** zababbe shi ne inda duk wani abu zai yi dai-dai da tsawonsa sau biyu. Sai kuma lokacin larurarsa shi ne zuwa faduwar rana. Sannan lokacin **magriba** ya na biye har sai jan rana ko fatsi-fatsin ta ya bace. Sai kuma lokacin **sallar isha'i** shi ne zababben lokacin ta har rabin dare daga nan kuma har zuwa **alfijir** ya fito lokacin ta ne na larura sannan kuma a lokacin **sallar asuba** har zuwa fitowar rana.

6) Suturce al'aura¹ ta fara da samun ikon yin haka din da wani abu wanda bai nuna fatar jikin mutum; amma al'amuran mutum namiji balagagge ga nuni da a ka yi shi ne daga cibiyarsa zuwa gwiwar sawunsa, amma mace 'ya cikakiya ba (baiwa ba ita duk jikin ta al'aura ne a cikin salla amma ban da fuskar ta). 7) Nisantar kazanta (najasa) a jikinsa, tufafinsa, wurin sallansa matukar an samu ikon yin haka din. 8) Fuskantar alkibla tare da matukar ana da ikon yin hakan. 9) Niyya.

RUKUNNAN SALLA: Rukunnan salla guda goma sha huɗu ne (14): 1)Tsayuwa tare da ikon haka din a cikin sallan farilla. 2)Kabbarar harama. 3)Karatun fatiha. 4) Yin ruku'i cikin kowace raka'a. 5) Dagowa daga ruku'i. 6)Daidaituwa a tsaye bayan dagowa daga ruku'i. 7) Yin sujada a kan gabbai bakwai. 8) Zama tsakankanin sujaddai biyu. 9)Karatun tahiya ta karshe. 10) Zama don tahiya. 11)Yin salati ga annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ga tahiyar karshe.12) Sallama ta farko.13) Nutsuwa a cikin rukunan aikin sallar. 14)Jerantawar wadannan rukunnan.

Ka ga wadannan rukunan salla ba ta inganta sai da su, kuma ta na baci da barin dayan wadannan rukunnan da mantuwa aka bari ko kuwa da gangan ne (aka bari)

WAJIBAN SALLA GUDA TAKWAS NE (8): 1) Dukkan kabbarorin in ban da kabbarar harama wajibi ne. 2) Fadar sami Allahu liman hamida hu (Allah ya na jin mai gode masa). 3) Da kuma (rabbana wa lakal hamdu) Ubangijinmu gareka godiya take, lokacin dagowa daga ruku'i. 4) Fadar (subhana rabbiyal azim) tsarki ya tabbata ga Ubangijina mai girma, a cikin ruku'i sau daya. 5) Fadar (subhana rabbiyal a'ala) (tsarki ya tabbata ga Ubangijina mafi daukaka) sau daya cikin sujadda. 6) Fadar (rabbig firli) Ya Allah Ka gafarta mun, tsakanin sujada biyu. 7) Karatun tahiya ta farko. 8) Zama domin wannan tahiyar.

Wadannan wajiban in mutum ya bar su da gangan sallar sa ta baci; in kuwa da mantuwa ne to sai ya yi sujada ta rafkanuwa don gyaran sallar.

AMMA SUNNONIN SALLA: Su ne zantutuka da kuma ayyuka, kuma salla bata baci don barin wani abu daga cikinsu koda da gangan ne.

¹ Ya haramta a sanya wani tufafi mai dauke da hoton mutum ko dabba, ko rataye shi, ko a sitir ce bango da shi, ko sayar da shi, domin hakan ya na daga cikin manyan manyan zunubi

To sunnonin zantuka:- addu'ar budewar ko farawar salla, neman tsari da yin basmala da fadar amin da bayyanata wurin bayyanawar, da karatun abin da ya saukaka daga ayoyyin Alkur'ani amma shi mamu (watau mabiyi an hana shi ya bayyana nasa karatun amma wanda ke yi shi kadai am bashi zabi) da fadin hamdan kasiran dayyiban mubarakan fahi mil'as samawati wal ardi.... (godiya mai yawa kyakyawa masu albarka a cikinsa; cike da sammai da kuma cikin kasa.. (da sauransu) godiya da kuma duk abin da aka yi tasbihi na ruku'i da sujada da kuma ya Allah ya gafarta mana, Yin addu'a kafin sallama (duk sunna ne na magana cikin salla)

SUNNONIN AYYUKA A SALLA: Daukaka hannaye biyu tare da kabbarar harama lokacin ruku'i da kuma lokacin dagowa daga ruku'in da kuma lokacin dagowa daga tahiya ta farko, da kuma dora hannun dama akan na hagu lokacin da yake tsaye, da kuma kallon inda zai sa goshinsa, da bude kafafuwansa ko duga-duginsa lokacin tsayuwarsa, da fara aza gwiwowinsa sannan tafukansa sai goshi sai hancinsa lokacin sujada; da kuma nesantar da damatsansa daga sassannin hakarkarinsa; da kuma bude cinyoyinsa daga barin junansu (waton kar ya hada su). Ya kuma mika duga-duginsa kuma ya rabe kar ya hade su wuri daya; kuma ya dora cikin 'yan yatsunsa akan kasa kuma ya dan daidaita hannayensa daura da kafadunsa yana hade 'yan yatsun hannayen akan doron kasa; kuma da tsayuwarsa akan kafafuwansa ya kuma dogara da hannayensa kan gwiwowinsa; da kuma kan duwawunsa tsakankanin sujada biyu da kuma wajen tahiyyar farko. Amma a tahiya ta biyu zaman durkushe ne zai yi sai kuma ya dora hannayensa a kan cinyoyinsa ya na mai shinfida su kuma yana mai motsawar 'yan-yatsunsa tsakanin sujada biyu, haka nan ma zai yi cikin tahiya. Sai dai zai nade dan yatsansa kamar dai ta biyu da kuma ta tsakiya sai ya matse ta da babban dan yatsan kuma manuniya ya rika nuni wa ko mika ta tana fuskantar alkibla lokacin ambaton Allah da yin adduasa; wannan nuni ya na nufin Allah shi kadai ne. Sannan kuma juyawarsa dama da hagu domin yin sallama, kuma ya fara ta wajen dama.

SUJJADAR RAFKANUWA: An sunnanta idan mutum ya zo da magana ta shari'a a inda ba wurinta ba da mantuwa kamar karatun Alkur'ani lokacin sujada; kuma ba komai a kansa. Kuma idan da zai bar sunna to an halatta masa ita (wato sujjadan kabli). Ta kan zama wajibi akansa Idan ka yi karin ruku'i, sujjada, tsayuwa, zama yayin sallama, ko kuma ya yi wani kuskure wanda ya ke bata ma'anar kalma, ko ya bar wajibi, shakka (kokwanto) game da kari. Idan lokacin aikata ta (ke nan sannan ya yi sujjadar rafkannuwa).

Salla ta na baci in aka bar sujjada ta rafkannuwa wacce take ta wajibi.

In mutum ya yi shakka cikin sallarsa; to sai ya yi sujjadai biyu kafin sallama ko bayan sallamar. In ko har ya manta da sujjadar har lokaci ya yi tsawo, to sujjadar ta fadi.

YADDA AKE YIN SALLA A AIKACE: Idan mutum ya tashi don yin salla zai fuskanci alkibla sai ya ce (**ALLAHU AKBAR** (Allah shine mafi girma), liman zai yi ta ne a bayyane da duk sauran kabbarorin domin ya jiyar da wadanda ke bayansa. Amma mamu to shi kam zai boye ta. Kuma zai daga hannayensa a lokacin fara kabbara ya zuwa dai dai kafadunsa, sai kuma ya sauke su ya dora tafin dama a kan na hagu kuma ya dora su akan kirjinsa ko karkashin kirjinsa kuma idanunsa su

rika kallon inda zai sa goshinsa, sannan kuma sai ya fara da abin da ya zo cikin sunna kamar:- (*subhanakallahumma wabi hamdik wata barakas muka wata ala jadduka wa la'ilaha gairuka*) tsarki ya tabbata agare ka ya Allah tare da gode maka, kuma sunanKa ya yi albarka, kuma buwayarka ta daukaka, kuma babu wani abin bauta baicin kai. Sannan ya nemi tsari daga Allah daga sharrin shaidan. Sai kuma ya ce 'Bismilla'. (Amma fa duk wadannan addu'oi'n a asirce ne ake yinsu) sai ya karanta fatiha, mustahabi ne ga mamu karatun fatiha a in da liman ya ke yin shiru a cikin sallah, da kuma in da baya bayyanawa a cikin salla –in har sallar a bayya ne a ke yinta. Haka kuma Wajibi ne mamu su karanta fatiha a inda ake karatun ta a asirce. Sannan ya karanta abin da ya saukaka gare shi daga Alkur' ani. An so ya karanta a sallar asuba surori masu tsawo na daga MUFASSAL. Amma a magrib kuma surori takaitattu da gare su. Kuma sauran sallolin surori matsakaita.

Surori masu tsawo na mufassal sune daga suratun (kahf) zuwa suratul (Naba'i) matsakaita kuma zuwa suratun (Duha), Takaitattun kuma zuwa suratun (Nas). Liman zai bayyana karatunsa a sallar asuba, da kuma raka'oi biyu na farkon sallar magrib da isha'i. Amma sauran kuma to zai yi su ne a asirce. Sannan kuma sai ya yi kabbara kuma yayi ruku'i, Sai ya aza hannayensa akan guiwowsa, kuma sai ya rarrabe 'yan yatsunsa (wato ya bude su) ya kuma mika bayansa, ya sanya kansa ya zama yana seti da shi. Sa'annan ya ce: (*subhana rabbiyal azhim*) sau uku wato (tsarki ya tabbata ga Allah Ubangijina mai girma). Sai ya dago kan sa yana mai cewa: (*sami Allahu liman hamidahu*) Allah ya ji mai gode masa, To idan ya daidaitu a tsaye sai ya ce (*rabbana wala kal hamdu, hamdan kathiran dayyiban mubarakan fih, mil'as samawati wa mil'al ardi, wa mil'a ma shi'ita min shai'in ba'adu*). Ya Ubangijinmu gare ka godiya ta ke, godiya mai yawa mai albarka a ciki ... sai kuma ya sunkuyo don sujjada ya na mai kabbara ya na mai nisantar da damatsansa daga barinsa (sashinsa, gefansa, hakarkarinsa), da kuma cikinsa ga barin cinyoyinsa. ya kuma sanya hannayensa daura da kafafunsa da kuma 'yan yatsunsa duga-dugansa ya zama suna fuskantar kibla, haka kuma da na hannunsa. sai kuma ya ce: (*subhana rabiyal a'ala*) watau sau uku (tsarki ya tabbatar wa Ubangijina mafi daukaka) A nan ya halatta a gare shi da ya yi addu'a da abin da ya zo cikin sunna ko abin da ya so yi na cikin addu'o'i.

Kuma sai ya dago kansa ya na mai kabbara, sai ya shinfida kafarsa ta hagu ya zauna akanta kuma ya kafe ta dama kuma 'yan yatsunsa ya fuskantar da su kibla, ko kuma ya kafe duga-dugansa da yatsunsa suna fuskantar alkibla sai ya zauna akan su sai ya ce (*rabbifirli*) sau biyu (2) (ya Allah ka gafarta mun). Yana da damar ya kara da cewa (war hamni wajburni warfa'ani warzukni wan surni wahdini wa afini) Ka yi mun rahama, Ka cike min gibi na, Ka yi min arziki, Ka taimake ni Ka shiryar da ni, Ka kuma ba ni lafiya.

Sai kuma ya yi sujjada ta biyu kamar dai yadda ya yi ta farko, Saikuma sai ya dago kansa ya na mai kabbara, Sai ya yunkura bisa duga duginsa, sai ya sallaci raka'a ta biyu kamar yadda ya yi ta farkon, in ya kare sai ya zauna don tahiya bisa duwawunsa, ya dora hannun hagunsa akan cinyarsa ta hagu, da kuma hannun dama akan cinyarsa ta dama, Sai ya lankwashe karamin 'yan yatsunsa na dama dai-dai bayanta da ta tsakiya

sai ya dora babban yatsansa bisa ta tsakiyar, ya kuma mike manuniya, yana nuni da ita sai ya ce: **ATTAHIYATU LILLAHI WAS-SALAWATU TAIYIBATU LILLAHI, ASSALAMU ALAIKA AYYUHAN NABIYU WARAHMATULLAHI WABARAKATUHU, ASSALAMU ALAINA WA'ALA IBADILLAHIS SALIHINA, ASH' HADU AN LA'ILAHA ILLALLAHU, WAHDABU LA' SHARIKA LAHU WA ASH'HADU ANNA MUHAMMADAN ABDULLAHI WARASULUHU.** “*Dukkan gaisuwa da sallatai sun tabbata ga Allah, da wasu abubuwa dadada gare ka ya Allah, Amincincin Allah su kara tabbata a gare ka ya kai wannan annabi tare da rahamar Allah da albarkarSa, Allah ka yi tsira a gare mu da kuma bayinka na gari, na shaida babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma ina mai shaidawa lallai Muhammadu bawanSa ne kuma manzonSa ne.*”

Sai kuma ya yunkura zuwa ga raka'a ta uku da ta hudu yana mai kabbara kuma yana mai daga hannayensa, kamar haka dai ne zai sallaci sauran raka'oin, sai dai ba zai bayyana karatu ba a cikinsu, kuma fatiha kawai zai karanta.

Sai kuma ya zauna kan kafafuwansa ya shinfida ta hagu ya kafe ta dama bayan ya fitar da ita, kuma duwawunsa yana kan doron kasa (wato zaman da ake cewa da shi tawarruk cikin zaman karshe ake yin sa ga salla mai karatun tahiya biyu) san nan sai ya ce: **ALLAHUMMA SALLI ALA MUHAMMADIN WA ALA ALI MUHAMMAD, KAMA SALLAITA ALA IBRAHIM WA ALA ALI IBRAHIM INNAKA HAMIDUN MAJIDUN, ALLAHUMMA BARIK ALA MUHAMMADIN WA ALA ALI MUHAMMADIN KAMA BARAKTA ALA IBRAHIMA WA ALA ALI IBRAHIMA INNAKA HAMIDUN MAJIDUN.** Kuma sunna ne ya ce:- ya Allah ka yi dadin tsira ga Muhammadu da kuma iyalan (gidansa) Muhammadu kamar yadda Ka yi tsira ga Ibrahim da kuma iyalan gidan Ibrahim lallai Kai abun Godiya ne, Mai Girma. Ya Allah ka yi albarka ga Muhammadu da kuma iyalan gidan Muhammadu kamar yadda Ka yi albarka ga Ibrahim da kuma mutanen gidan Ibrahim lallai Kai Godadde ne Mai Girma.

Kuma sunna ce mutum ya ce: **A'UZU BILLAHI MIN AZABIN NARI WA AZABIL KABRI WA FITINATIL MAHYA WAL MAMATI WA FITINATIL MASIHD DAJJAL**” Ina neman tsarin Allah daga azabar wuta, da kuma azabar kabari, da kuma fitina ta rayuwa da ta mutuwa, da kuma fitinar sharrin Dujal.

Ya Allah Duk ka tsare ni daga wadannan abubuwan da ma waninsu na daga addu'ar da ta zo daga sunna. Sai mutum ya yi sallama guda biyu; ta bangaren dama yana mai cewa (**ASSALAMU ALAIKUM WARAH MATULLAHI**), sannan kuma haguksa kamar yayi kamar haka. (wato amincin Allah ya tabbata a gare ku da rahamar Sa).

Kuma an sunnan ta yin addu'a kamar dai yadda ya zo cikin sunnar annabi tsira da aminicin Allah su tabbata a gare shi¹.

¹ *Astagfirullah* sau uku ma'ana ina neman gafarar Allah

Allahumma antas salam wa minkas salam tabarakta ya zaljalali wal ikram. Ma'ana Allah kai ne aminci kuma aminci daga gare ka yake, ka bunkasa ya ma'abocin girma da girmamawa.

La'ilaha illallah wahdahu la sharikalah lahu mulku wa lahu hamdu wa huwa ala kulli shai'in kadir. Ma'ana babu abin bautawa bisa cancanta sai Allah, shi ne mai mulki, kuma gare shi ake godiya kuma mai iko ne abisa dukkan komai.

SALLAR MATAFIYA: Idan tazarar tafiyar tasa ta fi (85km) kuma tafiya ne da ya hallata, to nan zai mayar da salla mai raka'a hudu ta koma biyu. Kuma idan ya yi niyyar dadewa can wurin tafiyar tasa fiye da kwana hudu (kenan sallar farilla 20) to a nan zai cike sallar da zarar ya isa wurin da ya ke nufan, ba zai ci gaba da kasarun ba.

Idan kuma matafiyi ya bi mazaunin gida salla ko kuma ya manta sallsa ta halin zaman gida sai ya tuna ta cikin halin tafiyarsa, ko kuma akasin haka din, to dai zai rama kowacce cikin halin da ta kubuce masa ne, (shi ne kuma raka'a hurhudu a duk surorin da aka ambata).

Shi dai matafiyi ya hallata ya cika sallsa, amma fa yin kasarunsa shi ya fi lada.

SALLAR JUMA'A: Sallar Jumma'a ta fi sallar azahar girman lada a wajen Allah, kuma salla ce mai cin gashin kanta, ba wai azahar ce aka yi kasarunta ba, kuma bata halatta ayi mata raka'a hudu ba, kuma ba ayi mata niyyar azahar, kuma bai halatta a hada ta da la'asar wuri guda. Ko da kuwa an sami dalilan hada su yanke to dai ba za a hada ba.

SALLAR WUTURI, SUNNA CE LOKACINTA SHI NE KAMAR HAKA: Daga bayan sallar Isha'i har zuwa fitar alfijir, kuma karancinta raka'a daya kuma mafi yawanta raka'a goma sha daya (11) Zai yi sallama cikin kowace raka'a biyu. Amma dai mafi karancinta a wannan sifar shi ne raka'a uku (3) cikin sallama biyu (2). Kuma ana so a karanta suratul A'ala a rakar farko. da suratul kafirun a raka'a ta biyu. Sa'annan da kulhuwallahu a raka'a ta karshe. Sannan ana so ayi al-kunutu bayan ruku'un karshe, kuma a daga hannu lokacin addu'a kuma mutum yayi addu'a a fili koda shi kadai ne.

JANA'IZA (SUTURCE GAWA):- Wanke mamaci Musulmi da kuma sa masa likkafani, da yi masa salla, da daukarsa da bunne (rufe) shi. Duk wannan farilla ne da wani musulmin zai iya dauke ma wani (wato misali shi ne idan aka sami mutum ashirin (20) kuma ga gawa; idan biyar (5) suka daura niyyar suturce wannan gawar shi ke nan saura mutum sha biyar (15) din can ko ba su tsaya wurin ba ya yi, wato babu laifi a kansu).

La haula wala kuwwata illa billah ma'ana: babu dabara babu karfi (da zai kare mutum daga hukuncin Allah) sai dai (komawa zuwa) Allah

La'ilaha illallah wala na'budu illa iyyah lahun ni'imatu walahul fadhlu wa lahus sana'ul hasan. ma'ana: babu abin bautawa da gaskiya sai Allah kuma ba wanda muke bautawa sai shi, yabo da godiya kyawawa sun tabbata a gare shi.

La'laha illal lahu mukhlisina lahud dinu walau karihal kafirun. Ma'ana: babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, muna tsarkake ibadarmu gare shi koda kafirai sun ki.

Allahumma la mani'a lima a'daita, wala mu'diya lima mana'ta, wala yamfa'u zal jaddi minkal jad. Ma'ana: ya ubangiji babu mai hana abinda ka bayar, kuma babu mai bayar da abinda ka hana, kuma wani mai girma girmansa baya iya amfananar da shi a wajenka.

Duk wannan za a yisu ne bayan sallar Asuba da sallar magriba, tare da fadin: "la ilaha illal lahu wahdahu la sharikalahu, lahu mulku wa lahu hamdu, yuhyi wa yumitu, wa huwa ala kulli shay'in kadir" sau goma. Ma'ana: babu wani abin bautawa bisa cancanta sai dai Allah, mulki da yabo nasa ne shi daya, shi ne mai kashewa da rayawa kuma me iko ne akan dukkan komai.

Sannan bayan wannan ya karanta: *subhanallah* (33) *walhamdulillah* (33) *wallahu akbar* (33) Ma'ana Allah ya tsarkaka, kuma dukkan godiya ta tabbata ga Allah, kuma Allah shi ne mafi girma. Kowanne sau talatin da uku (33).

Sannan ya cikasa na darin da "*la ilaha illal lahu wahdahu la sharikalahu, lahu mulku wa lahu hamdu, wa huwa ala kulli shay'in kadir*" Ma'ana: babu wani abin bautawa bisa cancanta sai dai Allah, mulki nasaa ne, kuma yabo nasa ne, kuma me iko ne akan dukkan komai. Sannan sai ya karanta *Ayatul kursiyu* da *Kul huwallahu Ahad* da *Falaki da nasi* amma za a maimaita *Kul huwallahu Ahad* da *Falaki da nasi* bayan sallar magriba da asuba sa uku-uku.

Sai dai wanda ya yi shahada a fagen fama (yaki), shi kam ba a yi masa wanka kuma ba a yi masa likkafani, kuma ya halatta a yi masa salla a rufe shi a cikin halin da ya mutu.

Ana ma mutm namiji sutura da likkafani uku farare, amma, mace ita sai an sa tufafi biyar (5) akwai gyauto, mayafi, da kuma riga da kuma lafafa guda biyu (2). Wajen yin sallar nan ya zo cikin sunna cewa liman ko mutumin da zai ma gawa sallah shi kadai in gawar ta namiji ce to sai ya tsaya dai-dai kirjinsa, in kuwa mace ce to sai ya tsaya dai-dai tsakiyarta. Zai yi kabbara guda hudu, yana mai daga hannayensa a wajen yin kowace kabbarar, Zai fara da ta farko; sai ya nemi tsari kuma yayi bismilla, sai kuma ya karanta fatiha kadai a asirce. sannan kuma ya yi kabbara ta biyu (2) sai ya yi sallati ga Annbi (S.A.W). Sa'annan kuma ya yi kabbara ta uku (3) sai yayi wa mamacin nan addu'ar Allah ya yafe masa kura kuransa. Sai kuma ya yi kabbara ta hudu (4) nan wurin zai dan tsaya kadan sai kuma ya yi sallama daya.

Haramun ne a kumbura tudun kabari har ya wuce taki daya; (wato shibri; kamu daya na fadin tafi hannun dan adam). Kuma ba a yi wa kabarin filasta da siminti, ko sumbatarsa, ko tada turare akansa, ko yin rubutu a kansa, ko zama ko tafiya a kansa. Haka kuma haramun ne sanya fitilu ko haskaka kabarruka. Haka nan ma yin dawafi gare su, gina masallatai a kan kabari haramun ne, ko rufe gawa cikin filin masallaci haramun ne shi ma. Kuma wajibi ne rushe kubbobin da aka gina akansu. (kubba shi ne: dakin da ake ginawa a kan kabari).

Dangane da laffuzan ta'aziyya kuma ba a iyakance wa mutu wassu (na musamman) ba; Mutum mai ta'aziyya zai iya cewa: "Allah ya gwababa ma girman ladanka, ya kuma kyautata maka juriyanka, sa'annan ya gafarta ma mamacinka.

Haka nan ma da zai zo yin ta'aziyya ga musulmin da (dan'uwansa) kafiri ya rasu, to da sai ya ce (**A'AZAMALLAHU AJRAKA, WA AHSANA AZA'AKA**) Ma'ana: "*Allah ya gwababa maka girman ladanka, kuma ya kyautata maka juriyanka* " *Amma haramunn ne ya roki Allah ya masa rahama (saboda kafircinsa).*

Kuma haramun ne a yi wa kafiri ta'aziyya koda kuwa musulmi ne ya rasu masa (amma ba laifi kace sannu sannu shi ke nan).

★ Wajibi ne ga wanda ya san cewa har in ya mutu iyalansa za su yi masa kukan mutuwa, ya yi masu wasiyya cewa (har in ya mutu ka da su kuskura su yi masa kukan mutuwa) domin in har bai yi ba to za a yi masa azaba ta dalilin wannan kukan.

★ **IMAMU SHAFI'IYU** -Allah yayi masa rahama- ya ce: an karhanta zaman ta'aziyya (zaman makoki na kwana uku din nan da ake yi) wadda shi ne haduwar iyalen mamaci a wani gida don wanda zai zo ta'aziyya ya nufe su a wannan wurin (same su wuri guda don ta'azziyar). Kamata ya yi kowa ya tafi wajen biyan bukatunsa maza ne ko mata.

★ Kuma sunna ne a dafa abinci a kawo gidan da mai gidan ya rasu, kuma an karhanta cin abincinsu wanda aka tara na gidan ko a dafa abinci ga mutanan da suka taru wajen mutuwar.

★ Sunna ne ziyarar kabarin musulmi ba tare da an yi tafiya (daga gari zuwa gari) ba, kuma ya halatta ziyarar kabarin kafiri, kuma ba a hana kafiri ziyarar kabarin musulmi.

★ Sunna ce ga wanda ya shiga makabarta ya ce: **ASSALAMU ALAIKUM DARA KAUMIN MUMININ / AHLAD DIYAR MINAL MUMININA- WA INNA IN**

SHA ALLAHU BIKUM LAHIKUNA, YARHAMULLAHUL MUSTAQDIMINA MINKUM WAL MUSTA'AKHIRINA, NAS ALULLAHA LANA WALAKUMUL AFIYAH ALLAHUMMA LA TAHRIMNA AJRAHUM, WA LA TAFTINNA BA'ADAHUM, WAGFIR LANA WALA HUM." *"Aminci ya tabbata a gare ku, ya ku mutanen cikin gida masu imani! lallai mu tabbas masu saduwa ne da ku, Allah ya jikan wadanda suka riga mu da kuma wadanda su ka yi jinkri daga aikin, muna rokon Allah mu da ku lafiya, ya Allah kar ka hana mu samun lada ga sakamakon ziyarar nan ta su, kuma kar ka sanya fitina bayansu (rasuwar su), kuma ka ga farta mana da su".*

✳ Haramun ne rubuta ayar Alkur'ani akan likafani don tsoron a sama sa najasa kuma ya na yaduwa haka din daga sunna.

SALLAR IDI BIYU: Sallah ce da hukuncinta FARDU KIFAYA, kuma lokacin ta dai-dai ya ke da sallar WALAHA. To, idan an gano cewar wannan sallar idin an yi ta bayan rana ta wuce tsakiya watau (zawali) sai a yi ta gobe a matsayin ramuwa kuma sharuddanta kamar dai Jumma'a ce har da huduba biyun nan da a ke yi, kuma **makarui ne yin nafila kafinta ko bayanta a can sararin da a ke yin ta,**

Ga siffarta:- Raka'a biyu ce, zai yi kabbara shida (6) ban da kabbarar harama a raka'ar farko kafin neman tsari shi ne (**TA AUWUDHI**) kuma cikin raka'a ta biyu kafin fara karatu zai yi kabbara biyar (5) ban da ta mikewa, Zai daga hannunsa tare da dukkan kabbara sannan kuma sai ya nemi tsari sai kuma ya karanta fatiha a bayyane sai kuma suratu (Sabbih) cikin raka'ar farko da kuma suratu (Ghasihiyati) cikin raka'a ta biyu (2). Idan liman ya yi sallama sai ya yi huduba, huduba biyu kamar dai ta Jumma'a, sai dai an sunnanta ya yawaita yin kabbara a cikinsu. Idan da za a sallaci idi kamar nafila (wato ba tare da anyi wadannan kabbarorin ba) to da ta'inganta domin kabbarorin da aka kara su duka sunna ne.

SALLAR KUSUFI (RASHIN LAFIYAR RANA KO WATA): Shi ma sunna ce lokacin ta shi ne daga lokacin rashin lafiyar ranar ko wata har zuwa lokacin da za ta ko zai samu lafiya. Kuma ba a rama ta idan rashin lafiyar ya gushe da kansa. kuma wannan sallar raka'a biyu (2) ne, ana karanta -a cikin raka'ar farko- Fatiha a bayyane da kuma sura mai tsawo, sai kuma a yi ruku'i mai tsawo. Sannan sai ya dago ya yi bismilla (ya yi ta rokon Allah ya kyautata) ba zai yi sujuda ba, Sai kuma ya karanta fatiha da sura mai tsawo, Sa'annan ya yi ruku'i mai tsawo sai kuma ya dago, sai ya yi sujuda (2). Sai kuma ya sallaci raka'a ta biyu (2) kamar ta farko. Sa'annan ya yi tahiyya ya sallame. To idan da mamu zai zo bayan ruku'in raka'ar farko to da bai samu wannan raka'ar ba.

SALLAR ROKON RUWA: Ya tabbata a cikin sunna cewa idan kasa ta bushe, ruwan sama ya yi karanci, (wato fari ke nan), to an sunnanta a je sallar rokon ruwa. Kuma lokacin yin ta, da kuma siffarta da hukunce-hukuncen sallar rokon ruwa duk kamar sallar idi ne; sai dai sallar rokon ruwa ana yi masa huduba guda daya ne kawai bayan idar da sallar (sabanin sallan juma'a saboda ana masa huduba biyu ne, kuma kafin salla). kuma sunna ne juya mayafi a karshenta. Ya na mai fatan juyawar hali da canjuwansa (kamar yadda ya juya tufarsa, wato daga fari zuwa yanayin ruwa).

SALLOLIN NAFILA Ya tabbata lallai Annabi (S.A.W) ya na sallatar wadansu raka'o'i na sunoni jerarru wadanda ba farilla ba (raka'oi goma sha biyu) sune: Raka'o'i biyu kafin alfijir. Da raka'o'i hudu kafin azahar da kuma biyu bayanta. Da raka'o'i biyu bayan magariba. Da kuma biyu bayan isha'i.

Kuma ya inganta daga gare shi, ya na yin wasu nafiloli bayan wadannan daga ciki akwai: Hudu kafin azahar da kuma hudu kafin la'asar da jumma'a, da kuma hudu bayan azahar da magrib da isha'i, da kuma raka'o'i biyu bayan wuturi.

★ Idan makarancin Alkur'ani ya kasance ya haddace, ya iya tadabburi da tunani da tara zuciyar da basira to ya fi cimma shi akan ya yi da Alkur'ani; saboda karatu a haddace ya fi kyau, idan kuma ya kasa to ya yi da Alqur'anin yafi kyau.

★ Haramun ne yin nafila da salla ko ibada a lokutan da hani ya tabbata akan yin salla a cikin su: **lokutan sune: 1)** Daga bullowar alfijir har zuwa fitowar rana da dagowarta zuwa hantsi. **2)** Yayin tsayuwar rana tsakiyar sama har sai ta gushe daga tsakiyar saman. **3)** Bayan sallar La'asar har sai rana ta fadi.

Amma sallolin da suke da sababi kam ya inganta a yi su a wadannan lokutan, kamar gaisuwar masallaci, ko raka'o'i biyu na dawafi, ko nafilar tafiya ko sallar gawa, ko raka'o'i biyu bayan alwala, ko sujjadar karatun Alkur'ani ko ta godiya wa Allah kan wata ni'ima.

★ Wanda ya shiga masallacin Annabi (S.A.W) zai fara da gaisuwar masallaci raka'o'i biyu sannan ya tafi kabari mai daraja sai ya fuskantar da fuskarsa zuwa ga fuskar mai tsira da aminci ya na mai ba kibla baya, yana mai natsuwa da kaskantar da kai kuma ya na mai hallarto da zuciyarsa, ta kuma cika da kwarjinin manzo (S.A.W) kamar yana ganinsa. Sai ya yi sallama ya na mai cewa: Amincin Allah ya gare ka -ya manzon Allah-, idan ma da zai yi karin (addu'oi wa manzon) to ya yi kyau. Sannan ya dan matsa ta dama kamar tsawon zira'i, sai ya ce: Amincin Allah ya kara tabbata a gare ka ya Abubakar Siddik. Amincin Allah ya kara tabbata a gare ka ya Umar Faruk. Allah ka saka musu da alheri a kan annabinsu da Musulunci. Sannan in ya so ya yi addu'a sai ya fuskanci alkibla.

★ **HUKUNCE- HUKUNCEN MASALLACI:** Gina massallaci wajibi ne gwargwadon bukata, kuma masallaci shi ne mafi soyuwan gurabe a wajen Allah, kuma haramun ne a yi waka ta harm a cikinsu, (balle kuma in ya hadu da kida), ko tafi, ko sharewa, cakuduwar maza da mata, ko saduwa, ko saye da sayarwa; kuma sunna ta zo da a ce wa mai kasuwanci a cikin massallaci, **KAR ALLAH YA SA RIBA A KASUWANCINKA.** Kuma haramun ne a yi cikiyar abin da ya bata, kuma sunna ce ga wanda ya ji mai cikiyar ya ce: **KAR ALLAH YA MAYAR MAKA DA ABIN.** Kuma ya halatta a koyar da yara karatu a cikinsa, idan ba za su fitini mutane ba. Ko daura aure, ko yanke hukunci, ko rera wakar da ta halatta, ko yin bacci a ciki ga mai i'tikafi ko waninsa, da saukar bako ko mara lafiya ko baccin rana (kailula). Kuma sunna ce a kange shi daga hayaniya ko fadace-fadace ko yawan maganganu, ko daga murya ga wani abin kyama. Ko a mayar da massallaci hanya ba tare da dalili ba. Kuma makruhi ne ayi ta maganganun duniya, ko amfani da sallayansa ko fitillunsa ko hasken lantarkinsa a kamar shagalin aure ko ta'aziyya.

BAYANIN ZAKKA

BANGARORIN ZAKKA: Zakka tana wajaba a bangarori guda hudu

NA DAYA: Dabbobin gida (Rakumi, Sa, da Akuya/Tinkiya) masu wadanda ake musu lakabi da sa'ima (wato; masu kiwatan mafi rinjayen shekara daga ciyawar jeji; SHI WANNAN SHARADIN AKWAI SABANIN MALUMA AKANSA) **NA**

BIYU: Abubuwan da suke fitowa daga Kasa **NA UKU:** Dukiya **NA HUDU:** Kayan kasuwanci

SHARUDDAN WAJIBCI Kuma zakka ba ta wajaba sai da sharudda biyar

NA DAYA: Musulunci **NA BIYU:** 'Yanci **NA UKU:** Cika nisabi (wato dukiyar ya kai wani gwargwado da shari'a ta iyakance, kamar yadda za zo) **NA HUDU:** Cikar mallaka **NA BIYAR:** Cikar shekara –wato shekara cikakkiya; in ban da abubuwan da suke fita daga kasa.

Zakkar dabbobin gida, wannan nau'i uku ne: 1. Rakuma 2. Shanu 3. Tumaki
Kuma kafin zakka ya zama wajibi a cikinsu akwai sharudda guda biyu: 1) Su yi kiwo (cikin ciyawar da Allah ya tsirar) gwargwadon shekara ko kusa da haka **2)** ya zama an tanade su ne don tatsa da yaduwa, ba don aiki ba. amma idan sun kasance an tanade su ne domin kasuwanci to ana yi masu zakkan kayan kasuwa ne.

ZAKKAR RAKUMA ITA CE

Daga rakumi daya zuwa hudu babu zakka akansu.

Daga biyar zuwa tara za a fitar musu da akuya daya.

Daga goma zuwa goma sha hudu za a fitar musu da akuyoyi biyu.

Daga goma sha biyar zuwa goma sha tara za a fitar musu da akuyoyi uku.

Daga ashirin zuwa ashirin da hudu za a fitar musu da akuyoyi hudu.

Daga ashirin da biyar zuwa talatin da biyar za a fitar da bintu makhad.

Daga talatin da shida zuwa arba'in da biyar za a fitar musu da bintu labun.

Daga arba'in da shida zuwa sittin za a fitar musu da hikka.

Daga sittin da daya zuwa saba'in da biyar za a fitar musu da jaz'a.

Daga saba'in da shida zuwa casa'in za a fitar musu da bintu labun guda biyu.

Daga casa'in da daya zuwa dari da ashirin za a fitar musu da hikka guda biyu.

Idan an sami kari a kan dari da ashirin (120) sai a fitar wa kowane hamsin (50) Hikka kowane Arba'in(40) Bintu Labun.

FAIDA:

1. BINTU MAKHAD: Rakumar wacce ta cika shekara.
2. BINTU LABUN: Rakuma mai shekara biyu.
3. HIKKA: Mai shekara Uku.
4. JAZ'A : Mai shekara hudu.

ZAKKAR SHANU

Daga daya zuwa ashirin da tara babu zakka akansu.

Daga talatin zuwa talatin da tara za a fitar musu da tabi'un namiji ko mace.

Daga arba'in zuwa hamsin da tara za a fitar musu da Msinnu namiji ko mace.

Idan suka kai guda sittin (60) sai a fitar da Tabi'un ga kowane talatin (30), Kowane araba'in(40) kuma musinna.

FA'IDA:

1. **TABI'UN KO TABI'AH:** Su ne 'yan shekara guda.
2. **MUSINNUN KO MUSINNAH:** Su ne 'yan shekaru biyu.

ZAKKAR AWAKI:

Daga daya zuwa talatin da tara babu zakka akansu.

Daga arba'in zuwa dari da ishirin za a fitar musu da akuya guda daya.

Daga dari biyu da daya zuwa dari uku da casa'in da tara za a bada awaki uku.

Idan addadinsu suka kai dari hudu ko fiye da haka to kowane dari za a bayar da akuya daya. A zakkan awaki ba a daukan bunsurun garke, haka kuma ba karbar mai harari garke, ko wadda ta ke shayar da danta, ko mai ciki, ko wacce ta ke jagorantar sauran (garken).

FA'IDA: Jaz'a a cikin tumaki ita ce: wacce ta kai watanni shida. A kuma cikin Awaki ita ce wacce ta cika shekara guda.

ZAKKAR ABUBUWAN DA SUKE FITOWA DAGA KASA:

Zakka tana wajaba a tsirrai daga kwayoyi da 'ya'yan itatuwa da sharudda uku:

(1) Zamowar tsirran daga abin da ake awo ko tanadi ne, kamar sha'ir ko alkama daga cikin kwayoyi, da kuma kamar inabi da dabino daga cikin 'ya'yan itace. Amma abin da ba za a iya awonsa ko tanadinsa ba kamar kwarran abubuwa (ganye, tumatur d, s) da kuma abubuwan da suke bunkudo kasa (kamar su gwaza, doya, dankali, d s) da abubuwan da suka yi kama da su, to babu zakka a cikinsu.

(2) **CIKAR NISABI:** Shi ne ya kai kilo giram 653 ko fiye.

(3) Kuma tsirran su zamo mallakarsa ne a lokacin da zakkar ta wajaba, kuma Lokacin wajibcin: Shine fara nunar ya'yan itatuwa (kamar dabino in aka samu daidaike daga cikinsu sun fara ja-ja ja-ja), shi kuma fara nunar kayan marmari shi ne idan ya yi ja ko fatsi-fatsi. Yayin da shuka kuma (kwaya) bayyanan nagartarsa shi ne ya yi karfi (lokacin nuna), ya kuma bushe.

Yana wajaba a fitar da (10%) kashi goma cikin dari a cikin abin da aka yi bayinsa ba tare da wahala ba. Kamar wanda aka yi ban ruwa da ruwan sama ko na rafuka. Za a kuma fitar da (5%) kashi biyar cikin dari a cikin abin da aka yi ban ruwa da wahala ko daukar nauyi kamar ruwan da ake fitar da shi daga dam ko masu kama da shi. Amma abin da aka yi masa bayi da wahala a wassu kwanakin shekara, wassu bangarorin kuma ba tare da wahala ba, to za a kimanta shi da mafi yawa daga cikinsa, wahalar ne ko kuma rashinta.

ZAKKAR DUKIYA: Dukiya kashi biyu ce: **1)** Zinari: kuma babu zakka a ciki har sai yakai (giram 85). **2)** Azurfa: kuma babu zakka a ciki har sai sunkai (giram 595).

Kuma babu zakka a cikin sulalla ko kudin takardu har sai kimar su ta kai –a lokacin zakka- mafi karanci daga nisabin dinari ko azurfa. kuma kimar zakkar dukiya ita ce: daya bisa arba'in (biyu da rabi bisa dari 2.5%).

Kayayyakin adon da aka tanade su domin amfani, Babu zakka a cikinsu. Wanda kuma aka yi tattalinsa don bada hayansa (kasuwanci) ko taskancewa, za a yi musu zakka.

Kuma ya halatta ga mata su sanya dinare da azurfa da al'ada ta gudana kan sa shi. Kamar yadda ya halatta a sanya kadan daga azurfa ga masaki (buta ko waninsa). Ba kuma laifi ga maza (ya halatta) su sanya kadan daga cikinsa (azurfa); kamar

zobe ko madubin ido (tabarau) ko makamantansu. Amman zinari shi ya na haramta a sanya wani abu daga cikinsa akan akwashi (masaki). Kuma yana halatta ga maza wani dan abu kadan daga cikinsa (zinari) matukar ba shi aka nufa ba; kamar aninin riga ko abin daure hakori, ba tare da kuma an yi kamanceceniya da mata ba.

Wanda kuma ya ke da dukiyar da take raguwa ta ke karuwa, sa'annan ya wahala wajen sa wa kowa ne yanki na dukiyarsa lokacin fitar masa da zakkansa, to ya halatta ya kebance wani yini a shekara don ya rika fitar da zakkarsa a cikinsa. A wannan ranar zai duba nawa ne ya mallaka, don ya fitar da biyu da rabin dukiyarsa cikin dari (2 1/2)% daga cikinsu, (wato daya cikin arba'in din dukiyarsa kenan) zai yi haka koda kuwa wani bangare daga cikin kudirsu bai cika shekara ba. Wanda kuma yake da albashi ko abin haya kamar gida ko wata kasa (gona ko waninta), idan ba a taskace wani abu daga gare shi ba, to babu zakka a cikinsa, komai yawansa. Amma idan kuwa ya taskance wani abu daga cikinsa to sai ya fitar da zakka daga abin da ya taskacen idan ya shekara. Idan kuma yin hakan ya yi wahala sai ya sanya wata rana daga cikin shekara domin fitar da zakkar kamar yadda ya gabata.

ZAKKAR BASHI: Wanda ke da bashi akan mawadaci ko ya ke da dukiyar da zai iya karbanta a ko yaushe, to ya wajaba ya bada zakkarsa –idan ya karbe shi- na abin da ya gabata daga shekaru komai yawansu. Idan kuma karbarsa ya wahalar kamar bashin da ke kan talaka to idan ya karbe su babu zakka a cikinsu saboda ba shi da ikon jujjuya shi (da karbarsa duk lokacin da ya so).

ZAKKAR KAYAN KASUWANCI: Babu zakka a cikinsu sai sun cika sharudda guda huɗu: **1.** Ya mallaki kayan. **2.** Sa'annan ya yi niyyar kasuwanci da su **3.** Sa'annan kimarsu ya kai nisabi: wadda shi ne mafi karancin nisabin dhinari ko azurfa **4.** Sa'annan ya cika shekara.

Idan wadannan sharuɗɗan su ka cika sai ya fitar da zakka daga kimarsu. Idan kuma ya kasance a tare da shi akwai dhinari ko azurfa ko wasu kudi sai ya hada su da kimar kayan kasuwancin domin su cika nisabi. Idan kuma ya yi niyyar aikin gida (amfani) da kayan kasuwanci ba saye da sayarwa ba, kamar tufafi ko gida ko mota ko makamantansu to babu zakka a cikinsu. Sai dai idan ya yi niyyar kasuwanci da su bayan haka to sai ya jira su cika shekara.

ZAKKAR KONO (FIDDA KAI): Wannan zakkar wajibi ce akan ko wane musulmi wanda ya mallaki wata dukiya da ta karu akan abin da ya ke bukata da iyalinsa na daren idi da ranarsa. Kimar abin da za'a bayar ga kowani mutum guda namiji ko mace shi ne: (21/4) kilo biyu da kwata na daga irin abincin gari. Kuma wanda ta hau kansa dole ne ya fitar da ita akan kansa da kuma duk wanda ciyarwarsa ta hau kansa; a daren idi, Mustahabbi ne ya fitar da shi ranar idi kafin a yi salla –matukar ya mallake shi-. Kuma ba ya halatta a jinkirta ta daga sallar idi. kuma ya na halatta a gabatar da ita kafin ranar idi da kwana daya ko biyu, kuma ya na halarta a ba mutum daya na wasu jama'a, kamar yadda za a iya ba mutane da yawa abin da ya lazimci mutum guda.

FITAR DA ZAKKA:- Ya wajaba a fitar da zakka da gaggawa. Kuma dole ne waliyyin yaro da mahaukaci ya fitar da ita daga dukiyansu. kuma sunna ne a bayar

da ita a bayyane. Haka kuma mai ita ya raba ta ga wadanda su ka cancance ta shi da kansa (shi ma wannan sunna ne). kuma an shardanda wa mukallafi (baligi mai hankali) a lokacin fitar da ita. Kuma ba ta isa idan da zai yi niyyar budeddiyar sadaka ko da kuwa ya sadaukar da dukiyarsa gaba daya. Kuma ya fi kyau ya sanya zakkar dukiyarsa ga fakiran garinsu, kuma ya halatta a dauka zuwa wani garin daban domin wata maslaha. Kuma ta na isa kuma ta inganta a gaggauta zakkar shekaru biyu idan sun cika nisabi.

WADANDA AKE BA ZAKKA:- Su takwas ne: **1)** Fakirai **2)** Miskinai **3)** Masu aiki a kan ta (Ma'aikatan Zakka) **4)** Wadanda ake tarairayar zuciarsu (domin su shiga Musulunci ko su kara tabbata a cikinsa) **5)** Masu neman 'yanci (daga bauta da suke ciki) **6)** Masu bashin da ya fi karfin su **7)** Masu aiki fisabilillahi (jihadi ...) **8)** Matafiyi da guzuri ya yanke masa.

Ko wanne daga cikinsu a na ba shi gwargwadon bukatarsa sai dai mai aikinta ana biyansa gwargwadon aikinsa komai kuwa wadatarsa. Kuma ta na isa a bayar da ita ga waje ko masu neman mafaka idan an kore su daga garinsu. Kuma ta na isa idan shugaba ya karbe ta da karfi ko son rai, sa'annan yayi adalci a cikinta ko kuma ya yi zalunci.

Kuma ba ta isa idan da za a ba da ita wa kafiri, ko bawa ko mawadaci, ko wanda ciyarwarsa ke kan mutum, ko 'ya'yan Hashim (Banu Hashim). Idan aka bayar da ita ga wanda bai cancanta ba da jahilci, sa'annan sai ya sani to ta yi, sai dai idan ya ba da ita ga wanda ya ke zaton fakiri ne sai ya bayyana mawadaci ne to wannan kam bai yi ba.

SADAKAR GANIN DAMA Manzon Allah (S.A.W) ya ce: *“Lallai daga cikin abin da mumini ya ke gamuwa da shi na daga ayyuka da kyawawan ayyukansa bayan mutuwarsa, akwai ilimi da mutum ya nema kuma ya yada shi, ko wani da na gari da ya bari, ko wani Alkur'ani da ya gadar, ko wani masallaci da ya gina, ko wani gida da ya gina saboda matafiyi, ko wata sadaka da ya fitar da ita daga dukiyarsa da lafiyar shi da rayuwarsa, to zai gamu da su bayan mutuwarsa”*.

AZUMI

Azumin watan Ramada ya wajaba akan kowane musulmi, mai hankali, baligi wanda zai iya yin azumi ban da mai haila ko jinin haihuwa. Kuma ana yi wa yaro umurni da shi idan zai iya domin ya saba. Kuma a na samun shigar watan Ramadan da dayan abubuwa biyu: **1.** Ganin jinjirin wata da shaidar musulmi adali wanda hukunci ya hau kansa, ko da mace ce. **2.** Cikar watan Sha'aban kwanaki talatin, kuma wajibcinsa yana farawa daga bullowar alfijir na gaskiya zuwa faduwar rana. Kuma babu makawa a azumin farilla sai an yi niyyarsa kafin alfijir.

ABUBUWAN DA SUKE BA'TA SHI: **1.** Yin jima'i ta cikin farji: kuma dole a yi ramuwa da kaffara. Kaffara ita ce: 'yanta bawa, wanda kuma bai samu ba, sai ya yi azumin wata biyu a jere. Wanda ya kasa sai ya ciyar da miskinai sittin to wanda bai samu ba babu komai a gare shi. **2.** Fitar da Maniyyi: saboda dalilin sumbanta ko shafa ko istimna'i. Amma babu komai akan wanda ya yi mafarki. **3.** Ci ko sha da gangan, idan da mantuwa ne to azuminsa ya inganta. **4.** Fitar da jini ta hanyar kaho ko bayar da jini domin agaji, amma fitar kadan ta wurin (awo) ko abin da yake fita ba tare da nufi ba kamar jin ciwo ko habo to baya bata azumi. **5.** Yin amai da gangan.

Idan wata kura ta shige ta cikin makogwaro, ko ya kurkuri baki ko ya shaki ruwa sai ruwa ya isa makogwaronsa, ko kuma ya yi tunani har ya fitar da maniyyi ko ya yi mafarki, ko wani jini ya fito masa ko amai ba tare da ya yi nufi ba, to bai bata azumin sa ba.

Wanda ya ci abinci yana zaton dare ne sai ya bayyana masa (ya gane) cewa rana ne, to zai rama. Wanda ya ci da daddare yana mai shakkar bullowar alfijir to bai bata azuminsa ba. Kuma idan ya ci da rana yana shakkar faduwar rana to zai yi ramuwa.

HUKUNCE- HUKUNCEN WADANDA SUKE AJE AZUMI: Yana haramta ajiye azumi ga wanda ba shi da wani uzuri da Ramadan. Kuma ya wajaba mai haila ta ajiye azumi, ko mai jinin haihuwa, da kuma wanda ya ke da bukatuwar kubuta daga halaka. Kuma sunna ce ga matafiyin da ta kai yin kasarun ya ajiye idan ya yi masa wahala, ko mara lafiya da ya ke gudun cutuwa. Kuma ya halatta wanda zai yi tafiya da rana ya ajiye. Ko mai ciki ko mai shayarwa saboda tsoron kansu ko yaronsu. Dukkan wadannan ramuwa ne kawai a kansu. Kuma mai ciki ko shayarwa za ta yi kari da ciyar da miskini ko wace rana idan tsoron da ta ji ga yara ne kawai.

Wanda ya kasa azumi saboda tsufa ko ciwo wanda ba a tunanin warkewa to kullum sai ya rika ciyar da miskini daya kuma babu ramuwa a kansa.

Wanda kuma ya jinkirta ramuwa saboda wani uzuri har wani Ramadan din ya same shi zai yi ramuwa kawai. Idan kuma ya kasance ba tare da wani uzuri ba ne, zai ciyar tare da ramuwan kowane yini. Idan ya bar ramuwa saboda wani uzuri sai ya mutu, to babu komai a kansa. Idan ba tare da uzuri ba ne sai a ciyar masa da miskini na kowane yini, kuma sunna ce ga 'yan uwansa su rama masa abin da ya kubuce masa bai rama ba na Ramadan, da azumin da ya yi alwashinsa, da kuma biya masa dukkan wani alwashin da'a da yayi (na sadaka ne ko waninsa).

Wanda kuma ya karya azumi saboda wani uzuri, sannan sai dalilin sa ya gushe da ranar Ramadan to dole ne ya kame. Haka kuma idan kafiri ya musulunta, ko mai haila ta yi tsarki ko mara lafiya idan ya warke, ko matafiyi idan ya iso gida, ko yaro

idan ya balaga, ko mahaukaci idan ya yi hankali to dole suma su rama (wannan yinin) koda kuwa sun azumci sashinsa. Baya halatta ga mutumin da bai dau azumin wani yini ba (a cikin ramadana) saboda wani uzuri na shari'a, baya halatta masa ya azumci waninsa a cikinsa (wato watan).

AZUMIN NAFILA

Wanda yafi falala shine:- Yin azumi kwana daya, da shan ruwa kwana daya. Sannan azumin Litinin da Alhamis, sannan azumin kwanaki uku na ko wane wata, kuma ya fi kyau a ranakun tsakiyar wata sune (13 da 14 da 15) daga ko wane watan sama. Kuma sunna ce a azumci yawancin kwanakin watanni Almuhammad da kuma Sha'aban, da ranar Ashura, da ranar Arfa, da kwanaki shidda na watan Shawwal. Kuma an kyamaci ware Rajab, da ranar Jumma'a da Asabar da azumi, da azumin ranar Shakka wadda shi ne ranar talatin ga Sha'aban idan sararin sama ba gajimare a cikinsa. Haramun ne kuma yin azumi ranar salla karama, ko babba (sallan azumi da layya). da ranakun shanya (wato Tashrik, ranar sha daya, sha biyu da sha uku na watan babbar Sallah) sai dai ga wanda zai yi azumi saboda gagara da ya yi wajen yanka ga hajjinsa na tamattu'i ko kirani.

ABUBUWAN LURA (FADAKARWA):

- ★ Wanda ya ke da babbar hadasi akansa kamar janaba ko haila ko nifasi idan sun tsarkaka kafin alfijir, to ya halatta su jinkirta wanka har bayan kiran sallar alfijir, Su kuma gabatar da sahur, azuminsu kuma ya yi.
- ★ Ya kuma halatta mace ta sha magani saboda ta jinkirta hailarta da Ramadan saboda nufin tarayya da musulmi wurin yin biyayyarsu idan babu cutarwa ga lafiyanta.
- ★ Ya kuma halatta ga mai azumi ya hadiye miyau ko majina idan ya kasance daga cikin makogwaro ne.
- ★ **Annabi mai tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce:** *“Al'umma ta ba ta gushewa da alheri matukar sun gaggauta bude baki, sun kuma jinkirta sahur”*
Kuma ya ce: *“Addini bai gushe ba ya na bayyana matukar a na gaggauta buda baki domin Yahudu da Nasara suna jinkirta shi”* **Abu-Daud.**
- ★ **Kuma an so a yi addu'a a wurin buda baki, manzon Allah (S.A.W) ya ce:** *“Lallai ga mai azumi a wurin buda bakinsa akwai wata addu'a da ba a mayar da ita”*
Kuma daga cikin abin da ya zo daga Annabi (S.A.W) na addu'oi a lokacin buda baki akwai fadarsa mai tsira da aminci: *ZAHABAZ ZAMA'U WABTALLATIL URUKU, WA THABATAL AJRU –IN SHA ALLAH-, Ma'ana “kishirwa ta tafi jijiyoyi sun jike, lada kuma ya tabbata da iznin Allah”* **(Abu-Dawud).**
- ★ Kuma sunna ne mai azumi ya yi buda baki da danyen dabino, idan bai samu ba sai ya ci busasshe. Idan bai samu ba sai ya sha ruwa.
- ★ Ana so mai azumi ya nisanci kwalli, ko magani a ido ko kunne a lokacin azumi, saboda kaucewa kokwanto. Idan kuma ya kasance ana bukatarsa to babu laifi ko da ya isa makoshi, azuminsa kuma ya yi.
- ★ Sunna ne yin asuwaki a kowane lokacin azumi ba tare da ki ba a bisa ra'ayi ingantacce.
- ★ Ya kamata a kan mai azumi ya guji yin giba (gulma) ko karya ko makamantansu. Kuma ko da wani ya zage shi sai ya ce: (ni ina azumi), kuma ta

wurin kiyaye harshensa da sauran gabobinsa daga sabo zai kiyaye harshensa. saboda ya zo daga gare shi mai tsira da aminci, laillai ya ce: **“Wanda bai bar shaidar zur ba, ko yin aiki da ita to Allah ba Shi da bukatar ya ajiye abincinsa ko abin shansa”** (Bukhari).

- * Kuma sunna ne ga wanda aka kira cin abinci, alhali ya na azumi to ya yi wa mai abincin addu'a, idan kuma ba ya azumi ya kamata yaci.
- * Daren Lailatul-kadri shi ne mafificin dare a cikin shekara, kuma an kebance samunsa a kwanaki goma na karshen watan Ramadan. Kuma mafi karfin zaton samun daren shine daren ashirin da bakwai, kuma yin aikin kwarai a cikinsa ya fi alheri fiye da watanni dubu. Daren yana da alamomi; daga ciki akwai: Bullar rana safiyar daren da ake tsammaninsa, ba tsananin zafi a cikinta, da kuma daidaituwar al'amura kamar saututtukan jakai ko karnuka, kuma musulmi zai iya riskanta ba tare da ya sani ba. Abin da ake nema daga gare shi, shi ne ya dage da ibada a cikin Ramadan kuma musamman ranakun goma na karshe, kuma ana kwadaitarwa da kar a bar wani dare ya kubuce ba tare da an yi ibada a cikinsa ba. Idan ya yi sallar tarawihin a cikin jama'a, to kar ya tashi sai liman ya cika sallarsa domin a rubuta masa ladan tsayuwar daren.
- * Wanda ya shiga cikin yinin azumin nafila sunna ce ya cika shi amma ba wajibi ba ne. Idan kuma ya bata shi da gangan to babu laifi kuma ramuwa.

ITIKAFI:- Shi ne mutum musulmi mai hankali ya lazimci masallaci saboda biyayya, kuma sharadi ne mai ittakafi ya zamo ya tsarkaka daga babbar kazanta, kuma mai ittakafi ba zai fita ba sai da dalilin da babu makawar fita daga gare shi. Kamar abinci ko biyan bukata ko wanka na wajibi misali. Kuma yana baci da fita ba tare da dalili ba, haka kuma saduwa (shima yana karya shi). kuma sunna ne a yi shi ba a ba a ramadan ba, amma sunnar ta fi karfi a Ramadan, mafi karfi goman karshe, kuma mafi karancin ittikafi sa'a. An so kuma kar ya gaza kwana da yini. kuma mace ba ta yin ittikafi sai da izinin mijinta, kuma sunna ne mai ittikafi ya shagaltu da ibada da da'a, Ya kuma bar yawa yawan ayyukan da suka halatta a gare shi. kuma ya nisanci abin da ba ruwan shi.

HAJJI DA UMRA

Hajji da umra yana wajaba sau daya a rayuwa, kuma sharuɗɗan wajibcin su su ne: 1) Musulunci 2) Hankali 3) Balaga 4) ‘Yanci 5) Ikon zuwa:- shi ne mutum ya sami guzurinsa da abin hawansa. Wanda ya kubuce masa har ya mutu sai a fitar daga dukiyarsa (a fitar da kudin) hajjinsa da umra a ba wa wani mutum da ya taba aikin don ya yi masa. Kuma ba ya inganta ga kafiri ko mahaukaci, kuma ya na inganta ga karamin yaro ko bawa, kuma baya isar ma su daga hajjin musulunci. Wanda ba shi da iko kamar fakiri da zai ci bashi ya yi to da hajjinsa ya inganta.

YIN HARAMA: Sunna ce ga wanda zai yi harama ya yi wanka, kuma ya tsaftata kuma ya sanya turare (a jikinsa kawai), Sa’annan ya gusar da kewayayyen abu, kuma ya sanya gyauto da mayafi farare masu tsafta. Sannan sai ya yi harama da fadar: **LABBAIKA ALLAHUMMA UMRA/ HAJJAN:** (*amsawar ka ya Ubangiji da umrah ko hajji*) ko hajji da umrah, idan ya na tsoro zai iya sanya sharadin cewa: idan wani mai katsewa ya katseni to zan tsaya daga inda na katse.

Kuma Alhaji yana da zabi cikin ayyuka guda uku : 1) **TAMATTU’I** (hajji da umra da hutu a tsakanin su) 2) **IFRADI** (hajji kadai) 3) **KIRANI** (hajji da umra a hade).

Mafifici a cikin su shi ne **TAMATTU’I**.

TAMATTU’I: Shi ne yin harama da Umra a watannin Hajji, kuma ya cika shi, sannan kuma ya yi harama da hajji a cikin shekarar.

SHI KUMA IFRADI: shi ne yin harama da hajji kadai.

SHI KUMA KIRANI: shi ne yin harama da duka biyu, ko kuma yayi hara da umra, amma kafin ya yi dawafi sai ya shigar da hajjinsa.

Idan mai nufin hajji ya daiadaita akan abin hawansa sai ya yi talbiyya yana mai cewa: **LABBAIKA ALLA’HUMMA LABBAIKA, LABBAIKA LA’ SHARIKA LAKA LABBAIKA, INNAL HAMDA WANNIIMATA LAKA WAL-MULKA, LA’SHARIKA LAKA .**

Ma’ana sa : “Na amsa maKa ya Ubangiji, na amsa maKa, na amsa maKa babu wani abokin tarayya a gare Ka, na amsa maKa, lallai godiya da ni’ima da mulki duk suna gare Ka, babu abokin taryya tare da Kai”. Kuma ana so a yawaita fadar hakan, da kuma daga murya, amma mata ba za su daga murya ba.

ABUBUWAN DA AKA HANA MAI IHARAMI YINSU:-

Abubuwa tara ne: 1. Aske gashi (Gashin kai, ko na hammata ko na mara). 2. Yanke farce. 3. Sanya kewayayyen abu ga namiji, sai dai idan bai sami gyauto ba sai ya saka wando, ko idan bai samo silifas ba sai ya sanya khuffi, kuma babu fansa a kansu. 4. Rufe kai ga namiji 5. Sanya turare a jiki ko tufafi 6. Kashe abin farauta (dabba) . Shi ne dabbar daji da ta halatta. 7. Daura aure, haramun ne, amma babu fansa a kansa. 8. Runguma domin sha’awa da abin da bai kai farji ba, fansar shi, shi ne yanka akuya ko azumin kwanaki uku ko ciyar da miskinai shida. 9. Saduwa ta farji, idan ya kasance kafin jifan farko ne to hajjinsa ya baci. Kuma dole ya cika shi kuma ya rama shi wata shekara, tare da yanka rakumi ya raba wa talakawan garin Makka. Idan kuma bayan jifan farko ne hajjinsa bai baci ba, sai dai dole ya bada jini idan ya sadu da mace a cikin umra to ya bata ta kuma zai yanka akuya kuma dole ya rama ta. Hajji ko umra ba su baci da wanin jima’i, kuma mace kamar namiji ta ke sai dai ita za ta iya sanya kewayayyen abu kuma za ta sanya abin da zai rufe ido ba nikabi ko safar hannu ba.

FIDYA: Kashi biyu ne: **1)** Fidiyar da aka bada zabi cikinta; Kashi biyar ce fidiyar aski ko sa turare ko yanke farce ko rufe kai ko sanya kewayayyen abu ga maza, sai ya yi zabi tsakanin azumin kwana uku ko ciyar da miskinai shida ga kowa ne miskini rabin sa'i (1/2), ko yanka akuya. Kuma sakamakon farauta misalin abinda ya kashe daga dabbobin gida idan akwai makamancinsa, idan babu kamansa sai a kimanta a fitar.

2) Kaso na biyu kuwa ajere: shi ne fidiyar mai tamattu'i da kirani ta hanyar yanka akuya, da kuma fansar jima'i wadda shi ne; rakuma. Idan kuma bai samu ba sai ya yi azumin kwana uku a hajji, bakwai kuma bayan ya dawo gida. Shi kuma hadaya ko ciyarwa ba sa kasancewa sai ga talakawan da suke cikin haramin Makkah.

SHIGA MAKKA: Idan alhaji ya shiga masallacin Harami sai ya yi zikirin da aka shar'anta yayin shiga masallaci, sannan ya fara dawafin umra idan Tumattu'i zai yi. Ko ya yi dawafin isa Makka idan Ifradi ko kirani zai yi. Sai ya nada mayafinsa ya sanya tsakiyansa kasan kafadarsa na dama, gefen ihramin kuma a kafadar hagu, zai fara daga Hajarul-Aswad, ya shafo shi ya sumbace shi, ko ya yi nuni a gare shi, kuma ya ce (bismillahi, wallahu akbar). Zai aikata haka a kowane zagaye, sannan ya sanya dakin Allah a hagininsa, ya yi dawafi guda bakwai. Ya na sassarfa (shi ne yin sauri wurin tafiya tare kusantar da tsakanin taku), a zagaye uku na farko gwargwadon iyawa, sai ya yi tafiya a sauran zagayen, duk sanda ya zo daidai Rukunul – yamani sai ya taba shi, idan da hali. Yana mai fadan wannan addua'ar a tsakanin rukunna: **RABBANA' A'TINA' FID-DUNYA HASANATA WA FIL-A'KHIRATI HASANATAN WA QINA' ĀĀ'BAN-NA'RI .**

Ma'anansa: “Ya Ubangijinmu! Ka ba mu kyakkyawa a duniya, kuma Ka ba mu kyakkyawa a lahira, Ka kuma tsare mu daga azabar wuta”. (Suratul Baqara – Aya ta 201)

Kuma a sauran kewayensa ana so ya yi ta yin addu'an da duk ya ke so. Sannan ya yi salla raka'a biyu a bayan Mukamu Ibrahim -in ya yiwu-. Yana mai karanta Suratul Kafirun da Ikhlās. Sannan sai ya sha ruwan zam-zam kuma ya sha da yawa, sai ya koma zuwa Hajarul-aswad ya taba shi -idan da hali-. Sannan ya yi addu'a a Multazam (tsakanin Hajrul aswad da kofa), sannan sai ya fita zuwa safa yana mai tsayawa a kai; ya ce: “Ina farawa da abin da Allah ya fara da shi”. Sai ya karanta fadarsa madaukaki: **INNAS-SAFA' WAL-MARWATA MIN SHA'A'IRIL-LA'HI FAMAN HAJJAL BAITA AWITAMARA FALA JUNAHA ALAIHI AN YADDAWWAFA BIHIMA' WAMAN TADAWWA'A KHAIRAN FA INNAL LAHA SHA'KIRUN ALIMUN.**

Ma'ana sa: “*Lallai ne Safa da Marwa suna daga wuraren ibadar Allah to wanda ya zo hajjin daki ko umra, to babu laifi a kansa ya yi dawafi gare su (biyun), kuma wanda ya kara yin wani aikin alheri to lallai Allah Mai godiya ne, Masani*”. (Suratul

Bakara – Aya ta 158).

Kuma sai ya yi takbiri ya yi hailala, kuma ya fuskanci ka'aba, ya daga hannunsa yana mai addu'a, sannan ya sauka ya tafi zuwa koriyar alama, sannan ya yi sauri har zuwa daya alamar, sannan ya tafi har sai ya zo Marwa, sai ya aikata irin abin da ya aikata a safa, (banda karanta Ayar) sannan ya sauko sai ya aikata abin da ya aikata a zagayen farko har sai ya gama zagaya bakwai. Daga Safa zuwa Marwa

zagaye daya kenan, daga Marwa kuma zuwa Safa shi ma zagaye daya ne. Da haka har ya gama, sannan sai ya yi saisyaye ko aski amma an fi so ya yi aski sai dai mai umrar Tamattu'i; domin zai yi hajji a bayanta. Amman kirani ko Ifradi shi ba zai yi tahlili bayan dawafin isa dakin Allah ba, har sai ya yi jifa ranar idi jifan farko. Hukuncin mace kuma cikin ayyukan hajji kamar na namiji ya ke, sai dai ita ba ta sassarfa wurin dawafi ko wurin sa'ayi.

YADDA AIKIN HAJJI YAKE : Idan ranar tarwiyya (takwas ga watan 12) ta yi, sai wadda da ya kasance ya waraware haramarsa (da ya gama umra) sai ya yi harama daga gidansa (masaukin Alhaji) a Makka; Sa'annan ya nufi Mina domin ya yi kwanan daren tara ga wata. Idan rana ta bullo a hantsin ranar tara ga wata sai ya wuce zuwa arfa, sannan idan rana ta kauce sai ya yi sallar azahar da la'asar jam'i kuma kasar (wato ya hada su, sa'annan ya sallace su raka'a bibbiyu). Kuma arfa duk wurin tsayuwa ne sai dai wani fili (Kwarin Urana), kuma zai yawaita fadar: **LA'ILA'HA ILLALLA'HU WAHDAHU LA SHARIKA LAHU LAHUL MULKU WA LAHUL HAMDU WA HUWA ALA KULLI SHAI'IN QADIRUN .**

Ma'anarsa: "Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma Shi kadai Ya ke ba Shi da abokin tarayya, kuma mulki Yana gare Shi, godiya tana gare Shi, kuma Shi mai iko ne a kan komai".

Kuma sai ya dage da addu'a da tuba da kwadai wurin Ubangiji. To idan rana ta fadi sai ya nufi Muzdalifa cikin nutsuwa da kankan da kai, yana talbiyya yana ambaton Ubangiji. Idan ya isa Muzdalifa sai ya yi sallar Magariba da Isha'i jam'i (yana mai hada su) kuma kasar (ga sallan Isha kadai; saboda Magriba ba a mata kasar). Sannan ya kwana a wurin, sannan ya yi sallar Asuba a farkon lokacinta. Kuma ya zauna ya na addu'a har sai gari ya yi haske kafin rana ta fito. Sannan ya wuce, idan ya isa kwarin (muassar) sai ya yi sauri sosai -idan ya samu iko-. (Yana ta tafiya) da haka har ya isa Mina, sai ya yi jifa (Jamratul akbah) sai ya jefe ta sau bakwai kamar tsakuwar ferawa (tsakanin dogon yatsa da babba), garmansa kuma kamar gujiya da gyada, yana mai yin kabbara wurin kowane jifa, kuma zai daga hannayensa wurin jifan. Sharadi ne kuma tsakuwar ta fada cikin kwarin (wannan kewayen), koda ba ta doki matsayar ba (ginin da ke tsaye). Ya na yanke talbiyya da fara jifa, sannan ya yanka hadayarsa, Sai ya aske gashi ko ya yi saisyaye amma an fi so ya yi askin, kuma da jifa ne komai ya ke halatta a gare shi in ban da mata. Wannan shi ne tahallulin farko (wato: warwarewan farko). Sannan ya wuce Makka don ya yi dawafi (Ifada) shi ne dawafin dole, wanda sai da shi hajji ke cika, sannan ya yi sa'ayi tsakanin Safa da Marwa idan mai Tamattu'i ne, ko idan bai yi sa'ayi ba tare da dawafin isowa dakin (kudumi). Idan ya yi wannan komai ya halatta a gare shi har da mata. Wannan shi ne tahalluli na biyu. Sannan sai ya koma zuwa gida (Mina) don ya kwana dararenta guda biyu ko uku, wannan kwanan wajibi ne, (wato: ranakun sha daya da sha biyu), Sai kuma ya jefi wuraren jifansu guda uku bayan rana ta yi zawali (a wadannan ranakun za jefi dukkan wuraren jifa guda ukun ne, sabanin ranar goma) kowace za a jefe ta da tsakuwa bakwai, zai kuma fara ne daga jifan farko da tsakuwa bakwai, sannan ya gabata ya tsaya ya yi addu'a (wato ya roki Allah bukatunsa). Sannan ya zo ta tsakiya ya jefe ta kamar yadda ya yi ta farko. Ya yi addu'a bayanta

sanna ya jefi (Jamratul akba) amma ita kam ba zai tsaya wurin ta ba. Sannan a rana ta biyu ma ya yi jifa kamar yadda ya yi. Idan ya so ya gaggauta sai ya fita kafin faduwar rana. Amma idan har rana ta fadi masa alhali bai fita daga mina ba (wato ranar sha biyu ga wata) to dole ya tsaya ya yi jifa gobe, sai dai idan cunkoso ne ya rike shi ya hana shi fitan ga shi kuma ya yi azamar (niyyar) fita to babu laifi ya fita ko bayan faduwar rana ne.

Mai kirani kamar mai Ifradi ne sai dai shi hadaya ta wajaba akansa kamar mai Tamattu'i.

Idan ya yi niyyar tafiya zuwa wajen iyalinsa ba zai fita ba sai ya yi bankawana da dakin Allah da dawafi domin ya zama karshen lokacinsa da dakin ne, sai dai mai haila ko nifasi dawafin bakwanan ya fadi a kansu.

Idan kuma bayan ya yi dawafin sai ya shagalta da kasuwanci kafin ya fita to dole ya sake shi. Mutumin kuma da ya fita bai yi shi ba, in ya kasance a kusa ya ke to dole sai ya dawo. Idan kuma yana nesa ne to sai ya bayar da jini.

RUKUNNAN HAJJI GUDA HUDU NE : 1) Yin harrama: shi ne niyyar shiga cikin aikin hajji. 2) Tsayuwar Arfa. 3) Dawafin ziyara (Ifada) 4) Yin sa'ayin hajji.

ABUBUWAN DA SUKE WAJIBI A HAJJI TAKWAS NE: 1) Yin harama daga mikati. 2) Tsayuwar Arfa har zuwa dare. 3) Zaman Muzdalifa har zuwa bayan rabin dare. 4) Zaman Mina a dararen ranaku biyu ko uku bayan Salla (wato 11 da 12 da 13 na watan 12). 5) Yin jifan Shaidan. 6) Aski ko saisaye. 7) dawafin bankwana. 8) Yanka ga mai yin hajjin tamattu'i ko kirani

KUMA RUKUNNAN UMRA UKU NE : 1) Yin harama. 2) dawafin umra. 3) Sa'a yin umra.

WAJIBAN UMRA GUDA BIYU NE: 1) Yin harama daga mikati. 2) Aski ko saisaye.

Wanda ya bar wani rukunin aikin shi ba ya cika sai da shi. Wanda kuma ya bar wani wajibi: to dole ya bayar da jini. Wanda kuma yabar wata sunna to babu komai a gare shi.

SHARUDDAN INGANCIN DAWAFI GOMA SHA UKU NE: 1) Musulunci 2) Hankali 3) Niyyar da aka ayyana 4) Shigar lokacin Dawafi 5) Rufe al'aura ga mai iko. 6) Tsarki daga wani hadasi ba ga yaro ba. 7) Tabbatarwa da cikarsu kewaye bakwai 8) Sanya ka'aba a hagin, tare da kuma sake abin da ya yi kuskure a cikinsa 9) Rashin dawowa ta wurin tafiya 10) Yin tafiya ga wanda zai iya 11) Bibiya tsakanin ayyuka 12) Kuma ya zama a cikin masallacin Harami 13) Sa'annan kuma ya zama an fara daga Hajarul-aswad.

SUNNONIN DAWAFI: Taba Hajrul-Aswad da sumbantarsa, da yin kabbara a wurinsa, da sumbatar Rukunul Yamani, da fito da kafada da sassarfa ko tafiya a wurin yinsu (wato kewaye ukun farko na dawafi), da yin addu'a da ambaton Allah a ya yin dawafin, da kusantar dakin Allah, da yin raka'oi biyu bayan dawafi a Mukamu Ibrahim.

SHARUDDAN SA'AYI GUDA TARA NE: 1) Musulunci 2) Hankali 3) Yin niyya 4) Bibiya 5) Yin tafiya ga wanda zai iya 6) Cika bakwai 7) Kammalawa tsakanin Safa da Marwa. 8) Kasancewarsa (safa da marwan) bayan dawafi ingantacce. 9) Fara shi daga Safa da cika shi a Marwa.

SUNNONIN SA'AYI: Tsarkaka daga hadasi ko khabasi, da sitirta al'aura, da zikiri da addu'a yayin yinsa, da yin sauri ko tafiya a wurinsa, da hawa kan duwatsun safa da marwa, da kuma bibiya tsakanin shi da dawafi.

ABIN LURA: Abin da yafi kyau shi ne yin jifa a rana guda, Amma da mutum zai jinkirta jifan yau zuwa gobe ko sauran ranakun tashriki to ya isar masa.

YIN LAYYA: Sunna ce mai karfi, idan goma ga Zul-hijja ya shiga, haramun ne ga wanda zai yi layya ya yanke wani abu daga gashinsa ko farcensa ko fatarsa har sai ya yanka abin layyarsa.

YANKAN SUNA: Sunna ce, shi ne a yanka wa namiji rago biyu ga mace guda daya. Ana yanka wa a rana ta bakwai amma yadda aka fi so, kuma sunna ce a aske kansa a yi sadakar azurfa da dai dai nauyin gashin. A kuma sa masa suna a wannan ranar (bakwai, ko kafinsa), Mafi sayowan suna a wajen Allah shi ne Abdullahi, da Abdurrahman. Idan layya ya hadu da abin suna to daya daga cikinsu ta wadatar a madadin dayan.

FA'IDOJI

★ **Ana share munanan ayyuka kuma a kankare su da wasu al'amura; daga ciki akwai:** Yin tuba na gaskiya, yin istigfari, aikata kyawawan ayyuka, jarabtuwa da wasu musibu, yin sadaka, addu'ar dan uwa;

Amma idan wani abu ya yi Saura (na zunubi) Allah bai gafarta shi ba, za a yi wa mutum azaba da shi a kabari ko kuma ranar Lahira ko a cikin wutar Jahannama har sai ya tsarkaka daga gare su. Sannan a shigar da shi Aljanna idan ya mutu akan tauhidi, idan kuma ya mutu akan kafirci ko shirka ko munafunci to zai dawwama a wutar Jahannama.

Kuma sabon Allah ko aikata zunubai suna da munanan tasiri masu yawa akan mutum. Tasirinsu a kan zuciya su ne: Lallai suna gadar da kadaicin zuci da duhunsu, kaskanci da cuta (rashin lafiyar zuci), kuma su kan kange shi daga Ubangiji Allah. Tasirinsu ga addini kuma shi ne: Sabo ya na gadar da makamancinsa (wani sabon), ya kuma hana yin biyayya, haka kuma ya kan katange bawa daga samun gajiyar addu'in da manzon Allah (S.A.W) **ya yi wa muminai, da wadda mala'iku ke yi, dana muminai.**

Amma tasirinsu kuma ga arziki shi ne: Lallai (zububi) ya na hana arziki, kuma ya na gusar da ni'ima, kuma ya na gusar da albarkar dukiya. **Amma ga daidaikun mutune kuma, shi ne:** (Zububi) ya kan tafiyar da albarkar rayuwa, ya gadar da rayuwa mai kunci, da kuma sarkakewan al'amura. Sai kuma tasirinsu ga **ayyuka:** Ya kan hana karbuwar su. **Akan al'umma kuma:** Ya na gusar da ni'imar zaman lafiya, kuma ya kan haifar da tsadar kaya (tsadar rayuwa), kuma yana rinjayar da mahukunta azzalumai da makiya akan mutane, kuma yana hana saukar ruwan sama, da sauransu.

★ **Bakin ciki:** Nutsuwar zuciya da farin cikin ta da gusar da damuwarta abin nema ne ga kowane mutum, kuma da shi ne ake samun kyakkyawar rayuwa. Kuma kafin a samu haka akwai dalilai na addini da na dabi'a da na aiki, kuma (daukacinsu) ba su haduwa sai ga muminai kadai, **Daga ciki akwai:** **1)** Imani da Allah **2)** Aikata abubuwan da aka yi umurni da su, da nisantar wadanda aka yi hana aikata su **3)** Kyautatawa ga mutane, wurin magana ne ko aiki, da kuma sauran nau'ukan kyautatawa. **4)** Shagaltuwa da ayyuka, ko wassu ilmuka masu anfani, na addini ko na duniya. **5)** Rashin tunanin ayyukan da za su zo nan gaba, ko su ka wuce; A'a ya shagala da ayyukansa na yau da kullum da su ke gabansa. **6)** Yawaita ambaton Allah **7)** Fadar ni'imomin Allah na fili da boye. **8)** Duba na kasa da mu, da kuma rashin waiwayawa ya zuwa ga wadda aka fifita shi akanmu a al'amuran duniya. **9)** Yin kokarin gusar da sabbuban (dalilan) da su ke jawo damuwa, da kokarin samar da dalilan da za su afkar da farin ciki. **10)** Komawa ga Allah madaukaki da wasu abubuwa da Annabi ya nemi taimako dasu na daga addu'o'i da suke gusar da damuwa kamar fadarsa mai tsira da aminci: *"Allahumma inni abduka ibnu abdika, wa bni amatika, nasiyati bi yadika, madhin fiyya hukmuka, adlun fiyya kadha'uka, as'aluka bi kullis min huwa laka, sammaita bihi nafsaka, au allamtahu ahdan min khalkika, au anzaltahu fi kitabika, au ista'sarta bihi fi ilmil ghaibi indaka, an taj'alil kur'anal azima rabi'a kalbi, wa nura sadri, wa jala'a huzni, wa zahaba hammi."* "Babu wata damuwa ko bakin ciki da zai taba samun wani sai yace: *"Ya Allah ni*

bawanka ne, kuma dan bawanka, kuma dan baiwarka, makwarkwadata a hannunka ta ke, hukuncinKa zartacce ne a kaina, kuma kaddararka gare ni mai adalci ce. Ina rokonKa da kowane suna naKa, wanda ka ambaci kanKa da shi, ko Ka saukar da shi a cikin littafinKa, ko Ka sanar da shi ga wani daga cikin halittunKa, ko ka kebanke kanKa da saninsa a cikin ilimin boye da ke wurin Ka (ilimin gaibu), da ka sanya Alkur'ani ya zama rayuwar zuciyata, da haske ga kirjina, da kwaranyewa ga bakin cikina, da kuma mai tafiyar da damuwata". Face Allah Ya tafiyar masa da damuwarsa, kuma ya musanya masa da farin ciki a maimakonsa".

★ Ibrahimul- Khawwas -Allah ya yi masa rahama- ya ce: maganin zuciya, abubuwa ne guda biyar: Karanta Alkur'ani da tadabburi (watau bibiyar ma'anarsa) da rage ciki, da tsayuwar dare, da kankan da kai a goshin asubahi, da zama da mutanen kwarai.

★ **AURE Sunna** ne yin aure ga wanda ya ke da sha'awa amma ba ya tsoron yin zina. kuma **ya halatta** ga wanda ba shi da sha'awa. kuma **ya wajaba** a kan wanda ya ke tsoron yin zina, kuma ana gabatar da shi a kan hajjin dole. Kuma **haramun ne** kallon wata mace, da kallo na sha'awar ga babbar mace da kuma yaron da fiskarsa bai fara gashi ba (matashi).

★ **Auren mutum da wata mace yana inganta da wassu sharudda: (SHARRUDAN AURE):** **1) Fadar ma'aurata** guda biyu (AYYANA SU): ba ya inganta waliyyi ya ce: na aurar maka daya daga cikin 'ya'yana idan ya na da fiye 'ya daya. **2) Yardar miji** wanda hukunci ya hau kansa, mai hankali. Da kuma yardar matar da ta ke 'ya, mai hankali. **3) Waliyyi:** bai inganta mace ta aurar da kanta ba, sai dai idan (waliyyin nata) ya ki aurar da ita ga irinta, ko kuma wanda ba waliyyinta ba ya aurar da ita (to anan wanin waliyyinta zai iya aurar da ita ga wadda ya dace). Wanda ya ke da ikon aurar da ita shi ne: Babanta, sai kuma kakanta ... iyi sama, sannan sai Danta ko jikanta ... iyi kasa, sannan sai dan'uwanta shakiki, sannan sai 'dan'uwan ta waje mahaifi kadai ('Dan uba), sannan sai dan dan'uwanta shakiki, sannan sai 'dan 'dan-uba, ... har karshe. **4) Shaida:** Dole sai da shaidar mutum biyu baligai, ma su hankali. **5) Kubutan ma'aurata biyun daga abubuwan da su ke hana aure a tsakani; kamar** shayarwa, danganta, da kuma sarakuta.

★ **WADANDA AKA HARAMTA AURENSU:**

NA FARKO, haramci na har abada, sun kasu zuwa: **1)** Ta dangantaka, sune uwa da kaka iyi samansu, da kuma diya ko 'yar da iyi kasansu, da 'yar uwa kai tsaye (wacce aka hada uwa da uba, ko aka hada uba, ku kuma ta wajen uwa kawai), da 'yar 'yar uwa da 'yar danta ko 'yarta, da 'yar dan uwa kai tsaye, da 'ya'yansu mata ko 'ya'yan 'ya'yansu mata da 'ya'yan su mata har kasa, da kanwar uba ko kanwar uwa har samansu. **2)** Da shayarwa: Kuma haramcin shi kamar na dangantaka ne haka wurin sarakuta. **3)** Ta sarakuta: su ne: uwar matarsa ko kakanninta, da matan tushen danginsa, da 'ya'yan matar har kannansu.

NA BIYU: Na lokaci: su kuma nau'i biyu ne: **1)** Saboda dalilin ha'da 'yan uwa (ya da kanwa, da kuma hada mace da umanta, ko da babarta. **2)** Saboda Wani abun da ya kange matar a yanzu, wadda kuma zai iya gushewa, kamar matar wanin shi.

* **FA'IDA:** Ba shi yiwu wa ga iyaye su tilastawa mutum auren wacce ba ya so, kuma ba dole ba ne ya yi musu biyayya a kan hakan, kuma –in ya yi haka- bai saba musu ba.

* **SAKI:** Ya haramta a saki mace a cikin haila ko jinin biki ko tsarkin da aka tara da ita a cikinsa, amma in har anyi sakin ya auku. kuma ana kyamatar sakin (**MAKRUHI NE**) idan babu bukata. Kuma yana halatta idan da dalili. kuma sunna ne ga wanda ya ke cutuwa da aure. kuma ba ya wajaba a yi wa iyaye biyayya wurin saki. Wanda ya yi nufin sakin matarsa to ya haramta ya sake ta fiye da daya. Kuma ya wajaba ta kasance a cikin tsarkin da bai tara da ita a cikinsa ba. sannan ya yi ma ta saki daya amma ya barta ba tare da ya kara sakin ba har sai ta gama iddanta. Haramun ne ga matar da shikanta na kome ne (daya, biyu) ta fita daga gidanta, ko mijin ta ya fitar da ita kafin ta cika iddar ta bai cika ba. kuma saki na aukuwa ne da yin furuci da shi, ba a afkar da shi da niyya kawai.

1. Mai ciki: iddarta na saki ko mutuwa sai ta haihu. **2.** Wacce mijinta ya mutu: iddarta wata hudu da kwana goma. **3.** Wacce aka saki mai haila: iddar ta haila uku, kuma ta yi idda a dakin ta kuma ta zauna tare da mijinta a yayin iddarta. Kuma ya halatta ya ga duk abin da ya ke so daga gare ta kuma zai iya kebewa da ita har sai ta cika iddar ta, tsammanin Allah zai daidaita tsakaninsu.

Kuma kome ya na isa da fadin miji ya ce: na mayar da ke, ko kuma da saduwa. ko da kuma bai bukatar matar.

* **Rantsuwa:** kaffara ba ta wajaba ga rantsuwa sai da sharudda guda hudu:

1.Niyyar kulla rantsuwa: ba ta kulluwa idan ya yi furuci da ita ba da niyyar rantsuwa ba to wannan ana kiranta rantsuwar wargi, kamar yace a' wallahi ko (haka ne wallahi) wurin bijiro da zance. **2. Kasantuwarsa akan abin da zai zo gaba:** ba ta kulluwa akan abin da ya wuce da rashin sani, ko yana zaton gaskiya ga kansa. Ko kuma ya yi karya ya na sane (itace rantsuwar 'yan duniya (mai nitsar da mutum cikin wuta. kuma tana cikin manya-manyan zunubai), ko kuma ya rantse kan abin da zai zo yana zaton shi mai gaskiya ne sai ya zo sabanin haka. **3.** Ya kasance mai rantsuwa yana da zabi ba tilasta shi a ka yi a kai ba **4.** Ya yi juyi a rantsuwarsa (wato ya fasa), shi ne ya aikata abin da ya rantse ba zai yi ba, ko ya bar abin da ya yi rantsuwa a kan aikata shi. Wanda kuma ya yi rantsuwa amma sai ya kebanca (wato yayi togiya, kamar ya ce: In sha Allah), kaffara ba ta hawa kansa da sharudda biyu: **A)** Haduwan togiyar da rantsuwar. **B)** Kuma ya yi nufin gwama rantsuwa da togewan, kamar ya ce (wallahi in Allah Ya so)

wanda ya yi rantsuwa a kan wani abu, sai ya ga gyara ya canza: sunna ne ya yi kaffara ga rantsuwarsa, ya kuma aikata abin da ya ga ya fi alheri.

* **KAFFARAR RANTSUWA:** kaffarar rantsuwa ita ce ciyar da miskinai goma, ko wane miskini rabin sa'i (1, 1/4kg, wato kilo gram 1 da kwata) na abinci, ko ya tufatar da su, ko ya 'yanta baiwa. Amma idan bai samu ba sai ya yi azumin kwana uku a jere. Amma wanda ya yi azumin alhali ya na da ikon ciyarwa ko tufatarwa to bai sauke nauyi ba, kuma ya halarta a yi kaffara gabanin karya ta ko bayan karyawan. Wanda ya yi rantsuwa fiye da daya a kan al'amari daya to kaffara daya ta isar masa, idan kuma al'amura ne dayawa to kaffara da yawa.

★ **ALWASHI (BAKAN CE): KALA - KALA NE:** 1. **Alwashi kai tsaye:** kamar ya ce (na yi ma Allah alwashi idan na warke) sai ya yi shiru bai yi niyya wani bakance ayyanan ne ba, to dole ya yi kaffarar rantsuwa a ya yin da ya warke . 2. **Alwashin musu da bacin zuciya ko fushi:** shi ne ya dangana alwashinsa da sharadi; niyyar hana aikata wani abu, ko kuma daukar nauyin aikata shi, kamar ya ce: (idan na yi magana da kai to sai na azumci shekara), to hukuncinsa shi ne: ya yi zabi tsakanin aikata abin da ya dora wa kansa aikata shi, ko kuma ya yi kaffara ta rantsuwa in ya masa maganan. 3. **Alwashin da ya halatta:** misali: (na yi wa Allah alwashin zan sanya rigata), kuma hukuncinsa sai ya yi zabi tsakanin sanya rigarsa ko kuma ya yi kaffarar rantsuwarsa. 4. **Alwashi da ba a so (makruhi):** misali: (na yi wa Allah alwashin lallai zan saki mata ta) hukuncinsa: sunna ce ya yi kaffara rantsuwar, kuma ba zai aikata abin da ya sha alwashinsa ba, idan kuma ya aikata to babu kaffara akansa. 5. **Alwashin aikata sabon Allah;** kamar mutum ya ce: nayi wa Allah alkawari sai nayi sata, hukuncin wannan alwashi haramun ne, ba a cika shi, sai dai ayi masa kaffarar rantsuwa, idan kuma mutum ya aikata shi to yayi laifi sannan babu kaffara akansa. 6. **Alwashin yin da'a:** masali (na yi wa Allah alwashi lallai sai na yi salla kaza) ya na nufin kusanci zuwa ga Allah ,idan ya gwama shi da wani sharadi kamar warakar mara lafiya, to dole ya cika shi idan sharadin ya cika. Idan kuma bai gwama shi da wani abu ba to dole ne ya cika shi kai tsaye.

★ **SHAYARWA:** abin da yake haramta daga dangantaka shi ya ke haramta da shayarwa, kuma akwai sharudda guda uku: 1. Ya kasance nonon ya biyu bayan haihuwa ne ba wanin ta ba. 2. Kuma ya kasance shayar da yaro a cikin shekarunsa biyu na farko ne daga haihuwa. 3. Kuma ya kasance ya yi sha biyar ma'ana ya sha nonon sau biyar ko fiye, a takaice kuma abin da ake nufi da shi shi ne tsotson nonon har sai ya saki ba wai koshi ba. Kuma shayarwa ba ta tabbatar da ciyarwa ko gado.

★ **WASIYYA:** ta na **wajaba** ne bayan mutuwa akan wanda yake da hakki ba tare da shaida ba. Sai a yi wasiyya da bayar da ita ga mai ita. Kuma **sunna ce** ga wanda ya bar dukiya mai yawa. An so ya yi wasiyya da a yi sadaka da khumusun dukiyar sa (1/5) ga wani fakiri dan uwa wanda ba shi da gado, ko kuma wani miskini da malami masani ko wani mutum na kwarai. Kuma an **kyamace wasiyya** (makruhi ne) ga fakiri wanda ya ke da magada. Sai dai idan tare da wadatar su ne to **ta halatta**, kuma **ta haramta** ga fiye da sulusin (1/3) ga na nesa. kuma ta na haramta ga mai gado komai kankantan ta, sai dai idan ma su gado sun halattar da haka bayan mutuwarasa.

Kuma wasiyya ta kan baci da fadar mai yin ta da cewa na fasa ko na bata ko na canza da makamantan su.

Kuma an so ya rubuta a farkon wasiyyarsa: *(Da sunan Allah Mai Rahama Mai Jin kai, wannan shi ne abin da na ke yi wa wane wasiyya da shi. Lallai ya shaida babu abin bautawa da gaskiya sai Allah; shi kadai ya ke ba shi da abokin tarayya, kuma lallai Annabi Muhammadu bawanSa ne kuma ManzonSa ne, kuma lallai aljanna gaskiya ce, kuma lallai wuta gaskiya ce, kuma lallai tashin kiyama za ta zo babu kokwanto a cikinta. Kuma lallai Allah zai tayar da wandanda suke kabari. Kuma ina yin wasiya ga wanda na bari daga cikin iyali na da su ji tsoron Allah kuma su*

kyautata a tsakaninsu, kuma su yi wa Allah da manzonSa biyayya in sun kasance mumina. Kuma ina yi masu wasiyya da abin da Ibrahimu ya yi ma 'ya'yansa wasiyya da shi, da kuma Yakub.

(ya 'ya'yana lallai ne Allah ya zaba muku addini don haka, kada ku mutu face kuna musulmai).

★ An so idan za ka yi, ka yi salati ga annabi (s a w) ka hada tsakanin salatin da sallama, kuma kar a takaita a kan dayansu, kuma wadanda ba annabawa ba ba a yi ma su salati sai dai in an hada su da annabawa (kamar yin salati wa iyalen Annabi tare da shi), mutum ba zai kirkira ba ya ce: Abubakar (s a w) ba, ko alaihis salam. Wannan abin kyama ne (makruhi ne). Amma kuma ya halatta da ijma'in maluma wajen halaccin sanya wadanda ba annabawa ba su biyo bayansu. Sai a ce: “ Ya Allah Ka yi tsira a kan Annabi Muhammadu da ilayansa da sahabbansa da matayensa da 'ya'yayensa.

★ An so neman yarda da rahma a kan sahabbai da tabi'ai, da wadanda suke bayansu daga malamai ko bayin Allah ko wasu zababbun mutane. Sai ka ce: Abu hanifa da Malik da Shafi'i da Ahmad Allah ya yarda da su, ko kuma ya ce Allah ya yi musu rahma.

★ **YANKA:** Ya wajaba a yanka dabba kafin cinta ya halatta; (wannan hukunci ya kebanta ne da dabbobin da su ke rayuwa akan tudu). Shi kuma dabban an shardanta ya zama; 1) Daga cikin dabbobin da aka halatta cinsa. 2) kuma ya zama ana da ikon yanka shi. 3) Ya kuma zama dabban tudu. Kuma dole kafin a yi yanka a kwai sharudda guda hudu: **1.** Ya kasance wanda zai yi yankan mai hankali ne. **2.** Abin yankan ya wani abu ne da ba hakori ko farce ba, domin bai halatta a yi yanka da su ba. **3.** Yanke makogwaro da mawutar abinci da jijiyoyin jini biyu, Ko kuma daya daga cikin su. **4.** fadar: Bismillahi yayin motsa hannu wurin yanka. Kuma tana faduwa idan aka manta ta (ba da rashin sani ba). haka kuma ta na isa ko ba da larabci ba aka yi ba. Kuma sunna ce bayan bismillar a yi kabbara.

★ **FARAUTA:** Shi ne kamo wata dabba ta halal wadda ta ke daji wanda babu iko akanta. An shardanta wassu sharruda ga dabbar da ake nufin farautar ta: 1) Ta zama ta halatta a ci. 2) Ta kasance a jeji. 3) Ba a da iko akanta. Hukuncinta shi ne ya halatta ga mafarauci, kuma makruhi ne ga mai son wasa (da dabbobi). Idan kuma ya cutar da mutane (a karan kansu ko amfanin gonarsu, ko gidajensu) wajen bibiyar farautar to haramun ne. kuma farauta tana halatta da sharudda guda hudu: **1.** Ya zama abin da za a farauto daga abin da ya halatta a yanka shi ne. **2.** Kuma abin harbin ya zama daga abin da ya halatta a yi yanka da shi ne; wato ta zama mai kaifi, kamar mashi ko baka da makamantansu. Idan kuma ya kasance farautar da wata dabba ce mai jin shuni kamar shaho ko kare to ya kasance wadda aka ba shi training (koyarwa) ne. **3.** Yin niyya wurin aikin farautar, shi ne aiken abin harbi da nufin farauta, amma idan ya farauto ba tare da nufin farauta ba to ba ya halatta a ci. **4.** Fadar “Bismillahi a ya yin aika abin harbi, kuma bismillahi ba ta faduwa a nan ko da mantuwa; Saboda haramun ne a ci shi ba tare da fadin ta ba.

★ **ABINCI:** Shi ne duk wani abu da za a ci ko a sha, kuma asali gare shi shi ne halacci, kowane abinci ya na halatta da sharudda guda uku: **1.** Abincin ya zama mai

tsarki ne. **2.** Kuma ya zama babu cutarwa a cikinsa. **3.** Kuma ya zama ba kazanta ba ne (abun kyama ba ne).

Duk wani abinci na najasa haramun ne kamar jini ko mataccen abu. Ko wani abu da yake da cutarwa kamar sammu. ko mai kazanta kamar kashin dabbobi da fitsari, da kaska, ko kudin cizo. Kuma daga dabbobin kan tudu wadanda suka haramta su ne: Jakin gida, da duk wani abu da yake cafka da hakoransa kamar zaki ko damisa ko kyarkeci, ko kura da kare da alade da biri da mage ko da na gida ne, da dila da kurege. Ya kuma haramta daga tsuntsaye: Abin da ke farauta da fikarsa kamar ungulu da shaho da cin kanari da shaho da shurwa da mujiya, da duji, ko dabba da take cin mushe kamar mikiya da zalbe, da shambuwa, belbela, da kuma duk wani abu da Larabawa suka kazantar da su na daga mazauna gari, kamar jemage da bera da rina da kudan zuma da kuda da malam bude littafi, da hudahuda, da bushiya, da beguwa, da maciji da kanannan kwari kamar tsutsotsi da gafiya da mulmula kashi da tsaka, da kuma duk wani abu da shari'a ta yi umarni da a kashe shi kamar kunama, ko wanda aka yi hani da kashewa kamar tururuwa, ko wanda ya ke haifuwa daga abubuwan ci da wanin su, kamar dan kura daga kyarkeci. Amma abinda aka haifar daga halal guda biyu ba ya haramta kamar alfadari daga jakin dawa da doki. An halatta duk wani abu da ba wannan ba; kamar dabbobin gida (rakumi, saniya, akuya, tinkiya d s) da doki, ko kuma dabbar jeji kamar rakumin dawa, da zomo, da gafiya, da kurege, da damo, da barewa, da kuma jinsin tsuntsaye kamar jimina, kaza, dawusu, aku-kuturu, tattabararu, tsuntsaye, agwagwa, kwa-kwa (agwagwan ruwa), da tsuntsun ruwa gaba daya. Da kuma dukkan dabbobin ruwa, sai dai kwado, da maciji, da kada (ko da ya ke a wajen wasu malamai kamar Imam Malik da Shafi'i sun hallata a ci dukan abin da ke rayuwa a ruwa kuma shi ne zance mafi rinjaye). Abin aka yi masa ban ruwa da najasa ko aka zuba masa takin najasa na daga tsirrai da 'ya'yan itace duk wadannan ya halatta a ci, sai dai idan dandanon najasar ya na fitowa, ko wari a cikinsa to ya haramta. An karhanta cin gawayi, turbaya, da laka ko yunbu, da albasa da tafarnuwa, da makamanatansu, sai dai in an dafa su. Amma idan kuma mutum ya ji yunwa cikin halin lalura, to dole ne ya ci abin da zai toshe masa yunwansa kawai.

★ Haramun ne yi wa kafirai murnar shagulgulansu idinsu ko halartarsa. da kuma fara masu da sallama, Amma idan suka fara mana da sallama, to dole mu mayar mu su da ce wa: WA ALAIKUM Ma'ana: kuma a kanku. Kuma haramun ne a mike musu tsaye ko ga wani dan bidi'a. Kuma an kyamaci yin hannu da su, amma yi masu gaisuwar mutuwa ko rashin lafiya ita ma ta haramta sai dai don wata maslaha ta shari'a.

YADDA AKE MAGANI A SHARI'AR MUSULNCI (RUKYA)

Lallai duk wanda ya zama mai tunani a bisa tafarkin Allah zai san cewa LALLAI jarabawa (cikin rayuwar mutum; mai kyau ne ko mara kyau) wani abu ne wanda Allah ya kaddaro (dora) wa bayinsa wanda ba makawa sai ya faru.

Mabuwayi da daukaka yana cewa: "Kuma lallai ne sai mun jarrabe ku da wani abu daga tsoro da yunwa da nakasa daga dukiya da rayuka da 'ya 'yan itace, kuma ka yi baushara ga masu hakuri".

Kuma da yawa mutane kan yi kuskure wajen tsammanin cewa mutanen kwarai (salihan bayi) sun fi kowa nisantar jarabawa. Amma, abin ba haka yake ba. Jarrabawa ga mutum tana daga cikin alamun imani. “Lallai an tambayi Annabi (S.A.W) wa aka fi tsananta wa jarabawa daga cikin mutane? Sai Annabi (S.A.W) ya ce: su ne Annabawa bayan nan sai mutanen kirki (Salihan bayi) bayan nan kuma sai kowa gwargwadon imaninsa . Ana jarraba mutum gwargwadon addininsa (imaninsa). Idan ya kasance ya na da karfi a kan addininsa to sai a kara masa tsanani a cikin jarabawarsa. Idan kuwa ya kasance ba shi da karfi a cikin addininsa (imaninsa) to sai a saukaka masa, a cikin jarabawar” (ibnu majah).

Jarabawa ga mutum daga Allah, ta na cikin alamar soyayyar Allah ga mutum.

Annabi (S.A.W) ya ce: “Lallai Allah (S.W.T) idan ya so mutane sai ya sanya musu jarabawa (a cikin rayuwarsu)” (Ahmad).

Kuma yana daga cikin alamar nufin alheri daga Allah ga bawansa (ya sanya masa jarabawa). Annabi (S.A.W) ya ce: “Idan Allah (S.W.T) ya yi nufin alheri ga bawansa sai ya gaggauta masa azaba a cikin duniya (ukubarsa). Idan kuwa Allah ya yi nufin sharri ga bawansa sai ya kyale da zunubinsa (ba tare da jarabawa ba) har ya zo da shi a ranar kiyama”.

Kuma jarabawa ga mutum tana kankare zunubi (laifi) ko da kuwa kadan ne.

Annabi (S.A.W) ya ce: “Babu wani Musulmi da wata cuta daidai kaya ko abin da ya fi kaya ta shafe shi, face Allah (S.W.T) ya shafe masa laifinsa samakon wannan jarabawa kamar yadda itaciya (bishiya) ta ke karkabe ganyenta (da rani)”.

Saboda haka ne, duk wani Musulmi wanda ya shiga cikin jarabawa, idan ya kasance bawan Allah ne, to jarabawar sai ta zama mai kankare laifuffukansa wadanda suka wuce ko kuma ta zama sanadin daukakarsa, amma idan Musulmin ya kasance mai aikata laifuffuka ne, to sai ta zama sanadiyyar kankare ma sa laifuffukansa kuma ta kan tunatar da shi game da hadarin da ya ke ciki game da laifuffukansa.

Allah (S.W.T) ya ce: “Barna ta bayyana a cikin kasa da teku, saboda abin da hannayen mutane suka aikata”.

Kuma jarabawa iri-iri ne kamar haka: JARABAWA CIKIN ALKHAIRI; Allah na iya jarraba ka ta hanyan alheri, kamar Karawa mutum dukiya mai yawa. kuma ta na iya kasantuwa, JARABAWA CIKIN SHARRI, kamar tsoro ko yunwa, ko nakasar dukiya. Allah (S.W.T) ya ce: “Kuma muna jarraba ku da sharri da alheri domin fitina”.

Kuma ana iya jarraba ka da rashin lafiya ko mutuwa, wanda ya ke mafi girman abin da ya ke kawo shi kambun baka da kuma sihiri, da tushensa da abin da ya ke yada shi; hassada a tsakanin mutane. Annabi (S.A.W) ya ce: “Mafi yawan

wadanda suke mutuwa daga cikin al'ummata bayan hukuncin Allah da kaddarSa, to suna mutuwa ne ta hanyar kambun baka.” (Abu Dawuda da dayalisi)

MAGANI DAGA KAMBUN BAKA DA SIHIRI: Kariya (rigakafi kafin cuta) yafi magani (bayan samuwarta), Ya kamata a gare mu, mu yi kwadayin wassu abubuwa da ka iya zama abubuwan taimako ko kariya daga kambun baka da kuma sihiri, tun kafin a ce ya shiga jikin mutum. Kuma mu yi aiki da su, domin malamai suna cewa: “Rigakafi ya fi magani”.

Ita wannan kariya (daga sihiri ko maita) ana iya aikata ta, ta hanyoyi masu yawa.

Daga ciki: ★ Mu kara karfafa kadaita Allah (Tauhidi) da kuma yin imani da cewa lallai Allah Ta’ala Shi ne mai jujjuya abubuwa a duniya baki daya, tare da yawaita kyawawan aiyukan kwarai. ★ Kyautata zato ga Allah Ta’ala, da kuma dogaro gare Shi, kar mutum ya yi tsammanin ciwo, ko kuma kambun baka (maita) domin wani abu da ya faru da shi, domin shi tsammanin ciwo, to ciwo ne da kansa. ★ Idan mutum ya yi suna cikin mutane ana zarginsa cewa; yana da kambun baka (maita), ko kuma mai aikata sihiri ne, to sai ya nisanci duk abubuwan da ka iya kaiwa zuwa gare shi (a babin riko da sababi), ba wai domin tsoro ba. ★ Yawaita ambaton Allah, da kuma sanya albarka, a duk lokacin da ya ga wani abun da ya birge shi (watau ya ce: Allah ya yi masa albarka). **Annabi (S.A.W) ya ce:** Idan dayanku ya ga wani abun da ya ke so, daga kansa, ko dukiyarsa, ko dan-uwansa, to sai ya sanya wa abun albarka, domin lallai kambun baka (maita) gaskiya ne (Hakim ya ruwaito shi). Kuma sanya albarka shi ne ka ce: Allah ya yi ma ka albarka, ba wai ka ce tubarkalla ba”. ★ Ya na daga cikin abubuwan da ka iya za ma kariya daga sihiri ko kambun baka, shi ne karyawa (da safe) da dan dabino bakwai daga dabinon “Ajwa” dan Madina. ★ Yawan komawa da dogaro zuwa ga Allah Ta’ala, da kyautata zato ga Allah, da kuma neman tsarinSa dangane da sihiri da kambun baka (maita) da kuma kiyaye ambaton Allah (zikri), da neman tsarinSa (Allah), safe da yamma. Kuma wadannan ambaton Allah ya na tasiri, kuma tasirin ya na karuwa kuma ya na raguwa da ikon Allah, saboda abubuwa biyu: **a)** Yin imani da cewa lallai duk abin da ya taho a cikinsa (ambaton Allah) gaskiya ne, (kuma tabbas ne). Kuma lallai ya na da amfani da ikon Allah. **b)** Harshensa ya yi furuci da shi (ambaton Allah), Kunnuwansa kuwa su karkata zuwa gare shi (wato ya zama a fadake lokacin da ya ke yi, kuma dukkan tunaninsa ya zama kan ma'anonin da ya ke fada da harshen nasa), Sa'annan zuciyarsa kuma ta na halarce, a lokacin da ya ke ambaton Allah, saboda addu'a ce, ita kuwa addu'a ba ta karbuwa daga zuciyar rafkanenne mai wargi; kamar yadda hakan ya inganta daga Annabi (S.A.W).

LOKUTAN AMBATON ALLAH DA NEMAN TSARI: Ambaton Allah da safe, ana yinsa ne bayan sallar Asuba. Amma na yamma kuma ana yinsa ne bayan sallar La'asar. Idan mutum kuwa ya manta bai yi ba, ko kuma ya shagaltu da wani abu, bai samu ya yi ba, to sai ya aiwatar da shi a duk lokacin da ya tuna cewa bai yi ban.

ALAMOMIN KAMUWA DA CIWON KAMBUN-BAKA (MAITA) DA KUMA WANINSA: Babu cin karo tsakanin maganin likitanci ko maganin shari'a – da ake masa lakabi a yau da maganin gargajiya, ko addu'o'i wadanda shari'a ta amince da su); saboda shi Alkur'ani magani ne na ciwuwukan gabbai da kuma na zuciyar,

idan mutum ya kasance ya na da lafiyar gabobi, to mafiyan lokutta sai an sami alamomin ciyo ya kan kasance ne; kamar ciwon kai -mai tafiya ya dawo-, ko kuma fuskar mutum ta canza ta yi fatsi - fatsi, ko yawan yin gumi da yawan fitsari, ko kuma rashin marmarin komai a baki (raunin sha'awa), ko kuma yawan zafin ko kuma sanyin gabbai (musamman ma a kan yatsu), ko kuma yawan bugawar zuciya, ko radadi mai yawo a kasan gadon baya da kafadu, yawan fushi, da kunci a cikin kirji, kasa barci cikin dare, wassu halayya masu tsanini kamar yawan tsoro, ko fushi (tunzura da wuri ba tare da abun fushi ba, sabanin dabi'a), Yawan rikici, da yawan son kadaita, damuwa, kasala, ko kuma yawan son barci, ko kuma sauran damuwa na daban wadanda a likitance ba su da wani sababi. Kuma babu shakka akan samu irin wadannan alamomi dukansu ko sashinsu, gwargwadon karfin ciwon ko kuma rauninta.

Kuma dole ne ga Musulmi ya zama mai karfin imani, da kuma tsayayyar zuciya, irin wacce waswasin shaidan ba ya shiganta; ta yadda ba zai raya wa kansa cewa shi kamemme ne da wata cuta (kamar sihiri, kambun baka, d s) ba kawai saboda ya ji dayan alamomin nan a jikinsa; saboda yawan tsammanin hakan na daga cikin ciwuwuwukan da suke da wahalar magani. Dadin dadawa akan iya samun wani sashi na wadannan alamomi a wajen wassu alhalin suna cikin koshin lafiyarsu, kamar yadda a iya samu kuma ya zama sababinsu shi ne cuta ne ga wata gaba, kamar yadda kuma ya na iya zama sanadiyyar samunsu shi ne raunin imani ga mutum; wato kamar alamar kuncin zuciya, bakin ciki (damuwa), ragwanci, (d s) idan haka ya samu to ya kamata mutum ya binciki alakarsa da Allah.

IDAN CIWON YA KASANCE DAGA KAMBUN BAKA NE (MAITA) BABU SHAKKA MAGANIN ABUN -DA IKON ALLAH- ZAI SAMU TA HANYOYI GUDA BIYU:

In ka san mai kanbun bakan; To sai ka umurce shi da yin wanka, sa'annan sai ka dauki wannan ruwan ko abin da ya rage daga gare shi ka yi wanka da shi, kuma ka sha.

In kuma an jahilci wanene shi; To a irin wannan halin maganin zai kasance ne da rukyah, da kuma addu'oi da kaho.

AMMA IDAN CUTAR TA KASANCE SIHAIRI NE TO MAGANINSA -DA IKON ALLAH- ZAI SAMU TA DAYAN HANYOYI KAMAR HAKA:

1)Ya gano (ya san) gunda aka bunne sihirin; Idan har ya same shi to sai ya warware shi, yana mai kwance kulla-kullan; alhali yana mai karanta Suratul Falak da Nas, sannan bayan haka sai a kona shi.

2)Yin addu'a da ayoyin Alkur'ani musamman Suratul Falak da Nas da kuma Bakara, da kuma sauran addu'o'i, (sauran bayanai akan haka yana zuwa).

3)Yadda ake warware sihiri. Hanyoyin warware sihiri biyu ne, kamar haka: **a)**Hanyan haram: ita ce kokarin warware sihiri da sihiri, ko kuma tafiya zuwa wurin mai sihiri na daban, domin warware sihirin. **b)** Hanya ta halal suna da yawa daga ciki akwai: mutum ya sami ganyen magarya guda bakwai, ya daddaka su (a turmi ko da duwatsu biyu), sannan sai ya karanta wadannan ayoyin kamar haka a cikin ruwan da ya zuba magaryar: Suratul Kafirun, da Ikhlas, da Falak da Nas. Wadannan surori ana karanta su ne sau uku-uku sai a tofa a cikin ruwan, sannan sai ya sha ruwan cikin hannunsa sau uku, sannan sai ya yi wanka da abin da ya rage

daga cikin ruwan. Kuma za a maimaita hakan har sai Allah ya kawo sauki cikin ikonSa. (Abdurrazak ne ya ruwaito shi).

4) Daga cikin hanyoyin warware sihiri; akwai fitar da sihiri ta hanyar kasayar da shi ko amayar da shi, idan ya kasance a cikin mutum ya ke, ko kuma ta hanyar yin kaho in ya kasance a wani wuri ba ciki ba.

ADDU'O'I: SHARRUDANSU:

Ga Sharuddansu kamar haka : **a)** Addu'ar ta kasance da ayoyin Alqur'ani aka yi ta ko addu'oin da shari'a ta zo da su. **b)** Ta kasance da harshen Larabci aka yi ta, Amma ya halatta a yi da waninsa. **c)** Mai yin wannan addu'ar ya kudurce cewa ita wannan addu'a bata yin tasiri da kanta; kuma waraka daga Allah ne.

Kuma don (ruk'yan) ta kara tasiri ya kamata a karanta alqur'anin da nufin waraka, da kuma shiriyar mutum da aljani; saboda Alqur'ani ya sauka ne don ya zama shiriya da kuma waraka. (mai ruk'yar) ba zai karanta shi da niyyar kashe aljanin ba sai in fitansa ya gagara da wadancan manufa da suka gaba ta.

SHARUDDAN MAI MAGANI (RUKYA) : 1) Mai maganin ya zama Musulmi kuma ya zama mutumin kwarai wato salihin bawa, mai tsoron Allah Ta'ala. Kuma duk lokacin da ya zama ya fi tsoron Allah sai tasirinsa (addu'arsa) ya fi karfi. **2)** Ya kuma fuskanci Allah Ta'ala da gaskiya a lokcin da ya ke addu'ar, ta yadda zuciya da harshe za su hadu a kan abu guda. kuma abin da ya fi shi ne mutum ya yi wa kansa addu'ar, saboda waninsa (a galibi –mafi yawan lokuta- lokacin da ya ke rukyar) zuciyarsa ta kan shagaltu da wani abu. Kuma babu wanda ya ke jin abin da ya ke ji a jikinsa na lalursar da bukatarsa; Su kuwa mabukata da su ke cikin halin lalura (suke cikin damuwa, kunci) Lallai Allah ya yi musu alkawarin karbar addu'arsu.

SHARUDDAN WANDA AKE YI WA ADDU'AR : 1) An so wanda ake yi wa addu'ar ya zama mutum ne mai imani da Allah, kuma mutumin kwarai, wato salihin bawa. Kuma gwargwadon imani, gwargwadon girman tasirin addu'ar: Allah mabuwayi da daukaka Ya ce: *“Muna saukar da waraka daga Alkur'ani, kuma rahama ce ga mumina, ba abin da zai kara wa azzalumi face hasara”*. **2)** Fuskantar Allah da gaskiya; yana mai neman (fatan) Allah ya ba shi lafiya. **3)** Kar kuma ya rika jin cewa warakar ta yi saibi; domin wannan maganin addu'a ne; Idan mutum ya yi gaggawar neman karba ma sa addu'arsa, yana iya yiwuwa Allah ya ki karba masa addu'an; Annabi (S.A.W) ya ce: *“Ana karbar addu'ar dayanku matukar bai yi gaggawa ba, ya ce: na roka ba a karba mun ba”*. Bukhari da Muslim

HANYOYIN ADDU'A A MUSULUNCI : 1) Karanta addu'ar tare da yin tofi (wato tofa dan miyau kada) a inda aka bukata. **2)** Ko kuma a karanta addu'ar kawai ba sai an yi tofin ba. **3)** Daukar yawu kadan akan dan yatsa tare da cakuda shi da da turbaya (kasa) da kuma shafar gurbin da ke radadin. **4)** Ana iya karanta addu'ar tare da shafa gurbin da ya ke yin ciwon.

AYOYI DA HADISAI WADANDA AKE YIN ADDU'A DA SU GA MARAR LAFIYA: Surar fatiha (Alhamdu ...har karshenta).

Ayatul kursiyyu: ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا يُؤَدُّهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ¹

Ayoyi biyu na karshen Bakara (Amanarrasulu ..... zuwa har karshen surar):

﴿ءَامِنَ الرَّسُولَ إِمَّا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مِنَ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامِنَ بِاللَّهِ وَمَلَيْكِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا يَفِرُّونَ بَيْنَ أَيْدِي رَسُولِهِ ءَاذًا وَلَا خَوْفًا وَنُجْرًا وَأَطَعُوا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا

طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَعَافُ عَنَّا وَعِظِرْنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ²

﴿فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ³

﴿يَتَقَوَّمْنَا حَيْثُ دَاعَى اللَّهُ وَءَامِنُوا بِهِ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ⁴

﴿وَأَرْحَمِنَا إِلَىٰ مَوْسَىٰ أَنْ أَلْقَىٰ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٧﴾ فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾ فَغُلِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ ⁵

﴿وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿١١٩﴾ أَمَّا يَجْحَدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ⁶

﴿وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ⁸

﴿قَالُوا يَمْوَسِيٰٓءَ إِمَّاٰنَ تَلْقَىٰ وَءِمَّاٰنَ تَكُونُ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَىٰ ﴿٦٥﴾ قَالَ بَلْ أَلْقَوْنَا إِذْ جَاءَهُمْ وَعَصِيهِمْ فُجِئَ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّىٰ

سَعَىٰ ﴿٦٦﴾ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةَ مُوسَىٰ ﴿٦٧﴾ قُلْنَا لَا تَحْفَظْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَىٰ ﴿٦٨﴾ وَأَلْقَىٰ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفَ مَا صَعُوا

﴿إِنَّمَا صَعُوا كَيْدَ سِحْرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ ⁹

﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ الْقُرْءَانِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خُسَارًا ¹

¹ Allah, bābu wani Ubangiji fāce Shi, Rāyayye, Mai tsayuwa da kōme, gyangyaɗi bā ya kāma Shi, kuma barci bā ya kāma Shi, Shi ne da abin da yake a cikin sammai da abin da yake a cikin ƙasa. Wane ne wanda yake yin cheto a wurinSa, fāce da izninSa? Yana sanin abin da yake a gaba gare su da abin da yake a bāyansu. Kuma bā su kewayewa da kōme daga ilminSa, fāce da abin da Ya so. KursiyyunSa ya yalwaci sammai da ƙasa. Kuma tsare su bā ya nauyayarSa. Kuma Shi ne Maɗaukaki, Mai girma.

² Manzon Allah yā yi īmāni da abin da aka saukar zuwa gare shi daga Ubangijinsa, da mūminai. Kōwanensu yā yi īmāni da Allah, da mala'ikunSa, da littattafanSa, da manzanninSa. Bā mu rarrabewa a tsakānin daya daga manzanninSa. Kuma (mūminai) suka ce: "Mun ji kuma mun yi dā'a; (Muna neman) gāfararKa, yā Ubangjinmu, kuma zuwa a gare Ka makōma take² " 286. Allah ba Ya kallafa wa rai fāce abin da ta ke da ikon yinsa, yana da lādar abin da ya tsirfanta, kuma a kansa akwai zunubin abin da ya yi ta aikatāwa: "Yā Ubangjinmu! Kada Ka kāmā mu, idan mun yi mantuwa, ko kuma mun yi kuskure. Yā Ubangjinmu! Kuma kada Ka aza nauyi a kanmu, kamar yadda Ka aza shi a kan waɗanda suke a gabāninmu. Yā Ubangjinmu! Kada Ka sanya mu ɗaukar abin da bābu īko gare mu da shi. Kuma Ka yāfe daga gare mu, kuma Ka gāfarta mana, kuma Ka yi jin ƙai gare mu. Kai ne Majibincinmu, sabōda haka Ka taimake mu a kan mutānen nan kāfirai.". Surori (guda hudu) Kulya ayyuhal kafiruna, Kul huwal Lahu Ahad, Falaki, da Nass. Da fadinsa:

³ To, idan sun yi īmāni da misālin abin da kuka yi īmāni da shi, to, lalle ne sun shiryu, kuma idan sun jūya bāya, to, suna a cikin sābāni kawai sabōda haka Allah zai isar maka a gare su, kuma Shi ne Mai ji, Masani.

⁴ "Yā mutānenmu! Ku karɓa wa mai kiran Allah, kuma ku yi īmāni da Shi, Ya gāfarta muku daga zunubanku, kuma ya tserar da ku daga azāba mai raɗaɗi.

⁵ Kuma Muka yi wahayi zuwa ga Mūsā cewa: "Ka jefa sandarka." Sai gā ta tanā lāƙumar abin da suke ƙarya da shi! 118. Gaskiya ta auku, kuma abin da suke aikatāwa ya bāci. 119. Sai aka rinjāye su a can, kuma suka jūya sunā ƙasƙantattu.

⁶ Ko suna hāsadar mutāne ne a kan abin da Allah Ya bā su daga falalarSa? To, lalle ne, Mun bai wa gidan Ibrāhīm Littāfi da hikima kuma Mun bā su mulki mai girma.

⁷ "Kuma idan na yi jiyya, to, Shī ne Yake warkar da ni."

⁸ Ku yāke su, Allah Ya yi musu azabā da hannāyenku, kuma Ya kunyatar da su, kuma Ya taimake ku, kuma Ya warkar da ƙirāzan mutāne mūminai.

⁹ Suka ce: "Ya Mūsā! Imma ka jefa, ko kuma mu kasance farkon mai jefawa." 66. Ya ce: "Ā'a, ku jefa." Sai gā igiyoyinsu da sandunansu anā sūranta su a gare shi, daga sihirinsu, lalle sunā tafiya da sauri.67. Sai Mūsā ya ji tsōro a cikin ransa. 68. Muka ce: "Kada ka ji tsōro. lalle kai ne mafi ɗaukaka."

﴿قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّصَدَّدًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ﴾³
 ﴿وَإِن يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ﴾⁵ ﴿فَأَرْجِعْ أَبْصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِنْ فُطُورٍ﴾⁴
 ﴿ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَعَلَىٰ الْمُؤْمِنِينَ﴾⁶
 ﴿فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَعَلَىٰ الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَىٰ﴾⁷
 ﴿فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيْدِيَهُمْ لَمْ تَرْوَاكَ﴾⁸
 ﴿فَقَدَرْنَا رِضَىٰ اللَّهِ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يَبَايَعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا﴾⁹
 ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزَادُوا إِيمَانًا مَّعَ إِيمَانِهِمْ﴾¹⁰

Bayan wadannan ayoyi a kara da Suratul Fatiha da Kafirun da Ikhlās da Falak da Nasi.

Bayan haka sai addu'o'i daga cikin hadisai kamar haka:

AS'A LULLAHAL AZIMA RABBAL ARSHIL AZIMI AN YASH FIYAK.¹¹ Ana karantawa sau bakwai
U'IZUKA BI KALIMATILLAHIT TAMMAH, MIN KULLI SHAIDANIN WA HAMMAH, WA MIN KULLI AINIL LAMMAH.¹ Sau biyu

¹ Kuma Munā sassaukarwa daga Alkur'āni, abin da yake waraka ne da rahama ga mūminai. Kuma bā ya kāra wa azzālumai (kōme) fāce hasāra.

² Kuma da Mun sanya shi abin karātu na ajamanci, lalle dā sun ce, "Don me ba a bayyana āyōyinsa ba? Ashe, zai yiwu a sāmi littāfi ba'ajame da Manzo Balārabe?" Ka ce: "Shi, shiriya ne da warkewa ga waƙanda suka yi īmāni. Kuma waƙanda ba su yi īmāni ba akwai wani nauyi a cikin kunnuwansu, kuma shi wata makanta ne a kansu. Waƙannan anā kiran su daga wuri mai nīsa."

³ Dā Mun saukar da wannan Alkur'ani a kan dūtse, dā lalle kā ga dūtse ya nā mai tawāli'u, mai tsattsāgewa sabōda tsōron Allah, kuma waƙannan misālai Munā bayyana su ne ga mutāne, da fatan za su yi tunāni.

⁴ Shi ne wanda Ya halitta sammai bakawi, ɗabaƙōki a kan jūna, bā za ka ga goggociya ba a cikin halittar (Allah) Mai rahama. Ka sāke dūbawa, ko za ka ga wata ɓaraka?

⁵ Kuma lalle, ne waƙanda suka kāfirta sunā yin kamar su kāyar da kai sabō da kallonsu (kallon mā māki), a lokacin da suke jin karātun Alkur'āni, kuma sunā cewa, "Lalle ne shi mahaukaci ne!"

⁶ Sa'an nan kuma Allah Ya saukar da natsuwarSa a kan ManzonSa kuma a kan mūminai, kuma Ya saukar da rundunōni waƙanda ba ku gan su ba, kuma Ya azabtar da waƙanda suka kāfirta: Wancan ne sakamakon kāfirai.

⁷ A lōkacin da waƙanda suka kāfirta suka sanya hanānar ƙabilanci a cikin zukātansu hanānar ƙabilanci irin na Jāhiliyya sai Allah Ya saukar da natsuwarSa a kan ManzonSa, kuma da a kan mūminai kuma Ya lazimta musu kalmar taƙawa⁷ alhāli kuwa sun kasance mafi dācewa da ita kuma ma'abutanta. Kuma Allah ya kasance Masani game da dukan kōme.

⁸ Idan ba ku taimake shi ba, to, lalle ne Allah Yā taimake shi, a lōkacin da waƙanda suka kāfirta suka fitar da shi, Yanā na biyun biyu, a lōkacin da suke cikin kōgon dūtse, a lōkacin da yake cewa da sāhibinsa: "Kada ka yi baƙin ciki, lalle ne Allah Yanā tāre da mu." Sai Allah Ya saukar da natsuwarSa a kansa, kuma Ya taimake shi da waƙansu rundunōni, ba ku gan su ba, kuma Ya sanya kalmar waƙanda suka kāfirta maƙasƙanciya, kuma kalmar Allah ita ce maƙaukakiya. Kuma Allah ne Mabuwayi, Mai hikima.

⁹ Lalle ne haƙiƙa, Allah Ya yarda da muminai a lōkacin da suke yi maka mubāya, a⁹ a ƙarƙashin itāciyar nan dōmin Yā san abin da ke cikin zukātansu sai Yā saukar da natsuwa a kansu, kuma Ya sāka musu da wani cin nasara makusanci.

¹⁰ Shī ne wanda Ya saukar da natsuwa a cikin zukātan mūminai dōmin su ƙāra wani īmāni tāre da imāninsu, alhāli kuwa rundunōnin sammai da ƙasa, na Allah kawai ne, kuma Allah Ya kasance Masani, Mai hikima.

¹¹ "Allah na ke roko mai Girma Ubangijin Al'arshi Mai Girma ya warkar da kai."

اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ أَذْهِبِ النَّاسِ إِشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يُعَادِرُ سَقَمًا
ALLAHUMMA RABBAN NAS AZHIBIL BA'ASA WASHFI ANTAS SHAFTU LA SHIFA'ILLA SHIFA'UKA SHIFA'AN LA YUGHADIRU SAKMA.² Sau biyu

اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنْهُ حَرَّهَا وَبَرِّدْهَا وَوَصِّبْهَا
ALLAHUMMA AZHIB ANHU HARRAHA WA BARDAHA WA WAŞBAHA.³

حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ
HASBIYALLAHU LA ILAHA ILLA HUWA ALAIHI TAWAKKALTU WA HUWA RABBUL ARSHIL AZIMI.⁴ sau bakwai

بِسْمِ اللَّهِ أَرْفِيكَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ يُؤْذِيكَ وَمِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنٍ حَاسِدٍ، اللَّهُ يَشْفِيكَ بِسْمِ اللَّهِ أَرْفِيكَ
BISMILLAHI ARKIYKA, MIN KULLI DA'IN YU'ZIYKA, WA MIN KULLI NAFSIN AU AININ HASIDIN, ALLAHU YASHFIYKA, BISMILLAHI ARKIYKA.⁵ sau biyu

A wata addu'ar kuma kamar haka: Sai ka dora hannunka a bisa inda ya ke yin ciwo sai ka ce: **بِسْمِ اللَّهِ BISMILLAHI** sau uku, sai kuma ka ce sau bakwai :

أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأَحَازِرُ
A'U ZU BILLAHI WA KUDRATIHI MIN SHARRI MA AJIDU WA UHAZIR.⁶

FADAKARWA:

1 Bai halatta a gaskata camfe-camfen da suke da alaka da maye ba (mai kambun baka), kamar a ce a sha fitsarinsa ko kuma a ce makarin maitarsa shi ne shan fitsarinsa, ko kuma ace samun abin da ya ke da alaka da shi baya amfani.

2 Ba ya halatta a dora layu wadanda aka yi su da fatu ne ko kuma sarka (kambu), ko kuma rataye ko damaru ga abin da ake jiyewa tsoron afkuwar maita a kansa (kamar yara, gonaki, dabbobi) domin tsoron kar maita ta kama shi; saboda fadin Annabi (S.A.W): “*Dukkan wanda ya rataya wani abu, to shi an rataya shi a kan wannan abun (an rataya imaninsa a kan wannan abun)*”.

Idan layar, ta Alqur’ani ce tsantsa to an sami sabani a tsakanin malamai a kan hukuncinta, tsakanin halacci da haramci. Amma abin da ya fi zama zabebe shi ne a bar ta.

3 **Rubuta wannan kalmar kamar haka:** MA SHA ALLAHU, TABARAKAL LAHU, Ma'ana: “Haka Allah Ya so, kuma Allah albarkarsa ta yawaita”. Ko kuma a yi hoton takobi, ko kuma wuka ko kuma ido, ko kuma a dora Alkur’ani a cikin mota, ko kuma rataya wadansu ayoyi daga Alkur’ani a cikin gidaje, dukkanin wadannan ba sa maganin maita a kan mutum. Wata kila ma sa iya zama cikin layar da Allah ya haramta baki daya (kamar wadda aka yi da wadansu abubuwa wadanda ba Alkur’ani ba).

¹ “Ina nema maka tsari da kalmomin Allah cikakku daga dukkan Shaidan da kuma wata dabba mai dafi(kuma mai kisa) da kuma dukkan wani mai kambun baka mai cutarwa”.

² “Allah Ubangijin mutane, ka tafiyar da cuta, ka warkar, kai ne mai warkarwa, babu waraka sai warakar ka, warakar da ba ta barin wani ciwo”.

³ “Ya Allah ka tafiyar masa da zafinta da kuma sanyinta da kuma ciwonta”

⁴ “Allah Ya isar min, babu abin bautawa da gaskiya sai Shi, a kansa na dogara kuma Shi ne ubangijin Al’arshi Mai Girma”.

⁵ “Da sunan Allah nake yi maka magani, daga dukkan wani ciwo da ke cutar da kai, kuma daga dukkan wata rai mai dauke da sharri, ko kuma wani mai kambun baka, mai hassada. Allah Ya warkar da kai. Da sunan Allah na ke yi maka magani”.

⁶ “Ina neman tsari da Allah da kuma ikonSa daga sharrin da na ke ji (jikina) kuma na ke gudu.

④ Kuma wajibi ne ga marar lafiya da ya kudurce a cikin zuciyarsa cewa Allah Ta'ala zai amsa ma sa addu'arsa. Kar ya rika nisantar da waraka. Da za a ce masa yin magani da irin magani na kaza, ya na daukar dogon lokaci, kafin a warke to ba zai yi rauni ba wajen yin maganin ko ya gaza (koda kuwa likitan ya ce: sha maganin nan tsawon rayuwarka), amma (mutum) ya kan sami gazawa ko rauni, idan aka dauki lokaci mai tsawo wajen yi ma sa magani ta hanyar addu'o'i, duk da cewa Allah ya na bayar da lada ga kowanne harafi da aka karanta kuma kowanne lada daya Allah ya na bayar da goma irinsa. Abin da ya kamata maras lafiya ya tsayu a kan sa shi ne yawan addu'a da neman gafara (istigfari) da yawan yin sadaka, domin Allah yana bayar da lafiya ta hanyar yin sadaka.

⑤ Tara mutane domin yin karatu baki daya, ya saba wa hanyar Annabi (S.A.W), kuma tasirinsa mai rauni ne. Haka kuma takaitawa a kan sanya kaset na radiyo, shi ma ba ya isa, domin ba samun yin niyya a cikin radiyo, wanda yin niyya kuwa sharadi ne a wajen mai yin addu'a a matsayin magani, duk da cewa kuwa cikin sauraronsa akwai alheri. Kuma ya kamata a yi ta maimaita addu'ar har sai an warke, sai idan ya zama addu'ar ta na ba shi wahala, to sai a rika yin ta kadan-kadan, domin kar ya gaji da ita ko ya kosa. Haka kuma maimaita ayoyin Alkur'ani bisa wani adadi na musamman ko kuma wata addu'an, wannan ba ya halatta sai dai, dalili daga Alkur'ani ko Sunna.

⑥ Akwai wadansu alamomi ko sashinsu wadanda ake iya kafa hujja da su kan cewa mai magani wato addu'a ya na amfani ne da sihiri (dan sihiri, boka) ne, ba da Aluur'ani ba. Don haka kar wani abu da yake bayyana wa na game da addini ya rude ka a kansa. Wata kila ya na iya fara karatunsa da Alkur'ani, jim kadan sai ya kama wani abu wanda ba Alkur'ani ba, kuma ya iya kasancewa daga cikin wadanda su ke yawan zuwa masallaci domin sajiwa da mutane, kuma yana yiwuwa ka gan shi ya na yawan ambaton Allah a gabanka. To kar ka sami ruduwa da irin wadannan abubuwa da ya ke aikatawa, ka yi hattara da hakan.

ALAMOMIN DAN SIHIRI DA MATSAFI : ✨ Tambayar sunan mara lafiya, ko kuma sunan mahaifiyarsa, domin sanin sunansa ko rashin sanin sunan ba ya sake komai wajen magani. ✨ Ko kuma mai magani ya ce a ba shi wani abu daga cikin kayan tufafi na mara lafiya kamar riga ko singileti. ✨ Ko kuma ya bukaci mara lafiya da ba shi wata irin dabba mai siffa kaza ko iri kaza, domin ya yanka wa aljani. Wata kila ma har ya shafa wa mara lafiya jinin dabbar da aka yanka. ✨ Ko kuma karanta wadansu abubuwa wadanda ba sa ganuwa, kuma ba su da ma'ana ba a fahimtar su. ✨ Bai wa mara lafiya wata takarda wanda a cikin ta tana dauke da wasu gida-gida kuma a cikin gidajen akwai wadansu bakake da lambobin kirga ana kiransu kariya. ✨ Ko kuma ya umurci marar lafiya da cewa ya nisanci mutane na tsawon wani lokaci yana zaune shi kadai, a cikin wani daki mai duhu, ana kiransa (dakin) shamaki. ✨ Ko kuma ya umarci mara lafiya da kar ya taɓa ruwa har na tsawon wani lokaci. ✨ Ko kuma ya bai wa mara lafiya wani abu da cewa ya binne shi a cikin kasa. Ko kuma wata takarda da cewa ya kona ta kuma ya yi turare da hayakinta. ✨ Bai wa marar lafiya wadansu labarai a kan abin da ya kebanta da shi, wanda babu wanda ya san hakan in ba Allah ba. ✨ Ko kuma ya gaya wa marar

lafiya cewa kai sunanka wane, kuma sunan garinka kaza, kuma abin da ya ke damunka shi ne iri kaza. ✱ Ko kuma ya gaya wa mara lafiya irin yanayin da ya ke ji a jikinsa da zaran mara lafiyar ya shiga cikin dakinsa tun kafin ya zauna. Ko kuma ta hanyar waya (tarho) ko kuma a wasika.

7 A AKIDAR AHLUS SUNNA LALLAI ALJANI YA KAN IYA SHAFAR MUTUM HAR YA RUFESH: Dalili a kan hakan: “*Lallai wadanda suke cin riba ba su tashi (ranar Lahira) face kamar wanda Shaidan ya ke dimautarwa daga shafa - ya ke tashi-*”. Kuma lallai malamai sun yi gamemeniya (ittifaki) cewa abin nufi da shafar shaidan a cikin wannan ayar shi ne: ciwon hauka daga shaidan da ya ke shafar mutum saboda cakuduwar aljani da shi.

KARASHEN MAGANA A KAN SIHIRI: Shi sihiri zahiri ne akwai shi kuma ya tabbata a cikin alkur'ani da sunna cewa yana yin tasiri, kuma yinsa haramun ne, babban laifi ne saboda fadin Annabi (S.A.W): " Ku guji abubuwa guda bakwai masu halakarwa, sai suka ce mene su? Sai ya ce: su ne yin shirka da Allah, da sihiri....." kuma ya kasu kaso biyu: **1)** yin kulle- kulle tare da neman taimakon shaidanu domin cutar da wanda ake yiwa sihirin. Kuma Hassada shi ke jawo shi; Shaidan ya ki yi wa Annabi Adam sujjada saboda hassadar Shaidan ga Adam amincin Allah su tabbata a gare shi. Kabila ya kashe dan uwansa saboda hassada, harma ya dinga ganin kamar wannan abin yana motai ko kuma yana jujjuyawa. **2)** Amfani da wasu magunguna da zasu yiwa wanda ake yiwa sihirin tasiri su cutar da shi a jikinsa ko a hankalinsa, ko ta hanyar karkatar da shi daga wani abu da yake so ko yasa a gaba; wannan nau'in sihirin ana kiransa JUYAWA (Sarf); sai kaga wadda aka masa sihirin yana zato cewa: Wannan abun ya ya juya, wannan kuma ya motsa, ko ya tafi, ko makamncin haka (amma hakan kuma bai faru ba). Nau'i na farkon aikata shirka ne; saboda shedanu ba sa hidima wa mai sihiri har sai ya kafirce da Allah. Na biyun kuma; Laifi ne mai dulmuyarwa daga cikin manyan laifuka. **AMMA FA DUKKAN WANNAN YANA FARUWA NE DA KADDARAR ALLAH.**

MAGANIN HASSADA A ZUCIYA ✱ Sanin girman laifinsa a wurin Allah da cewa shi (laifi) ne da ke cinye aikin kwarai, kamar yadda wuta ta ke cin itatuwa, kamar yadda ya inganta a cikin hadisi. ✱ Abin da Allah Ta'ala ya bai wa waninka to wannan karkashin ikon Allah ne da kuma hikimarSa. Kuma rashin yarda da hakan, yana nuni ne zuwa ga kauda kai daga Allah. Kuma raunin imani ne da abin da Allah Ta'ala ya kaddara, kuma ya hukunta. ✱ Yawan fadin cewa: Ma sha Allah, ta barakal lah; Ma'ana: “Haka Allah ya so, Allah ya yi maka albaraka”. Wannan kuwa ya na faruwa ne a duk lokacin da mutum ya ga abin da ya ke burge shi. Yin hakan ya na nunawar cewa ka na da kyakkyawar zuciya. ✱ Sanin ladan da Allah Ta'ala ya ke bayar wa ga duk wanda ya guji hassada. Duk wanda ya yi barci alhali babu hassada a cikin zuciyarsa ga dayanmu, lallai ladansa mai girma ne. Kamar yadda ya tabbata daga Manzon Allah (S.A.W) cewa “Lallai ya yi wa daya daga cikin sahabbansa bushara da Aljanna. Abdullahi dan Umar Allah ya kara ma sa yarda, ya je gidan wannan mutumin ya kwana kuma ya sami tabbaci cewa babu abin da ya sanya har ya sami wannan bushara face ya na kwana ne babu wani a cikin ransa a rike. To wannan shi ne daga Manzon Allah (S.A.W).

ADDU'O'I

Halittu gaba dayansu matalauta ne a wurin Allah, mabukata ne ga abin da ke wajensa (Allah), shi kuma ya wadatu ga barinsu, baya bukatar komai daga wurinsu. Hakika Allah (S.W.A) Ya wajabta wa bayinsa addu'a yayin da Allah (S.W.A) Ya ce: *"Ku rokeni zan amsa mu ku, lallai wadanda su ke girman kai game da ibada ta (addu'a) za su shiga wutar Jahannama suna makaskanta"*.

Manzon Allah (S.A.W) ya ce: *"Duk wanda baya rokon Allah, to Allah na fushi da shi"* Duk da haka kuwa, Allah Yana matukar farin ciki da rokon da bawansa yake yi masa. Haka kuma yana son naci a cikin rokonsakuma yin hakan yana kusantar da su zuwa gare shi. Hakika sahabban Manzon Allah (S.A.W) Sun himmantu da wannan al'amari. Har ta kai dayansu ya zama baya raina dan abu, face ya roki Allah shi, haka kuma basa kai rokonsu ga kowa daga bayinsa, wannan ba komai ya jawo shi ba sai dogaronsu ga Ubangiji da kuma kusantarsu zuwa gare shi da kuma kusantar shi (Allah) zuwa gare su, saboda koyi da suke da fadar Allah madaukakin sarki: *"Kuma idan bayi Na suka tamyee ka dangane da Ni, to, lalle Ni makusanci ne"*.

Addu'a tana da matsayi mai girma a wajen Allah, ita ce mafi karamcin abu a wajen Allah. Addu'a na mayar da wasu hukunce-hukuncen da Allah ya yi. Addu'ar musulmi, Allah na amsa ba shakka, idan an cika sharuɗɗan amsar addu'ar kuma abubuwan hana amsar addu'a duk sun koru. Allah na bai wa wanda ya roke shi daya daga cikin wadannan abubuwa wanda Manzon Allah tsira da amincin Allah ya ambata a cikin **Fadinsa (S.W.A)** : *"Wani musulmi bai kasance ba ya na rokon Allah da wata addu'a, wadda ba saba wa Allah a cikinta ko kuma yanke zumunci face Allah ya ba shi dayan ukun nan: ko dai Allah ya gaggauta amsar addu'arsa, ko kuma Allah ya ajiye masa ladan abin da ya rokan ya zwa ranar lahira, ko kuma ya tunkude masa wata cuta kwatankwacin ta. Sai su ka ce: mu yawaita kenan? Sai Manzon Allah ya ce, Allah ne mai bayar da mafi yawa."*Imamu Ahmad da Turmuzi

NAU'O'IN ADDU'A: Addu'a nau'i biyu ce. **1)** Addu'a ta ibada: Kamar salla da azumi **2)** Addu'an roko da neman taimako.

FIFIKON AYYUKA: Shin karatun Alkur'ani ne ya fi, ko zikiri ko kuma rokon Allah da neman taimakonsa? Karatun Alkur'ani shi ne mafificin ayyuka kai tsaye. Sannan zikiri da yabon Allah sannan rokon Allah da neman taimakonSa, wannan a dunkule kenan. Sai dai wasu lokutan wani abu kan bijiro ya sanya wadanda aka fi su samun daukaka da fifiko akan wanda ya fi su. Kamar addu'a ranar Arfa ta fi karatun Alkur'ani, shagaltuwa da zikirin da ya zo a sunna karshen kowace sallar farilla ya fi karatun Alkur'ani.

SABUBBAN DA SUKE SANYA AMSAR ADDU'A: Akwai wasu sabubba da ke a fili, akwai kuma wadanda ke boye:

SABUBBAN DA SUKE A FILI: Addu'a da ayyukan kwarai, kamar sadaka da alwala, da salla, da fuskantar alkibla, da daga hannu yayin addu'a da yabon Allah da abin da ya cancance shi. Da yin amfani da sunayen Allah da siffofinsa wadanda suka cancance Shi (Allah). Idan addu'ar ta kasance ta neman aljanna ce kuma ya yi a kaskantar da kai da neman falalarsa da rahamarsa. Idan kuwa addu'a ce ga wanda ya yi zalunci a misali, kar a yi amfani da sunan Allah mai nuni akan rahama da karamci sai dai a yi amfani da sunan Allah mai nuni akan Allah mai karfi ne kuma

ya rinjayi kowa. Daga cikin sabubban akwai salati ga Manzon Allah (S.A.W) a farkon addu'a da tsakiyarta da karshenta, kuma mutum ya yi ik'rarin zunubi, da godiyar Allah ga ni'imarSa. Kuma mutum ya ci ribar lokuta masu falala wanda dalilai sun zo a kan cewa lokuta ne da ake dacewa da amsar addu'a, wadannan sun kunshi: *** CIKIN YINI DA RANA:** a cikin kashi daya bisa uku na karshe a dare, lokacin da Allah (S.W.A) ya kan sakko saman duniya. Tsakanin kiran salla da tayar da ikama, da bayan alwala, da yayin sujjada, da gabanin sallama daga salla, da bayan salloli, da yayin kammala sauke karatun Alkur'ani, da lokacin da zakara ke cara, da yayin tafiya, da addu'ar wanda aka zalunta, da addu'ar wanda ya shiga matsi, da addu'ar mahaifi ga dansa, da addu'ar musulmi ga dan uwansa ba tare da saninsa ba, da lokacin karo da makiyi a wurin yaki. *** CIKIN SATUTTUKA:** Ranar Jummu'a, musamman ma Juma'ar da ta dace da ranar Arfa. *** CIKIN WATANNI:** Watan Ramadan; yayin shan ruwa da kuma sahur, da daren Lailatu-kadri, da kuma ranar Arfa. *** CIKIN WURARE MASU DAUKAKA:-** Cikin masallaci gaba daya, da kuma Ka'aba musamman ma a wurin nan da ake kira Multazam (multazam dan wani wuri ne da ke tsakanin bakin bakin duste da kofar dakin ka'aba), da kuma Makamu Ibrahim, da saman dutsen Safa da Marwa, da kuma filin Arfa da Muzdalifa da Mina, duk a yayin aikin Hajji, da yayin shan Ruwan Zamzam da waninsu.

SABUBBAN DA SUKE BOYE: KAFIN YIN ADDU'AN- Wannan na samuwa ne ta hanyar gabatar da addu'a ta gaske, da mayar da abin da aka zalunta, da kuma abincin mutum ya zama na halal da abin shansa, da tufafinsa da wurin zamansa duk asalinsu ya zama halal ne, Sai yawaita da'a ga Ubangiji, da nisantar abubuwan da Allah Ya haramta, da kamewa da rikitattun abubuwa (shubuhohi), da sha'awowi. **A LOKACIN ADDU'AN KUMA;** halarto da zuciya yayinsa, da aminta da Allah, da kaskantar da kai ga Allah, da karfin komawa ga Allah, da dogaro ga Allah da kaskantar da kai ga Allah da naciya wajen rokonSa, da mayar da al'amari ga Allah, da yanke neman bukatuwa daga wanin Allah, tare da samun sakanancewa kan amsawa.

ABUBUWAN DA SUKE HANA AMSAR ADDU'A: Mutum ka iya addu'a ba a amsa masa ba, ko kuma a jinkirta amsa ma sa, sabubban haka na da yawa, daga ciki akwai rokon wanin Allah tare da Allah, da dalla-dalla cikin addu'ar kamar neman tsarin Allah daga zafin Wutar Jahannama, kuncinta, da duhunta ..., duk da kuwa ya isa mutum kawai ya nemi tsarin Allah daga wuta.

* haka addu'ar da musulmi zai yi wa kansa (mummuna) ko ga waninsa bisa zalunci, da addu'a da sabon Allah, da yanke zumunci. * Da rataye addu'a bisa cewa Allah in ka so, kamar ya ce "Ya Allah ka gafarta min in ka ga dama) da makamancinta, da gaggawa wajen neman bukatar Allah, kamar mutum ya ce "Ni na roki Allah, na roke shi; amma har yanzu ba a amsa min ba". * Da gajiyawa wato mutum ya bar addu'a saboda gajiyawa. Da yin addu'a da zuciya rafkananniya mai wargi. Da rashin ladabtuwa a gaban Allah; Manzon Allah (S.A.W) ya ji wani mutum yana addu'a a cikin sallarsa; amma bai yi salati wa manzon Allah (S.A.W), Sai manzon Allah (S.A.W) ya ce "Wannan ya yi gaggawa" Sa'an nan sai Manzon Allah (S.A.W) ya kira shi, ya ce masa -ko wa waninsa-: "Idan dayanku zai yi

addu'a, to ya fara da godewa Allah da yabonSa, sannan ya yi salati ga Manzon Allah (S.A.W) sannan ya roki abin da ya ke so” Abu Dawud da Tirmizi. * Rokon abin da hukuncin Allah ya gama da shi; kamar mutum ya roki dauwama a duniya. Haka kuma mutum ya tilasta ma kansa daidaita harafin karshen jumlolin addu'arsa (wannan shi ake kira saja'i); Allah mabuwayi da daukaka ya ce: **kuma ku roki ubangijinku kuna masu kaskantar da kanku, da kuma a boye; lallai Allah baya son masu wuce iyaka", Dan Abbas (R.A) ya ce: “Ka yi dubi ga saja'i a cikin addu'a sai ka nisance shi; saboda na samu manzon Allah da sahabbansa (wato nayi zamani da su) basa aikata hakan” (Bukhari). * Haka kuma wuce gona-da-iri wajen daukaka sauti a addu'a Allah (S.W.T) Ya ce: " kada ka bayyana addu'arka kuma kada ka boye ta, ka nemi matsayi a tsakanin haka ", Aishatu (R.A) ta ce: “wannan aya ta sauka ne a kan addu'a”.**

Mustahabi ne mutum ya jeranta addu'arsa kamar haka: Na farko: Godiya ga Allah da yabo. **Na biyu:** Salati ga Manzon Allah (S.A.W). **Na uku:** Tuba da ikirarin zunubi. **Na hudu:** Godiya ga Allah bisa ni'iamrsa. **Na biyar:** Yin niyya cikin addu'a da kwadayin kalmomi dunkulallu masu cike da hikima wanda aka samo daga Manzon Allah (S.A.W) ko kuma sahabbai magabata. **Na shida:** kare addu'ar da salati ga Manzon Allah (S.A.W).

Ga wasu addu'o'i masu amfani, wanda ya kamata a haddace su

DALILIN ADDU'AR MANZON ALLAH (S.A.W) YA CE	
ADDU'AR KAFIN, DA BAYAN BARCI	« بِسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا » “BISMIKALLAHUMMA AMUTU WA AHYA” IDAN YA FARKA: « الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَمَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ » ALHAMDU LILLA HIŁ-LA ẒI AHYANA BA'DA MA AMA'TANA' WA ILAIHIN NUSHUR ²
ADDU'AR WANDA YA KE RAZANA (JIN TSORO) A CIKIN BARCI KO YA KASA BARCI	« أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ، وَمِنْ شَرِّ عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يُخَضِّرُونِ » “A’UẒU BI KALIMATIL LAHI TA'MMATI MIN GADH BIHI WA IKABIHI WA MIN SHARRI IBADIHI, WA MIN HAMAZA'TI SSHAYADIIN WA AN YAHDHURUN.” ³
IDAN DAYANKU YA YI MAFARKI	“Idan dayanku ya yi mafarkin da ya ke so, to laillai daga Allah (S.W.A) ne, sai ya godewa Allah a kai kuma ya bayar da labari a kai. Amma idan ya yi mafarkin (sabanin haka) abin da ya ke kyama, to lallai daga Shaidan ne, ya nemi tsarin Allah (S.W.A) daga sharrinsa (mafarkin), kar ya ambata wa kowa domin ba zai cutar da shi ba”.
ADDU'A YAYIN FITA DAGA GIDA	« اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أَضَلَّ أَوْ أَزِلَّ أَوْ أَزَلَ أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أَظْلَمَ أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ » “ALLAHUMMA INNI A’UẒU BIKA AN ADHILLA AW UDHALLA AU AZILLA AW UZALLA, AW AZHLIMA AW UZHLAMA, AU AJHALA AW YUJ HALA ĀLAYYA”. ⁴

¹ “Da sunanka ya Allah, na ke mutuwa kuma nake rayuwa”

² “Dukkan yabo ya tabbata ga Allah wanda ya rayar damu bayan ya dauki rayukanmu, kuma zuwa gare shi tashi ya ke.”

³ “Ina neman tsari da kalmomin Allah cikkaku daga fushinSa da ukubarSa da sharrin bayinSa da kuma wasu-wasin shaidan da kuma kada su zo mini. (a cikin alamura na)”.

⁴ “Ya Allah ina neman tsarin daga bata ko a batar da ni, ko na zame ko a zamar da ni, ko na yi zalunci ko a zaluca ni, ko na yi wauta ko ayi min wauta”.

<p>IDAN DAN'UWAN KA MUSULMI YA YI ATISHAWA</p>	<p>“Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi, ya ce: “idan dayanku ya yi atishawa to ya ce: “ALHAMDU LILLAHI” dukkan yabo ya tabbata ga Allah. dan uwansa ko kuma wanda yake zaune tare da shi ya ce masa. “YARHAMUKALLAHU” Allah Ya yi maka rahama. Idan ya gaya masa haka, shi kuma ya ce masha: “YAHDIKUMULLAHU WA YUSLIH BA' LAKUM” ma'ana: “Allah Ya shiryu ku kuma kyautata halinku.” Amma idan kafiri ya yi atishawar kuma ya gode wa Allah to sai ka ce: YAHDIY KUMUL LAHU (Allah ya shiryad da kai), kada ka ce: YARHAMUKAL LAHU (ba zaka ce: Allah ya masa rahama ba).</p>
<p>ADDU'AR SHIGA MASALLACI</p>	<p>Mutum zai shiga da kafarsa ta dama sai ya ce: بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَأَفْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ “BISMILLAHI WASSALA'TU ĀLA RASULULLAHI, ALLAHUMMA IGFI LI ZUNUBI WAF TAHLI ABWABA RAHMATI KA”.¹</p>
<p>ADDU'AR FITA DAGA MASALLACI</p>	<p>Idan mutm zai fito daga masallaci, sai ya fito da kafarsa ta hagu ya ce: بِسْمِ اللَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَأَفْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ “BISMILLAHI WAS SALA'MU ĀLA' RASULULLAHI, ALHUMMAG FIRLI ZUNUBI WAFTAHLI ABWABA FADHLIKA”.²</p>
<p>ADDU'AR SABON AURE</p>	<p>«بَارَكَ اللَّهُ لَكَ وَبَارَكَ عَلَيْكَ وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ» “BA'RAKAL-LAHU LAKA, WA BARAKA ĀLAIKA, WA JAMA'Ā BAINA KUMA' FI KHAIRIN.”³</p>
<p>ADDU'A IDAN A KA JI CARAR ZAKARA DA KUKAN JAKI</p>	<p>Annabi, tsira da amincin Allah su tabbata a gareshi ya ce: “idan ku ka ji kukan jaki, to ku nemi tsarin Allah daga shaidan, domin ya ga shaidan ne. Idan kuma kuka ji carar zakara, to ku roki Allah daga falalarsa domin ya ga mala'ika ne”.</p>
<p>ADDU'A IDAN AKA JI HAUSHIN KARNUKA DA KUKAN JAKI DA DADDARE</p>	<p>Annabi, tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce: “idan kuka ji haushin karnuka, da kukan jaki da daddare to ku nemi tsarin Allah daga gare su.....”.</p>
<p>WADDA YA SANAR DA KAI CEWA YANA SONKA DON ALLAH</p>	<p>“An ruwaito daga Anas Allah ya kara yarda da shi, lallai wani mutum ya kasance a wajen Manzon Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi, sai wani mutum ya wuce sai ya ce ya Manzon Allah lallai ina son wannan mutumin. sai Manzon Allah (S.A.W) ya ce masa ka sanar da shi? Sai ya ce: A'a. Sai Manzon Allah ya ce: “Ka sanar da shi”. Sai ya same shi ya ce masa ina Sonka don Allah. Sai Mutumin ya ce: Wadda ka soni don shi ina fatan ya so ka”.</p>
<p>ADDU'AR TAFIYAR DA BAKIN CIKI</p>	<p>«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ» “LA' ILA'HA ILLALLA'HU AL- ĀZIMUL HALIM, LA' ILA'HA ILLALLA'HU RABBUL ARSHIL- ĀZIM, LA' ILA'HA ILLAL LA'HU RABBUS-SAMA'WA'TI WA RABBUL- ARSHI, WA RABBUL ĀRSHIL KARIM”⁴ «اللَّهُ اللَّهُ رَبِّي، لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا» “SHAI'A” «يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيْثُ» “ASTAGITH” «سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ» “SUBHANAL LAHIL AZIM”¹</p>

¹ “Da sunan Allah, tsira da aminci su tabbata ga Manzon Allah, ya Allah: Ka bude min kofofin rahamarKa”.

² “Da sunan Allah: Tsira da aminic su tabbata ga Manzon Allah. Ya Allah: ka bude mini kofofin falalaraka”

³ “Allah ya sanya albarka a gareka, ya yi maka albarka kuma ya hada tsakaninku da alheri”

⁴ “ Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, mai girma, mai hakuri (mai jinkirin azaba tare da cikakken ikon aiwatar da ita). Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Ubangijin Al’arshi, Mai girma, Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Ubangijin Sammai, Ubangijin kasa, Ubanjijin Al’arshi, Mai karamci”.

⁵ "Allah Allah shi ne ubangijina, b azan hada shi da kowa ba".

⁶ "Ya rayeyye ya wadda ya tsaya da kansa kuma ya tsayar da wadda ba shi ba; Ina neman agaji da rahamarka"

ADDU'A YAYIN DA RUWAN SAMA YAKE SAUKA	« اللَّهُمَّ صَيِّبًا نَافِعًا » “ALLA'HUMMA SWAYYIBAN NA'FI'AN” ² « مُطْرِنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ » “MUDIRNA' BI FADHLIL- LA'HI WA RAHMATIHI” ³
ADDU'A BAYAN SALLA	« اللَّهُمَّ اعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ » “ALLA'HUMMA A'INNI ALA' ŽIKRIKA, WA ŠHUKRIKA, WA HUSNI İBADATIKA” ⁴ « اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ » “ALLA'HUMMA INNI A UZU BIKA MINAL KUFRI WALFAQRI WA AŽA'BILQABRI” ⁵
GAMAMMIYAR ADDU'A GA MAMACI	“Ga irin addu'an da Annabi (S.A.W) ya ke yi wa mamaci: « اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ، وَأَغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالْقَلْبِجِ وَالسَّبْرِ، وَتَقَبَّلْهُ مِنَ الْخَطِيئَاتِ كَمَا تَقَبَّلْتَ الْقَوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ » “ALLAHUMMAG FIR LAHU, WAR HAM HU, WA A'FIHI, WA'AFU ANHU, WA AKRIM NUZULAHU, WA WASSI'I MUDKHALA HU, WAGSIL HU BIL MA'I WASSALI WAL BARADI, WA NAKKIHI MIN KHADAYA HU KAMA YUNAKKA THAUBUL AB'YADU MINAD DANAS, WA ABDIL HU DARAN KHAIRAN MIN DARI HI, WA AHLAN KHAIRAN MIN AHLI HI, WA ZAUJAN KHAIRAN MIN ZAUJI HI, WA ADKHILHUL JANNATA. WA A A'IDH HU MIN ADHABIL KABAR, WA MIN ADHABIN NAR” . ⁶
ADDU'AR NEMAN BIYAN BASHI	« اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَصَلْعِ الدِّينِ وَغَلْبَةِ الرِّجَالِ » “ALLA'HUMMA INNI A UZU BIKA MINAL- HAMMI WAL HUZNI, WAL AJZI WAL KASALI WAL BUKHLI WAL JUBNI, WA DHALA'ID- DAINI WA GALABATIR- RIJA'LI” . ⁷
ADDU'AR WASWASI A SALLA	Manzon (S.A.W) ya ce: Wanca nenka shi ne wani shaidani da ake kira khinzabu (shi yake sanya waswasi), idan ka ji shi, sai ka nemi tsarin Allah daga gare shi, kuma ka yi tofi a gefen hagunka sau uku”.
ADDU'AR SHIGA BAYI (BAN DAKI)	« اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْحَيْثِ وَالْحَبَائِثِ » “ALLA'HUMMA INNI A'UZU BIKA MINAL KHUBUŠI WAL KHABA'IŠI” , “Ya Allah! Ina neman tsarinka daga shaidanu maza da shaidanu mata”. Idan mutum ya fito sai ya ce « غُفْرَانِكَ » “GUFRAKAKA” ⁸
ADDU' A GA MAKIYA TASHI	« اللَّهُمَّ مَجْرِي السَّحَابِ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ أَهْرَمِ الْأَحْرَابِ، اللَّهُمَّ أَهْرَمِهِمْ وَزَلْزَلِهِمْ » “ALLA'HUMMA MUJRIYAS-SAHA'BI MUNZILAL KITA'B SARI'AL- ĤISA'BI HA'ZIMAL AHZA'BI, ALLA'HUMMA IHZIMHUM WANSURNA ĀLAIHIM” ⁹ "Duk wanda ya tashi cikin dare ya ce: La ilaha illal lahu wahdahu la sharika lahu,

¹ " Tsarki ya tabbata ga Allah mai girma".

² sau biyu ko uku. “Ya Allah! Ka sanya shi ya zama ruwa (mamako), Mai amfani”.

³ “An yi mana ruwa saboda falalar Allah da Rahamarsa”.

⁴ “Ya Allah! Ka taimake ni a kan yin zikirinka, da yin godiya gare ka da kyautata ibada gare ka”

⁵ “Ya Allah! Ina neman tsarinka da kafirci da talauci da kuma azabar kabari”.

⁶ “Ya Allah ka gafarta ma sa ka yi ma sa rahama, ka ba shi lafiya kuma ka yi rangwame gare shi, kuma ka kyautata masaukinsa, ka kuma yalwata ko ka fafada mashigarsa ka wanke shi da ruwa da kankara da ruwa mai sanyi na dadin wanka, kuma ka tsarkake shi daga kurakurai kamar yadda ka tsarkake tufafi fari daga maikon kazanta. Kuma ka sauya masa gida mafi alherin gidansa na duniya, da iyalansa mafi zama alherin iyalansa na duniya, haka nan ma ka sauya ma sa mata mafi alheri ga matarsa ta duniya, kuma ka shigar da shi aljanna, ka kuma tsare shi daga azabar kabari, kuma da azabar wuta” Muslum

⁷ “Ya Allah! Ina neman tsarinka dagakunci, da bakin ciki, da kasawa, da lalaci, da rowa, da tsoro, da nauyin bashi, da rinjayan mazaje”.

⁸ “Ya Allah! Gafararka (na ke nema).

⁹ “ Ya Allah mai gudanar da giragizai, mai saukar da littafi, mai gaggawar sakamako! Ka karya kungiyoyin abokan gaba. Ya Allah! Ka karya su, ka girgiza su”.

CIKIN DARE DA YIN ADDU'A	lahul mulku wa la hul hamdu wa huwa ala kulli shai'in kadir, Alhumdu lillah, wa subhanallah, wa la ilaha illal lah, wallahu akbar, wa la haula wala kuwwata illa billah" sannan ya ce "Allahummag firli" sannan mutum yayi addu'a to Allah zai amsa masa. Idan kuma yayi alwala yayi salla za a karbi sallarsa"
ADDU'A A CIKIN SUJADA	«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دِقَّةَ وَجِلَّةٍ وَأَوَّلَهُ وَأَخِرَهُ وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ» ALLA'HUMMA IG FIRLI ZANBI KULLAHU, DIQQUAHU WA JILLAHU, WA AWWALAHU WA A'KHIRAHU, WA ĀLA'NIYATAHI WA SIRRAHI ¹ « SUBĤĀ'NAKA RABBI WA BI ĤAMDIKA ALLAHUMMA GFIRLIY ² «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَيَّ «نَفْسِكَ» ALLA'HUMMA INNI AŪZU BIRIDHA'KA MIN SAKHDIKA, WA BIMU'ĀFATIKA MIN ŪQUBATIKA WA AŪZU BIKA MINKA, LA UĤSI ŠANA'AN ĀLAIKA ANTA KAMA' AŠNAITA ĀLA NAFSIKA ³
ADDU'AR MAZAUNIN GIDA GA MATAFIYA	«أَسْتُوذِعُ اللَّهَ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ» ASTAWDI ŪL-LA'HA DIINAKA WA AMANATAKA, WA KHAWA'TIMA ĀMALIKA ⁴
ADDU'AR MATAFIYI GA MAZAUNIN GIDA	«أَسْتُوذِعُكُمُ اللَّهَ الَّذِي لَا تَضِيغُ وَدَائِعُهُ» ASTAWDI ŪKUMUL-LA'HUL LAŪY LA' TA DHI'Ū WADA'I'ŪHU ⁵
IDAN KA GA ABINDA YA BURGE KA KO ABINDA KAKE KYAMA	"Manzon Allah (S.A.W) ya kasance idan ya ga abinda yake so, yana cewa: " <i>Alhmdulillahil lazi bi ni'matihi tatimmus salihah</i> " idan kuma ya ga abinda yake kyama sai ya ce: " <i>Alhamdu lillahi ala kulli hal</i> "
ADDU'AR SUJADAR TILAWA	«اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ اسْلَمْتُ سَجَدٌ وَجِهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ» ALLA'HUMMA LAKA SAJADTU, WA BIKA AMANTU, WA LAKA ASLAMTU, SAJADA WAJHIY LILLAŪI KHALAQAHU WA SAWWARAHU WA SHAQQA SAM'AHU WA BASARAHU TABA'RAKAL -LA'HU AĤSANUL KHA'LIQINA ⁶
ADDU'AR BAYAN TAHIYAR KARSHE KAFIN SALLAMA	«اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَأَرِحْ نَفْسِي مِنْ غَمِّهَا» ALLA'HUMMA INNI ZHALAMTU NAFSI ZHULMAN KAŠIRAN WA LA' YAGRIFUŪ-ZUNUBA ILLA' ANTA FAG FIRLI MAGFIRATAN MIN ĪNDIKA WAR HAMNI, INNAKA ANTAL GAFURUR- RAHIIM ⁷

¹ (Ya Allah! Ka gafarta mini zunibaina dukkaninsu, kananansu da manyansu, na farkonsu da na karshensu, bayyanannunsu daboyayyunsu)

² " Tsarki ya tabbata maka Ubangijina kuma godiya naka ne; Ya Allah ka gafarta mini".

³ (Ya Allah! Ina neman tsari da yardarka daga fushinka, da kuma Rangwamanka daga Ukubarka, kuma ina neman tsarinka daga gare Ka. Ban isa na kididdige yabo aKan ka ba, Lallai kai kana nan ne kamar yadda ka yabi kanka).

⁴ (Ina bai wa Allah ajiyar addininka, da amanarka, da ayyukan da ka ke cikawa a kan su).

⁵ Ina sanya ku a cikin kiyayewar Allah, wanda abin da aka sa a cikin kiyayewarsa ba ya tozarta".

⁶ " Ya Allah! Gare ka na yi sujada, kuma da kai na yi imani, kuma gare ka na mika wuya. Fuskata ta yi sujada ga wanda ya halicce ta, kuma ya daidaita ta, kuma ya tsaga ji da gani a gare ta. Allah mafi gwanintar masu halitta, Allah wadda alherinsa ya yawaita".

⁷ "Ya Allah! Ha}i}a na za lunci kai na, zalunci mai yawa, kuma babu mai gafarta zunubai sai kai. Saboda haka ka gafarta mini, gafara daga gare ka, kuma ka ji}ai na, lallai kai ne mai yawan gafara, mai yawan jin }ai".

ADDU'AR WANDA AL'AMARI YA TSANANTA A GARE SHI	“ALLAHUMMA LA SAHLA ILLA MA JA'ALTAHU SAHLAN WA ANTA TAJ'ALUL HUZNA IZA SHI'ITA SAHLAN”¹
ADDU'AR WANDA AKA YI WA ABIN KIRKI	Wanda aka yi wa wani abin kirki sai ya ce wa wanda ya yi masa: “JAZA' KALLA'HU KHAIRAN” “Allah Ya saka maka da alheri”. Sai wanda aka cewa, ya ce: “Wa Ja Zakallahu, ko: Wa Iyyak” “Kai ma Allah Ya saka maka, ko kuma da kai ma”.
ADDU'AR YAYIN DA AKE ISKA	“اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا فِيهَا وَخَيْرَ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أُرْسِلَتْ بِهِ” “ALLAHUMMA INNI AS'ALUKA KHAIRAHA WA KHAIRA MA FIHA', WA KHAIRA MA URSILAT BIHI ,WA A'UZU BIKA MIN SHARRIHA', WA SHARRI MA FIHA' WA SHARRI MA URSILAT BIHI”²
ADDU'AR GANIN JINJIRIN WATA	“اللَّهُمَّ اهله عَلَيْنَا بِالْيَمِينِ وَالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ هَلال خَيْرٍ وَرُشْدٍ، رَبِّي وَرَبِّكَ اللَّهُ” ALLAHUMMA AHILLAHU ALAINA BIL AMNI WAL IMA'NI, WASSALAMATI WAL ISLAMI, WATTAWFIQ LIMA' TUHIBBUHU RABBANA WA TARDWAH', RABBUNA WA RABBUKA LA'HU.³
ADDU'AR TAFIYA	“اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ، وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ، اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى، اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيقَةُ فِي الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْتَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْظَرِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ” “ALLAHU AKBAR, ALLAHU AKBAR, ALLAHU AKBAR, SUBHA'NAL LAZI SAKHHARA LANA HAZA WA MA KUNNA LAHU MUQRININA WA INNA ILA' RABBINA LAMUNQALIBUNA, ALLAHUMMA INNA NAS'ALUKA FI SAFARINA HAZA ALBIRRA WATTAQWA' WA MINAL AMALI MA TARDHA. ALLAHUMMA HAWWIN ALAINA SAFARANA HAZA WADWI ANNA BU'UDAHU ALLAHUMMA ANTA SWAHIBU FIS- SAFARI WAL KHALIFATU FIL AHLI, ALLAHUMA INNI AUZU BIKA MIN WAASHA'IS-SAFARI, WA KA A'BATIL MANZHARI WA SU'IL MUNQALABI FIL MALI WAL AHLI”⁴ تَيْبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ

¹ “Ya Allah! Babu wani abu mai sauki sai abin da ka sanya shi ya zama mai sauki, kuma kai kana sanya tsanani idan ka so ya zama sauki”.

² “Ya Allah! Ina rokonKa alherinta da alherin da yake cikinta, da alherin da aka aiko ta da shi, kuma ina neman tsarinKa daga sharrinta, da sharrin da yake cikinta, da sharrin da aka aiko ta da shi”.

³ “Ya Allah! Ka sanya tsayuwarsa a gare mu ta zamo kwanciyar hankali ce da imani, da aminci da musulunci, da kuma gam da katar da abin da ka ke so, Ya Ubangijinmu, kuma ka ke yarda da shi. Ubangijinmu da Ubangijinka (ya kai wannan jinjirin wata!) shi ne Allah”.

⁴ “Allah ne mafi girma, Allah ne mafi girma, Allah ne mafi girma. Tsarki ya tabbata ga (Ubangiji) wanda ya hore mana wannan (abin hawa); ba mu kasance masu ikon sarrafa shi ba. Hakika mu masu komawa ne zuwa ga Ubangijinmu. Ya Allah! Muna rokonka nagarta da tsoron Allah a cikin wannan tafiya ta mu, da kuma aiki wanda ka ke yarda da shi. Ya Allah! Ka saukake mana wannan tafiyar ta mu, kuma ka nade mana nisanta. Ya Allah! Kai ne ma'abocinmu a cikin wannan tafiya, kuma Halifanmu a cikin iyalanmu. Ya Allah! Ina neman tsari da kai daga wahalar tafiya, da abin gani mai sanya bacin rai, da kuma mummunan komawa ga iyali da dukiya”.

⁵ Yayi kabbara sau uku (Allahu akbar), "Tsarki ya tabbata ga wadda ya hore mana wannan (abin hawa) mu bamu kasance masu iko ba akansa ba don horewarsa ba. Kuma lallai mu ya zuwa ga ubangijinmu masu komawa ne". Ya Allah lallai mu muna rokonka a cikin wannan tafiyar ta mu: biyayya da takawa, da kuma yarded den aiki. Ya Allah ka saukake mana tafiyarmu, ka kuma nade mana nisarsa. Ya Allah kaine ma'aboci a cikin tafiya, mai mayewa ga iyale. Ya Allah lallai ni ina neman tsarinKa daga wahalar (tsananin) tafiya, da kuma abin gani mai bakantawa, da mummunar makoma cikin iyalai da dukiya". Mutum zai maimaita waccar addu'ar a lokacin dawowa ma, sa

ADDU'AR ISTIKHARA
(NEMAN ZABIN ALLAH)

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ فَإِن كُنْتَ تَعْلَمُ هَذَا الْأَمْرَ لَمْ تُسَمِّهِ بِعَيْنِهِ خَيْرًا لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ: عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَأَقْدِرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ، وَإِن كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْهُ عَنِّي وَافْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ»

Ana so yayi raka biyu da ba na farilla ba, sa'an nan yace: "ALLAHUMMA INNI ASTAKHIRUKA BI ILMIKA, WA ASTAQDIRUKA BI QUDRATIKA, WA AS 'ALUKA MIN FADHLIKAL AZHIMI, FA INNAKA TAKDIRU WALA AQDIRU, WA TA'ALAMU WALA A'ALAM, WA ANTA ALLA'MUL-GUYUB; ALLAHUMMA FA IN KUNTA TA'ALAMU ANNA HAZAL AMRA (... WATO SAI KA FADI BUKATARKA) KHAIRUN LI FI DIINI WA MA'ASHI WA AQIBATI AMRI -AW QA'LA:- FI AJILI AMRI WA AJILIH -FAQDIRHU LI WA YASSIRHU LI, SUMMA BA'RIK LI FIIHI , WA IN KUNTA, TA'ALAMU ANNA HAZAL AMRA SHARRUN LI FI DIINI WA MA'ASHI WA AQIBATI AMRI -AW QALA:- FI AJILI AMRI WA AJILIH FASRIFHU ANNI WASRIFNI ANHU WAQDUR LIYAL KHAIRA HAIJU KANA, SUMMA RADDHINI BIHI. ¹

ADDU'AR TAFIYA ZUWA
MASALLACI

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي لِسَانِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَمَنْ فَوْقِي نُورًا، وَمَنْ تَحْتِي نُورًا، وَعَنْ يَمِينِي نُورًا، وَعَنْ شِمَالِي نُورًا، وَمَنْ أَمَامِي نُورًا، وَمَنْ خَلْفِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي نَفْسِي نُورًا، وَأَعْظِمْ لِي نُورًا، وَأَعْظِمْ لِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا، وَاجْعَلْ فِي عَصَبِي نُورًا، وَفِي لَحْمِي نُورًا، وَفِي دَمِي نُورًا، وَفِي شَعْرِي نُورًا، وَفِي بَشَرِي نُورًا»

ALLAHUMMA IJ'AL FI QALBI NU'RAN, WAFI LISANI NU'RAN, WAFI SAM'I NU'RAN, WA FI BASARI NURAN, WAMIN FAUQI NURAN, WAMIN TAHTI, NU'RAN, WA AN YAMINI NURAN, WA AN SHIMA'LI NURAN, WAMIN AMA'MI NURAN, WAMIN KHALFI NURAN, WAJ'AL FI, NAFSI NURAN, WA A'AZIM LI' NU'RAN, WA AZZIM LI NU'RAN, WAJ'AL LI NU'RAN, WAJ'ALNI NURAN, ALLAHUMMA A'ADINI NU'RAN, WAJ'AL FI ASABI NU'RAN, WAFI LAHMI NURAN, WAFI DAMI NURAN, WAFI SHAARI' NU'RAN, WAFI BASHARI NU'RAN. ²

kuma ya kara da wadda a ka ambata daga karshe "Muna masu komowa, muna masu tuba, muna masu bauta, ga ubangjinmu muna masu godiya".

¹ "Ya Allah! Ina neman zabinKa domin iliminKa, kuma ina neman Ka bani iko domin ikonKa, kuma ina rokonKa daga falalarKa mai girma, domin Kai ne mai iko ni kuma ba ni da iko, kuma Kai ne masani, ni kuwa ban sani ba, kuma Kai ne masanin abubuwan fake, ya Allah! Idan Ka san cewa wannan al'amari-sai ya ambaci bukafarsa- alheri ne gare ni cikin addinina da raguyata da kuma karshen alamarina -a wata riwayar da magaggaucin al'amarina da majinkircinsa-, Ka albarkace ni a cikinsa. Kuma idan Ka san wannan al'amari sharri ne gare ni a cikin addinina, da rayuwata, da karshen al'amari na- a wata riwayar, da magaggaucin al'amarina da majinkircinsa- to ka kawar da shi daga gare ni, kuma Ka kawar da ni daga gare shi kuma Ka kaddara mini alheri a duk inda ya ke, kuma ka san ya ni in yarda da shi".

² "Ya Allah! Ka sanya haske a cikin zuciyata, da haske a kan harshena, da haske a jina, da haske a ganina, da haske a samana, da haske a karkashina, da haske a damana, da haske a haguna, da haske a gabana, da haske a bayana, Ka sanya haske a cikin raina, Ka girmama haske gare ni, Ka girmama min haske, ka sanya haske gareni, Ka sanya ni (na zama) haske, Ka sanya haske a cikin jijiyoyina, da haske a cikin namana, da haske a cikin jinina, da haske a cikin gashina da haske a cikin fatata".

KASUWANCI MAI RIBAR GASKE

Lallai Allah (S.W.T) Ya fifita mutum a kan sauran hallitu, Sa'an nan Ya kebe mutum da ni'im ta shi da yin magana, ya sanya na'urarsa ita ce harshe, ni'ima ce wadda za a iya amfani da ita wajen aikata alheri ko sharri. Duk wanda ya yi amfani da ita wajen alheri, lallai ya rabauta a duniya, da masaukai madaukaka a cikin aljanna. Duk kuma wanda ya yi amfani da ita ta akasin haka (wato ta sharri) to lallai halaka ta riske shi duniya da lahira. Mafificin lokacin da mutum zai rabauta da shi bayan karatun Alkur'ani shi ne zikri (ambaton Allah).

FALALAR ZIKRI (AMBATON ALLAH): Ya tabbata a cikin hadisai masu yawa, daga cikin fadin Manzon Allah (S.A.W): *“Shin ba na ba ku labarin mafi alherin ayyukanku ba, kuma mafi tsarkinsu a wajen Sarkin da Ya ke mallakar ku, kuma mafi daukakarsu ga darajojinku, kuma mafi alheri gare ku daga cijar da zinariya da azurfa, kuma mafi alheri gare ku da ku hadu da abokan gabanku ku rika dukan wuyansu, suna dukan wuyanku? Suka ce ka ba mu labari. Sai ya ce: Ambaton Allah Madaukaki”*. TIRMIZI

“Kuma Manzon Allah, tsira da aminci su tabbata a gare shi ya ce: “Misalin wanda ya ke ambaton Ubangijinsa da wanda ba ya ambaton Ubangijinsa, kamar misalin rayayye da matacce ne” BUKHARI

“Kuma ya ce” “Allah madaukaki Ya na cewa: Ni ina nan inda bawana yake zato Na, kuma ina tare da shi idan ya ambace Ni. Idan ya ambace ni a cikin ransa Zan ambace shi a cikin raiNa, idan ya ambace ni a cikin jama'a Zan ambace shi a cikin jama'ar da ta fi su alheri, in ya kusance Ni da kamar kamu daya Zan kusance shi tsawon gaba guda, in ya zo min ya na tafiya zan zo masa ina sassarfa” BUKHARI

Kuma Manzon Allah tsira da aminci su tabbata a gare shi ya ce masu kadaita sun yi gaba, aka tambaye shi su waye masu kadaita? Sai yace masu ambaton Allah da yawa, (maza da mata)” MUSLIM

Kuma Manzon Allah (S.A.W) ya kasance a wani lokaci mai wasiyya ga wani sahabinsa; ya ce “kar harshenka ya gushe yana danye saboda ambaton Allah”.

SAKAMAKON (LADA) Ana ninninka sakamakon kyawawan ayyuka kamar yadda ake ninninka sakamakon karanta Alkur'ani saboda gwargwadon abin da yake cikin zuciya na imani da tsarkake niyya (don Allah) da kuma son Allah na hakika da abin da ya yi kama da haka.

★ Ana ninninka sakamakon ayyuka na kwarai saboda gwargwadon yawan tunanin zuciya da ambaton Allah da kuma mai da hankali akan haka. Ambato da harshe kawai babu tunanin zuciya akan haka ba ya isa. Idan aka samu wadannan to Allah (S.W.A) zai kankare kurakuran mutum duka kuma ya ba shi sakamako na lada cikakke. Wanda ya tauye shi ma zai samu gwargwadonsa.

FAIDOJIN ZIKIRI ★ Zikiri ya na koran shaidan, yana takura shi, yana wulakanta shi kuma yana kaskanta shi kuma Allah (mai rahama) ya na yarda da mai yinsa. ★ Zikiri ya na gadar da soyayyar Allah da kuma kusanci zuwa gare shi, da kuma samun kwarjini daga gare Shi (Allah S.W.A) da kuma mayar da al'amari da komawa zuwa gare shi, ya kan kuma taimaka wajen yi masa biyayya. ★ Zikiri na gusar da bakin ciki, da damuwa kuma ya sanya farin ciki da gadar da rayuwa (mai kyau), karfi da

kuma tsarki. ✱ A cikin zuciyar akwai gurbin talauci babu abin da ke toshe wadannan abubuwa sai ambaton Allah (S.W.A), kamar yadda kuma akwai kaikashewa a cikinta wadda ba bu abin da ke tausasa shi sai ambaton Allah. ✱ Zikiri waraka ne ga zuciyar kuma magani ne gare ta, kuma dalili ne na samun karfi, da jin dadi wanda babu kamar sa, kuma gafala daga barin ambaton Allah ciwo ne ga zuciyar. ✱ Karancin ambaton Allah alamar munafunci ne, ya waita shi alamar karfin imani ne da kuma gaskiyar soyayya ga Allah (S.W.A) domin duk mai son wani abu zai yawaita ambatonsa. ✱ Kuma bawa idan ya tuna da Allah a lokacin da ya ke cikin yalwa, Allah zai tuna shi a lokacin da ya ke cikin tsanani, musamman a halin mutuwa da magaginta. ✱ Zikiri dalili ne na samun tsira daga azabar Allah (S.W.A) da kuma samun natsuwa, lullubewar rahama da kuma samun neman gafara daga mala'iku. ✱ Harshe na samun kariya daga wasanni, da cin naman mutane da annamimanci, karya da sauransu na abubuwan ki da kuma na haramun. ✱ Zikiri shi ne mafi sauki daga cikin ibadoji, kuma shi ne mafi girma da falala, kuma da shi ne ake abun shukar gidan aljanna. ✱ Zirikri na gadar da kwar-jini da jin dadi da kuma annuri (haske) ga fuska; haske ne a nan duniya, da kuma a kabari da ranar kiyama. ✱ Zikiri na haifar da samuwar yabo daga Allah (S.W.A) da kuma mala'ikunsa ga mai yinsa. Allah (S.W.A) Ya na alfahari da masu ambatonSa ga mala'iku. ✱ Mafifita da ga masu bauta su ne wadanda suka fi ambaton Allah (S.W.T) da yawa, kuma wadanda suka fi falala daga masu yawaita azumi su ne wadanda suke ambaton Allah (S.W.A) a lokacin azuminsu. ✱ Zikiri na sauwake wahala, kuma ya na sauwakake tsanani, ya na kuma saukaka kunci, ya na jawo arziki kuma yana karfafa jiki.

FA'IDA Shaihin malamin nan Ibn Taimiya yace: “Zikiri ga zuciyar kamar ruwa ne ga kifi, to yaya zai kasance rayuwar kifi in har ya rabu da ruwa?”

Wuridan yau da kullum a Safiya da marece

N	Wuridin	Adadi da lokaci	Falalarsa da tasirinsa
1	Ayatul kursiyyu¹	Safe da yamma da gabanin kwanciya barci da bayan sallolin farilla	Idan mutum ya karanta ta shedan ba zai kusance shi ba, kuma sababin shiga aljanna ce
2	Amanarrasulu²	Da maraice, da kuma gabanin kwanciya barci	Tana kare shi ga barin sharrin kowanne abu
3	Suratul ikhlas da falaki da nasi	Sau uku safe da yamma	Suna kare mutum daga kowane abu
4	bismillahilazi la ya dhurru ma'as mihi shi'un fil ardhi wala fis sama'i wa huwas sami'ul alim³	Sau uku safe da yamma	Bala'i ba zai kwatsamci Mutum ba, kuma babu abinda zai cutar da kai
5	A'uzu bi kalimatillahittamati min sharri ma khalaka	Sau uku da safe, 3 da maraice, da kuma idan mutum ya sauka a masauki	Garkuwa ce ga wurare daga dukkan sharri
6	Hasbiyallahu la ilaha illa huwa alaihi tawakkaltu wa huwa rabbul arshil azim⁵	Sau bakwai safe da maraice	Allah zai wadatar da kai duk abin da ya dame ka na daga al'amurran duniya da lahira
7	Radhitu billahi rabban, wa bil islami dinan wa bi Muhammadin (s.a.w) nabiyyan	Sau uku safe da yamma	Hakki ne akan ubangiji ya yardar da kai
8	Allahumma bika asbahna wa bika amsaina wa bika nahya wa bika namutu wa ilaikan nushur.⁶ وفي المساء: اللَّهُمَّ بِكْ أَمْسَيْنَا وَبِكْ أَصْبَحْنَا وَبِكْ نَحْيَا وَبِكْ نَمُوتُ وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ idan kuma da maraice ne sai ace (Allahumma bika amsaina wa bika asbahna wa bika nahya wa bika namutu wa'ilaikal masir.⁷		Safe da maraice An kwadaitar akan yinsa
9	Asbahna ala fidratil islam wa kalimatil ikhlas wa dini nabiyyina Muhammadin (s.a.w) wa millati abi na Ibrahim (A.S) hanifan wa ma kana minal mushrikin⁸		Da safe Manzon Allah (s.aw) ya kasance yana zikirin nan

¹ Ayatul kursiyyu da tafsirinta sun gabata a baya wadda, ya ke bukatansu to ya koma musu (a shafi 157).

² Amanarrasulu... har zuwa karshen suratul bakara (aya biyu kenan) sun gabata a baya, a koma musu in an bukace su.

³ Da sunan Allah, wanda da sunanSa wani abu a sama ko a basa ba ya cutuwarwa. Shi ne Mai ji, Masani".

⁴ "Ina neman tsari da kalmomin Allah cikakku daga sharrin abin da ya halitta"

⁵ "Da sunan Allah (na ke fita), na dogara ga Allah, kuma babu dabara, babu karfi

⁶ "Ya Allah da kai ne muka wayi gari, da kai ne kuma muka yi yammaci, da kai ne muke rayuwa, da kai ne kuma muke mutawa, tayarwa yana gare ka ne".

⁷ "Ya Allah da kai ne muka yi yammaci, kuma da kai ne muka yi wayan gari, da kai ne muke rayuwa, da kai ne kuma muke mutawa, makoma yana zuwa gare ka".

⁸ "Mun wayi gari akan addinin musulunci, da kalmar ikhlasi, da kuma addinin annabinmu Muhammadu, da kuma addinin babanmu (Annabi) Ibrahim mikakke musulmi, kuma bai kasance daga cikin mushirkai ba".

10	<p>اللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ بَاحِدٍ مِنْ خَلْقِكَ فَمِنْكَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ Allahumma ma asbaha bi min ni'imatin au bi ahadin min khalkika fa minka wahdaka la sharika laka falakal hamdu wa lakash shukru¹ idan kuma da maraice ne sai a ce: " Allahumma ma amsa bi min ni'imatin au bi ahadin min khalkika fa minka wahdaka la sharika laka falakal hamdu wa lakash shukru "²</p>	Safe da yamma	Wadda ya yi wannan ya isar da godiyar da ta wajaba yayi a wannan ranar
11	<p>اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ أَشْهَدُكَ وَأَشْهَدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ وَمَلَائِكَتِكَ وَأَنْبِيَائَكَ وَجَمِيعَ خَلْقِكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ Allahumma inni asbahtu ush'hiduka wa ush'hidu hamalata arshika wa mala'ikataka wa anbiya'aka wa jami'a khalkika bi annaka anatallahu la'ilaha illa anta wa anna muhammadan abduka wa rasuluka.³ idan kuma da yamma ne sai a ce: " Allahumma inni amsatu ush'hiduka wa ush'hidu hamalata arshika wa mala'ikataka wa anbiya'aka wa jami'a khalkika bi annaka anatallahu la'ilaha illa anta wa anna muhammadan abduka wa rasuluka "</p>	Safe da yamma, sau hudu-hudu	Wanda ya fade ta sau hudu Allah zai 'yanta shi daga wuta
12	<p>اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَةَ أَسْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّكَ وَأَنْ أَقْتَرِفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا أَوْ أَجْرَهُ إِلَى مُسْلِمٍ Allahumma fadiras samawati wal ardhi, alimal ghaibi wash shahadati, rabba kulli shai'in wa malikahu, Ash'hadu an la'ilaha illa anta, a'uzu bika min sharri nafsi wa min sharrish shaidani wa shirkih, wa an aktarifa ala nafsi su'an, au ajurrahu ala muslimin.⁴</p>	Safe da yamma da kuma yayin kwanciya barci.	Tana kare mutum daga wasuwasi na shaidan.
13	<p>اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعُجْزِ وَالْكَسَلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجَبِينِ وَالْبَخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلْبَةِ الدِّينِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ Allahumma inni a'uzu bika minal hammi wal hazni, wa a'uzu bika minal jubni wal bukhli, wa a'uzu bika min ghalabatid daini wa kahrir rijal.⁵</p>	Sau daya safe da maraice	Tana tafiyar da damuwa da bakin ciki, kuma zata saukake wa mutum hanyar biyan bashi
14	<p>اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيْ وَأَبُوءُ لَكَ بِذُنُوبِي فَاعْفُرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ Allahumma anta rabbi la ilaha illa anta,</p>	Shugaban istigfari Sau daya, safe da	Duk wanda ya karanta ta da rana yana mai yakini da ita (saka-kancewa), ya kuma mutu a cikin

¹ " Ya Allah ba wata ni'ima data wayi gari tare da ni, ko ga wani daga cikin halittunka face daga wajenka take kai daya, baka da abokin tarayya; don haka godiya da yabo naka ne".

² " Ya Allah ba wata ni'ima data yi yammaci tare da ni, ko ga wani daga cikin halittunka face daga wajenka take kai daya, baka da abokin tarayya da kai; don haka godiya da yabo naka ne".

³ "Ya Allah lallai ni na wayi gari; ina mai shaida maka, kuma ina shaidawa mala'ikun da suke dauke da al'arshinka, da annabawanka, dama daukacin halittunka cewa: Babu wadda ya cancanci a bauta masa sai kai kadai, kuma annabi muhammadu bawanka ne, manzonka ne". Da yamma kuma sai yayi addu'an amma yace: Nayi yammaci ...har karshe.

⁴ "Ya Allah wadda ya kagi halittar sammai da kassai, masani abinda ke fake da abinda ke bayyane, ubangijin kowani abu, kuma mamallakinsa, Ina shaidawa cewa babu abun bauta da gaskiya face kai, Ina neman tsarinka daga sharrin kaina, da kuma sharrin shedan da shirkarsa, da kuma na kassabo mummuna akaina, ko na jawo shi ga wani musulmi".

⁵ " Ya Allah lallai ni lallai ni ina neman tsarinka daga bakin ciki, kuma ina neman tsarinka daga gazawa da kuma kasala, kuma ina neman daga tsoro da rowa, kuma ina neman tsarin ka daga rinjayen bashi, da kuma rinjayen mazaje".

	<i>khalaktani wa ana abduka, wa ana ala ahdika wa wa'adika mastada'tu, abu'u laka bini'matika alayya wa abu'u laka bizambi fagfirli; fa innahu la yagfiruz zunubi illa anta.</i> ¹	maraiice	wannan yini, ko kuma ya karanta ta da dare sannan ya mutu a wannan daren, to zai shiga aljanni.
15	ياحي يا قيوم برحمتك أستغيث أصلح لي شأني كله ولا تكلني إلى نفسي طرفة عين <i>Ya Hayyu ya kayyum bi rahmatika astagisu, aslihli sha'ani kullahu, wala takilni ila nafsi darfata ainin.</i> ²	Ana karanta ta safe da yamma.	Manzon Allah (s.a.w) yayi wa Nana Fatima wasiyya da wannan addu'a
16	اللهم عافني في بدني، اللهم عافني في سمعي، اللهم عافني في بصري، اللهم إني أعوذ بك من الكفر والفقر، اللهم إني أعوذ بك من عذاب القبر لا إله إلا أنت <i>Allahummu afini fi badni, Allahumma afini fi sam'iy, Allhumma afini fi basri, Allahumma inni a'uzu bika minal kufri wal fakri, Allahumma inni a'uzu bika min azabil kabri, la ilaha illa anta.</i> ³	Sau uku, safe da yamma	An ruwaito manzon Allah (s.a.w) yana yin wannan addu'a.
17	لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير <i>Allahumma inni as'alukal afiyata fi dini wa dunyaya wa ahli wa mali, Allahummastur auraati wa amin rau'aati, Allahummah faznu min baini yadayya wa min khalfi, wa an yamini wa an shimali, wa min fauki wa a'uzu bika an ughtaala min tahti.</i> ⁴	Safe da yamma	Manzon Allah (s.a.w) baya barin yin wannan addu'a safe da yamma
18	سبحان الله وبحمده، عدد خلقه ورضا نفسه وزنة عرشه ومداد كلماته <i>Subhanallahi wa bi hamdihi adada khalkihi wa ridha nafsihi wa zinati arshihi wa midada kalimatih.</i> ⁵	Sau uku safe da yamma	Wannan addu'a tafi alheri fiye da mutum ya zauna yana zikiri tun daga Asuba har zuwa rana.

¹ "Ya Allah lallai kaine ubangijina, babu abun bauta da gaskiya sai kai, ka halicce ni; ni kuma nine bawanka, kuma lallai ina kan alkwariinka gwargwadon ikona, ina ikrarin ni'imominka a kaina, kuma ina ikrarin zunubaina; ka gafarta min, domin ba mai gafartawa sai kai".

² "Ya rayeyye, ya wadda ke tsaye da kansa kuma ya ke tsaye da duk wadda ba shi ba, da rahamarka nake neman agaji; ka gyara min sha'anina gaba dayansa, kada ka kyale ni da kaina koda kyafatar ido".

³ "Ya Allah ka bani lafiya a jikina, ya Allah ka bani lafiya a jina, ya Allah ka bani lafiya a ganina, ya Allah ina neman tsarinka daga kafirci da talauci, ya Allah ina neman tsarinka daga azabar kabari, babu abin bauta da gaskiya sai kai".

⁴ "Ya Allah lallai ni ina rokonka lafiya a addini da duniyata da iyalai da dukiya, ya Allah ka suturce al'aurata kuma ka amintar da tsorona, Ya Allah ka kiyaye ni ta gaba gare ni da ta baya da ni, da ta damana data haguna, data samana, kuma ina neman tsarinka kar a kawo min farmaki ta kasana".

⁵ "Tsarki ya tabbata ga Allah, kuma godiya tasa ce, adadin halittansa, da kuma yardan kansa, da nauyin al'arshinsa, da kuma tawadar kalmominsa".

WASU MAGANGANU

(MAGANA KO AIKI MAI FALALA; LADARSA DAGA SUNNA)
MANZON ALLAH YA CE

N	AIKI KO MAGANA	Manzon Allah (S.A.W) ya ce:
1	Fadi: Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah Shi kadai Ya ke ba Shi da abokin ta rayya, mulki da godiya daga gare Shi ya ke Shi kadai, kuma mai ikone a kan komai.	LA'ILA'HA ILLALLA'HU WAHDAHU LA'SHARIKA LAHU LAHULMULKU WA LAHUL-HAMDU WA HUWA Ā LA KULLI SHAI'IN QADIR . Duk wanda ya fadi wannan a rana sau dari. Ya na da lada kamar wanda ya 'yanta baiwa goma, kuma za a share ma sa mummanan (aiki) dari, kuma za ta zama kariya gare shi daga Shaidan a ranar har zuwa yamma. Kuma babu wanda zai zo da abin da ya fi nasa sai wanda ya yi fiye da nasa.
2	Fadin: SUBĤĀ'NAL - LAHI WAL ĤAMDU LILLA' HI WA LA' ILA'A HA ILLALLA'HU WAL-LAHU AKBAR .	Duk wanda ya fadi haka a lokacin safiya da kuma da yamma sau dari za a goge ma sa kurakurensa, ko da sun kasance misalin kumfar tekun ne, kuma babu wanda zai zo da abin da ya fi nasa a ranar kiyama, sai dai wanda ya fadi irin nasa ko ya kara. Kuma kara da cewa: Kalmomi guda biyu masu sauki ne a kan harshe masu nauyi cikin ma'auni, masu soyuwa wajen Mai Rahama(Allah) su ne: SUBHANALLAHI WA BI HAMDIHI, SUBHANAL LAHIL AZIM.
3	Fadar: SUBĤĀ'NALLA'HIL-ĀZHIM WA BI ĤAMDIHI <i>"Tsarki ya tabbata ga Allah mai girma, tare da gode ma Sa"</i>	Duk wanda yace: SUBHANAL LLAHIL AZIM, WABI HAMDIHI za a shuka masa bishiyar dabino a cikin Aljanna.
4	Fadar: LA'HAWLA WA LA' QUWWATA ILLA' BILLA'HI. <i>"Babu Karfi, ba iko sai ga Allah"</i>	Manzon Allah (S.A.W) ya ce: shin ba zan nuna ma ka wata taska daga cikin taskokin Aljanna ba? Sai ya ce: Ina so. Sai manzon Allah ya fade su.
5	Rokon aljanna da kuma neman tsari daga wuta	Wanda ya roki Allah Aljanna sau uku, aljanna zata ce: ya Allah shigar da shi aljanna, wanda ya nemi tsari daga wuta, wuta zata ce: ya Allah tsare shi daga shiga wuta."
6	Fadin: SUBĤĀ'NAKA ALLAHUMMA WA BI ĤAMDIKA ASH-HADU ANLA' ILAHA ILLA ANTA ASTAG-FIRUKA WA ATUBU ILAIKA	Duk wanda ya zauna a wani wurin zama sai kurakuransa suka yawaita sai ya furta wannan addu'ar kafin ya tashi daga wannan wurin zaman face Allah (S.W.T) Ya gafarta ma sa abin da ya kasance a wannan majlisar tasa.
7	Haddar wasu ayoyi daga farkon suratul KAHFI	Duk wanda ya haddace ayoyi goma na farkon Suratul Kahfi za a kare shi daga sharrin Dujal
8	Yin: Salati ga Manzon Allah (S.A.W) :	Manzon (S.A.W) ya ce: "Duk wanda ya yi min salati sau daya Allah zai yi masa salati sau goma, kuma za a goge ma sa kurakurai goma, kuma za a daga darajarsa sau goma". A wata ruwaya: "za a rubuta masa lada goma".
9	Falalar karanta wasu ayoyi daga cikin Alkur'ani Mai Girma:	Duk wanda ya karanta aya hamsin cikin yini da kuma dare, ba za a rubuta shi a cikin gafalallu ba. Kuma Duk wanda ya karanta Aya dari za a rubuta shi cikin musa tsayuwa ga bautar Allah. Duk wanda ya karanta aya dari-biyu Alkur'ani ba zai zama hujja ba a kansa ba ranar kiyama. Duk wanda ya karanta aya dari biyar za a rubuta ma sa tari mai yawa na lada.
10	Falalar karanta: QUL HUWALLA'HU AĤĀD	Duk wanda ya karanta wannan suran sau goma Allah zai gina masa gida a Aljanna, kuma wannan suran ta yi dai-dai da daya bisa ukun Alkur'ani.
11	Ladan masu kiran Salla	Lallai babu wani Aljani ko mutum ko wani abu da zai ji sautin ladani, face ya yi masa shaida a ranar kiyama.

12	Ladan bin mai kiran salla lokacin da yake kiran salla da kuma yin addu'a bayan kiran salla.	ALLA'HUMMA RABBA HAẒĪHI ADDA'ĀWATI ATTAMMATI WAS-SWALATIL QA'IMATI A'TI MUHAMMADANIL-WASILATA WAL FADHILATA WAB AŞ-HU MAQA'MAN MAHMUDANIL LAẒI WA ĀDTAHU ” Manzon Allah (S.A.W) ya ce: Duk wanda ya yi wannan addu'ar bayan kiran salla, ceto na ya halatta a gare shi.
13	Kyautata Alwala	Duk wanda ya yi alwala kuma ya kyautata ta, kurakuransa za su rika fita daga jikinsa har ta kasan faratunsa.
14	Addu'a bayan Alwala	Babu wani daga cikin dayanku da zai yi al'wala kuma ya kyautata alwalarsa, sannan ya ce: " ASH-HADU ANLAILA'HA ILLALLA'HU WA ANNA MUHAMMADAN ĀBĀHU WA RASULU " Na shaida babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma Anabi Muhammad Bawan Allah ne kuma ManzonSa ne, face: An bude ma sa kofofin Aljanna guda takwas. Ya shiga ta kowace kofa ya so.
15	Yin salla raka'a biyu bayan alwala:	Ladan haka: “Babu wani musulmi da zai yi alwala kuma ya kyautata alwalarsa, sannan ya tashi ya sallaci raka'a biyu yana mai fuskanto da zuciyarsa da fuskarsa zuwa ga Allah, face Aljanna ta wajaba a gare shi.
16	Yawan tattaki zuwa masallatai:	“Duk wanda ya yi tafi zuwa masallacin jama'a; duk taku zai share masa mummunan (aiki), Daya takun kuma za ta rubuta masa kyakyawan(aiki), zuwa da dawowa”.
17	Zuwa Masallaci	“ Duk wanda ya yi sammako zuwa masallaci, ko ya yi yammaci zuwa masallaci, Allah ya tanadar ma sa da wani masauki a cikin Aljanna duk lokacin da ya yi sammako, ko ya yi yammaci”.
18	Yin shiri da sammakon zuwa masallaci ranar Juma'a	“Duk wanda ya yi wanki kuma ya yi wanka ranar Jumu'a, sannan ya yi sammako, ya yi sauri, ya yi tafiya bai hau abin hawa ba, ya kusanta zuwa ga liman, sannan ya saurari kuduba, kuma bai yi lagawu ba (surutu ko wasa) ya na da ladan aikin shekara, (ladan Azumtanta da tsayuwa a cikinta -salla-) ga kowace taku ya yi”. A wata ruwaya: “wani mutum bai ta ba yin wanka ba ranar Jummu'a kuma ya yi tsarki dai-dai gwargwadon abin da zai iya kuma ya shafa mansa, ko kuma ya sa turaren gidansa, sannan ya fita bai raba abu biyu ba sannan ya yi salla gwargwadon abin da ya samu, sannan ya yi shiru idan liman ya na huduba, face an gafarta ma sa abin da ya kasance tsakanin Jumma'a da watanta”.
19	Riskantar kabbarar harama	“Duk wanda ya yi sallar kwana arba'in don Allah, cikin jama'a ya na riskar kabbarar farko, za a rubuta ma sa barranta guda biyu: Barranta daga wuta, da barranta daga munafunci” “sallar jama'a ta fi sallar mutum daya da daraja ashirin da bakwai (27)”.
20	Sallar Asuba da Isha cikin jama'a	“Duk wanda ya yi sallar (Isha'i) a cikin jam'i to kamar ya sallaci rabin dare ne, kuma wanda ya yi sallar (Asuba) cikin jam'i to kamar ya yi salla cikin dare ne baki daya”.
21	Salla cikin sahan farko	“Da a ce mutane sun san abin da ke cikin kiran-salla da sahan farko sannan a ce ba su same su ba sai idan an yi kuri'a, to da sun yi kuri'ar a kan haka”.
22	Kiyaye sallolin nafila (raka'a goma sha biyu) a kowace rana	“Duk wanda ya yi salla cikin yini da kuma dare sau goma sha biyu, za a gina masa gida a cikin Aljanna; raka'a hudu kafin sallar Azahar, da raka'a biyu bayanta, sannan kuma raka'a biyu bayan sallar Magriba, sannan raka'a biyu bayan Sallar Isha'i, sai kuma raka'a biyu kafin sallar Asuba”.
23	Yawaita yin nafiloli a boye	"Ka yawaita yin sujada ga Allah, domin babu lokacin da za ka yi sujada face sai Allah ya daukaka darajarka, ya kuma goge maka zunubai". "Sallar tadawwa'i (nafila) da mutum zai yi, yayin da babu mai ganinsa, yafi sallar da zai yi a gaban mutane da daraja ashirin da biyar."

24	Nafilar da ake yi kullum kafin sallar Asuba (kafin fitowar alfijir):	“ Raka’o’i biyu na Alfijir sun fi duniya da abin da yake cikinta”. (Duk wanda ya yi sallar Asuba yana cikin alkawarin Allah)”.
25	Ladan Sallar Walaha	“ Sadaka ta na wayan gari a kan kowace gaba ta dayanku: kowace tasbihi sadaka ce, kuma kowace hamdala sadaka ce kuma kowace hailala sadaka ce , kuma kowace kabbara sadaka ce, kuma umurni da kyakkyawan aiki sadaka ne kuma hani daga mummunan aiki sadaka ne, kuma raka’o’i biyu da mutum zai yi a lokacin hantsi sun wadatar da shi aikin wadancan abubuwa.
26	Ladan wanda ya zauna a wurin sallarsa yana ta ambaton Allah	“ Mala’iku suna yin salati ga dayanku matukar yana wurin da ya yi salla, kuma matukar dai bai yi hadasi ba (wato bai karya alwalarsa ba), suna cewa: “Ya Ubangiji Ka gafarta masa, ya Ubangiji Ka yi masa rahama”.
27	Ladan ambaton Allah bayan mutum ya yi sallar asuba a cikin jam’i, sannan yayi raka’a biyu	“ Duk wanda ya yi sallar Asuba a cikin jama’a, sannan ya zauna yana ta ambaton Allah har fitowar rana, sannan ya yi raka’a biyu zai sami lada kamar ladan hajji da umra cikakku”.
28	Ladan wanda ya tashi da daddare kuma ya tashi iyalansa (Matarsa)	“ Duk wanda ya tashi da daddare kuma ya tashi matarsa, suka yi salla rak’a biyu a tare, za a rubuta su daga cikin ma su ambaton Allah da yawa maza da masu ambaton Allah da yawa mata”.
29	Ladan wanda ya yi nufin salla da daddare amma sai barci ya rinjaye shi	“ Babu wani mutum da zai kasance ya na da salla da ya ke yi da daddare , sai barci ya gallabi idonsa a kan ta, face Allah ya rubuta ma sa ladar sallarsa, kuma barcinsa ya kasance sadaka”.
30	Addu'ar shiga kasuwa	Duk wanda ya karanta wannan addu'a yayin shiga kasuwa; <i>"La'ilaha illallahu, wahdahu la sharikalah, lahul mulku wa lahul hamdu, wa huwa hayyun la yamutu, biyadihil khairu, wa huwa ala kulli shai'in kadir"</i> . Allah zai rubuta masa lada miliyan daya, kuma a goge masa zunabai miliyan daya, kuma za a kara daukaka darajojinsa sau miliyan daya
31	Fadin: SUBHA'NALLAHI, WALHAMDU LILLA'HI, WALLA'HU AKBAR Sau talatin da uku ya cika su da “ LA'ILA HA ILLALAHU LAHUL MULKU WA LAHUL HAMDU WA HUWA ALA KULLI SHAI'IN KADIR” bayan sallan kowace farilla	za a gafarta ma sa zunubin sa ko da ya kai misalin kumfar teku ne
32	Karanta Ayatul Kursiyu bayan Sallar farilla, ladar yin hakan	“Duk wanda ya karanta Ayatul Kursiyu bayan kowace sallar farilla, babu abin da zai hana shi shiga Aljanna, sai dai mutuwa”.
33	Ziyarar Mara Lafiya	“Babu wani Musulmi da zai ziyarci wani Musulmi mara lafiya da safe face Mala’iku dubu saba’in sun yi ma sa addu’a har sai ya kai yammaci, kuma idan ya ziyarce shi da yamma face: Mala’iku dubu saba’in sun yi masa addu’a har sai ya wayi gari. Kuma zai sami gona a cikin Aljanna”.
34	Yin Addu'a ga wanda aka jarraba shi	" Duk wanda karanta "Alhamdu lillahil lazi aafani mimrab talaka bihi, wa faddhalani ala kasirin mimman khalaka tafdhila" to wannan bala'i ba zai taba samunsa ba.
35	Duk wanda ya yi ma wanda ya ke da ciwo ta'aziyya (jaje), ladarsa	“ Duk wanda ya yi ma mai ciwo jaje, to, ya na da irin ladar sa”. “ Babu wani mumuni da zai yi wa dan-uwansa jaje a saboda masifar da ta same shi face Allah ya tufatar da shi daga cikin kayan adon na karamci”.

36	Yin sallar jana'iza, sannan kuma da raka ta zuwa makabarta har a birne ta, ladarsa	“Duk wanda ya halarci jana'iza har aka yi ma ta salla, to, yana da lada kamar “kiradi” daya. Kuma duk wanda ya halarce ta har a ka birne ta yana da lada kamar “kiradi” biyu. Sai a ka ce : Kamar ya ya kiradi biyu ya ke? sai (Manzon Allah) ya ce: Misalin duwatsu guda biyu manya-manyu. (Abdullahi) dan Umar ya ce : lallai mun yi sakaci da “kiradodi” da yawa.
37	Duk wanda ya gina ma Allah masallaci kuma, ladar haka shi ne	“Duk wanda ya gina ma Allah masallaci ko da kamar shekar (hasbiya) ne, lallai Allah zai gina ma sa gida a cikin Aljanna”.
38	CIYARWA	“Babu wata rana da bayi su ke wayan gari face mala'iku guda biyu sun sauko; Dayansu ya ce: Ya Allah ka bai wa mai caiyarwa Mayewa. Dayansu kuma yana cewa: Ya Allah ka bai wa mai rikewa (mammako) asara”.
39	SADAKA	“Sadaka ba ta taba rage wata dukiya ba, kuma Allah bai taba kara wa wani bawa ba yafiya da ya ke yi face daukaka, kuma wani bai taba kankan da kai ba saboda Allah face Allah ya daga shi. “Wani dirhami guda daya ya riga dirhami guda dubu dari, Sai su ka ce: -Ya Manzon Allah- Ta yaya? Sai ya ce: Wani mutum ya na da dirhami guda biyu, sai ya dauki daya daga cikinsu ya yi sadaka da shi, kuma wani mutum ya na da dukiya mai yawa, sai ya dauka daga cikin fadin dukiyarsa dirhami dubu dari sai ya yi sadaka da su”. “Babu wani mumini da zai shuka bishiya ko ya dasa iri sai tsuntsu yaci ko mutum ko bishiya, face sai wannan ya zame masa Sadaka”
40	Rance ba tare da ruwa ba, ladarsa	“Babu wani musulmi da zai ba musulmi rance sau biyu face ya kasance kamar sadakar su ne sau daya”.
41	Yafiya ga wanda bai da shi, ladar sa	“Wani mutum ya kasance ya na ba mutane bashi, ya kasance yana ce wa bawansa: Idan ka je wajen mara shi ka dagar masa kafa (ka jira har sai ya samu), domin mu ma Allah ya yi ma na rangwame. Sai Manzon Allah ya ce: Sai ya hadu da Allah sai Allah ya yi ma sa rangwame”.
42	Yin azumin yini daya saboda Allah	“Duk wanda ya yi azumin kwana daya saboda Allah, Allah zai nisantar da fuskarsa daga wuta (kafa) saba'in”.
43	Yin azumin kwana uku cikin kowane wata, da kuma ranar Arfa da ranar Ashura	“Azumin kwana uku na kowane wata, da kuma azumin watan Ramadan zuwa wani watan Ramadan su ne azumin zamani baki daya”. “Kuma an tambaye shi game da azumin ranar Arfa, sai ya ce: ya na kankare zunuban shekarar da ta wuce da kuma wacce ta rage”. “Kuma an tambaye shi a kan azumin ranar Ashura (Wato goma ga watan Muharram) sai ya ce: ya na kankare zunubin shekarar da ta wuce”.
44	Yin azumin kwana shida na watan Shawwal, ladarsa	“Duk wanda ya yi azumin watan Ramadan kuma ya bi shi da azumin kwana shida daga cikin watan Shawwal, to kamar ya yi azumin zamani ne”.
45	Ladan yin Sallar Tarawih tare da liman har ya gama	“Lallai mutum idan ya yi salla tare da liman (Tarawi) har ya gama, za a rubuta ma sa ladar tsayuwar daren (Ladar kiyamul laili)”.
46	Hajji Karbabbe	“Duk wanda ya yi hajji don Allah sannan bai yi (Batsa) ba ko “jima'i ko maganar da ta ke kaiwa zuwa gare shi” ba kuma bai yi fasikanci ba, zai dawo kamar ranar da mahaifiyarsa ta haife shi”. Wani hadisin kuma “Kuma hajji kubutacce bai da sakamako sai dai Aljanna”.
47	Umra a cikin watan Ramadan	“Umra a cikin watan Ramadan ta yi daidai da Hajji tare da ni”.
48	Ladan yin aiki na gari a cikin kwanaki goma	“Babu wasu kwanaki wanda ayyukan kwarai suka fi soyuwa ga Allah irin wadannan kwanakin (yana nufin kwanaki goma na cikin watan Zulhijja). Sai suka ce: Har jihadi domin daukaka kalmar

	na farkon watan Zulhajji	Allah? Sai ya ce: Har jihadi domin daukaka kalmar Allah, sai dai wani mutum da ya fita da ransa da kuma dukiyarsa bai dawo da komai ba daga cikin su”.
49	Ladan yin LAYYA	“Sahabban Manzon Allah sun ce: ya manzon Allah: Menene wadannan dabbobin layyan nan ne? sai ya ce: Sunnan babanku ne Ibrahim, sai su ka ce: To menene namu a cikinsu ya manzon Allah? Sai ya ce: ga kowanne gashi akwai lada, sai suka ce: to fatan fa? Sai ya ce: ga kowanne gashin na fatanta akwai lada daya”.
50	Ladan Malami da falalarsa	“Falalar malami a kan mai bauta kamar falalata ce akan na kasa a cikinku, sannan Manzon Allah (S.W.T) ya ce: Lallai Allah da mala’ikunsa da ma’abota Sammai da ma’abota kasa har tururuwa a cikin raminta, kuma har babban kifi, suna yin salati ga wanda ya ke koya wa mutane alheri”.
51	Wanda ya roki Allah mutuwar Shahada bisa gaskiya	“ Wanda ya roki Allah mutuwar shahada bisa gaskiya, to Allah zai ba shi matsayin shihidi ko da kuwa ya mutu ne a bisa shimfidarsa”.
52	Idon da ya ke kuka domin tsoron Allah da kuma idon da ya ke tsaro (gadi) domin Allah	“ Idanuwa biyu, wuta ba za ta shafe su ba. Idon da ya yi kuka domin Allah (tsoron Allah) da idon da ya kwana yana tsaro domin Allah”.
53	Dogaro da Allah da kuma barin sakiya da neman magani, da camfi	“Lallai an bijiro wa Annabi (S.A.W) da al’ummarsa a cikin barci, sai ya ga al’ummarsa, a cikinsu akwai dubu saba’in (70,000) wadanda za su shiga Aljanna ba tare da hisabi ba, kuma ba tare da azaba ba. Wadannan su ne wadanda ba sa yin lalas da wuta, kuma ba sa neman magani, kuma ba sa yin shu’umci (camfi); A bisa Allah kadai su ke dogara”.
54	Ladan wadda yara kanan suka mutu masa	“ Babu wani musulmi da yara uku da ba su balaga ba za su mutu masa, face Allah ya shigar da shi Aljanna”.
55	Wanda aka Jarabta da shi da Karbe masa Ganinsa, kuma ya yi hakuri	“ Lallai Allah Ta’ala Ya ce “ Idan na jarabci bawa na da karbe masa masoyansa biyu (wato idanunsa) kuma ya yi hakuri, to zan musanya masa su da gidan Aljanna”.
56	Duk wanda ya bar wani abu domin Allah	“Lallai kai ba za ka taba barin wani abu ba domin tsoron Allah mai girma da daukaka face Allah Ta’ala ya ba ka mafi alheri daga gare shi”.
57	Kiyaye Farji da Harshe	“Duk wanda ya lamunce min abin da ya ke tsakanin mukamukansa (harshensa), da abin da ya ke tsakanin kafafunsa biyu (farjinsa) to na lamunce masa gidan Aljanna”.
58	Fadin Bismillahi yayin Shiga Gida	“Idan mutum ya shiga gidansa, sai ya ambaci Allah yayin shigarsa, kuma da lokacin cin abincinsa, sai shaidan ya ce: Wa (shaidanu ‘yan uwansa) ba ku da wurin kwana kuma ba ku da abinci. Amma idan mutum ya shiga gidansa, bai ambaci Allah ba a yayin shigarsa, sai shaidan ya cewa (shaidanu ‘yan uwansa) kun sami wurin kwana. kuma idan bai ambaci Allah ba wurin cin abincinsa sai (shaidan) ya ce: kun sami wurin kwana da kuma abinci”.
59	Wanda ya Gode wa Allah bayan gama cin abinci ko sanya sabon tufafi	“ Duk wanda ya ci abinci, kuma ya ce: (Bayan gamawarsa) godiya ta tabbata ga Allah wanda ya ciyar da ni wannan abincin kuma ya azurta ni da shi ba tare da dabara ta ba, ko kuma karfi na ba, to an gafarta masa abin da ya gabata daga zunubinsa”, To an gafarta masa abin da ya gabata daga zunubinsa. “kuma idan ya sanya sababbin tufafi sai kuma ya ce: Godiya ta tabbata ga Allah wanda ya tufatar da ni wannan” to an gafarta masa abin da ya gabata daga zunubinsa.

60	Wanda ya ke son samun sauki a lokacin da aiki yake yi masa wahala	“Fadimatu('yar Manzon Allah r. a) ta tambayi Annabi (S.A.W) cewa tana bukatar wadda za ta ringa yi mata hidima, sai Annabi (S.A.W) ya ce mata: -tare da mijinta Aliyu, Allah Ya kara musu yarda-: bana sanar da ku ba abin da ya fi alheri daga abin da ku ka roke ni (shi ne) Idan ku ka taho wurin kwanciyar ku sai ku yi kabbara sau talatin da hudu (34) kuma ku yi tasbihi sau talatin da uku (33) kuma ku gode wa Allah sau talatin da uku, to wannan shi ne mafi alheri a gare ku daga mai hidima”. Ga yadda sigar take: Subhanallahi (33), Walhamdulillahi (33), Wallahu Akbar (34).
61	Addu'a kafin Saduwa da Iyali	“ Da a ce lallai dayanku idan ya yi nufin saduwa da iyalinsa, sai ya ce: Da sunan Allah, ya Allah ka nisantar mana da shaidan, kuma ka nisantar da shedan wa abin da ka azurta mu. Lallai idan aka hukunta samun yaro a tsakaninsu, to shaidan ba zai cutar da shi ba”.
62	Neman yardar mace ga Mijinta	“Idan mace ta sallaci sallolinta guda biyar, kuma ta azumci watanta (Ramadan), kuma ta tsare farjinta, kuma ta yi wa mijinta biyayya, to sai a ce ma ta: ki shiga Aljanna ta ko wacce daga kofofinta ki ka ga dama”. A wani hadisin kuma: “ Duk macen da ta mutu, mijinta yana mai yarda da ita, to za ta shiga Aljanna”.
63	Bin iyaye da Sadar da Zumunci	"Yardar Allah tana tare da yardar iyaye" "Duk wanda ya ke son a fadada ma sa arzikinsa, kuma a yi amasa jinkiri cikin gurabunsa (Wato a rika tuna wa da shi har ba yansa), to sai ya sadar da zumuncisa”.
64	Daukar dawainiyar Maraya	“ Ni da wanda ya ke daukar dawainiyar maraya kamar haka, sai ya ce: Da yatsunsa biyu manuniya da kuma dan tsakiya (Wato ya hada su wuri guda)”.
65	KYAWAWAN DABI'U	" Lallai mai imani ya na riska da kyawawan dabi'unsa matsayin mai azumi da salla ". Kuma Ni ina lamunce wa ... da kuma wani gida a cikin Aljanna madaukakiya ga wanda ya kyautata dabi'unsa”.
66	JINKAN HALITTU DA TAUSAYA MASU	lallai wadanda Allah Ta'ala Ya ke jin kansu kadai su ne wadanda suke ma su jinkai (a tsakaninsu, da kuma sauran halittun Allah), saboda haka ku ji kan wadanda suke a bayan kasa (tausayi) kuma wanda Yake sama zai ji kanku.
67	SON ALHERI GA MUSULMI	imanin dayanku ba ya cika har sai ya so wa dan uwansa, abin da yake so wa kan sa”.
68	JIN KUNYA	kunya ba ta kawo komai sai alheri. Kuma ya ce: Kunya ta na daga cikin imani. Kuma ya ce: abubuwa guda hudu suna daga cikin hanyoyin annabawa (sunnoni) su ne kamar haka: kunya, sanya turare, yin asuwaki, da kuma yin aure.
69	FARA SALLAMA GA MUTANE	Lallai wani mutum ya zo wajen manzo (S.A.W) sai ya ce ya Manzon Allah (S.A.W). Assalamu alaikum, sai manzon Allah (S.A.W) ya ce: goma. Sai wani mutumin ya zo na biyu, sai ya ce: Assalamu alaikum warahmatullahi, sai manzon Allah (S.A.W) ya ce: Ishirin. Sa'annan sai wani mutum na daban ya zo ya ce: Assalamu alaikum warahmatullahi Wabarakatuhu, sai manzon Allah (S.A.W) ya ce: talatin (wato lada).
70	HADA HANNU DOMIN GAISUWA YAYIN SADUWA	“Babu wadansu musulmai biyu da za su gamu da juna kuma su hada hannu domin gaisuwa, face an gafarta musu baki daya, kafin su rabu da juna”.
71	WANDA YA BADA KARIYA GA MUTUNCIN DAN'UWANSAN MUSULMI	“Duk wanda ya bada kariya ga mutuncin dan'uwansa, Allah Ta'ala zai kawar masa da wuta daga fuskarsa ranar kiyama”.
72	KAUNAR MUTANEN KIRKI DA KWADAYIN ZAMA DA SU	Kai kana tare da wanda kake so. Anas ya ce: wani abu bai taba faranta wa sahabbai rai ba kamar farin cikinsu da wannan hadisin.

73	MASOYAN JUNA DOMIN ALLAH	“Allah ta’ala ya ce: a cikin Hadisil kudusi: masoyan junansu saboda ni, suna da wani abin hawa na haske (mumbari) wanda annabawa da shahidai suna yi musu GIBDA (wato, halarcecciyar hassada, ta yadda su ke kwadayin cewa ina ma dai Allah ya basu irinsa, ba kuma tare da sun yi fatar wadannan Mutanen sun rasa ta su ba!”.
74	WANDA YA YI WA YAN UWANSA MUSULMI ADDU’A TA KWARAI	“Wanda yayi wa dan uwansa addu’a ta alkhairi a boye, sai mala’ikan da yake tare da shi ya ce: Kai ma Allah Ya amsa maka kwatankwacin haka”.
75	ROKAR WA MUMINAI MAZA DA MATA GAFARA A WAJEN ALLAH	“Duk wanda ya nema wa ma su imani maza da masu imani mata gafara, to Allah Ta’ala zai rubuta masa -akan kowane mai imani namiji da mai imani mace- lada (akan haka)”.
76	KAWAR DA ABIN DA ZAI CUTAR DAGA HANYA	“Lallai na ga wani mutum yana jujjuyawa (wato yana kaiwa da kawowa) a cikin gidan Aljanna, saboda wata itaciya da ya dauke ta daga kan hanya, wacce ta kasance tana cutar da mutane”.
77	BARIN WASANNI, DA KARYA	“Ni na lamunce wa dukkan wanda ya bar wasanni (wanda suka saba wa shari’a) wani gida a gefen Aljanna, ko da kuwa yana mai gaskiya a cikinsa, kuma haka na lamunce wa dukkan wanda ya bar hakan wani gida a tsakiyar Aljanna, ko da kuwa da wasa ya ke yi”.
78	WANDA YAKE HADIYE FUSHI	“Duk wanda yake boye fushinsa, Alhali yana da ikon aiwatar da abin da ya yi nufi, to Allah Ta’ala zai kira shi ranar tashin kiyama a tsakiyar halittu baki daya, sannan Ya ba shi dama ya zabi wadda yake so a cikin "yan matan aljanna (HURUN IIN)”.
79	WANDA AKA YABE SHI DA ALHERI	“Dukkan wanda ku ka yabe shi da alheri to Aljanna ta tabbata a gare shi, kuma duk wanda ku ka ambace shi da sharri, to wuta ta tabbata a gare shi, kuma ku shaidun Allah ne a bayan kasa. Kuma ku.....”
80	SAUKAKE WA MUSULMI DA KUMA RUFU MASA ASIRI, DA TAIMAKONSA	“Dukkan wanda ya kawar wa mumuni wata masifa daga cikin musifun duniya, to shi ma Allah zai kawar masa wata masifa daga cikin masifun lahira. Kuma duk wanda ya rufa wa wani musulmi asiri, to shi ma Allah zai rufa masa asiri a duniya da lahira. Allah Yana taimakon bawa, matukar bawan bai gushe ba yana taimaka wa dan’uwansa”
81	WANDA BURINSA SHI NE LAHIRANSA	Duk wanda burinsa, shi ne lahira, to Allah zai sanya masa wadatarsa a zuciyarsa, kuma sai (Allah) ya tara ma sa karfinsa a wuri guda) Kuma duniya za ta zo masa alhali ta na kaskantacciya. A bisa dolenta.
82	SHUGABA MAI ADALCI/SOYAYYA A KAN TAFARKIN	Mutane bakwai Allah zai yi musu inuwa a karkashin inuwarsa (ta al’arshi) ranar da babu wata inuwa sai inuwarSa, Shugaba mai adalci, da kuma saurayin da ya taso akan bautar Ubangiji, da kuma mutumin da zuciyarsa ta ratayu da masallaci, da kuma mutane guda biyu, wadanda su ka so junansu domin Allah, suka hadu akan haka, kuma su ka rabu da juna domin Allah, (wato kamar wani ya riga daya mutuwa), da kuma mutumin da wata mata kyakkyawa, kuma ma’abuciyar dangantaka mai kyau, ta bukace shi da ya yi lalata da ita, sai ya ce ma ta: Ni ia jin tsoron Allah Ta’ala, kuma da mutumin da ya bayar da sadaka da hannunsa na dama, kuma ya boye ta har hannunsa na hagu bai san abin da damansa ya bayar ba (wannan ya kai makura wajen boye wa jama'a) da kuma mutumin da ya ambaci Allah shi kadai sai idanunsa su ka yi hawaye (saboda tsoron Allah).
83	ISTIGHFARI	"Duk wanda ya lazimci yin istigfari Allah zai sanya masa mafita daga kowanne irin rintsi, kuma da farinciki daga kowacce damuwa kuma ya azurta shi ta yadda baya zato".

**WADANSU DAGA CIKIN
ABUBUWAN DA AKA YI HANI A
KAN SU A CIKIN SHARI'A**

181

N	Abin da aka yi hani akansa	Manzo (s.a.w) ya ce:
1	YIN AIKI DOMN MUTANE	Allah ya fada a cikin Hadisul kudusi: “ Ni na wadatu daga dukkan wadanda suke hada ni da wani. Duk wanda ya aikata wani aiki kuma ya hada ni da wani a cikin sa, to na bar shi da shi da shirkas sa”.
2	Gyara zahiri da kuma barin badini a bace	Manzon Allah ya ce: "Na san mutanen da zasu zo ranar alkiya da kyawawan ayyuka farare tas kwatankwacin dutsunan Tihama, sai Allah ya mayar da ayyukan su zamo kura abar daidaitawa, Sai saubanu (r a) ya ce: ya manzon Allah, a sifanta mana su, don kar mu kasance a cikinsu alhali bamu sani ba? Sai manzon Allah (S.A.W) ya ce: suma 'yan uwanku ne kalarsu daya da ku, suna yin tsayuwar dare kamar yadda kuke yi, amma idan suka kadaita da ayyukan haram sai su keta dokokin Allah
3	GIRMAN KAI	“Wanda ya kasance a zuciyar sa akwai kwatankwacin kwayar komayya (zarra) na girman kai ba zai shiga Aljanna ba”. Abin da ake ce wa girman kai shi ne ture gaskiya da kin karbanta bayan mutune sun santa. Da kuma wulakanta mutane.
4	TAKE TUFABI	Jan tufafi yana shiga cikin fadin Manzon Allah (S.A.W) "duk wanda ya ja tufafinsa don takama, Allah ba zai kalle shi ba ranar alkiyama"
5	HASSADA	“Na hane ku da yin hassada, saboda hassada tana cinye ayyukan kwarai kamar yadda wuta ke cin ice ko kuma ya ce kamar ciyawa”.
6	CIN RIBA	Manzon Allah (S.A.W) ya tsine wa wanda yake cin riba, da kuma wanda yake bayar da ita”. Ya kuma kara da cewa “ Dirhami daya na riba da mutum zai ci alhali yana sane ya fi tsanani a kan zina talatin da shida ”.
7	MASHAYAN GIYA	“ Ma’abocin abubuwa biyar ba zai shiga Aljanna ba: 1. Mashayin giya 2. Wanda ya yi imani da sihiri 3. Wanda ya yanke zumunci 4. Boka 5. Mai yin annamimanci.
8	KARYA	“ Kwarin azaba ya tabbata ga duk wanda ya ke ba mutane labari domin ya sa jama’a su yi dariya, sai ya yi karya a ciki. Kwarin azaba ya tabbata a gare shi! Kwarin azaba ya tabbata a gare shi!!”
9	LEKEN ASIRI	“ Duk wanda ya saurari maganar wasu mutane, alhali suna masu kyamar haka a gare shi (wato ba sa so) ko kuma sun guje ma shi, za a zuba ma sa ruwan dalma a kunne a ranar kiyama”.
10	DAUKAR HOTO	“ Duk wani mai daukar hoto a wuta ya ke. Lallai wanda ya fi kowa tsananin azaba a wurin Allah (S.W.T) su ne ma su daukan hoto”.
11	ANNAMIMANCI	“ Duk wani annamimi ba zai shiga Aljanna ba”. Abin da ake cewa annamimanci shi ne daukar magana a tsakanin mutane da nufin haifar da barna da fada a tsakaninsu.
12	YI DA MUTANE	“ Ko kun san me ake ce ma giba? Sai suka ce Allah da manzonSa ne kadai suka sani.Sai ya ce: Shi ne ka ambaci dan-uwanka da abin da ba ya so. Sai suka sake cewa, shin idan abin da na ambace shi da shi gaskiya ne ba karya ba fada ba? Sai ya ce idan abin da ka ambata din gaskiya ne, to ka ci namansa. Idan kuwa abin da ka ambata babu shi a jikinsa, to, lallai ka yi masa karya”.
13	YAWAN TSINUWA	“Ba ya halatta ga wanda ya gasgata ya kasance mai yawan la’anar mutane. Kuma masu la’antar mutane ba su zama ma su ceto, kuma ba su zama shahidai ranar tashin kiyama”.

14	YADA ASIRAN MUTANE:	“ Mafi sharin wurin zama a wurin Allah ranar tashin kiyama, mutumin da ya cudanya da matarsa kuma ita ma ta cudanya da shi sannan kuma sai ya riƙa bayyana asirinta a waje”.
15	ALFASHA	“ Lallai wanda ya fi kowa sharin wajen zama a wurin Allah (S.W.T) ranar tashin kiyama daga cikin mutane shi ne wanda mutane suka guje shi saboda tsoron alfashansa”. "Mafi laifukan dan Adam ya kan kasance ne daga harshensa ".
16	KAFIRTA MAUSULMI	“Babu wani mutum da zai ce wa dan-uwansa: ya kai KAFIRI! Face dayansu ya cancanci kalmar”. Idan ya kasance yadda ya fada din gaskiya ne to shi ke nan, idan ba haka ba kuwa, to kalmar za ta koma kansa.
17	DUK WANDA YA JINGINA KAN SA ZUWA GA WANI BA UBAN SA BA:	“ Duk wanda aka kira shi da wani wanda ba ubansa ba, alhali yana sanc, to Aljanna ta haramta a gare shi”. Kuma wanda ya kyamaci mahaifinsa to ya kafirta.
18	TSORATA MUSULMI:	“ Ba ya halatta ga Musulmi ya tsoratar da wani musulmi, ko da kuwa da wasa ya ke yi. Duk wanda ya nuna dan-uwansa da wani karfe, to mala'iku suna tsinc masa har sai ya sauke”.
19	KASHE AMINTACCEN (KAFIRI) A CIKIN GARIN MUSULNCI	“Duk wanda ya kashe wata rai wadda take karkashin alkawari ba bisa hakki ba, ba zai ji kanshin gidan Aljanna ba, duk da kuwa shi kanshinta ana jin sa kwatankwacin tafiyar shekara dari”
20	NUNA KIYAYYA GA MASOYA ALLAH	Allah Ta'ala Ya ce a hidisin kudusi : “Duk wanda ya nuna kiyayya ga masoyina, to ina yi masa shelar yaki da ni”.
21	SHUGABANTAR DA MUNAFIKI DA FASIKI	Kada kace da munafiki, ya shugaba, domin lallai, idan har ya zamo shugaba, to babu shakka kun bakan tawa Ubangijinku rai.
22	CUTAR TALAKAWA DAGA MASU MULKI	Babu wani bawan da Allah zai ba shi kiwon bayinsa, kuma sai a same shi a ran da zai mutu ya na mai cutar da mabiyansa, face sai Allah ya haramta masa shiga gidan Aljanna.
23	YIN FATAWA BA TARE DA ILIMI BA	Duk wanda ya yi fatawa ba ta re da ilimi ba, to laifinsa ya kasance akan wadda ya tambaye shi.
24	BARIN SALLAR JUMA'A DA LA'ASAR DOMIN KASALA	Duk wanda ya bar Juma'a sau uku bai je masallaci ba, kawai domin kasala, ko kuma domin sassauci da al'amarinta (Juma'ar) face Allah ya kife zuciyarsa (sai dai in da wani dalili). " Duk Wanda ya bar yin sallar la'asar ayyukansa sun baci"
25	RAUNI A SALLA	“Alkawarin da yake tsakanin mu da su (kafirai) shi ne salla. Duk wanda ya bar ta, to ya kafirta”. Kuma ya ce: “Tsakanin mutum da shirka barin salla”.
26	WUCEWA TA GABAN MAI SALLA	“Da mai wucewa ta gaban mai salla ya san abin da yake kan sa, to da ya tsaya har tsawon (shekara, wata, rana) arba'in. Hakan ya fi alheri a gare shi a kan ya wuce ta gaban mai salla”.
27	CUTAR DA MASALLATA	“Duk wanda ya ci albasa, ko tafarnuwa, ko kuma Kurrata, to lallai kar ya kusanci masallacinmu domin mala'iku suna cutuwa da abin da mutane ke cutuwa da shi.”
28	KWACE WA WANI KASAR SA (FILINSA)	Duk wanda ya kwace wa wani kasa, dai-dai da kamu daya bisa zalunci to lallai sai an daure shi a ranar tashin kiyama daga kassai bakwai.
29	MAGANAR DA KE JAWO FUSHIN	Kuma lallai bawa zai yi wata magana da wata irin kalma, mai jawo fushin Allah, shi bai ma damu da abin da ya ke fada ba

	ALLAH	amma sai ta sanya shi ya yi nutso cikin wutar Jahannama da ita kwatankwacin shekara saba'in.
30	YAWAN MAGANA BA TARE DA AMBATON ALLAH BA.	Kar ka yawaita magana ba tare da ambaton Allah ba. Domin yawan magana ba tare da ambaton Allah ba ya na haifar da kaikashewar (bushewar) zuciya.
31	MAGANA KAMAR TSUNTSAYE	"Mafiya fushi gare ni daga cikin ku, kuma mafiya nisantar wurin zama daga gare ni ranar kiyama su ne: Ma su magana cikin magana (kamar tsuntsaye), da masu yawan magana babu lissafi, da wadanda suke malamai ne a fili amma jahilalai ne a boye".
32	BARIN AMBATON ALLAH	"Babu wasu mutane da zasu zauna a wani wuri basu ambaci Allah ba kuma basu yi salati ga annabi ba, face sai hakan ya zame masu tawaya da nadama, kuma idan Allah ya ga dama ya azabtar da su idan kuma ya ga dama ya yayi masu gafara."
33	YIWA MUSULMI DARIYA	"kar ka dinga yiwa musulmi dariya, sai Allah ya warkar da shi kai kuma ya jarrabe ka" "Duk wanda ya aibata dan uwansa musulmi saboda wani laifi da yake aikatawa, to shima ba zai mutu ba har sai ya aikata irin wannan laifin:.
34	KAURACEWA MUSALMI BABU DALILI	Baya halatta ga mai imani da ya kaurace wa dan-unwansa (musulmi) sama da kwanaki uku. Duk wanda ya kaurace wa dan-unwansa tsawon kwana uku sai ya mutu to ya shiga wuta.
35	BAYYANA ZUNUBI	"Al umma ta gabadayansu za ayi musu afuwa banda masu bayyana zunubi"
36	MUNANAN HALAYE	"Munanani halaye suna bata ayyuka kamar yadda kunu ke bata zuma"
37	WANDA KE NEMAN DAWOWA GA KYAUTARSA BAYAN YA YI TA	Duk wanda ya ke mayar da kyautarsa bayan ya yi ta to ya yi kama da kare, bayan ya yi amai kuma sai ya dawo ya shanye amansa. Kuma ba ya halatta ga mutum bayan ya yi kyauta kuma ya dawo ya Kwace kyautarsa.
38	ZALAUNTAR MAKWABCI	"Mutum yayi zina da mata goma shi yafi sauki gare shi akan yayi zina da matar makwabcinsa, hakanan yin sata a gidaje goma shi yafi sauki daga sata a gidan makwabci"
39	KALLON MATAN DA SUKA HARAMTA A GARE KA	Lallai an rubuta wa kowanne mutum kasonsa daga cikin zina, kuma babu makawa sai ya gamu da ita, ba bu shakka idanu biyu suna zina; zinarsu ita ce kallo, kunnuwa biyu zinar su ita ce saurare, harshe zinarsa ita ce magana, hannu kuma zinarsa ita ce tabawa. Kuma zuciya tana sha'awa kuma tana buri, farji shi ne ya gaskata hakan ko kuma ya karyata shi.
40	SHAFAR MATAR DA BA MUHARRAMA BA	"Gwanda a soki mutum da allura ta karfe akansa fiye da a ce ya shafi matar da bata halatta a gare shi ba" " Ni bana hannu da mace"
41	AUREN MUSANYE (WANNAN YA AURI "YAR WANNAN, SHI MA YA AURI 'YAR SA, BA TARE DA AN SANYA SADAKI BA	Manzon Allah ya yi hani a kan auren musanye (wato auren SHIGAR). Abin da ake nufi da wannan auren shi ne mutum ya aurar da 'yarsa ga wani mutum a kan cewa shi ma ya aurar masa da 'yarsa, ba tare da sadaki ba a tsakanin juna.

42	KUKAN MUTUWA (wato daga murya sama, da yaga tufafi):	“Duk wanda aka yi masa kuka bayan ya mutu, to lallai za a yi masa azaba da kwatankwacin kukan da aka yi masa a ranar tashin kiyama”. Sannan kuma Manzo (S.A.W) ya tsine wa mai kukan mutuwa da yaga tufafi, da kuma mai yi domin a ji”.
43	YIN RANTSUWA DA WANIN ALLAH	“Duk wanda ya rantse da wanin Allah, lallai ya kafirta ko kuma ya yi shirka”
44	RANTSUWA A KAN KARYA	“Duk wanda ya yi rantsuwa domin ya debi kudin wani musulmi da rantsuwar, alhali kuma ya yi rantsuwar ne a kan karya, to zai gamu da Allah, Allah Yana fushi da shi”.
45	RANTSUWA CIKIN CINIKI	“Na hane ku da yawan rantsuwa a cikin ciniki, domin za ta share kuma ta cinye albarkar.”
46	SIFFANTUWA DA KAFIRAI	“Duk wanda ya siffantu da wadansu mutane to yana daga cikin su”. Kuma ya kara cewa: "Duk wanda ya siffantu da waninmu, to ba ya daga cikinmu”.
47	YIN GINI A KAN KABARI	Annabi (S.A.W) yayi hani a kan gine kabari da tubali, kuma ya yi hani a kan kunna wuta a kan sa da kuma yin gini a kan sa.
48	HA'INCI DA CIN AMANA	“Idan Allah (S.W.T) ya hada mutanen farko da na karshe ranar tashin kiyama, to duk wani maha'inci za a daga masa tutarsa sai a ce: wannan ha'incin wane dan wane ne”.
49	ZAMA A KAN KABARI	“Dayanku ya zauna a kan garwashin wuta, ya kona masa tufafi, har ya kai ga jikinsa, ya fi alheri a gare shi da a ce ya zauna a kan kabari”.
50	MUTUMIN DA YAKE SO IDAN YA SHIGO WURI A MIKE TSAYE SABODA GIRMAMA SHI	"Duk wanda yake so ya ga mutane sun mika masa tsaye, to ya tanadi mazauninsa a wuta"
51	BUDE KOFAR ROKO	“ Abubuwa uku ina mai rantsuwa a kan su kuma zan ba ku labarinsu domin ku kiyaye su.....wani mutum bai taba bude kofar roko ba face Allah ya bude kofar taluaci a kan sa” "Duk wadda ya roki mutane yana mai neman yawaita aljihunsa to abin sani kawai yana rokon garwashin wuta ne; don haka ya nemi kadan ko kuma da yawa".
52	YAUDARA CIKIN CINIKI	An yi hani a kan dan birni ya sayar wa dan kauye kaya (wato dillanci; ta hanyar tarba a wajensa daga wajen gari) kuma ya yi hani a kan yaudara cikin ciniki kuma da yin ciniki a kan cinikin wani”.
53	YIN CIGIYA A CIKIN MASALLACI	“Duk wanda ya ji wani mutum yana cigiyar kayansa a cikin masallaci, to ya ce: Kar Allah (S.W.T) Ya sa ka ga kayan, saboda masallatai ba a gina su domin haka ba”.
54	ZAGIN SHAIKAN	Kar ku zagi shaidan, kuma ku nemi tsari daga sharrinsa, wani daga cikin sahabbai ya ce: wata rana Annabi (S.A.W) ya goye ni a bayan dabba, sai dabbarsa tayi tuntube, sai na ce: tir da shaidan (ma'ana yayi asara) sai annabi (S.A.W) ya ce: kar ka ce haka domin in ka fadi haka sai shaidan yayi ta girma har sai ya zama kamar gida, kuma sai ya ce tayi tuntube ne saboda girma na, sai dai ka ce: Bismillahi, don idan ka fadi haka sai ya zamo karami kamar kuda.
55	ZAGIN ZAZZABI (MASASSARA)	Kar ku zagi zazzabi, domin tana tafiyar da zunubin dan Adam kamar yadda zuga-zugi yake kore datti daga jikin karfe.
56	KIRA ZUWA GA	“Duk wanda ya yi kira zuwa ga Bata, to yawan zunubinsa shi

	BATA	ne kwatankwacin yawan wadanda suka bi shi. Kuma hakan ba zai nakasa komai daga zunuban su ba”
57	ABUBUWAN DA AKA HANA A LOKACIN SHAN ABIN SHA	Manzon Allah ya yi hani a kan shan wani abin sha ta bakin buta, ko gora. Kuma ya tsoratar a kan shan abu a tsaye”.
58	SHAN ABIN SHA A CIKIN KWARYAR ZINARI KO AZURFA	“ Kar ku sha a cikin kwaryar azurfa ko zinari, kuma kar ku sanya alhariri a jikinku, kuma kar ku sanya dibaji (kayan haririn mutanen Yaman), domin wadannan na su ne a duniya(Kafirai), kuma na ku ne a lahira(Muminai)”.
59	SHAN ABIN SHA DA HAGU	“ Lallai kar dayanku ya ci da hannun hagunsa, kuma lallai kar ya sha da hannun hagunsa, domin Shaidan ne yake ci da hagu kuma ya sha da hagu.”
60	YANKE ZUMUNCI	“ Mai yanke zumunci ba zai shiga Aljanna ba”.
61	BARIN YI WA MANZON ALLAH SALATI	“ Tir da mutumin da aka ambace ni a wurin sa amma bai yi min salati ba” kuma annabi (S.A.W) ya ce: “Marowaci shi ne wanda aka ambace ni amma bai yi min salati ba”.
62	AJIYE KARNUKA A GIDA	“Ba a ajiye kare a gida sai karen farauta, ko kuma na kiwo. Wanda ya ajiye wadanda ba wannan ba, to kullum ana nakasa masa sakamako a rayuwa gwargwadon dutsen uhudu (kiradi biyu)”.
63	YI WA DABBOBI AZABA	“An yi wa wata mata azaba sakamakon al’amarin mage. Ta daure ta har ta mutu. Sai aka sa matar a gidan wuta”. Sannan Annabi (S.A.W) ya kara cewa: “ Kar ku riki dukkan wani abu da yake da rai a matsayin karan- bara (target)”.
64	RATAYAWA DABBA KARARRAWA	"Mala'iku basa bin ayarin da suke tafe da kare ko kararrawa." "Kararrawa abin kida ne na shaidan"
65	BAWA MAI SABO IDAN AKA HORE MASA DUNIYA	Idan ka ga bawa yana sabo kuma Allah yana ba shi duniya to ka sani talala ce ake masa, sai ya karanta fadin Allah"lokacin da suka bar abinda ake tunatar da su da shi, sai muka buda masu kofofin komi, har sai da suka yi farin ciki da abinda aka ba su, sai muka kama su ba tare da sun kintsa ba."
66	WANDA YA KASANCE DUNIYA ITA CE BURINSA	“Duk wanda ya zama duniya ce burinsa, to sai Allah Ta’ala Ya sanya masa talauci a gabansa, kuma Ya warwatsa Karfinsa, kuma ba zai samu komai a duniya ba sai abin da aka kaddara masa”.

TAFIYA TA DIN-DIN-DIN

KABARI Shi ne matakin farko daga cikin matakan lahira, rami ne daga cikin ramukan wuta dangane da kafiri da munafiki, amma dangane da mumini, dausayi ne na aljanna. kuma an ruwaito cewa ana yin azaba a cikinsa sakamakon wasu laifuka, daga cikinsu akwai: Rashin tsarkaka lokacin fitsari, da yada annamimanci da satar ganima kafin a raba ta da karya da barin sallah saboda barci dagangan da kauracewa Alkur'ani da zina da liwadi da sauransu.

Kuma daga cikin abubuwan da suke tserarwa daga azabar kabari akwai : Kyawawan ayyuka da aka yi su saboda Allah da neman tsari daga zabar kabarin da karanta suratul mulk da sauransu.

Daga cikin wadanda ake kare su daga azabar kabari akwai: Shahidi, da wadda ya ke ribadi (wato daure dawaki domin daukaka hanyar Allah) da mutumin da ya rasu ranar juma'a, da wadda ciyon ciki ya yi sanadinsa, da sauransu.

BUSA KAHO Wani kaho ne mai girman gaske, dake bakin mala'ika Israfilu; da ya ke dakon a bashi dama ya hura shi, domin kowa ya mace kamar yadda Allah ya ce:

﴿ وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ نَفْعَمٌ مِّنَ السَّمَوَاتِ وَمِنَ الْأَرْضِ إِلَّا مَن شَاءَ اللَّهُ ﴾ " *kuma akayi busa a cikin kaho, sai duk wanda yake cikin sama da kasa ya tsorata sai dai wadanda Allah ya ga dama* " sai duniyar ta canja gabadayanta (ta koma lalatatta) sai bayan shekara arba'in kuma sai ya sake hurawa domin tashin halittu kamar yadda Allah yake cewa: ﴿ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ فِيهَا يُنظَرُونَ ﴾ " *sannan a sake wata busar a cikinsa (kahon)sai ga su (halittu) a tsaitsaye suna kallo* "

TASHI Sannan kuma sai Allah ya saukar da ruwan sama sai jikkunan halittu su tsiro sai su koma halitta sabuwa wadda ba zata mutu ba, dukkansu zasu tashi tsirara huntaye (marasa takalma) kuma zasu ga mala'iku da aljanu, duka za a tashe su a bisa abin da su ke aikatawa.

TARON KIYAMA Sannan sai Allah ya tara halittu domin hisabi, su taso a razane tamkar masu maye a cikin wannan rana mai kwatan-kwacin shekara dubu hamsin, kai ka ce rayuwar su ta duniya bata wuce sa'a guda ba, sai a kusanto da rana bisa kawunansu nisansu da ita bai wuce mil guda ba, mutane zasu yi ta gumi gwargwadon ayyukansu, a ranar ne raunana zasu yi ta husuma da masu karfi, kafirai suyi ta husuma a junansu, sashensu yana ta la'antar sashe, azzalumi zai ciji yatsa, kuma za a janyo wutar jahannama da ragamarta dubu saba'in kowace ragama daya mala'iku dubu ne ke rike da ita, da zarar kafiri ya hango ta sai yayi gurin ya fanshi kansa ko kuma ya zama turbaya, amma masu sabo: masu hana zakka daga cikinsu za a mayar da dukiyarsu ta zama wuta a kona su da ita, masu girman kai kuma za a tashe su tamkar tururuwa, kuma za a kunyata wanda yayi kisa da mai gululi da mai kwace. Barawo zai zo da abin da ya sata, za kuma a bayyana abubuwan dake boye. Amma masu jin tsoron Allah duk wadannan abubuwan ba zasu tayar musu da hankali ba, lokaci zai wuce –a wurinsu- kamar sallan azahar.

CETO Akwai babban ceto wanda Allah ya kebanci Annabi (s.w.a) da shi zai ceci halitta ranar alkiyama domin a saukaka musu bala'in da suke ciki kuma ayi musu

hisabi Akwai gamammen ceto wanda Annabi (s.w.a) zai yi tare da waninsa, kamar fitar da muminaɗi daga wuta da kuma daukaka darajarsu.

HISABI Za a bijiro da mutane sahu-sahu ga ubangijinsu, sai ya nuna musu ayyukansu ya kuma tambaye su game da su da rayuwarsu da samartakarsu da dukiyoyinsu da iliminsu da alkawuran da suka dauka da dukkanin ni'imomi; jinsu da ganinsu, da zukatansu. Kafirai da munafukai za ayi musu hisabi a gaban halittu domin a wulakanta su, kuma a tsayar da hujja a kansu kuma a sanya mutane da kasa da yini da darare da dukiya da mala'iku da gabbai duk suyi shaida akansu, har sai laifin ya tabbata sun amsa laifinsu. Mumini kuma Allah zai kebe da shi ya gaya masa laifinsa har sai ya zaci cewa ya halaka sai Ubangiji ya ce da shi: "Na sitirta maka su a duniya kuma na gafarta maka su a yau".

Kuma farkon wadanda za a fara yiwa hisabi sune al'umar Annabi Muhammad (s.w.a). kuma farkon aikin da za a fara aunawa shi ne sallah da kuma jini.

RABA TAKARDU Sannan a daidaita takardu sai mutane karbi littafin da "*ba ya kyale (aiki) karami ko babba face sai a kididdige shi*". Muminaɗi zasu karba a damansu kafirai da munafikai kuma zasu karba da hagu ta bayansu.

AUNA AYYUKA Sannan a auna ayyukan halittu domin ayi musu sakamako a kai. Da ma'auni na hakika siriri mai tafuka guda biyu. Kyawawan ayyuka da aka yi su da ikhlasi su ne suke cika (nauyaya) shi; Daga cikinsu akwai: fadin *la ilaha illal lah*, da kyawawan halaye, da zikiri kamar fadin *alhamdu lillah*, da *subhanal lahil azim*. Kuma za a biya bashin mutane ne da ayyuka kyawawa da munana.

TAFKI Sannan muminaɗi su gangara tafki. Duk wanda ya sha daga cikinsa ba zai kara jin kishi ba har abada. Kowanne annabi yana da nasa tafkin amma tafkin Annabi Muhammad yafi girma: ruwansa yafi nono fari, yafi zuma dadi yafi almiski kamshi, zasu sha shi da moda ta zinariya da azurfa, adadinta adadin taurari ne, tsawon tafkin yafi nisa daga nisan garin Ailatu a Jordan zuwa Adan, ruwansa yana tahowa daga kogin alkausara (wato cikin aljanna).

JARRABAWAR DA ZA AYI WA MUMINAI A karshen ranar alkiyama kafirai zasu bi abin da suke bautawa sai su kaisu har wuta jama'a- jama'a tamkar garken dabbobi, zasu shiga da kafafunsu ko da fuskokinsu, babu wanda zai saura sai muminaɗi da munafukai sai ubangiji ya zo musu ya ce: me kuke jira? Sai su ce: muna tsimayan ubangijinmu ne, sai su gan shi ta kwabrinsa idan ya yaye shi, sai su fadi suyi sujada, sai dai munafukai ba zasu iya yin sujadar ba. Kamar yadda Allah yace : "*Ranar da za a yaye ga barin kwabri kuma a kira su zuwa sujada ba zasu iya ba*".

Sannan sai su bi shi sai ya sanya siradi kuma a gwada musu haske. Sa'an nan a dauke hasken munafikai.

SIRADI Wata gada ce da ta ke shumfude a kan wutar Jahannama domin muminaɗi su gifta ta kanta zuwa aljanna, Manzon Allah (s.w.a) ya sifanta shi da cewa "mai santsi ne mai zamarwa akwai tarko na wuta a kansa mai kama da kaya... yafi gashi sirantaka, kuma yafi takobi kaifi." Muslim ne ya rawaito shi.

a nan ne ake gwada wa muminai haske gwargwadon ayyukansu, wanda yafi su haskensa kamar tarin duwatsu, mafim kankantar su kuma kamar babban yatsan kafa, sai a haska musu sai su ketare gwargwadon ayyukansu, mumini zai wuce kamar kiftawar ido wani kuma kamar walkiya wani kuma kamar iska wani kuma kamar tsuntsu wani kuma kamar ingarman doki "A kwai wanda zai tsira ya kubuta, da wanda za a yakushe shi sannan a sake shi, wani kuma a yafuto shi zuwa jahannama" Bukhari da Muslim. Amma munafukai basu da wani haske, zasu koma sannan a sanya Katanga tsakaninsu da muminai, sannan su nemi ketare siradin sai su fada cikin wuta.

WUTA | Kafirai zasu shige ta tare da wasu masu laifi cikin muminai, da kuma munafukai, a cikin mutum dubu mutum 999 ne zasu shiga, tana da kofofi bakwai, tafi wutar duniya sau saba'in. kafirai zasu kara girma a cikinta domin su dandani azaba, tsakanin digadigansa da tafiyar kwana uku ce. hakoransu kuma kamar dutsen Uhudu. za a kaurara fatarsu a kuma dinga canja ta domin su dandani azaba. Abin shansu ruwan zafi ne mai zafi yana tsinka hanji. Abincinsu kuma zakkum ne da gislin da mugunya, wanda yafi su samun sauki shi ne wanda za a sanya garwashi a kasan diddigensa kwakwalwarsa ta tafasa. fatarsa ta narke, ta ribe ta salube ga kuma jan su da ake yi, da sasari da maruruwa. Raminta zurfi ne da shi da za a jefa mutum ciki zai kai shekara saba'in bai kai ba. Kafirai da duwatsu su ne makamashinta. Iskarta mai zafi ce. inuwarta ma mai zafi ce (ta Yahmum), tufafin cikinta ma na wuta ne, tana cin komai, bata kyalewa bata barin komai, tana hadiyar fushi tana karaji tana cimma kasusuwa da zukata.

GADA | Manzon Allah (s.a.w) ya ce: " muminai zasu tsira daga wuta, sai a dakatar da su a wata gada tsakanin wuta da aljanna, sai a mayar wa da kowa abinda dan uwansa ya zalunce shi a duniya, har sai an tsarkake su sai ayi musu izinin shiga aljanna. Na rantse da wanda ran Muhammadu yake a hannunsa, kowannen su yafi gane gidansa a aljanna fiye da gidansa na duniya" Bukhari ne ya rawaito

ALJANNA | Ita ce makomar muminai, gininta na zinariya ne da azurfa da siminti na almiski da tsakwankwani na lu'u-lu'u da za'afarani, tana da kofofi takwas, fadin kowace kofa tafiyar kwana uku ne, tana da banbancin daraja dari, tsakanin kowace daraja da ta gabanta kamar tsakanin sama da kasa, Firdausi ita ce ta fi daraja daga nan ne ake bubbugar da ruwan tekunanta. Al'arshin ubangiji yana samanta, koramarta ta zuma ce da nono da giya da ruwa, koramun suna gudana ba tare da rami ba, mumini yana gudanar da su kamar yadda yaso, abincin ta dauwamme ne kuma an kusanto da shi don masu tsinka, a cikinta akwai rumfar lu'ulu'u fafaffe fadinta mil sittin ne, yana da iyali a kowane loko, zasu shiga suna samari yan bana bakwai babu gasu a jikinsu, da kwalli a idonsu, samartakarsu bata karewa tufafinsu basa lalacewa, ba a fitsari ko kashi a cikinta babu kazanta, matajin kansu na azurfa ne, guminsu na almiski ne, matan cikinta kyawawa ne budurwai tsarekun juna farare. Farkon wanda zai fara shiga shi ne annabi Muhammad (s.a.w) sannan annabawa, mafi karancin daraja a cikinta shi ne wanda idan ya nemi abu za a bashi ninkinsa goma, ma'aikatan cikinta yara ne ababan dauwamarwa a cikinta masu kama da lu'ulu'un da aka baza shi, daga cikin ni'imomin da suka fi girma a cikinta akwai ganin Allah, da samun yardarSa, da kuma dawwama.

YADDA AKE YIN ALWALA A AIKACE

Salla bata yiyuwa saida alwala kuma tilas alwalar ta zamanto anyi ta da ruwa mai tsarki wanda shine: ruwan da bai canja daga asalin kamanninsa na ruwa ba, kamar ruwan kogi ko na rijiya ko na idaniyar ruwa ko na korama.

A kula da kyau: komai kankantar najasa takan lalata ruwan da yake dan kadan, ma idan yana da yawa kamar ya haura lita (210) to najasa bata lalata shi har sai idan ta canja masa kala ko dandano ko kuma kamshi.

1. Ana fara alwala da sunan Allah (bisimillah) kuma an so a fara da wanke tafukan hannu a kuma tabbatar sun fita, za ayi hakan sau uku, musamman ga wanda ya farka daga barci

A kula da kyau: Ba a son a wanke wata gaba sama da sau uku wannan "MAKARUHI" ne.

2. Sannan sai kurkurar baki, tilas ne ayi kurkura na farko, amma idan aka yi sau uku to shi yafi soyuwa kuma yafi falala.

A kula da kyau: zuba ruwa a baki da fitar da shi kadai baya wadatarwa, dole ne sai an kurkura shi a cikin bakin. Kuma an so mutum yayi asuwaki yayin kurkurar bakin.

3. Sannan sai shaka ruwa a hanci, tilas ne ayi sau daya a kalla, amma idan anyi sau uku shi yafi falala.

A kula da kyau: itama shakar hanci ba wai kawai za a shigar da ruwa hanci ba ne, dole ne ya zamo ta hanyar shakar ruwa tare da numfashi, kuma ya shiga har cikin hancin sannan a fyato shi ya fito tare da numfashi.

4. Sannan sai wanke fuska, itama tilas ne ayi sau daya a kalla, amma idan anyi sau uku shi yafi. Za a wanke ta ne tun daga kunnen dama zuwa na hagu, wannan a kwance kenan, a tsaye kuma tun daga karshe haba har ya zuwa mabubbugar gashin kai.

A kula da kyau: Idan gemun mutum yana da yawa to an so ya tsefe shi, amma idan bashi da yawa to tilas ne ya tsefe shi ta yadda ruwa zai ratsa hi.

5. Sannan sai wanke hannaye tun daga yan yatsu har zuwa guiwar hannu, tilas ayi na farko amma idan an kara zuwa uku wannan shi yafi.

A kula: Ana so a fara da hannun dama kafin ayi na hagu, da kuma cuccuda su.

6. Sannan sai shafar kai baki dayansa, mutum zai shigar da yan yatsunsa guda biyu manuniya (sabbaba) cikin kofofin kunnuwansa, sannan ya shafi fatun kunnuwansa da manyan yan yatsun nasa (ibhama).

A kula da kyau: inda ya wajaba a shafa a kai shi ne: daga mafarin fuska zuwa keya. Kuma idan gashi yana da yawa ba lalle ne sai an shafi wanda ya sauko ba. Idan kuma babu gashin kwata- kwata to sai a shafi fatar kai kuma tilas ne a shafi fatun kunnuwa.

7. Sannan sai mutum ya wanke kafafuwansa shima sau daya ne ya wajaba, amma idan aka yi sau uku ya fi falala.

FADAKARWA: 1. Wuraren da ake wankewa a yayin alwala guda hudu ne; (a) kurkurar baki da shaka ruwa da wanke fuska (b) hannaye (c) shafar kai da kunnuwa (d) kafafuwa zuwa idan sawu. 2. Tilas ne a wanke wadannan gabbai a jere daya-bayan -daya, idan kuwa aka bar wata gabar ba a wanke ta ba har jiki ya bushe, to alwala ta baci.

3. An so mutum idan ya kammala alwalar ya ce: " **ASH-HADU ANLAILLA'HA ILLALLA'HU WA ANNA MUHAMMADAN ABDUHU WA RASULU** " "Na shida babu abin bauta bisa cancanta sai Allah shi kadai yake bashi da abokin tarayya, kuma na shaida annabi muhammadu bawan Allah ne kuma manzonSa ne.

SIFFAR YADDA AKE YIN SALLAH

1. Idan ka yi nufin yin sallah, farkon abinda zaka fara yi shi ne ka ce "*Allahu Akbar*" ma'ana Alla shi ne yafi girma (fiye da kowa). kuma ka kasance a daidai wannan lokacin ka daidaita a tsaye. Limami zai yi kabbararsa a fili ne domin na bayansa su ji shi, me bin bayan liman kuma zai fada ne a boye sannan mutum zai daga hannayensa ya hade yan yatsunsa yayinda zai yi kabbarar harama har sai ya daidaita hannayen nasa da kafadunsa, kuma mamu baza suyi kabbara ba har sai idan liman ya riga ya yi kabbara.

2. Sai mutum ya sanya hannunsa na dama akan tafinsa na hagu ko kuma akan tsintsiyar hannunsa na hagu ya damke shi sai ya sanya su akan kirjinsa. ya kuma sanya ganinsa a wurin da zai yi sujada, sannan ya fara da daya daga cikin adduo" in da aka rawaito a sunnar annabi (S.A.W) misali "*Subhanakal lahumma wa bi hamdika wa tabarakas muka, wa ta'ala jadduka, wa la'ilaha gairuka*" sannan ya nemi tsarin Allah daga shedan (isti'aza), ya kuma yi bisimillah, -amma duk wadannan za ayi su ne a boye-, sannan sai karanta Fatiha, amma mabiyin liman ba sai ya karanta komai ba idan dai liman yana karatu a fili. Sai dai an so ya karanta fatiha a lokacin da liman yayi shiru, sannan kuma sai a karanta abin da ya samu na alkur'ani. Liman zai bayyana karatu a sallar Asuba da raka'a biyu na sallar magariba da isha, ragowar sallolin kuma duk a zuci ake yi.

A kula sosai: an so mutum ya karanta alkur'ani kamar yadda yake a jere kar ya canja tsarin jerin da alkur'ani ya ke don yin hakan makaruhi ne. kuma haramun ne mutum ya canja jerin kalmomin alkur'anin ko kuma ayoyinsa.

3. Sannan sai mutum ya kabbara yayi ruku'u ya kuma daga hannunsa yayin kabbarar, ya kuma sanya hannayensa a kan gwiwoyinsa yayi kamar zai kama su, ya kuma bude yan yatsunsa ya mike bayansa ya sanya kansa a daidai da shi (baya), sannan ya ce "*subhana rabbiyal azim*" sau uku. Idan ka riski ruk'u to ka riski wannan raka'ar.

A kula sosai: lokacin da ake cewa "*sami'allahu liman hamidahu*" shi ne yayinda mutum yake dagowa ba sai mutum ya dago ba ko kuma kafin ya dago ba. Inda mutum zai jinkirta fadan da gangan to sallarsa ta baci.

4. Sannan sai mutum ya dago daga ruku'u yana mai cewa: "*Sami'allahu liman hamidahu*" kuma ya daga hannunsa, idan ya daidaita a tsaye sai yace: "*Rabbana wa lakal hamdu, Hamdan kasiran dayyiban mubarakan fihimil'assamawati wa mil'al ardhi wa mil'a ma shi'ta min shai'in ba'adu*"

A kula sosai: ba a cewa "*Rabbana wa lakal hamdu*" har sai an tabbatar cewa an daidaita a tsaye.

5. Sannan sai mutum ya tafi sujada yana mai yin kabbara, sai mutum ya nesanta tsakanin damatsansa da hakarkarinsa, da kuma tsakanin cikinsa da cinoyinsa, kuma ya sanya hannayensa daidai da kafadunsa, ya kuma kafe digadigansa ya sanya 'yan yatsun hannayensa da kafafuwansa su kalli alkibla, sannan ya ce: "*Subhana rabbiyal a'ala*" sau uku.

A kula sosai: Tilas ne ayi sujada akan gabobi bakwai: geffan digadigai guda biyu, gwiwoyi biyu, tafukan hannu biyu, goshi da hanci; idan mutum ya bar wata gabar bai yi sujada da ita ba da gangan, to sallarsa ta baci, saidai da wani uzuri.

6. Sannan sai mutum ya dago daga sujada tare da kabbara ya kuma zauna. Shi kuma zaman iri biyu ne: **1)** ko dai mutum ya shimfida kafarsa ta hagu ya kuma zauna a kanta, sannan ya kafe kafarsa ta dama ya sanya 'yan yatsunsa su kalli alkibla. **2)** ko kuma mutum ya kafe digadigansa da 'yan yatsunsa duka su kalli alkibla ya kuma zauna a kan mazaunansa. Kuma ya ce "*Rabbig firli*" sau uku, za a iya karawa da "*Warhamni wajburni, warzukni, wansurni, wahdini, wa afini, wa'fu anni*"tama sujada ta biyu kamar yadda akayi ta farko sannan sai a dago daga sujada tare da kabbara. Sai kuma ya zabura ya mike tsaye da digadigansa, ya kuma raka'a ta biyu kamar ta farko.

A kula sosai: Ba a karanta fatiha har sai an tsaya tukuna, idan aka fara karanta ta kafin a mike to tilas ne a sake karanta ta bayan an mike, idan kuma ba haka ba to sallah ta baci.

7. Idan mutum ya kammala raka'a ta biyu sai ya zauna domin tahiyar farko, yana mai shimfida kafarsa, ya sanya kafarsa ta hagu akan cinyarsa ta hagu, ya sanya hannunsa na dama a akan cinyarsa ta dama ya kuma damke dan karamin yatsansa da mabiyinsa, ya kuma yi kawanya a tsakanin babban dan yatsansa (ibham) da kuma dan yatsansa na tsakiya (wusda) sai kuma yayi nuni da manunin dan yatsansa (sabbaba) sai yace: "*At tahiyatu lillah, was salawatu waddayyibatu, assalamu alaika ayyuhan nabiiyyu wa rahmatullahi wa barakatuh, assalamu alaina wa ala ibadillahis salihina,*

assh'hadu an la'ilaha illallahu, wa ass'hadu anna Muhammadan abduhu wa rasuluh" sannan sai ya mike domin raka'a ta uku da ta hudu idan sallar me hudu ce, ko me uku. Yana me kabbara tare da daga hannu, haka dai har ya idda sallar. Sai dai ba zai bayyana karatunsa ba, kuma fatiha kawai zai karanta.

8. Sannan sai ya zauna domin tahiya ta karshe (a sallah me raka'a uku ko hudu) zai zauna akan duwainiyarsa, shima zaman ya kasu daban-daban dukkaninsu sun inganta. **1)** mutum zai shimfida kafar hagu ya kuma fito da ita ta bangaren dama ta karkashin kwaurinsa, ya kuma kafe kafarsa ta dama da duwainiyarsa akan kasa. **2)** ko kuma ya shimfida kafar hagu ya fito da ita ta dama tsakanin kwaurinsa da cinyarsa da duwainiyarsa akan kasa, ba zai zauna bisa duwainiyarsa ba sai a tahiyar karshe a sallar da take da sama da tahiya daya, sannan sai ya ce: *at tahiyatu lillahi...*" sannan yace: "*Allahumma salli ala Muhammadin wa ala ali Muhammadin kama sallaita ala Ibrahima wa ala ali Ibrahima innaka hamidun majid, Allahumma barik ala Muhammad wa ala ali Muhammadin kama barakta ala Ibrahima wa ala ali Ibrahima innaka hamidun majid*".

kuma ana so yayi addu'a bayan tahiyar kamar yadda yazo a sunna kamar: "*A'uzu billahi min azabin nari, wa azabil kabri, wa fitnatil mahya wal mamati, wa fitnatil masihid dajjali*".

9. Sai kuma mutum yayi sallama, ya juya bangaren damansa ya fadi "*Assalamu alaikum wa rahmatullah*" Sannan yayi a bangaren hagunsa. Idan kuma yayi sallama to sai kuma yayi addo'in da suka zo a sunna, yana daga zaune awurin da yayi sallah.

ILIMI BA TARE DA AIKI DA SHI BA ABIN ZARGI NE A WAJEN ALLAH DA MANZONSA DA MUMINAI, ALLAH YA NA CEWA: YA KU MUMINAI ME YA SA KU KE FADIN ABIN DA BA KWA AIKATAWA? TSANANIN FUSHIN ALLAH YA TABBATA GARE KU IDAN KU KA FADI ABIN DA BA KWA AIKATAWA"

ABU HURAIRA YA NA CEWA: KWATANKWACIN ILIMIN DA BA A AIKI DA SHI KAMAR TASKA CE DA MAI ITA BA YA CIYARWA SABO DA ALLAH.

FUDAHAIL YA NA CEWA: "MALAMI BA ZAI GUSHE BA YA NA JAHILI N ABIN DA YA SANI HAR SAI YAYI AIKI DA SHI. "

MALIKU BNU DINAR YA NA CEWA: KA KAN HADU DA MU (MALAMI) BAYA LAHANI (KUSKURE CIKIN ILIMI) AMMA AIKINSA LAHANI NE."

AMFANIN ILIMI AIKI DA SHI

Ya 'yan uwa musulmi, maza da mata,

Allah ya hore ma ka karanta littafin nan mai amfani, abin da ya rage kawai shi ne fa'idar karatun nasa wadda shi ne; aiki da abin da ya ke ciki.

✳ An koro ma ka (a cikin wannan littafin) wani bangare na Alkur'ani da tafsirinsa, don haka ka dage da yin aiki da abin da ka sani na ma'anonin wadannan ayoyi, domin sahabban Annabi (S.A.W) sun kasance idan su ka koyi ayoyi goma daga Annabi (S.A.W) ba sa kara koyan komai har sai sun fahimci duk abin da ke cikin goman farko na ilimi, sa'an nan su yi aiki, har ma suka ce: " Sai mu ka koyi karatu da kuma aiki". Kamar yadda shari'a ta "kwadaitar a kan haka, Ibnu Abbas ya na cewa –cikin tafsiri fadin Allah (S.W.T) ﴿بِتَلْوَنَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ﴾ Ma'ana: su ke bin sa yadda ya kamata. Mallam Fudhailu dan Iyadh (R) ya ce: "An saukar da Alkur'ani don kawai a yi aiki da shi, sai mutane su ka mayar da karatunsa ya zama aiki.

✳ Haka nan kuma wani abu na Sunnar Annabi (S.A.W) ya zo maka cikin wannan littafin, don haka ka yi gaggawa wajen aiki da ita, domin su magabata da zarar sun koyi wani abu sai su yi ta rige-rigen yin aiki da shi da kuma kira zuwa gare shi, domin amfani da fadin manzon Allah (S.A.W) "Idan na umarce ku da wani abu to ku aikata shi gwargwadon ikon ku, abin da na hane ku da shi kuma ku nisance shi"¹ da kuma tsoron ukuba ubangiji da ta zo a cikin fadin Allah :

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ Ma'ana: "*Masu sabawa umarninsa su kiyayi kan su, kar fitina ta same su ko azaba mai radadi ta same su.*"

Misalin yadda magabata su ke yin aiki da iliminsu:

✳ Ummu Habiba (uwar muminai R.A) da ta ruwaito hadisin manzon Allah (S.A.W): " wanda ya sallaci raka'a goma sha biyu a dare da yini Allah zai gina masa gida a aljanna"² sai ta ce: BAN TABA BARI WADANNAN SALLOLI SUN WUCE NI BA TUN SA'ADDA NA JI ANNABI (S.A.W) YA FADI WANNAN MAGANA.

✳ Abdullahi dan Umar (R.A) ya ruwaito fadin Annabi (S.A.W) : " Babu yadda za a yi mutum musulmi da ya mallaki abin da zai yi wasiyya da shi ya kwana ba tare da ya rubuta wasiyyar ta sa ba"³ ya ce: BAN TABA KWANA BA TUN SA'ADDA NA

1 Buhari da Muslim ne suka ruwaito shi

2 Muslim ne ya ruwaito shi

3 Muslim ne ya ruwaito shi

JI ANNABI (S.A.W) YA FADI WANNAN MAGANA FACE NA TANADI WASIYYA TA

* Imam Ahmad (R) ya na cewa: "Ban taba rubuta Hadisi ba face sai na yi aiki da shi, har sai da na ci karo da Hadisin da ya ke cewa : " wata rana Annabi (S.A.W) yayi kaho sai ya baiwa Abu dhaibata dinare daya, NI MA DA NA YI KAHO SAI NA BAIWA MAI KAHON DINARE.

* Imamul Bukhari (R) ya na cewa: BAN TABA YIN GIBA BA (CIN NAMAN WANI) TUN DA NA JI CEWA GIBA HARAMUN CE. KUMA INA FATAN IN KOMA ZUWA GA ALLAH BA TARE DA YA KAMA NI DA SUNAN NA YI GIBAR KOWA.

* Ya zo a cikin Hadisi cewa duk wanda ya karanta Ayatul kursiyyu a bayan kowacce sallah, babu abin da zai hana shi shiga aljanna, sai dai idan bai mutu ba.¹ Ibnul Kayyim yana cewa: NA SAMI LABARIN CEWA IBNI TAIMIYYA YA NA CEWA: BAN TABA BARIN KARANTA TA BA BAYAN KOWACCE SALLAH SAI DAI IDAN MANTAWA NA YI KO WANI ABU MAI KAMA DA HAKA.

* Bayan ka koyi abu ka yi aiki da shi to kuma ba makawa sai ka kira mutane (da'awa) zuwa abin da Allah yayi ma ka baiwa da shi, kar ka haramtawa kanka ladan, kar kuma ka haramta wa waninka alherin; Annabi (S.A.W) ya na cewa: "Duk wanda ya shiryar da wani a bisa aikin alheri to zai sami irin ladan wanda ya aikata shi.² Kuma ya ce: "mafi alherin cikin ku shi ne wanda ya koyi Alkur'ani kuma ya koyar da shi.³ Kuma ya na cewa: " Ku isar min da sakona ko da aya guda ce", kuma gwargwadon yawan yadda alherin da mutum ya ke yadawa gwargwadon yawa da girman ladan da ya ke da shi. Sa'an nan ladan naka zai ci gaba a rayuwarka da bayan mutuwarka; Annabi (S.A.W) ya na cewa : "Idan mutum ya mutu ayyukansa sun dakata sai guda uku kacal, Sadaka mai gudana (jariya) ko ilimin da a ke amfana da shi, ko kuma da na gari da ya ke wa mutum addu'a.⁴

KARIN HASKE

Kullum muna karanta fatiha fiye da sau goma sha bakwai (a cikinta) muna neman tsari daga tafarkin wadanda Allah yayi fushi da su, da kuma batattu; Sannan kuma mu ci gaba da kwaikwayonsu a cikin ayyukansu! Muna neman ilimi ba tare da aiki da shi ba; sai mu yi kama da yahudawa da Allah ya yi fushi da su. Ko kuma mu bar neman ilimin mu yi aiki da jahilci; sai mu yi kama da Nasara (kirista) batattu!

Muna rokon Allah ya azurta mu da ilimi mai amfani da aiki mangarci! Allah shi ne masani. Allah ya kara tsira da aminci ga shugabanmu masoyinmu, Annabi Muhammad (S.A.W) da alayensa da sahabbansa baki daya.

1 Muslim ne ya ruwaito shi

2 Sunanul kubra

3 Muslim ne ya ruwaito shi

4 Buhari da Muslim ne suka ruwaito shi

تَفْسِيرُ
الْعُشْرِ الْاٰخِرِ

من القرآن الكريم